

NA CO JSEM NEZAPOMNĚL
VÁCLAV ČECH

BEZ KONCEPTU, BEZ SOUVISLOSTI

Převzal jsem úkol, zachytit na papír své vzpomínky ze života. Několik dní jsem přemýšlel a vzpomínal a docházím k závěru, že to asi nezvládnou. Mé vzpomínky jsou bez konceptu, nemají souvislosti, nenapojují se ani věcně ani časově. Je to prostě zmatené a teď když vidím své písmo, tak to vidím na fiasko.

Myslím, že Jirásek by začal domovem. V mém případě je to domek v Lobečku, vesnici v sousedství Kralup n. Vltavou, oddělené od nich Vltavou, už značně širokou. Ke Kralupům byla později připojena jako městská část II. Byla to vesnice se vším všudy, tj. bez kanalizace, bez pošty a bez doktora, původně s přívozem přes řeku. Pohled přes řeku byl nádherný a dodnes mě uchvacuje zejména směrem k severu – na skály s tunely. Most přes řeku postavili až za mého života. Původní „Starý Lobeček“ byl až proti Nelahozevskému zámku na pravém břehu Vltavy. Rozšířil se až k přívozu, ke kterému ústil širokou návší samozřejmě bez dlažby. Ta návěs po připojení ke Kralupům dostala název „Náměstí svobody“, což jsem vždycky s hrdostí uváděl do adresy Kralupy n. Vltavou II, Náměstí svobody 58. Náš dům totiž stál na té návsi.

Tak to byl můj domov. Ale až teprve nyní při mém úporném vzpomínání jsem si s hanbou uvědomil, že o tom domku nevím vůbec nic o jeho původu. Skutečnost, že jsme tam v době mého narození žili s dědečkem a babičkou Víznerovými, mě utvrdila v domněnku, že je to jejich rodinný domek. Až teď jsem zapochyboval. Zejména proto, že můj bratr Jirka se narodil v roce 1920 ve Chvatěrubech. Já s hanbou vůbec netuším, jak a kde žili moji rodiče po svatbě v roce 1919. Proč se Jiří narodil ve Chvatěrubech nevím! Já jsem se v roce 1923 narodil v Lobečku – určitě v čísle 58. Byl jsem neodpuštělný lajdák, že jsem se na takovou věc nikdy nikoho nezeptal. Tenkrát mě to nenapadlo.

Tento můj literární pokus mě dovedl k vyhodnocení vlastní rodiny. Nevím, jsem-li k tomu oprávněn, když mám tak omezené informace.

Moje prarodiče Víznerovy jsem prakticky nepoznal. Vůbec si nepamatuji, že by si se mnou hráli. Neměli mnoho příležitostí. Babička bylo 79 let, když jsem se narodil a zemřela, když mi bylo 5 let. Vybavím si ji jen podle fotografie. Dědečkovi bylo při mém narození 81 let a zemřel, když mně bylo 8,5 roku. Podle vyprávění byl zřízencem nebo úředníkem v kralupské chemické továrně. Nevím, co to bylo za podnik, ale pamatuji se, že mi můj tatínek vyprávěl, jak při hře s prknem poškodil v té továrně ventil nádrže s chemikálií a ta vytekla na zem. Nevím jak, ale prý dědeček mého tatínka přísně potrestal. Dědečka si trochu pamatuji jako štíhlého vysokého pána. Ještě si pamatuji jeho pohřeb. Vezli rakev v pohřebním voze taženém koňmi a hrála smuteční kapela. Šlo se pěšky po cestě okolo Strachova na hřbitov ve Veltrusích, kam tenkrát Lobeček patřil. Utkvělo mi v paměti, že když jsme se vraceli domů, tak nám ta kapela vyhrávala do kroku veselé pochody. Mně se to zdálo nevhodné. (Při návštěvě veltruského hřbitova v roce 2012 s Pelikánovými jsme tam jejich hroby nenašli). Vzpomínám si, že jsme s mými rodiči byli asi dvakrát na návštěvě u někoho v Otavovicích. Ze starých křestních listů jsem

zjistil, že z Otavovic pocházel dědeček i babička Víznerovi. Takže jsme tam byli na návštěvě u jejich rodiny.

Suma sumárum – babička a dědeček Víznerovi byli už příliš staří na to, aby mi dělali babi a dědu. A tak to bylo s celou rodinou. Tam došlo ke generačnímu posunu. Nejstarší tatínkův bratr Antonín (*1871) byl již v důchodovém věku, když já jsem se narodil. Vůbec nevím, jaké měl povolání. Jenom vím, kde bydleli – v zadních Kralupech. Jejich zahrádka u domku sousedila zadní stranou s Knovízským potokem. Byla oddělena zdí s brankou. Na tetu si nepamatuji vůbec. Měli syna Josefa a dceru Marii. Syn Josef byl stejný ročník jako moje maminka. Byl těžce postižen rozštěpem patra. Proto zůstal svobodný, zřejmě silně zakomplexovaný. V roce 1945, 3 měsíce po smrti svého tatínka, se oběsil. Měli také dceru Marii provdanou Masnerovou. Manžel byl agentem u pojišťovny a bydleli „Na Františku“. Ani jednou jsem v jejich bytě nebyl. Měli syna Prokopa, o pár let mladšího než já. Spočítal bych na prstech, kolikrát jsem s ním mluvil. Mně se zdáli jako nafoukaní maloměřtáci. Situace se změnila mnohem později, když se naši přestěhovali na „František“. To už ale bylo bez mé účasti.

Druhorozená Víznerová byla Anna (nar. 1872 – tj. o 7 let starší než moje babička Němotová) vdaná za Josefa Jiráta, ředitele cukrovaru v Bohušovicích. Jednou jsme tam byli (před tím nevím). Měli dceru Aničku (nar. 1913). Strýček asi zemřel. Teta s Aničkou se vrátily a bydlely v Lobečku na „Nábřeží“. Teta zemřela na leukémii v roce 1934. Anička se vdala za Jaroslava Blažeje, úředníka banky. Bydleli v Lobči pod skalou. Hledali jsme ten dům s Pelikánovými. Už tam v r. 2012 nebyl, byl srovnán se zemí při rekonstrukci dráhy. Zemřela v roce 1939 ve 26 letech. Úmrtí souviselo s porodem syna Jaroslava. Ten byl pro mne příliš mladý, takže mi zmizel ze života. Bydlel v bytovkách u kralupského mostu. Jaroslav Blažej se oženil znovu s Miluškou ze Skutče a měli spolu dceru Evu. Blažejovi zůstali věrnými přáteli mých rodičů. Navštěvovali je pravidelně (hrávali karty) v Lobečku i na Františku. Miluška bývala pěkná mladá holka. Nemohl jsem pochopit, jak si mohla vzít staršího Járu Blažeje. Chodila cvičit do Sokola. Tam jsme se potkávali. Řekla mi, jak ji ženské napomenuly, aby mě nechala na pokoji. Nechápal, že jsme příbuzní. Někde v naší rodině se vyskytuje obrázek – olejomalba – vstup na „Dvořákovu stezku“ (pod tunely do Nelahozevsi) – signovaná Blažej. To byl svatební dar od Járy Blažeje, mému bratru Jiřímu.

Třetí v řadě byla teta Antonie. Velmi hodná, staropanenský typ, bezdětná. Byla vdaná za Viléma Štajdla. Bydleli v Plzni na Petrohradě, myslím, že v Jablonského ulici. Hledal jsem to tam v nedávné době, nenašel jsem to. Jako kluk jsem u nich byl jednou. Na strýce si vůbec nepamatuji (na rozdíl od strýce Jiráka, ten byl štíhlý, holohlavý – nerudovský, maloměřtanský typ). O strejdovi Štajdlovi vím jen, že byl rybář. Při návštěvě v Plzni nás vzal s sebou na ryby. Nevím, kde to bylo, ale byl to velký rybník. Chytil štiky. Jasně to vidím, jak to bylo. Měl ji na udici, a když ji přitáhl, utekla mu. Velmi ho to štválo. Asi v roce 1936-1937 měla tetička u sebe mého bratra Jiřího. Měl nastoupit do zemědělské školy v Roudnici n. Labem. Byla však nějak přeplněná a tak do prvního ročníku musel chodit do školy v Plzni na Lochotíně. Dojížděl domů asi jednou týdně. Do Kralup tetička jezdila málo a zemřela v roce 1939.

Čtvrtá v řadě byla teta Marie provdaná Mokříšová. Stejně jako obě sestry nikdy nechodila do práce, aspoň co já vím. Strýc Rudolf Mokříš byl strojvedoucí na dráze. Byl vysokého vzrůstu, silné postavy. Měli dceru Marii narozenou 1906. Bydleli ve své vile v Lobečku (na nábreží za školou). Strýc byl velký dobrák, tetu jsem neměl moc rád. Připadala mi maloměstská, byla nepřístupná, panovačná. Zdálo se mi, že mají až moc uklizeno. Měli velkou kuchyni, naleštěné lino. Když mi byli asi 4 roky, byl jsem u nich sám. Není mi jasné proč. Jen se domýšlím, že maminka byla s Jiřím asi u zubaře (my ajzenpoňáci jsme měli zubaře v Praze na Smetance. Byl jsem tam s maminkou několikrát). Prostě jsem tam byl sám v reprezentativním svetr, abych udělal dojem. Přišla řeč na sport a já jsem zamachroval, jak umím chytat ve fotbale a předvedl jsem „robinsonádu“. A to tak, že jsem po naleštěném linu klouzal vleže přes celou kuchyni. A to opakovaně, protože teta a strejček se náramně bavili. Smáli se na celé kolo. Ovšem, že to odnesl můj svetr. Chudák maminka, zlobila se na tetu a zřejmě i na mne. Jednou, nevím, jestli to bylo před nebo po fotbale, jsme byli u Mokříšů celá rodina. Samozřejmě ve svátečním, protože vdávali dceru Marii za Karla Luksu. Jak jinak – byla tam spousta příbuzných i cizích. Družná zábava se dostala do fáze recitace ochočených dětí. Rázem jsem byl středem zájmu. Stydl jsem se a po několika výzvách jsem zareagoval – prošel jsem neohroženě kolem pomyslného řečniště a zmizel ven na zahradu. Jen jsem zaregistroval smích osazenstva, které se tím výstupem zřejmě bavilo. Ještě jednu vzpomínku jsem zaregistroval. Bylo to však podstatně později. Byl jsem delegován rodinou – zřejmě maminkou (tenkrát jsme neměli telefon), abych něco vyřídil u Luksových. U Mokříšů jsem narazil na tetu a ta mě nasměrovala přes dvůr do garáže (nebo co to bylo, protože auto ještě tenkrát nikdo neměl). K mému překvapení tam měli Luksovi nainstalován nábytek a tam bydleli. Jestli tam spali, jsem nezjistil. Starší Karel mě hned vyvedl na zahradu a tam jsme to dojednali. Tenkrát mě to překvapilo, protože v celé velké vile bydleli jen teta s manželem.

Tak to byla celá rodina. Všichni v době mého narození byli totálně vysídleni. Když se můj tatínek narodil, bylo jeho mamince 45 let, tatínkovi 47 let. V pozdější době ve mně vykrytalizoval pocit, že můj tatínek byl rodinný mazlíček a nesl si s sebou tuto nálepku po celých 31 let. V tom věku si totiž přivedl do rodiny 22letou (!) mou budoucí maminku. To bylo tatínkovým rodičům 77 a 75 let a ostatní rodina také už odrostlá. Maminka se musela cítit jako hozená do moře – bylo jí 22 let! A ustála to! A ve Chvatěrubech samé mládí. Její mamince bylo 40 let, sourozenci všichni mladší než ona a svobodní a brzy se jí narodil první syn Jiří. Co s ním prožila bolesti!

Opustíme Lobeček směrem na jih – asi 2 km po témže – tedy pravém břehu Vltavy. A jsme ve Chvatěrubech. Zatímco Lobeček je na samém západním konci labské nížiny (na levém břehu Vltavy se z řeky tyčí skalní stěny – doleva – na jih pokračují Hostibejkem a dále Hrombabou), Chvatěruby zakončují po pravém břehu se táhnoucí skály od Prahy. Pole ve Chvatěrubech se jmenují „Na vartě“, tj. z nich dobře vidět na rovinu u Lobečku. Nelogicky na vrchu se rozkládá hřbitov, níže kostel a na severním ostrohu zřícenina chvatěrubského hrádku. Tyto tři

veličiny, tedy hřbitov, kostel a zřícenina hradu jsou jedinou nadstavbou nad tehdejší Lobečkem, tedy vesnice se školou a dvěma hospodami, bez kanalizace, bez rozvodu vody, ale s parádním výhledem. Chvatěrubý jsou dějištěm historické povídky „Chvatěrubský kvas“ Václava Beneše Třebízského.

A tady žili Němotovi, rodina, ze které vzešla moje maminka. Charakteristický vodácký domek č. 32, přilepený na skálu co nejbliže k vodě (ale dostatečně daleko od povodňové linie) s ideálním výhledem na řeku, která se tu nápadně zúžila. Důsledkem toho bylo výrazné zrychlení proudu asi o 200 m nížeji. (Hruškův barák č. 64 tam samozřejmě ještě nestál). Řeka nebyla regulována. K regulaci řeky, kterou popíši později, došlo koncem 19. století až zač. 20. stol. V době, kdy jsem se tam pohyboval já, tj. koncem 20. let, ve 30. a ve válečných letech, již tam stál Hruškův barák a řeka už byla zregulována. Pozůstatkem minulých let byl jen velmi dlouhý řetěz z ok asi 5x10 cm, zakotvený v základu Hruškova domu a vedoucí až do řeky. Na něm byla v té době zámekem připojena Hruškova loďka.

V minulosti si tam představuji převoznický prám a rybářské lodky, protože z maminčina ústního podání Němotovi tradičně byli rybáři a převozníci. Toto překvapení potvrzuje maminčino vyprávění o plnění povinnosti vůči vrchnosti, odvádět každoročně prvního uloveného lososa. Babička jako holčička doprovázela svoji maminku (moji prababičku) na takové cestě. Nesly prvního lososa do Prahy. Šly pěšky a bosy. Boty přivázané k nůši. Obuly se až před Prahou. První cesta je vedla na Karlův most, kde vyhledaly sochu sv. Jana Nepomuckého. Poklekly a pomodlily se. Pak se vrátily na Křížovnické náměstí, tj. na náměstí v sousedství Staroměstské mostecké věže a předaly lososa do Křížovnického kláštera, tj. souseda Karlova mostu po proudu Vltavy. Z toho mi vyplynulo, že Němotové byli poddaní církevního řádu Křížovníků s červenou hvězdou. Nepatřili tedy k nevolníkům.

Velmi lituji, že jsem se maminky nevyptal na podrobnosti. Jak je tam přijali, jestli byly uvnitř nebo toho lososa předaly v bráně a v jakém stavu? Muselo být náročné cestovat s lososem 20 km. Prostě Němotové byli svobodní rybáři a převozníci. Já jsem osobně znal tři Němoty. Mého dědečka a jeho 2 bratry. Nejlépe dědečka Josefa. Jeho bratr Antonín byl velmi inteligentní a hodný. Byl dostudovaný inženýr (asi stavař, pokud už v té době existovala specializace). Žil s rodinou v Praze. Měli tři dcery – Věru, Milenu a Vendulku. Ty byly svobodné, ale proti mně už dospělé – nedostupné. Věra jako svobodná zemřela, to byl velký smutek. Moje maminka s nimi byla ve styku, ale mně se ztratily ze života. Strýček Antonín byl zaměstnán u firmy Lanna. To byla stavební firma provádějící regulaci Vltavy. Zřejmě zprostředkoval zaměstnání mého dědečka na regulačních pracích. O tom později.

Jméno třetího bratra už si nevybavuji (myslím Jan). Jen si pamatuji, že bydlel v Lobečku, ale až proti Nelahozevsi. Byl to podobný domek jako ve Chvatěrubech (zřejmě vodáckého původu), kde v době, kam sahá moje paměť, žila svobodná sestřenice Marie Němotová. Nikdy se nevдалa, čímž tato větev zanikla. Pravděpodobně s touto větví souvisí vyprávění mé maminky: Mladý Němota byl vynikající zpěvák, vyhlášený po okolních obcích. Ten kamarádil se stejně starým

ještě vyhlášenějším varhaníkem – Antonínem Dvořákem. Chodili spolu po produkcích, prý v širokém okolí. Musíme na něj být hrdí.

Tentokrát jsem hodně přemýšlel a vzpomínal. Několik dní uplynulo, než jsem splnil záměr – udělat silnou čáru za minulostí. Došlo mi, že tím předělem je stěhování z č. 32 (Rybárna) do č. 18 (zemědělská chalupa). Už těžko zjistím, kdy to bylo. Bylo to určitě později, než 1. Května 1897. Moje maminka to slyšela od své maminky Marušky Voráčkové, nar. 16. 3. 1879. Bylo jí 18 let a měla chlapce Josefa Němotu, nar. 1873 – tomu bylo 24 let. Tenkrát se dbalo na to, že se milenci musejí 1. Května sejít. Problém byl v tom, že Pepa byl trvale za prací. Pracoval na regulačních pracích Vltavy. V té době pracovali v Praze, momentálně u Národního divadla. Bydleli a žili „na šifu“ (nákladní lodi) v kajutě. Tato loď bývala zakotvena v blízkosti pracoviště. Bydleli a žili přímo na pracovišti. Řešení bylo na Maruše. Utekla na ten den z domova, šla pěšky do Prahy a našla Pepu. Zřejmě prožili krásný den. Mockrát jsem to propočítával a vždy mi to vyšlo stejně – moje maminka se narodila 3. února 1898. Svatbu stihli ještě v roce 1897! Do přibližně téže doby patří událost, kterou mi vyprávěla maminka: Když byl dědeček (budoucí) zakotven v blízkosti Národního divadla, došlo k neštěstí. Utopil se tam malý chlapec. Dědeček ho zachránil a podařilo se mu chlapce oživit. Jednalo se o synka vrátného Národního divadla. Ten z vděčnosti slíbil dědečkovi, že kdykoliv přijede do Prahy, má se u vrátného ohlásit a on dědečkovi zdarma umožní návštěvu představení ND. Dědeček to v budoucnu bohatě využíval. S nadšením vyprávěl o mimořádném herci Eduardu Vojanovi. Dědeček byl náruživým divadelním ochotníkem – režisérem – ve Chvatěrubském ochotnickém spolku „Havlíček“. Pamatuji se, hrávala tetička Máňa, strýček Pepa a další herci v tradičním období „Němotových“. Po dědečkově smrti převzal štafetu strýček Hrušků. Také jsem se tam po druhé válce zapojil. Vzpomínám, že jsme hráli Vojnarku. (Vojnarka – teta Osobová, Vojnar – strýček Pepa, Francek – já). Dál rád vzpomínám na Vinici od autorů Tomanových. To jsme využili jako opozici a kritiku proti privatizaci (v době kolektivizace). To bylo tenkrát velmi potřebné a populární. Psal se rok 1951.

Znovu se vracím před „pomyslnou silnou čáru“. Nalezl jsem mé poznámky k obrázku strýčka Františka, pojmenovaný „Podskalská“ třída ve Chvatěrubech z r. 1884. Nevím, kdo byl strýček František, ale pamatuji se na ten obrázek. Byl to zachycený pohled přes Vltavu na řadu domů a domků, nalepených na chvatěrubskou skálu – ten obrázek musí být někde v „pozůstalosti“. Zmiňuji se zde o něm proto, že se zřejmě jednalo o cílený komplex budov, související s Vltavou a životem kolem ní (číslováno zleva doprava):

- 1) Zájezdní hospoda u Ryšánků (se stájem pro koňské potahy lodí proti proudu)
- 2) U Floriánů – pozdější přivozník
- 3) Šimona Němoty (u Šimků, Kasalický), prodáno Frankům 1915
- 4) Stará rybárna (č. 32) „U Pavlovků“
- 5) Dílna panského kováře Haňka, v pozadí obytné stavení, zahrada
- 6) Krejcarův chlív a obytné stavení – se zahradou
- 7) Lysovna (lysý) nyní Bavor + zahrada
- 8) Grunclovi

Poznamenávám, že když jsem se tam pohyboval ve 20., 30. a 40. letech 20. století, byla živá jména Franků, Haňka, Krejcar, Bavor, Grunclovi. Možná, že ten obrázek někde najdete. Byla to A4 naležato kreslená tužkou a pastelkami – neprofesionálně. Dům Hrušků č. 64 tam ještě není – vznikl podstatně později, zřejmě jako parádní sídlo.

Z poznámek mě zaujala zejména zmínka o „koňských potazích lodí proti proudu“. Zřejmě tento problém nevznikl regulací, ale překvapuje mě, proč zúžení řeky při regulaci neodstranili? Několikrát jsem seděl jako kluk na neužším místě řeky a sledoval jsem, jak těžko zápasil s proudem přetížený parník. Někdy se stalo, že nevyjel. Nikdy jsem však nevydržel, jak ho vysvobodili. Nevím, jak připojili druhý pohon, viděl jsem ale, že táhli dva vleky. Proti proudu nevozili těžký náklad často.

Stará rybárna č. 32 – něco na mě dýchlo. Něco s rodinnou tradicí. Něco na co býváme hrdí, což se předává z generace na generaci. Něco, o čem já nevím. Vím jen od maminky, že naši předkové byli rybáři a převozníci. To se mi zdá málo, ale bylo to pravděpodobně spojeno s provozem na řece. „Stará rybárna“ byla budova typicky vodácká – podskalská. Nízká, dlouhá se sedlovou střechou, jako vrostlá do skály. Kamenný sokl, kamenný chodník po celé délce. Dva vchody, jeden vprostřed do velké místnosti v levé půlce. Zřejmě sloužila jako dílna nebo pracovna. Tam se mohly klidně opravovat lodky nebo zpracovávat ryby? V době mé paměti to bylo skladiště. Druhý vchod byl na pravém konci budovy, do předsíně s přímým vstupem do skalního sklepa. Nikdy jsem v něm nebyl. Doleva byly dveře do kuchyně s kamny. Kuchyň byla průchozí do rozsáhlé ložnice. Okna byla dopředu – na řeku a v levém štítu. Dokud tam nestál Hruškův barák, musel být krásný výhled na řeku a na protější břeh se stráněmi. Ne skalnatými, ale porostlými, zelenými. Svažovaly zvolna k řece. Jen pražská dráha je proťala. Ta až do Prahy věrně kopírovala levý břeh Vltavy. Neměla kam uhnout v těsném údolí.

Vraťme se na starou rybárnu. Vlevo při pohledu od řeky, asi pět metrů od rybárny, tyčilo se stavení „u Šimků“, později prodané Frankům. Mezi nimi se prošlo ke kůlně nad rybárnou a dále do příkrého vrchu až ke hřbitovu. Ten je na samém vrcholu.

A vydáme-li se od staré rybárny doprava, proklouzneme přes dvorek u Haňků a šlápneme do potůčku. No do potůčku. Je to jen tenký pramének, který se sotva doplází do Vltavy. Je to nejkratší potůček, co znám. Řekněme 100 m. Pramení v rokli ze skály. Podél potůčku stoupá pěšina ke studánce. Několikrát jsem tam byl pro vodu. Byl to jediný zdroj pitné vody. Chodil jsem tam od Hrušků v pozdějších letech a vždycky jsem se pozastavil nad skutečností, že tu vodu pijeme, když pramení pár metrů pod hřbitovem. Pily ji tam celé rodiny, včetně rodiny Němotových, ze které pocházela moje maminka. Narodil se tam můj pradědeček a asi i jeho předkové a asi i jeho sourozenci. Narodil se tam můj dědeček a jeho sourozenci. Narodila se tam moje maminka a její sourozenci. A nejen to. Oni tam i žili, pili tu hřbitovní vodu. Oni tam i pracovali a upadali do zapomnění.

Do dneška se mi uchovalo, že se tam narodila moje maminka Anna, její sestry Vojtěška a Marie a bratr Josef. Nevím, kde se narodili ostatní – Antonín, Václav a Boženka. Možná ještě v rybárně, možná už v chalupě č. 18, kterou

dědeček koupil za peníze vydělané u Lanny na regulaci Vltavy. První fotku z chalupy mám z roku 1916 (Antotnín *1907, Václav *1911, Boženka *1912.)

Ještě k té vodě – „hřbitovní“ apod. Vždyť já jsem na tom nebyl lépe. Pro úplnost – když se Němotů přistěhovali na chalupu, chodili pro vodu do obecní studny. V její nedaleké vzdálenosti tekla stružka s močkou. Až po válce se připojili na obecní vodovod a kanalizaci. My po odstěhování do Lobečku jsme chodili pro vodu do obecní studny asi 100 metrů. Suchý záchod byl na zahrádce a necelých deset metrů od něho ve 30. letech tatínek vykopal studnu. Tím jsme se osamostatnili a sousedky začaly chodit pro vodu k nám. Byla jim lepší. Na mytí byla ale velmi tvrdá. Mýdlo se v ní velmi sráželo. Jak to bylo s vodou ve škole – obecné i měšťanské si nepamatuji. Poprvé jsem se s „kohoutkem ve zdi“ setkal až na obchodní akademii ve Slaném. To už mi bylo 15 let a následně na Poldovce na Kladně při totálním nasazení. Ale doma to běželo po staru až do r. 1952. To jsme se odstěhovali do Plzně k Ondráčkům. Tam jsme byli do roku 1955. To jsme koupili domek Na Úhoru 30. A ten byl bez vody a kanalizace. Pro vodu jsme museli do stojánku na ulici – za rohem Chotěšovské ulice. Vodu do baráku jsem instaloval sám, kanalizaci instalovali instalatéři v 60. letech. Takže vodu „ze zdi“ jsem měl až v 35 letech. Bez odborných zkušeností jsem to dělal sám. A jen dvě ruce bylo někdy málo. Dědovi Ondráčků už bylo 60 let, a dokud byl na práci, tak jen tak na lehčí – fotografoval, hrál na housle, dělal kustoda v muzeu. Pevně se mi zachovala vzpomínka: betonoval jsem podezdívku pod zadní plot (mezi Hájků a Jančů) a do toho soklu jsem zabetoval betonové sloupky (asi tři). Potřeboval jsem dvě ruce na držení sloupku ve svislé poloze a dvě na betonování. Snažil jsem se, ale nešlo to. Napadlo mě, kdyby se tak děda podíval z okna, jistě by mi přišel pomoci. A bezděky jsem obrátil pohled na okno, kde děda bydlel. A ejhle, děda v okně a díval se na mne. Rychle uhnul za záclonu, abych ho neviděl. A myslel, že se mu to povedlo, dolů nepřišel. Toto je poprvé, co se o tom zmiňuji. Pro mne to byl velmi tvrdý zážitek a zklamání. Ale ten sloupek jsem zabetoval rovně – nějak jsem si to podepřel. A ty další sloupky taky – ještě tam stojí. Ten první od kůlny už se začal rozpadat, ale stojí a rovně. Poněkud jsem odbočil, ale je to tak silné, že to ze mne muselo. A ještě jeden takový zážitek. Natíral jsem okapové žlaby. Jeden z těch žlabů byl tak nešťastně umístěn – ten na zadním štítu, těsně pod elektrickými dráty. Špatně se tam s tím manipulovalo kvůli těm drátům. Použil jsem fígl: natřel jsem si ten žlab na zemi, a abych mohl mokré zvednout, nechal jsem si dvě místa na vzdálenost rozpažení nenatřená, s tím, že to snadno donatřu nahoře. Když jsem se pro něj – pro ten žlab vrátil, zjistil jsem, že ho nemám za co vzít. Děda to natřel, když jsem neviděl, protože to nebylo dodělané. Vzácně jsme si nerozuměli, nebo co. Hodně jsem odbočil od „hřbitovní“ vody. Ještě se tam musím vrátit. Přesně naproti staré rybárně postavili někdy na začátku 20. Století dům č. 64 (Hrušků). Na vysoké kamenné podezdívce dvoupodlažní dům. V každém podlaží 4 okna s nádherným výhledem na Vltavu. Ten výhled to ovšem zničilo staré rybárně. Mezi oběma domy byl dvorek – ať měl 3m. Oproti obytné části rybárny stály chlívky na dobytek, proti vchodu do rybárny – kadibudka s hnojištěm. Neuvěřitelná schválnost. Rodina už asi byla odstěhována nahoře v chalupě. A rybárna už byla možná opuštěna? Ale

v době, kterou já pamatuji, tam bydlela rodina strýčka Pepy se třemi dětmi (Zděnek, Maruška, Jožka). A Jožka tam bydlí dosud se svou ženou. Znehodnocení staré rybárny stavbou Hruškova baráku je mi v rozporu s mou domněnkou: můj tatínek obvykle při cestě domů do Lobečku často kritizoval, že chalupu místo tetičky Osobů měl zdědit a pracovat na ní mužský potomek – strýček Pepa a já jsem se domníval, že na Pepu právě čekali a odkázali mu rodinnou tradici – starou rybárnu. Jak ji mohli tak zdevastovat? Zejména teď to volá do nebe, když oba sousedé – zleva i zprava, si uzavřeli dvorky na vrata se zámkem. Když Jožka potřebuje domů zajet autem, musí je požádat o půjčení klíče. Nevím, jestli jsem to napsal srozumitelně; tentokrát jsem si musel zahubovat za Jožku.

O maminčině mládí nemám mnoho vědomostí. Mnoho se o tom nemluvílo. Jednou mi vyprávěla o své docházce do školy. Jednalo se o hodinu náboženství, protože přednášel p. farář. Maminka pod lavicí pletla nějaký svetřík. Nevím, o čem p. farář mluvil – ani maminka to nevěděla. Najednou ji probrala dvě slova pana faráře: němota a hluchota. Mluvil zřejmě o problémech s mluvou a slyšením. Protože tenkrát za Rakouska – Uherska dívky a ženy se jmenovaly bez koncovky –ová, lekla se maminka, že jí pan farář oslovil, aby dávala pozor; schovala pletení a vstala. Potom se to vysvětlilo. Mne to vyprávění zaujalo tím, že maminka už ve školním věku dělala tak zaujatě ruční práce. To jí zřejmě zůstalo po celý život. Co toho na nás napletla a nadělala. Pro sebe si ušila a vyšila středočeský národní kroj. Ten zůstal někde v pozůstalosti po nás.

Ted' je čas, abych se zmínil, co mě napadlo v průběhu mého vzpomínání. Psal jsem někde na začátku, že nevím, jak to, že se Jiří narodil ve Chvatěrubech. Vždyť je to prosté. 22 letá venkovská holka se ocitla v cizím, téměř nepřátelském prostředí. Co jí zbylo jiného, než se vrátit slehnout dítě domů. To už bylo do chalupy č. 18. Já jsem se narodil už v Lobečku, když Jiřímu byly už více než 3 roky. Prohlašuji, že to bylo už moc. Byl jsem odsouzen zůstat malým chlapcem. Jirka byl hr do života, všechno musel první a mně se to stalo pohodlným. Bylo-li třeba něco zařídit, zařídil to Jiří. Nestěžuji si, bylo to normální. Jirka jezdil na trampy, mě pak začal brát s sebou. Jirka měl první kolo, brusle, hodinky. Bylo to normální a já jsem se s ním vezl. Vzpomínám na rok 1936. Byl jsem na prázdninách ve Chvatěrubech u Hrušků ve sklepní místnosti (tam se hrál pink ponk). Vešel Jirka a povídá: „Pojd' domů, pojeděš se mnou do Tater.“ (Jako ajzenpoňáci jsme měli volné jízdenky zadarmo). Mě bylo 13 let, Jirkovi 16 let. Ted' se mi zdá, že musel dělat všechno, co se namanulo. V DTJ byl v Junáku. Chodil na čundry (někdy mě vzal s sebou), jezdil na kole na trampy, byl s Jardou Hřebíkem v Jugoslávii. S Jardou Froňkem boxoval v Sokole, byl v závodním družstvu dorostenců. Když začala bombajka (bílý plátěný kabátek s krátkým rukávem), maminka mu ho musela ušít, uváděl v kinu Sokol. Nežárlil jsem na něj. Měl u mne přirozenou autoritu. Jeden rok bydlel u tetičky Štajdlů v Plzni, kde chodil do prvního ročníku zemědělské školy. Zbytek dostudoval v Roudnici nad Labem. Měl kamaráda v Nelahozevsi. Nevím, jak se jmenoval. Ten kamarád složil operetu. Spoluobčané se na něj dívali jako na fenoména. Jirka taky a pomáhal mu v Nelahozevsi s realizací toho díla. Jmenovalo se Stříbrná země. Bylo to banální z orientálního prostředí. Taky jsem v tom hrál. Myslím, že se to vícekrát

nehrálo. Jirka byl až moc agilní. Vzal si toho moc. A namluvil si děvče a hned vážně. Byla z Lobče, z prosté, chudé rodiny. Byli stejně staří a vzali se brzo – ve 22 letech. To už byla válka v plném proudu. A jak jinak – oni se museli zcela osamostatnit, tj. jít z Kralup. Neodešli na dlouho – vrátili se po roce, ale jak. Za ten rok vystřídal 3 štace – Nová Paka, Jičín, Náchod. Žili v podnájmu a stěžovali si v korespondenci, že musí čekat, až je paní domácí pustí na plotnu. Žili asi všelijak, třebaže od našich dostávali nějaké potravinové lístky a často jsme tam jeli s něčím k jídlu. Jirka dostal TBC. Poslali ho do Prahy do nemocnice. Ve válce nebyl dostatek léků a zakrátko poslali Jirku domů do Lobečku. Umřít. Jirka už jen ležel v posteli a dlouho nevydržel. Zemřel bez potomka s proleženinami 20. 11. 1943. Pak došlo k nejhoršímu. Zdrčená maminka vyčetla Marii, že to zavinila. Byl jsem u toho. Ještě se k té tragédii vrátím. Netěším se na to.

To se odehrávalo v našem domečku. Zkraje jsme tam byli s tatínkovými rodiči. To si moc nepamatuju. Když jsme prarodiče pochovali ve Veltrusích, žili jsme tam čtyři – rodiče, Jirka a já. Vzpomínám, že jsem si vždycky myslel, že rodiče máme na práci. Tatínek nikdy nebyl bez práce = nezaměstnaný. Vyučil se zámečníkem a zaměstnán byl na dráze. Pracoval v dílnách na opravě železničních vagonů. Byl členem karambol party. To byla skupina lidí, které přišli budit při železničních haváriích. V každé době museli co nejrychleji na místo havárie a dát všechno do pořádku. Tatínek snad uměl všechna řemesla. Na dráze byl tzv. „definitivním zaměstnancem“ tj. nemohl být propuštěn. Doma zvládal všechny údržbářské práce, vykopal studnu a osadil ji pumpou. Postavil králíkárný a vyzdil chlívek pro prase. Porazil prase a udělal celou zabíjačku. A to nejen doma – chodil zabíjet i do Chvatěrub. Teta Osobů, která zdělila chalupu, si pochvalovala, že umí nejchutnější jitrnice. Do Chvatěrub chodil při mlácení obilí dělat strojníka na mlátičku. Neznám, co by neuměl. O volných dnech (tzn. V neděli, protože sobota byla pracovním dnem) chodil na střelnici v Kralupech. Ten spolek se tuším jmenoval „Střelecká jednota“. Hlavně prováděli údržbu střelnice a občas uspořádali střelecké závody. Někdy mě bral sebou. Pak ještě byl pokladníkem v „Občanské vzdělávací besedě“. To byl spolek, který se scházel v hospodě „Beseda“ (na Náměstí Svobody – až na konci „Na Břehách“). Na zahradě byl kuželník, ve kterém jsem nikdy neviděl někoho hrát kuželky. Na sále se pak hrálo ochotnické divadlo (viz později). Útržky z dávné minulosti, které se mi vybavily z paměti podle tatínkova řídkého vyprávění:

Tatínek byl náruživým sokolem, byl cvičitelem, což dokladuje snímek skupiny cvičitelů v černém albu fotografií. Tatínek je čtvrtý v řadě a vždycky jsem byl hrdý na to, jak mu to sluší. Nezdá se mi tam tak malý, jak ho popisovali lidé z jeho okolí.

Na jedné z řídkých procházek s tatínkem na kralupském Hostibejku – fajnoví kralupáci ho nazývali Hostivítem, což je romantický pískovcový útvar s parkovou úpravou a nádhernou vyhlídkou. V zadní části jsme se zastavili u železného zábradlí, tatínek mi sdělil, že to zábradlí zasekával do skály, když se učil zámečníkem.

V první světové válce byl tatínek jako C. K. dělostřelec na ruské frontě, vyprávěl o pobytu v haličské oblasti v Černovici (dnes je to na jižní Ukrajině, na

pomezí Moldavska a Rumunska). Moc toho nenabojovali (nebo o tom nechtěl povídat). Užili hodně hladu. Popisoval, jak ulovili slepici a uvařili ji v nějakém starém hrnci – tatínek mluvil o nočníku. Asi přeháněl? Jako nejobávanější tatínek popisoval donské kozáky. Byly to skupiny na koních se šavlemi v ruce. Vždy využili překvapení, co bylo v dosahu, zmasakrovali a ujeli, jako démoni. Z těch měli hrůzu.

Co pamatuji, tatínek byl náruživý kuřák. V dobách přídělového hospodářství měl tři příděly a nestačily mu. Musel to neustále doplňovat náhražkami. Zejména později, když už měl jen jeden příděl. Ne, že by to nebylo potřeba, ale tatínek mě celý život ani jednou neuhodil. Ani nekřičel. To bylo všechno na mamince, ale ani ta to nikdy nepřeháněla.

Maminka, tím že se vdala, se nijak nevyvázala z pracovního vztahu na rodinné chalupě. Jako nejstarší dcera to neměla nijak snadné. Zůstala první pracovnící a to v polních pracích, při mlácení obilí, sázení a sklizení brambor, při práci s řepou. Dokud jsem byl v předškolním věku, tak mě brala s sebou. Většinou jsem si musel hrát sám, pokud tam nebylo další dítě. Dostal jsem se tam k leččemu. Vzpomínám s úžasem a obdivem na situaci, kdy mezi pracujícími ženami byla také Berta Voráčková, mamincina sestřenice. Pracovala přesto, že byla ve vysokém stupni těhotenství. Tenkrát na to tak nekoukaly. Když to na ni přišlo, strčily mě za keř a samy ženský to s ní odrodily. Samozřejmě, že jsem se díval. Dodnes je obdivuji, ale zejména nechápu, jak to bylo s hygienou. Zřejmě s tím musely počítat a mít s sebou nějaké pleny. Nepamatuji si, kdo se to vlastně narodil, jestli dorostl do dospělosti. Tenkrát ještě byla vysoká kojenecká úmrtnost. Ještě na jeden příběh se zdravotnickou tematikou si vzpomínám. Z toho cítím, že u nás byl patriarchát jen podle toho, že jsme se jmenovali po otci. Zcela bezpečně se domnívám, že to byl zásah z rozhodnutí babičky: strýček Antonín měl za první manželku Annu Janglovou. To byla krasavice z Úžic, zahleděná do sebe, nepoužitelná pro praktický život. Tak se jevila mně, už sedmiletému klukovi. Ten věk vím určitě, protože porodila mého bratrance Miloše v r. 1930. Zřejmě si s ním nevěděla rady. Tak byl zanedbaný, že babička rozhodla a předala ho do dočasné péče mé maminky. Dosud si pamatuji, jak měl po těle a hlavně na hlavě spoustu boláků. Svěřila ho mamince proto, že byla nejstarší a nejzkušenější. Nevím, jak dlouho to trvalo, ale vrátila ho zdravého. Dožil se vysokého věku a mezitím mi zpíval na svatbě. Mimo nás, myslím, mne, Jirky a tatínka, měla maminka na starosti živý inventář. To byli králíci, slepice, husy a kachny, koza a ve válce prase (což se nesmělo). Měli jsme psa a kočku. Já jsem vyrostl na králíčím mase a kozím mléku. Občas husa nebo kachna. Co to všechno sežralo! To bylo na mamince. Všechno pocházelo z Chvatěrub, zrní, brambory, vojtěška, kukuřice. Když jsem byl větší – nepamatuji se od kolika let, tak jsem do toho byl osobně zapojen. Často mi pokazil odpolední plán písemný vzkaz od maminky „jsem tam a tam, přijed’ s vozíkem.“ Znal jsem pole podle jména. Nejčastěji „Na louži“, „Na vartě“. A nejhorší bylo „Na zádušním“. To bylo z Lobečku hodně daleko – až u pražské silnice. A když byl vozík naložený, byl dost těžký na nerovných polních cestách. Nikdy se mi nestalo, aby se vozík porouchal. Tatínek ho udržoval v dobrém stavu. Kola i vojka namazaná. Po návratu domů se muselo krmení rozložit, aby se nezapařilo.

Nechápu, jak to maminka stačila. Prát prádlo, vařit. Prát prádlo. To nebylo strčit to do pračky a zapnout. Nanosit vodu, roztopit kamna, prádlo vyvařit, vyprat na valše v neckách, rukama bez prášku, s mýdlem a sodou, vymáchat a vyždímat rukama. Obdivuhodné! Vařit bez polotovarů, těstoviny v sáčku? Ne. Zadělat těsto. Tuhé těsto rozválet – rukama, nakrájet – rukama! To byly tenkrát hospodyně! Všechno ze surovin. Až později koupili naši pračku, ne elektrickou. Ty tenkrát ještě nebyly. Mechanickou. Prádlo se pralo mezi dvěma zvlněnými měděnými plechy na ruční pohon. To z válcového tělesa pračky vyčnívala ruční páka. Tou se muselo pohybovat sem a tam. To byla moje práce. Vzpomínám, jak jsem si k tomu bral budíka, abych to náhodou nepřepral. Pračka taky měla ždímačku, ale nám se neosvědčila. Byly to dva gumové válce tlačené k sobě pružinou. Jeden se otáčel klikou a mokré prádlo se protáčelo. Voda tekla zpátky do pračky. Voda z pračky se vypouštěla kohoutem ve dnu pračky.

V mém útlém věku měla maminka uzenářství. Měla ho v místnosti, která zabírala jednu čtvrtinu domku, která byla částečně neoplocena, takže byla přístupná z ulice. To ovšem bylo možné až po úpravách a zasednutí nového mostu na navazující ulice. Ulice z mostu totiž vedla mezi zadními částmi domů. Tím vznikla složitá situace špatně schůdných chodníků s nehezkou kulisou dvorů a kůlen. Dům našeho souseda zbourali, přes jeho parcelu udělala silnice smyčku a na návsi se napojila do stávající ulice. Náš barák se tím stal přístupný ze tří stran a na obnaženém štítu vznikla ta neoplocená část umožňující přístup do krámu. Příliš se na to uzenářství nepamatuji, jako na ten provoz. Jenom vím, že uzeniny tam mamince dovážel autem pražský uzenář Chmel. To uzenářství tam nebylo dlouho. Krám pronajal řezník Čubrt. Bylo to složité, protože k tomu krámu měl i naši bývalou prádelnu na dvorku, kde „boural“ maso.

Potom si krám pronajal holič Kašpar. To bylo pikantní tím, že hlasitý hovor čekajících zákazníků byl srozumitelně slyšet v naší sousední kuchyni. Existovaly totiž jen zamčené a přikryté dveře. K nám do studny chodili pro vodu a na suchý záchod.

Ještě se musím vrátit k mamince. Vždycky odbočím. Maminka byla angažovaná členkou Jednoty slovanských žen; s těmi se zúčastňovala veřejných akcí typu oslav. Sama si ušila kompletní středočeský kroj (krásně vyšívaný) a v něm slavila. Velmi se jím pyšnila. Tak šikovných žen moc nebylo. Všechny kroj neměly a chodily si jej od maminky půjčovat. Pokud maminka sama na tu oslavu nešla, tak ho půjčila. Ale vždycky se starostí, aby jí ho nepoškodily. Tyto „slovanské ženy“ byla organizace velmi blízká politické straně Národních socialistů, kterou oba moji rodiče věrně vyznávali. Oba byli členy a scházeli se. Nejvíce si pamatuji Novotných, Čermáků, Hálů. Zejména pan učitel a později ředitel p. Novotný byl vlivným reprezentantem. Hovořil na mítincích a schůzích. Mne vyučoval na měšťanské škole. Pamatuji si, jak jsme šli korporativně do Veltrus (naši mě brali s sebou). Maminka se zeptala pana Novotného, o čem bude hovořit. Pan učitel odpověděl, že ještě neví. Maminka o tom potom vyprávěla s obdivem. Později mi došlo, že už to asi věděl a nechtěl se zpovídat. Podnikali společné výlety – vzpomínám na Okoř a Mělník – scházeli se v Besedě (už jsem se o ní zmínil). Teď je asi vhodná chvíle zmínit se o církevní příslušnosti mých rodičů. Původně byli římskokatolíci. Tato

církev se jim znelíbila výstupy jejich kněží, pompou a okázalostí. Vystoupili z této církve a přestoupili do Československé církve. Já samozřejmě také. Chodil jsem na náboženství do dívčí školy; tam nás vyučovala mladá farářka. Na mše jsme chodili do modlitebny v Kralupech – vedle kina Sokol. Zaujala mě reakce katolické církve, která na osobní doklady dopsala „odpadl od víry“. Oni asi jinou víru neuznávají – jen tu svou. Zůstal jsem věrný odkazu svých rodičů. Jak v politickém, tak i církevním životě.

Zůstal jsem dlužen, zmínit se o mamčiných sourozencích. Do dospělého věku jich vyrostlo sedm. O zemřelých v útlém věku nemám zdání. Hned po mamince, druhá v pořadí, byla tetička Berta. Zpočátku jsem nechápal, proč jí říkají Berto, když její jméno je Vojtěška. Vysvětlili mi, že Vojtěch je latinsky Adalbert a z toho zkratka Berta. Byla o rok mladší než maminka a zůstala druhou pracovní silou na chalupě. Spolu s maminkou zastaly většinu polních prací. Její manžel byl v pracovním věku strojířem na dráze. Bydleli v tom novém domě č. 64 s nádherným výhledem na vltavské údolí. Měli syna Václava, o rok staršího než jsem byl já. Dál se tam občas vyskytovala teta Hrušků. To byla sestra strýčka Hrušků, ale tu jsem moc nemiloval, protože když přijela z Prahy, přivezla Vaškovi Hrušků všelijaké hračky a dobroty a na mne většinou nic nezbylo. To jsem považoval za nespravedlivé. V Praze pracovala jako hospodyně u strýčka Ing. Toníčka, takže často vyprávěla o děvčatech. U Hrušků jsem trávil většinu prázdnin. Zejména jsme tam prožili konec války. Z Vaškových knížek jsem miloval „Káju Maříka“. Toho jsem mu záviděl. Z pobytu u Hrušků mám hluboko v paměti rok 1934. To se konalo mistrovství světa v kopané v Itálii. Hráli jsme finále s Itálií a my kluci jsme poslouchali rozhlasový přenos. Komentoval to Josef Laufer. My kluci jsme měli k dispozici přijímač – krystalku. Ta neměla k dispozici stupnici vln. To se průběžně ladilo kovovým kartáčkem přiloženým ke krystalu. Moc to nefungovalo, zejména proto, že to mluvilo přes sluchátka, takže slyšel jenom jeden a musel to tlumočit ostatním. Prohráli jsme, myslím, 2:1. Poslouchat jsme museli na dvorku kvůli signálu. Vašek potom přešel na gymnázium v Kralupech. To už se mi odcizoval, zejména když přešel na vysokou, studoval medicínu. Vzpomínám, že mě jednou vzal s sebou na patologii. Musel jsem předstírat, že jsem také posluchačem. Moc to pro mne nebylo. Vašek ale předstíral, že si to užívá. Bylo to někde na Karlovo náměstí v Praze. Povoláním byl lékařem a později primářem v nemocnici ve Vysokém Mýtě. Namluvil si sestřičku Alenku Čermákovou ze Suchovršíce a měl s ní dceru Vendulku. Ta je taky lékařkou. S Vaškem jsme si byli za svědka na svatbě – navzájem. V nemocnici v Mýtě dochoval svoji maminku; asi v LDN. Když jsme je v Mýtě navštívili z rekreace v Opočně a kontaktoval jsem je telefonem (Vašek nebyl v nemocnici), Alenka mě vyzvala, abych k tetičce nechodil. Uposlechl jsem. Tetička zemřela v roce 1985 (bylo jí 86 let). Vašek šel na penzi do Písku, kde zemřel v roce 1989 (ve věku 66 let). Alenka a Vendulka jsou obě v Písku. Vendulka měla za muže také lékaře. Ovdověla v roce 2009. Má dvě dcery – Martinu; ta je vdána v Rakousku za Íránce a Vendulku, ta je svobodná maminka. Strýček Hrušků zemřel v roce 1979, bylo mu 86 let.

Tetička Marie byla třetí v pořadí. Narodila se až v roce 1902, tzn., že tetě Bertě už byly tři roky. Zřejmě mezičlánek zemřel. Narodila se ve staré rybárně, takže se do chalupy určitě stěhovala. Měla zřejmě obchodní školu, protože byla zamlada zaměstnána v Kralupech jako úřednice. Už jsem zapomněl u koho. Byla vdaná za strýčka Osobu, slyšel jsem, že spolu byli na svatební cestě v Itálii na ostrově Capri. Byl drobné postavy a potrpěl si na legraci. Pocházel z Písku a byl doktorem práv. Denně dojížděl vlakem do Prahy, kde pracoval na ředitelství drah. Měl jezdeckého koně – kobytku Mary. Jezdil na ní na závodech. Taký tetička na ní závodila. Asi strýčka považovali za partii, protože tetička Máňa dostala celou chalupu. Můj tatínek to kritizoval s tím, že chalupu měl dostat první mužský potomek, tj. Josef, aby na tom hospodařil. Měli jednu dceru – Evu. Štědré dny u nich byly bohaté, také proto, že Eva měla na Štědrý den svátek. Zpočátku na chalupě hospodařil dědeček a babička, ale posléze zůstali na chalupě na vejmiňku. Celé to spadlo na tetu, strejček na to nebyl, ten jezdil na koni. Ve 30. letech byla ve Chvatěrubech „Selská jízda“. Včele spolku byl statkář Matějovský. Ten půjčil pozemek na dostihovou dráhu. Pamatuji, že tam úspěšně závodila teta na Mary. Se strejdou to přestalo jít, když na konci třicátých let utrpěl úraz na závodech ve Velvarech. Mary ho shodila na překážce a měl vážný úraz hlavy. Mělo to neblahé následky. Už se z toho nedostal. Tetička musela zvládat celé hospodářství. Dobytky byl plný dvůr: tři koně – Mary, Šiml, Braun. O Šimla a Brauna se staral strýček Pepa, myslím, že mu teta platila. Dál tam bylo pár volů (s těmi jezdil dědeček), několik krav, prasata a spousta drobného zvířectva. Vzpomínám, že dědeček choval holuby, rád si na nich pochutnával (já jsem je nejedl). Z výnosů jsme měli prospěch všichni (obilí na krmení, brambory, řepa na krmení, zabijačka apod.). Eva byla o šest let mladší než já. To nebylo nic na hraní. Vyrůstali jsme odděleně. Eva vystudovala kralupské gymnázium a v Praze doktora práv. Často jsem u nich zastihl skupinu jejích spolužáků. Musím připomenout, že hezky zpívala. Spolu s Milošem mi zpívala v Korandově sboru na svatbě. Jedním z těch kamarádů byl Jirka Vokoun, kterého si vzala za manžela. Byl taky právník. Nevím, kde Eva pracovala. Měli dceru Evu (narozenu 1955) a odstěhovali se do Ústí nad Labem. Po devíti letech měli druhou dceru Haničku. Matka při porodu zemřela (v roce 1964 ve věku 35 let). Na jejím pohřbu jsme s mojí ženou – Růženkou nabídli, že si Haničku osvojíme. To už našim dětem bylo 13, respektive 10 let. Nedošlo k tomu. Vychovala ji tetička Máňa s přispěním další sestry Boženy, která zůstala bezdětná. Mezitím zemřel dědeček Josef Němota (v roce 1953 ve věku 80 let) a strýc Osoba (v roce 1957 ve věku 63 let). Prvorozená Eva se vdala za Zdeňka Čermáka a měli dva syny – Zdeňka a Pavla (nar. 1976, resp. 1980). Zdeněk vystudoval v Plzni práva. První rok bydlel u nás na Úhoru 30. Je vášnivý cestovatel – zaměstnán jako státní zástupce, dosud svobodný. Už dlouho chodí se Silvou, postavili si dům na Mělnicku. Pavel žil mimo nás v Praze. Asi dost dobrodružně. Čeká potomka s blíže nespecifikovanou černoškou. Ta Pavla nechce, odjela do USA. Nechala tu Pavla se starostmi, jak to bude s výživným. Pavel je teď vlastníkem Chvatěrubské chalupy. Hanička žije v Ústí nad Labem s manželem Petrem Gabrielem, dvěma syny, s Petrem narozeným 1982 a Janem narozeným 1988 a dvěma vnučkami. Mimo jiné vlastní stodolu chvatěrubské chalupy s úmyslem přebudovat ji na rekreační objekt. Tetička Marie dožila na chalupě.

Zemřela v požehnaném věku 97 let. Rozvedený Zděnek Čermák, otec Zděnka a Pavla, žije ve vlastním domě s novou ženou na Lipenském jezeře. Jirka Vokoun dožil v Krupce. Zemřel v roce 2011 ve věku 82 let.

Konečně v roce 1904 se narodil mužský potomek Josef. Chybějícím článkem mezi Bertou a Marií bylo totiž také děvčátko – Antonie. Konečně dědic na starou rybárnu. Neznal jsem ho jinak, než v souvislosti s prací. Snad jedině jako divadelního ochotníka. Stále ho vidím ve spojení s koňmi. Miloval je – bílého Šimla a hnědého Brauna. Oženil se, když mně byli čtyři roky. Vzal si Marii Loučkovou. Byla to sestra místního hostinského a byla dost metr. Cítil jsem to a nikdy jsem k ní nehledal cestu. Měli syna Zděnka narozeného 1928. I k němu jsem měl dost rezervovaný vztah. To se tak vleklo, že jsem ho zapomněl pozvat na veselku. A tím jsem se definitivně odcizil. Ale strýčka jsem měl rád. Neměl to jednoduché. Teta ho stále odtahovala od rodiny v chalupě. Vlastně jsem se ani moc nedivil. Po značném časovém odstupu měli ještě dvě děti – Marušku narozenou 1945 a Jožku, narozen 1947. To já jsem už byl na vojně. Tetě už bylo 38 let. Po válce využili příležitosti při osidlování pohraničí. Dostali chalupu někde na Děčínsku. Moje maminka jim tam byla pomoci. Pamatuji si, že si tam zlámala ruku. Brzy se vrátili na „starou rybárnu“. Vzpomínám, že kdykoliv jsme k nim zašli na návštěvu, neopomněla teta oznámit, že Jožka si poplival buchty, aby mu je nikdo nesnědl. Měla o ně starost. Nikdy jsme nic nechtěli. Nikdy to nebylo srdečné. Nikdy jsem se nedověděl, že se Zděnek oženil. Jeho ženu jsem nikdy neviděl, že měl dceru Moniku (narozenou 1966) jsem se nikdy nedověděl. Strýček Pepa už na chalupu pomáhat nechodil. Jezdil do zaměstnání do Libčic – do šroubárny. Ve volných chvílích vypomáhal u svého švagra v hospodě – dělal číšníka. Tušil jsem, že Zděnek je komunista, přesto jsem zažil šok, když jsem byl na jeho pohřbu v roce 1979. Byl to státní pohřeb se všemi oficiálními pompami. Vyznamenání na polštáři, desítky velkým věnců, čestná stráž, oficiální proslovy, mraky milicionářů. Došlo mi, že Zděnek byl nějaký velký funkcionář u lidových milic. Myslím, že komunistická byla celá rodina. I mladí. Za Maruškou jsem se byl podívat s mojí maminkou. To je moc hodná holka, usměvavá, povídavá. Měla hospodu v Uhách, stačila se dvakrát vdát, měla tři děti a pět vnoučat. A nejmladší člen rodiny – Jožka, věčně se smějící. V mladých letech utekl z domova a jezdil s cirkusem. Když se usadil, byl u policie – pochůzkář. Nevím, na jakou to dotáhl šarži. Bydlí v Otavovicích s Jarmilkou. Ani nevím, jestli jsou ženatí a vdaní, ale zdá se mi, že si spolu rozumí. Ona je o 18 let starší a zůstali bezdětní. Žijí většinou na rekreační chalupě „stará rybárna“. Kdykoliv jedeme do Chvatěrub na hrob, tak je tam zastihneme.

Pátý byl strýček Antonín narozený 1906. Toho jsem příliš neužil, protože většinu života prožil v Praze. Nevím, jak to měl se vzděláním, ale na mě působil dojmem, že nějakou školu má. Pracoval jako skladník – jako něco lepšího, to byl můj pocit. Jeho první ženu jsem moc neužil. Praha byla asi její prostředí. Měli jednoho syna – Miloše – narozeného roku 1930. To byl ten, kterého kurýrovala tenkrát moje maminka. Vůbec jsem se s ním nestýkal. Spíš se strýčkem. Ten jezdil o některých nedělích do Chvatěrub. Nejdříve se stavil u nás – vždycky před nedělním obědem. Sálalo z něho, jak se na to těší. V Praze si zřejmě moc neužíval. Mám na něj hezkou vzpomínku. Když u nás byl na oběd o pouti, daroval mi stříbrnou

pětikorunu. Cítil jsem se jako grand, pouť byla moje. Abych si to správně užil, koupil jsem si nejdřív peněženku. Stála pár haléřů. A praskala ve švech, jak byla plná drobných, co mi dali nazpátek. Ty jsem pak užíval pomalu a opatrně. Jindy, když se dověděl, že kopu fotbal, mne vzal v Praze na Spartu. Byl jsem u vytržení, co tam bylo lidstva. I fotbalem – hrála Sparta s Ferencvárosh. Maminka tam byla taky. Té se to moc nelíbilo. Vraťme se k Milošovi. Když mu bylo 20 let, byl marod v nemocnici. Jak to bývá, tak tam byly sestřičky. Taky 20-letá Růženka Klímová, svobodná maminka; ta Miloše okouzila tak, že si ji vzal. Spolu měli další dvě děti – Miloše nar. 1953 a Hanu nar. 1955. Ty jsem v životě neviděl a samozřejmě ani jejich vnoučata a pět pravnoučat. O těch jsem se dověděl až po Milošově smrti. S první ženou se rozvedl a znovu se oženil. Miloš hezky zpíval. Dost si fandil a citoval své obdivovatelky, že má hlas jak Jára Pospíšil. Zpíval v nějaké kavárně. Mě zpíval spolu s Evou Osobovou na svatbě. Vraťme se však ke strýčkovi Antonínovi. Ten se s první ženou rozvedl a vzal si o 14 let mladší Aničku Duškovou (*1920). Ta pocházela z Orlických hor z Čermné. To bylo pár kilometrů od Těchonína, kde jsem sloužil na vojně. Anička se skamarádila s mými rodiči i s chvatěrubskými. Přivezla k našim na návštěvu svého synovce Járu Frka; ten se skamarádil s mými dcerami – Renatkou a Vendulkou. Strýček Toník zemřel v r. 1984 (bylo mu 78 let a je pochován v Čermné). Miloš zemřel v roce 2005 ve věku 75 let, tetička Anička v roce 2006 ve věku 86 let.

Jako šestý byl zase kluk – Václav se narodil v roce 1911. Nevím, kde vystudoval stavitelství. Rodina mu říkala Václav stavitel, protože u nás bylo několik Václavů. Nebo taky architekt mu říkali. Mě to připadalo trochu nenáležité, protože za život postavil dvě vily. Jednu pro svou první ženu a tchyni a druhou Jezvinů, to bylo u nás v Lobečku přes ulici. O první přišel brzkým rozvodem, druhou zbourali při výstavbě Lobečku v souvislosti se založením továrny „KAUČUK“ (tenkrát zbourali i náš domek). S oblibou vyprávěl o své vojenské službě, zejména o svých sportovních úspěších. Běhal dlouhé trati, jmenoval i maraton. To mi nekorespondovalo s tím, že měl TBC. Měl zavedený pneumotorax a utěšoval se, že už to má vyléčené. Myslím, že se mýlil, ale byl tím psychickou oporou, když onemocněl bratr Jiří. Po Jirkově smrti mi zprostředkoval vyšetření u jeho odborníka Dr. Basaře někde v Praze. Ten potvrdil, že jsem zcela zdravý, že mám mimořádně silnou kostru a velké srdce (dle rentgenu). Hrával jsem s ním šachy. Vzpomínám, že docela úspěšně. Chronicky měl finanční problémy. Taky jsem mu půjčil menší obnos, který mi nestačil vrátit. Hůře dopadli moji rodiče. Přemluvil je, že mu jako ručitelé podepsali směnku. Nevím na kolik. To přede mnou naši tajili. Jako ručitelé museli směnku zaplatit. Pamatuji, jak je to soužilo. Dlouho to spláceli. Aby se to dovršilo, začal hrát karty – hazardně. Nevím, co hráli – myslím, že „boží požehnání“, čili gotesa. Hráli ve Chvatěrubech „U Loučků“. Ty lidi jsem neznal, ale byla to pěkná sebranka. Jednou se stalo, že Vašek vyhrál nějakou větší částku. Když se vracel do Kralup, počkali si na něj v noci ti kamarádi, tvrdě ho zmlátili a obrali o vyhrané peníze. Trvale mu zůstal zdeformovaný obličej – křivý nos. Život dožil v Kralupech. Po druhé se oženil s podstatně mladší a hezkou Alenou Pluhařovou. Bydleli v Lobči – pod skalou. Další mnou nepochopený sňatek. Vašek zemřel bez potomků v r. 1954, bylo mu 43 let.

Poslední – už sedmá živá byla Boženka. Narodila se v roce 1912. O jejím mládí také nevím vůbec nic. Registruji ji, až když si domů přivedla hochu – Karla Krečmera. Ten mě zaujal nesmírnou chutí k jídlu, s jakou ve Chvatěrubech konzumoval domácí buchty. On byl totiž cukrář a mně bylo těžko pochopitelné, že si tak pochutnává na „obyčejných“ buchtách, když má jazyk naučený na dorty. Také druhá vzpomínka na Boženku se váže ke Karlovu řemeslu. Když už byli svoji, měli cukrářský krám na Kladně na hlavní třídě. Jednou jsem byl u nich s maminkou na návštěvě. Jako malý kluk jsem se těšil, že si budu moci vybrat ten největší dort nebo ještě něco lepšího. Konečně řekla Boženka, abych s ní šel do krámu něco si vybrat. Přišla moje chvíle, když tu maminka oslovila Karla, aby mi něco doporučil. Karel mě zmrazil, když mi doporučil piškot. Takový dlouhý dětský piškot. Samozřejmě jsem byl zklamaný, ale Boženka to zachránila. Karla okřikla a odvedla mě do krámu. Vybral jsem si velký sachr. Dušička se uklidnila. Nevím proč, ale ještě jedna maličkost z té návštěvy mi utkvěla v paměti. Bylo tuším pět hodin, když Karel sdělil, že musí zavřít krám. Šel jsem se s ním podívat. Jak mi Karel vysvětlil – krácel po ulici strážník a kontroloval, že všechny krámy zavírají. Dodnes mi není jasné, proč to dělali. Brzy se Boženka rozvedla a vrátila se domů do Chvatěrub. Pracovala jako účetní v zemědělském družstvu v Obříství, kam denně dojížděla autobusem. Měla vytrvalé nápadníky, kterým stejně vytrvale odolávala, zejména p. Macák ji vytrvale doprovázel a stal se přítelem rodiny. Výraznou epizodou jejího dalšího života byl její střet s komunistickým režimem. Neznám podrobnosti, ale nějak se zapletla do případu s protikomunistickými tiskovinami, byla odsouzena a uvězněna až někde v Uherském Hradišti. Zůstala bezdětná. Mateřské vakuum vyplnila vydatnou pomocí tetě Marii při výchově Haničky, sirotkovi po Evě Vokounové, zemřelé při porodu v roce 1964. Boženka zemřela v roce 1977 ve věku 65 let.

Konečně se dostanu na sebe. Od narození mě byl kus. Měl jsem 5,25g, chudák maminka. Aniž bych posiloval nebo jinak o své tělo soustavně pečoval, patřil jsem vždycky mezi větší a těžší jedince. Na obecné škole jsem po fyzické stránce spolu s Jardou Sušánkem patřil k nejrychlejšímu a nejsilnějšímu. Jednou jsem Jardu porazil, jednou on mne. Ale nikdy jsem to nezneužil. Spíš naopak. Hrál jsem si na ochránce slabších. Toho dokladem budiž mi kamarádství se Slávkem Pražákem. Byl sice o rok starší než já, ale byl hubený – jako většina dětí tenkrát. Zcela na mne spoléhal. I proti starším klukům, na které jsem si já troufal. Slávek byl můj kamarád na celý život. Horší to se mnou bylo ve škole (obecné). Měli jsme velmi přísného mladého učitele, jmenoval se Traxler. Na mou duši nevím, co jsem provedl, to jsem zapomněl, ale dodnes si pamatuji, že mi dal facku, až se mi hlava otočila. To bylo něco jiného, než náznaky facky od maminky. Doma jsem to neřekl. Asi jsem si uvědomil, že jsem si to zasloužil. Když jsem dorostl, říkal jsem v Sokole panu učiteli bratře a tykali jsme si. On už si to nepamatoval (tu facku).

V roce 1929 byly mimořádně silné mrazy. To jsme samozřejmě my kluci museli ověřit. Ve škole u vstupu na školní zahradu bylo železné zábradlí. Krásné – litinové. Jako stvořené k provedení pokusu. Přiložil jsem k železu jazyk. Byla to samozřejmě hrubá chyba. Jazyk okamžitě přimrzl; a důkladně. Odtrhl jsem rychle hlavu. Povedlo se to za cenu toho, že jsem si celý jazyk strhl. Měl jsem co dělat,

abych to ve škole i doma utajil. Zhojilo se to bez následků. Jindy, tuším, že to bylo v první třídě, pan učitel dal naivní otázku – z čeho se staví domy. Odpovědi, že cihly a dřevo, se mi zdály směšné. Chtěl jsem se ukázat. Věděl jsem, že náš dům je postaven z nepálených cihel, kterým se mezi odborníky říkalo „buchty“ a přihlásil jsem se a řekl jsem to. Že se staví z buchet. Sklidil jsem výsměch, holky se hyhňaly, i pan učitel mě poučit, že to platí jen v pohádkách. Cítil jsem se velmi pokořený a zneuznaný.

V obecné škole, myslím asi ve druhé třídě, jsem vážně onemocněl. Dostal jsem záškrť. Ležel jsem doma a rodiče ke mně zavolali doktora. Železničářského doktora – Dr. Felixe. Byl to vysoký, sportovně rostlý pán. Velmi sympatický a rozumný lékař židovského původu. Běžné léky moc nezabíraly. Díval jsem se do zrcadla – měl jsem v krku průchod sotva na stéblo slámy a začal jsem se dusit. Pan doktor Felix vyhodnotil situaci a rozhodl, jak mi vyprávěla maminka, provést poslední riskantní pokus. Musí mi dát velmi silnou injekci, která buď zabere a uzdraví nebo mi způsobí trvalé následky. Naši museli s rizikem souhlasit. Pan doktor spočítal sílu injekce přesně – zabrala a uzdravila bez následků. Po uzdravení přijela desinfekční četa s velkým kotlem, ve kterém desinfikovali peřiny a všechno moje prádlo a vydesinfikovali pokoje. Maminka mi později vyprávěla, že lidé si všimli, že tatínek páčil slamník, na kterém jsem stonal. Z toho usoudili a rozneslo se po okolí, že jsem umřel. Věřím pověře, že ten o kom kolují tyto zprávy, bude dlouho živ. Zatím to vyšlo do 90 let a snad se nerouhám, když věřím, že alespoň stačím dopsat tyto vzpomínky.

Když jsem měl volno (tehdy když jsem nebyl s vozíkem pro krmení nebo nepohyboval s pračkou) byl jsem nejčastěji u vody. To byl klukovský ráj. Přes řeku Přívoz a přes Vltavu se stavěl most (krásný, betonový; škoda, že ho nepostavili širší; v budoucnosti budou muset přibližně v místě přívozu postavit lávku pro pěší a cyklisty). Řeka byla zregulována kamennými hrázi. Hráze oddělovaly řeku od 4 tůní. Dvě velké sloužily ke koupání, dvě malé pro husy a kachny. Ty dvě velké byly obrostlé vrbovými prutiny, které nám sloužily jako kulisa ke klukovským hrám a každý podzim byly posekány na košíkářské zboží. Na řece byl rušný provoz. Nákladní parníky, vlečné lodě, vory, osobní parníky (výletní). Jako malý kluk jsem je se zájmem sledoval. Nejraději jsem si sedl za postavený stojan, na kterém maloval místní oblíbený malíř – Josef Holub; fascinovalo mě to. Nejraději bych mu sedl na paletu. Jeho jméno a údaje o něm jsem nenašel v žádném slovníku ani jiné publikaci. Neměl akademii, byl zřejmě samouk. Byl v Kralupech však velmi oblíbený. Bylo nepsaným pravidlem, že v každé rodině musí mít alespoň jeden jeho obraz. Také u nás tomu tak bylo. A dosud je. Má ho po nás Vendulka. Není velký. V levé třetině jsou mohutné stromy na břehu Vltavy těsně pod Chvatěrubami. Domy jsou skryty za stromy, Vltava je sotva vidět za regulací. V pozadí jsou šedé skály za pravým břehem Vltavy jen s tušenými Maslovicemi. Jen zasvěcený divák ví, že za okrajem stromů se táhne „Podskalská třída“ se Starou rybárnou. Malířovo stanoviště je v místech nejužší řeky, tedy nejprudšího průtoku vody. Menší parníky tady s ním vždy zápolí. Na pravém okraji obrazu, tedy na levém břehu Vltavy jsou křoviny, ve kterých na konci války naleznou útočiště tři uprchlí koncentračníci.

Velké Holubovo obrazy vlastnila kralupská spořitelna, mezi nimi jsem našel i „Stavbu Masarykova mostu“. Ano Masarykova, protože prvnímu prezidentovi byl most zasvěcen. Velká pamětní deska s kamenným Masarykovým reliéfem je zasazena na kralupské části mostu, proti výběžčí budce. Zde bylo za první republiky vybíráno mýtné: pěší 10 haléřů, cyklista 20 haléřů atd. Platilo se jen při cestě zleva napravo. Já jsem nikdy neplatil. Prošel jsem na druhém chodníku, když u budky zastavilo vozidlo. Tenkrát jich noc nejezdilo, musel jsem vždy čekat. Když pan Holub maloval „Stavbu Masarykovo mostu“, já jsem seděl za ním na bobku.

Pro nás pro kluky byl most lákavou atrakcí. Most měl krásné táhlé oblouky. Byly tři a do oblouku na lobečské straně se nechalo vlézt. Nebylo to moc bezpečné. Na čele mostu byla po celé šířce mostu římsa asi 15 cm široká; po ní se to povedlo. Trochu napínavé bylo překročit na římsu při cestě zpátky. Bylo to dost vysoko nad zemí. Musím se přiznat, že jsem trpěl a dosud trpím závratí. V pozdějších letech instalovali na římsu kovovou zábranu, aby se tam nemohlo. Prostor kolem mostu a celkově kolem Vltavy byl mým nejčastějším místem k dětskému životu.

Druhým místem, kde jsem mohl být hledán, bylo fotbalové hřiště Čechie Kralupy. Tak se jmenoval klub, za jehož dorost budu později hrát kopanou. Z počátku jsme hráli tenisákem. Hráli jsme bosí. Několikrát jsem měl ukopnuté břicho u palce. Domů jsem se vracel o jedné noze. Z raného období mého života pochází tato skromná příhoda: Měli jsme jediného souseda s poněkud starším děvčetem, než jsem byl já. A ta kupodivu vlastnila fotbalový míč. Normální velký. Při jednom řídkém setkání s ní projevila zájem hrát si s naším psem – Nelou. Ta si hrála s každým. Využil jsem zájem té holky o Nelu a nabídl jsem ji, že jí ji půjčím na revanš, když mi půjčí merunu. Byl to šťastný nápad. Souhlasila. Vítězoslavně jsem popadl míč a honem na hřiště. Byla tam na hru řada kluků, kteří se ochotně rozdělili na dvě mužstva, a hrálo se na dvě branky. Pamatuji, že tam byl taky Ota Kaňků. Byl o dost starší a v budoucnosti ho čekala kariéra profesionálního hráče. Na takové kluky jsem samozřejmě nestačil, asi jsem jim to kazil. Ota se na mě obrátil a povídá – jako dnes ho slyším: „Malej, nechceš si jít hrát někam jinam?“ „Dobře,“ povídám, „ale ten míč si vezmu s sebou!“ „To je tvůj míč? Tak tu zůstaň.“ Slavil jsem triumf a sebevědomě jsem dohrál. Přestože Nela té holce utekla, nechala mi ta holka míč ještě několik dnů. Ty dny bylo hřiště moje.

Co se oblíby týká, byla mým třetím útočištěm „Opičí dráha“. Ta byla poměrně daleko. Až v háji. Tak jsme říkali pruhu lesa ohraničujícího svazarmovské letiště. Šlo se tam přes Třetiny. To byl obdélníkový lesík, posazený kolmo k háji a tvořil druhou hranu letiště. Třetiny se mu říkalo proto, že byl dvěma průseky rozdělen na tři stejné díly. „Opičí dráha“ byla skupina zvláštního druhu borovice, proslulá tím, že byla košatě rostlá. Dobře se v ní šplhalo a připomínala nám Tarzanovo prostředí. Často jsme tam nechodili, protože to bylo daleko.

Prve jsem se zmínil o Nele. To byl můj pes, vlastně fena. Byl to podvraták, bílá s pravidelnými hnědými skvrnkami. Na hlavě a zádech. Ještě tu mám někde schovanou její fotografii. Několikrát utekla. Pak se vrátila zapáchající rybinou. Vždycky utekla k řece a vždycky tam na okraji vody našla mrtvou rybu. Tomu smradu neodolala a vyválela se v tom. Maminka ji musela umýt. Dostala

vyhubováno, ale při další příležitosti to udělala znovu. Jednou z ničeho nic jsem ji přistihl, že tahala zadek po zemi. Něco ji svědilo. Zjistil jsem, že jí ze zadku kouká a tahá za sebou kus provázku. Silou a strukturou připomínal provázek na vuřty. Musela někde něco sežrat. Opatrně jsem jí ho vytáhl, ale stejně jsem nezjistil, z čeho byl. Byl-li z vuřtů. Musel jich být celý věnec. Jindy za mnou přišla a packou si škrábala krk. Prohlédl jsem ji pozorně a zjistil jsem, že má pod chlupy tenkou gumičku, už zaříznutou do kůže. Nepamatuji se, že bych ji tam byl dal já. Opatrně jsem ji přestříhl. Nela mi vděčně děkovala. Moc jsme si spolu rozuměli. Najednou se ztratila. Nikdo nevěděl kam – nechci ani domyslet!

Omlouvám se, že nejsem schopen seřadit jednotlivé příhody. Ani chronologicky, ani věcně. Srovnám to jen trochu. Některé vzpomínky jsou jen drobnůstky pro ilustraci.

Z mamčině vyprávění mám příhodu z mého útlého dětství. Ještě jsem neuměl pořádně mluvit. Ležel jsem v postýlce a jak to už i tenkrát ženy dělaly. Tehdy se maminka chlubila a předváděla mě paní Hálové. To byla jedna z jejích přítelkyň „na úrovni“. Já jsem to prý vyšperkoval výrokem „co čumíš ty blbonče“. Nebo tam bylo „To tumíš...?“ Bylo po parádě! Ale paní Hálová to ustála a vzala to v legraci. Byla na úrovni.

Už jsem se zmínil, že jsem byl od narození fyzicky schopný. Způsob mého života byl neustálým tréninkem. Když mi bylo asi 10 let (ale věk si vůbec nepamatuji, jen to odhaduji), nastala velmi vzácná situace, že jsem byl se svým bratrem Jiřím a bratrancem Vaškem Hruškou na Hrušků zahradě v Dole. To byla neoplocená zahrádka za ohybem Vltavy proti proudu. Jirka byl o tři roky a Vašek o rok starší než já. Asi jsme tam byli na třešních nebo jiném ovoci. Přišla řeč na běhy, na taktiku. Uplatnil jsem svůj názor nesmyslem, že je nejlepší vypálit hned po startu a nikoho před sebe nepustit. Bouřlivě to oba zamítli a ochotně mi přistoupili na výzvu, že je přesvědčím. A hned jsme dohodli – start tady a cíl na řetězu Hrušků lodky. Ten ležel kolmo přes cestu u Hrušků. Hned, jak jsem to vyslovil, jsem věděl, že jsem řekl nesmysl. Ale už jsem to nemohl vzdát. Vzdálenost byla asi 1200 až 1500 metrů. Vypálil jsem jako cvok, abych splnil alespoň první podmínku, vyběhnout první. Kluci věřili, že mě předběhnou ve finiši. Oba běželi po mé levici, takže jsem je snadno uhlídal. Jejich finiš se nedostavil. Ke konci už nemohli. Dokázal jsem nesmysl. Také jsem to neobhajoval. Uvědomil jsem si, že jsem vyhrál jen proto, že oba kluci to prostě neměli dáno od Pána Boha. Tenkrát většina dětí byla slabší konstrukce. I Jirka, i Věna.

Ještě dvě vzpomínky na dědečka Němotu. V Plzni, Na Úhoru 30 jsme celá léta měli na kredenci džbán. Ne obyčejný. Malovaný zelenými listy a fialovými květy. Byl malovaný na objednávku. Byl na něm monogram JN a datum. Byl to dárek pro dědečka Němotu k narozeninám. Dárek od jeho podřízených na vltavských regulacích. Byl naplněný po okraj borůvkami. Pro mě je to doklad o myšlení lidí před 100 lety. Jednoduché a upřímné. Bez pompy a efektu, bez okázalosti – džbán borůvek. Dnes ho má v držení Renatka Roučková.

Druhá vzpomínka je z vyprávění mé maminky. Týká se holení. Nejen že tenkrát nebyly holicí strojky. Ony nebyly ani žiletky. Holící se muž byl odkázán na

použití břitvy. A to byl ošidný nástroj – „ostrý jako břitva“. Nebezpečný na pořezání. Zejména v domácnosti, která se hemžila malými dětmi. A taková domácnost dědečka byla. Situaci řešila babička. Zmrazila děti do nečinnosti. Děti se nesměly ani hnout po celou dobu dědečkova holení. Jak jednoduché.

Rodiče mi věřili. Brali mě s sebou i na nákupy, které měly zůstat utajeny – na vánoční nákupy. Byl jsem s nimi na takovém nákupu v Kralupech. Maminka, tatínek a já. Maminka mě zapřísahala, když jsem byl svědkem nákupu holicího strojku pro tatínka, že to nesmím tatínkovi říct. Bylo mi to jasné, ale ještě silnější bylo pokušení pochlubit se svou znalostí takového tajemství. Na zpáteční cestě jsem tíhu pokušení nezvládl. Abych splnil závazek, oznámil jsem tatínkovi: „Tatínku já ti nesmím říct, co dostaneš k Vánocům, ale na holení už nebudeš potřebovat břitvu.“ Tatínek se smál a maminka se zlobila, ale nakonec smíchu neodolala.

Já jsem jednou dostal k Vánocům loutkové divadlo. Velmi rád jsem ho hrál, třebaže jsem to neuměl. Hrál jsem z paměti, jak mě co napadlo. Problém jsem měl s obecenstvem. Jirka většinou nebyl doma, tatínek nepřicházel v úvahu, maminka se podívala chvílemi – neměla čas. Poradila mi, abych hrál Lédě. To byl náš pes, kterého jsme měli před Nelou. Maminka měla vždy dobré nápady. Posadil jsem Lédou na převrácené necky v hledišti divadla. Seděla hezky. V tom mému příkazu rozuměla. Tak jsem hrál. Jenomže Lédě se to asi nelíbilo. „Maminko, ona se nedívá.“ „Tak pozvi děti,“ napadlo maminku. Přemístil jsem divadélko do prádelny. Ta byla v kůlně na rohu našeho dvorku. Maminka přenesla necky na nové stanoviště. Já jsem vyhotovil plakát „Divadlo u Víznů“, vstupné 10 haléřů. Čekal jsem, že se diváci pohnou. Nakonec jsem jich několik sehnal zadarmo. Alespoň že se hrálo. Bohužel jen jednou. Musel jsem se spokojit s Ledou, i když se nedívala. Mě stačilo hrát.

Měli jsme hejno hus. No hejno. Bylo jich z počátku asi deset. Ale jak šel čas, ubývalo jich. Podle toho, jak šly „na krmení“. Byli to obdivuhodní ptáci. Nechápal jsem, jak takový malý mozek to může zvládnout. Denně jsme je pouštěli na vodu. Určitě měly vedoucí husu, třebaže to byly sourozenci. Ta šla na pekáč vždycky poslední. Ta po vypuštění ze zahrádky vždycky rozhodla, jak s případnou překážkou. Nechá-li se obejít, nebo počkat, až odejde. Hlavu měla vztyčenou kolmo nahoru a něco kejhala. Tomu jsem já nerozuměl, jen jsem se domníval. Bylo-li volno, zavolala, rozběhla se směrem k řece, vzlétla a ostatní za ní. Kejhaly všechny. Letěly asi 300 metrů a přistály na řece. Kolikrát z toho šel strach. Protože na vodu chodily i jiné husy, bylo zvyklostí, že se husy značily. Na hlavě měly barvou vyrobenou značku. Ale stalo se jen velmi zřídka, že se pomíchaly. Šel-li někdo přes den do města, mohl pohodlně z mostu zkontrolovat jejich polohu podle počtu. A co bylo nejzajímavější, večer se husy samy vrátily. Pamatovaly si cestu domů a čekaly před zavřenými vrátky. Když jsem se opozdil, sedly si a případně i spaly. Vedoucí husa hlídala a už z dálky reagovala při našem návratu. Je třeba poznamenat, že na to čekání měly vhodný kout před vrátky u dveří do krámu. Před zabitím šla vždy jedna „na krmení“. Ta byla umístěna samostatně do zvláštní klece, aby měla znemožněný větší pohyb. To proto, aby přibrala „na sádlo“. V té kleci ji

maminka krmila vydatnými šiškami. To byly šišky velikosti mužského palce, vyrobené ze šrotu. Výroba šrotu byla v pozdějším věku má práce. Šrot se mlel z obilí na mlýnku, který vyrobil tatínek. Mlýnek měl násypku na dvou mlecích válcích s protichůdným otáčením. Jeden z válců měl kliku, kterou jsem točil. Ze šrotu se udělalo těsto. Nevím, jestli tam maminka něco přidávala kromě vody. Na dalším mlýnku vyrobeném tatínkem se vytáčel nekonečný výlisek o průměru šišky. Nožem se nakrájel na délku asi 5 cm a rukou zaoblily konce. Šišky se rozložily na plech a v troubě mírně upekly. Před krmením se odpočítaný počet šišek namočil do hrnku s vodou, aby dobře klouzaly do krku. Tatínek ještě vyrobil třetí mlýnek, z kterého měly padat už hotové šišky, ale ten se nám neosvědčil. Vlastní krmení byla rutina maminky. Ta si nějak šikovně klekla na husu, levou rukou otevřela zobák, pravým ukazováčkem zatlačila šišku do krku a jemným tlakem ji posunula do volete. Pak ji dala napít.

Ještě jednu mám zvířecí atrakci. Měli jsme kozu. Měla dlouhé rohy a jmenovala se Líza. Byla mazaná jako čert. Poznala mě mezi lidmi. Někdy, obyčejně když docházelo krmivo, poslala mě maminka s Lízou k vodě. U řeky byla plocha zeleného krmení a tam jsem Lízu vodil. To už jsem byl trochu větší a bylo mi to trapné, protože jsem potkával lidi, dokonce i holky a mě se zdálo, že se mi smějí. No byl jsem namyšlený kluk. Líze to bylo jedno. Protože to vždycky chvíli trvalo, než se napase, bral jsem si s sebou něco na čtení. Obyčejně rodokaps. Toho mi nebylo líto, že ho poškodím. To byl vázaný sešit s dobrodružným románem, nejčastěji westernem. Ten byl častým půjčováním značně osahaný a pomačkaný. Rodokaps byla vžitá zkratka pro „Román do kapsy“. Koza se pásla ukázněně, dokud jsem nečetl. Jakmile jsem se sklonil ke čtení, rychle se přesunula nahoru na břeh. Tam totiž rostlo křoví, kterému jsme my kluci říkali Jericho. Oficiálně se to jmenovalo jinak, ale bylo považováno za okrasnou dřevinu. Z toho plyne, že to není povoleno jako žrádlo pro kozu. Tomu Líza nechtěla rozumět. Asi jí to chutnalo lépe než má nabídka. Když jsem to zjistil, musel jsem za ni nahoru a zahrnat ji. Předstíral jsem, že čtu a po očku ji sledoval. Záhy to zjistila a pelášila na Jericho. Chvíli jsem ji nechal a znovu jsem ji odehnal. Byla to její oblíbená hra. Měl jsem jí mrchu rád. Když ve válce skončila na pekáči, nemohl jsem ji jíst. Byla pro mě víc než koza.

Když jsem byl docela malý, ještě v předškolním věku, zkoušel jsem dělat to, co ostatní. Všechno jsem ale nedokázal. Vzpomínám na chytání ryb. Zkoušel jsem to v dětských podmínkách. Místo udice ohnutý špendlík. Žížalu jsem na špendlík nemohl napíchnout. – bylo mi jí líto. Zkoušel jsem to s těstem. Ostatním klukům to taky moc nešlo. Já jsem ale trpěl strachem, aby se mi ta ryba nechytla – bylo by mi jí líto. Co s ní? Na to jsem prostě nebyl. Nikdy jsem nic nezabil – ani vánočního kapra. Kupoval jsem zabitého. Ani jsem nechtěl vidět, když někdo něco zabíjel, nebo týral. Kdepak dívat se na to, když zabíjeli králíka. Když jsem měl držet králíka při stahování z kůže, vždycky jsem přišel až po zabití. Neexistovalo, abych asistoval u zabití prasete nebo kozy. Byl jsem vděčný, že jsem nemusel zabíjet ve válce. Ani ve filmu o to nestojím.

Asi ve stejném věku jsem se nacházel, zkoumal, co je příčinou nádherného opálení Pepíka Višína. To byl starší kluk z naší party, který měl krásně opálenou

kůži. Ve své bláhovosti jsem se domníval, že je to vlivem opálení. Mé opálení tak nádherné nebylo a nevydrželo mi přes zimu, jako jemu. Myslel jsem, že je to vlivem střídání prostředí v určitém sledu a rozhodl jsem se, že ho budu sledovat a napodobím jeho chování. Když Pepík skočil do vody, skočil jsem tam také. Byl jsem ve vodě stejně dlouho jako on. Všechno jsem podle něho napodobil. Ovšem, že jsem za několik dnů žádného výsledku nedosáhl. Brzy jsem došel k závěru, že je snědý od přírody. Byl jako cikán (ale nabyt, pokud vím). Stav mého opálení jsem si sledoval. Celé jaro a léto jsme všichni strávili bosí a v trenýrkách. Bez trička. Stačilo trochu shrnout trenýrky a objevil se výrazný rozdíl v barvě kůže. Rád jsem se tím chlubil. Jednou jsem přišel domů a u nás byla na návštěvě mně neznámá slečna. Já jsem se k ní otočil, stáhl trenýrky a povídám: „Chceš vidět, jak jsem opálený?“ A ona na to: „Já vím, vždyť jsi mi to ukazoval u vody.“

U nás to bylo zařízeno tak, že jako malý příslušník rodiny jsem neměl klíč od domu. Když jsem se vracel domů, byl vždycky někdo doma. Samozřejmě nejčastěji maminka. Neznám podrobnosti, ale jednou to nevyšlo. Prostě jsem uvíznul před zamčeným domem (na dvorku). Naštěstí (nebo na co) jsem věděl, že se klíč dává nad dveře na „futo“. Hned jsem to řešil. Protože jsem tam nedosáhl, přitáhl jsem ke dveřím náš příruční vozík, s kterým se jezdilo pro krmení. Nestačilo to. Vyhledal jsem mlékařskou konev. Sloužila na vodu, ale momentálně byla prázdná. Postavil jsem ji do vozíku a stoupl na ni. Protože vozík neměl brzdu a nezajistil jsem ho nějakým klínem, zákonitě se rozjel, když jsem se nahoře natahoval. Protože tam byl beton, odjel dost rychle a já jsem spadl tak nešikovně, že jsem si o ten beton přerazil zub. Levou jedničku, samozřejmě už druhou – jako definitivní. Naštěstí praskl vodorovně rovně, ale dál než za půlkou. Pak už jsem se domů nedobýval, počkal jsem, až se vrátili. Druhý den jsem jel s maminkou do Prahy, Na Smetanku k zubaři. Tam byl náš doktor – všech železničářů. Zbytek zubu držel. Pan doktor ho přibrousil, abych si nepořezal jazyk. „Takhle to necháme, on ti doroste,“ řekl pan doktor. A tak jsem do stáří měl nejen mezeru mezi jedničkami, ale ještě levou kratší. Ona dorůstala, pan doktor měl pravdu, ale za celý život to nedohnala. Naštěstí jsem dostal paradentózu a udělali mi krásné zuby bez mezer. To už jsem byl hodně starší.

Už když jsem psal o tatínkovi, zmínil jsem se, že tatínek udělal pěknou skruženou a dost hlubokou studnu. Ještě nebyla dodělaná, tatínek tam ještě nedal pumpu, ale už jsme z ní brali vodu. Tatínek nad ní postavil rumpál, večer natahal vodu rumpálem a na noc studnu přikryl. Ten rumpál byl provizorní, nenechal se zastavit, musel se držet klikou. To špatně vyhodnotila maminka a chtěla si ještě vytočit vodu nevím na co. Možná na prádlo. Bylo to na ní těžké. Klika ji vyklouzla z rukou, rychle se otočila a uhodila maminku do obličeje. Chudák maminka. Když jsem přišel ze školy, nemohl jsem ji najít. Byla schovaná v posteli. Obličej oteklý a jedna velká modřina. Zuby měla naražené. Musela s tím k doktoru.

Pamatuji se přesně, že maminka byla se mnou u řeky dvakrát. Dnes to těžko chápu, že jsem měl tolik volnosti a byl u řeky většinou sám jen s klukama. Přitom si vybavuji, že za celý svůj život prožitý v Lobečku, se ani jednou neutopil

nikdo z domácích. Proti tomu snad každý rok se utopil někdo z přespolních, kteří k nám dojížděli většinou z Kladenska a Slánska. S maminkou jsme nešli nikam daleko. Zůstali jsme hned na začátku hráze mezi řekou a velkou tůň. Byly tam schůdky do tůně. Maminka se sotva usadila a já už jsem ji volal přes řeku. Už jsem stačil přeplavat. Maminka se polekala, abych to obešel přes most. Samo sebou, že jsem zpátky přeplaval. Přemluvil jsem maminku.

Provoz na řece byl celkem rušný. Nákladní parníky byly běžným dopravním prostředkem. Vlečné čluny byly většinou zastřešené, aby na zboží nepršelo. Jeden parník většinou vezl dva až tři vleky. Po proudu velmi spěchaly. Zato proti proudu měli co dělat. V některých místech, jako u Chvatěrub, měly co dělat aby to zvládly. Za každým vlečným člunem byla vedle kormidla přivázaná osobní loďka pro potřebu posádky. Ta byla zdrojem našeho zájmu. Bylo naší zábavou za loďku se chytit a nechat se vytáhnout proti proudu. Po proudu jsme snadno splavali. Některým lodníkům to vadilo. Měli na nás účinnou zbraň. Natřeli špičku loďky dehtem. Když jsme se na to chytili, bylo pak obtížné vydrbat ruce říčním pískem. Nic jiného jsme na to neměli. Mimo to jezdily pracovní parníky s otevřenými vleky, na kterých vozily písek a kámen na regulační práce. Ty jezdily většinou po proudu. Jen po proudu jezdily vory. Ty byly nejromantičtější. Dopravovalo se jimi dřevo. Kmeny byly svázané k sobě dřevěnými povřísky. Měly speciální vorařský název, houžev. Nikdy jsem neviděl, že by se houžev rozvázala. Na čele voru a na zádi bylo několik dlouhých vesel, kterými voraři řídili vor. Voraři bývali vstřícnější. Dovolovali nám vylézt na vor a svézt se. Nevýhodou bylo, že jsme se museli vracet po břehu. Někteří kluci frajeřili a vor podplavávali. To jsem neschvaloval. Nikomu se naštěstí nic nestalo. Parádním koněm říčního provozu byly výletní parníky. Jezdily z Prahy do Mělníka a zpět. Vždycky na jaře přivezli nástupní můstek; zakotvili ho na druhé straně řeky, přes léto na něm přistávali a na podzim ho zase odvezli. Byly to kolesové parníky. K těm nebylo žádoucím se moc ve vodě přibližovat. Také jsme s ním několikrát jeli do Mělníka – do zámecké vinárny a do kostnice. Jezdila celá společnost. Maminka mi vyprávěla, že paní Novotná mi na parníku dala málo upečené kuře. Já jsem ho snědl a vyzvracel přes palubu do vody. Téměř celý život jsem pak kuře nejedl. Oblíbenou zvyklostí bylo přivést si z Mělníka alespoň jednu, ale raději dvě lahvinky „Sv. Ludmily“. To je Mělnické víno v nízkých, baňatých lahvích. Bylo bílé i červené. Já jsem z cesty považoval za nejpůsobivější provoz ve zdymadle.

Zmíněná společnost byla obvyklým účastníkem výletů. Vzpomínám zejména na výlet na Okoř. Vlákem jsme jezdili do Horních Počápel na houby. Zejména na jeden houbařský zájezd se pamatuji. Ten byl zvláštní svou dobrodružností. Právě tím mě zaujal. To jsme jeli někam dál. Škoda, že si nepamatuji, kam. Zvláštnost byla v tom, že jsme jeli na večer. Došli až do lesa a tam jsme přespali. Byla teplá letní noc a mně se to moc líbilo. Začali jsme hledat hned za rozbřesku.

Silnice vedoucí přes náš most se ve směru z Kralup do Lobečku tenkrát hned u mostu lomila o několik stupňů doprava, aby se vyhnula rohu kůlny u Jezvinů. Tam byl levý chodník široký sotva půl metru, takže když šli dva spolu, musel jeden

na silnici, nebo museli jít v zástupu. Stejně tak tomu bylo s pravým chodníkem. Pak už to šlo. Pak už byla zeď kůlny našich sousedů, na které byla zavěšena vývěsní tabule, na kterou lepili plakáty. Tam už byl chodník široký asi dva metry. Pak už byla zeď zahrady našich sousedů, zeď našeho dvorku a kůlny. Tam chodník zahrnul doleva. Na štítu naší kůlny byla namalována reklama „KRALUPOLU“, to byl benzin z kralupské rafinerie. Silnice za rohem naší kůlny odbočila o 45° doleva, proklouzla šířkou jediné vykoupené parcely našich bývalých sousedů a uhnula znovu doprava na starou komunikaci, vedoucí řadami domků. Na levé straně se otevřelo „Náměstí svobody“, v jehož čele vévodila druhá naše hospoda „U Čejků“. To byla domácí scéna našich fotbalistů. Tam se dlouho do noci ozýval zpěv oslavujících, jestliže Čechie vyhrála. Ale ono se tam zpívalo, i když prohrála. Prostě zpívalo se tam každou neděli. Hned v sousedství hospody ústí do náměstí ulice ze starého Lobečku. A hned první zahrada s vilou je Pražákova. Tam byl doma Slávek, můj nejlepší kamarád. Tam jsem si často se Slávkem hrál. Paní Pražáková, suchá štíhlá paní, která byla nejraději, když byl Slávek doma. Asi ji mrzelo, že byl Slávek takový hubený. Byla ráda, že mu dělám ochránce a vyzvíдалa co jím, že jsem takový pěkný. Polívku, odpověděl jsem. Dávala mě Slávkovi za vzor a to se Slávkovi moc nelíbilo. Jedny prázdniny mě vzali Pražákovi s sebou na Máchovo jezero. Bydleli jsme ve Starých splavech. Poznal jsem, co jsou prázdniny na hoch úrovni. Musím dodat, že to není nic moc. Že byl s námi i pan Pražák byla zvláštnost, protože on s paní nežil. Žil v Praze s jinou paní. Měl v Praze obchod ojetými automobily. Jak jsem zjistil v pozdějších letech, trávil většinu času s přáteli po kavárnách. Byl Švýcar a proto i celá rodina včetně Slávka byli také švýcarští státní příslušníci. Někdy jsme si také hráli před zahradou na ulici. Nebylo to nebezpečné, protože tehdy byl velmi omezený provoz. Zejména na vedlejší silnici, jako byla tato. Auta tenkrát ještě nebyla, na této ulici nejezdily ani pivozy. Maximálně cyklista. A tak jsme na ulici, jako byla tato, hráli i fotbal. Dvě cihly nebo kameny nahradily branku a stačil starý tenisák. Přes ulici u Pražákovy zahrady byl dům Malotínských – tam byl obchod – koloniál. Ale tam jsme my nechodili nakupovat. My jsme chodili do KONSUMU. To byla obchodní společnost, která měla obchod na téže ulici, asi o 100 metrů dál. Tam prodávali s bonusem. Celý rok zapisovali každému zákazníkovi realizované nákupy. Před Vánocemi to sečetli a poskytli zdarma nákup ve výši dohodnutého procenta. Kdykoliv jsem šel nakoupit do konzumu, musel jsem projít okolo Malotínského obchodu. Bylo mi trapné, že nenakupujeme u nich. A teď si představte, že během fotbalu před jejich krámem kluci hru přerušili a šli si do obchodu koupit svačinu, kterou nemusí platit. Prostě pan Malotínský to napíše „na futro“. Neodolal jsem, a šel jsem také. Koupil jsem si housku a vuřta. Celkem za 70 haléřů. Houska 20 hal., vuřt 50 hal. Pochutnal jsem si znamenitě. A zadarmo. Za pár dní jsem byl zklamán, když si maminka u mne ověřovala můj nákup a kladla mi na srdce, abych ji to příště řekl. Pan Malotínský si 70 haléřů samozřejmě nechal zaplatit.

Trochu jsem odbočil od popisu bezpečnosti na lobečské ulici. Skutečně. Auta tenkrát v Lobečku nebyla. Jen na hlavní mostní ulici párkrát za den přejelo zásobovací dodávkové nebo nákladní auto. Koňské pivozy ano. To byl tenkrát

normální dopravní prostředek. A jeho existence vyvolala nutnost další profese na ulici. Každý den prošel celou dopravní tepnou cestář. Tak se nazýval obecní zřízenec, který projížděl obec s károu, koštětem a lopatou a uklízel kobylince, jinak koňské kobližky. Někdy ho předběhli náruživí zahrádkáři, pro které je koňský trus nedoceněné zahradní hnojivo. Někdy připadalo legračně, když vyšňořený pán v rukavičkách sbíral s koštětkem kobylince. Obtížnější bylo uklízení, když se jednalo o povoz s volským potahem. Naštěstí volských potahů jezdilo málo. Volské exkrementy se v čerstvém stavu uklízet nadaly. Při provozu to bylo roztahané po celé ulici. Sklidilo se to, až to zaschlo. Nedílným folklórem ulic byli „braťkové“. Ti se k nám stahovali při nedostatku práce na Slovensku. To byli všeumělci – řemeslníci a nabízeli služby voláním: „Zasklívat, letovat, drátovat.“ Na zádech nesli krosnu s potřebnými rekvizitami pro svou práci: sklo, vázací drát, pozinkovaný plech, letování. Zaletovali dřevěný plechový hrnec, zasklili obrázek či rozbité okno, zadrátovali rozbitou mísu. Tenkrát se nic nevyhazovalo. Rozbité nádobí se muselo pečlivě sebrat a schovat. Nic nesmělo chybět. Pokud to ovšem nebylo rozbité na malé kousky. Maminka braťky s oblibou pozvala alespoň na polévku. Většinou jedli jen chléb a cibuli. A ještě jeden druh braťků chodil. Ten měl krosnu na břicho a v ní drogerii. Prodával žiletky, mýdlo, kolínskou, lepidlo a další. Byli zasloužilými a významnými činiteli pro snižování populace. Prodávali gumovou pánskou ochranu. Však se snížením populace doba po první světové válce výrazně proslavila. V Lobečku jsme také měli podobného exota. Jmenoval se Franc. Malé, atletické postavy s totální pleší, prý bývalý boxer muší váhy. Byl braťkům podobný proutěnou krosnou umístěnou na popruhu na břicho. V té měl do obdélníku srovnané skleněné čtvercové nádoby a celé přikryté čistým plátěným víkem. Chodil v bílém obleku s bílou čepičkou a po večerech chodil mezi kralupskými hospodami a prodával rybí delikatesy. Řezy ze slanečků, očka, ančovičky, naloženou zeleninu. Hospodští ho rádi viděli, protože jeho produkty podporovaly chuť na pivo. Šlo mu to na odbyt.

Ještě o jednom jménu se v této části musím zmínit. Ota Listik. Jeho otec měl na našem „náměstí“ povoznictví. Prakticky ho provozoval jeho syn Ota. Tradovalo se, že kdysi nedávno přejel s koňmi a povozem zamrzlou Vltavu. Měl nádherné koně. Mohl být tak o 20 let starší než já. Možná jen o 15. Byl to rozený sympáťák. Jeho koně, když byli venku, měli každý zavěšenou na zadku pod ocasem plachtu, vzadu uchycenou na vozu tak šikovně, že do ní padaly kobližky a neznečišťovaly silnici. Na mnoha koních jsem to neviděl. Ota měl první automobil v Lobečku. Byl to kabriolet neznámé značky. Vzpomínám, že měli těžkou havárii na nechráněném železničním přejezdu u dýhární. Přežili to, ale měli nějaké následky.

Chodil jsem do houslí k panu Pileckému. On byl místní učitel hudby. Hrál jsem sešity Maláta. To byla méně náročná metoda, ale na moje schopnosti to bylo stejně moc. Já totiž neměl a vlastně dosud nemám hudební sluch. Poznám, když je něco falešně, ale když mi někdo řekne zazpívej Há, tak to určitě nesvedu. Housle si nenaladím bez ladičky. Raději hraju pomalu, méně not. Nezahraju např. Mozarta, ten má většinu skladeb na mne příliš rychlých. Ale ve školním orchestru jsem se uplatnil. Pan Pilecký dobře poznal, co svedu a posadil mě do příznávek. Dodržet

rytmus a přesně dělit doby – to jsem svedl. Když jsem z orchestru odešel, svěřila se mi spolužačka Riegerová, že ji pan Pilecký svěřil hrát přiznávky, že jí to nejde, že se zlobil a pochvaloval si, když jsem to hrál já. Já jsem byl na cvičení lajdák. Jako se vším. Hledal jsem housle, až když jsem měl jít na hodinu. Ale pan Pilecký byl trpělivý. Spokojil se tím, že jsem pravidelně platil. Každý měsíc. Všechno jsem hrál v první poloze. Měl jsem rád skladby v C-dur, maximálně s jedním znaménkem. Bylo-li jich více, dělal jsem si značky k notám. Někdy to pan Pilecký taky nevydržel, a když jsem znaménko nezahrál, klepl mě smyčcem přes prsty. Přehrál jsem šest sešitů z celkového počtu deset. Takže jsem nedostudoval. Stejně by mi to nebylo nic platné, protože ve válce jsem na Poldovce přišel o článek na ukazováčku levé ruky. A bez toho se dá hrát velmi těžko.

Ledaři – sezónní parta dělníků, vybavená k těžbě ledu pro hostinské k chlazení nápojů, hlavně piva. Byli vybavení dlouhými sekerami, železnými háky na dlouhých bidlech a povozem se silnými koni. Sekery měly dostatečně dlouhé násady, aby mohli vzpřímeni sekati jimi do ledu. Rozkročení prosekali v ledu škvíru rovnou, jak podle pravítka. Vysekanou kru rozhoupali a pomocí háků vytáhli nahoru na led. Nahoře ji rozsekali na transportovatelné kusy a po lyžinách naložili na vůz a odvezli do hospodského sklepa. Po lyžinách ho okénkem spustili dolů a uskladnili do štosů. Hostinský ho postupně palicí rozbíjel a obkládal jím sudy. Musel s tím ledem vystačit až do příští těžby. Tenkrát ještě nebyly elektrické lednice. Jak jednoduché to mají dnes. Led těžili na velké tůni a nepamatuji se, že by z nich některý spadl do vody. Ledařina byla strašná raubířina. Uvědomme si, že pracovali mnohdy v mrazu, s ledovou vodou a bez speciálního oblečení, zejména bot a rukavic. Neuvěřitelné – tak pracovali celý den.

Podobnou práci, jen v malém měřítku, prováděli také rybáři. Ti vysekali jenom dýchací otvor. Aby se rybám okysličila voda. Vysekanou kru nechali ležet na ledu, aby jim ve vodě znovu nezamrzla. Takovou kru jsme jednou našli na tůni „pod Albínou“. Ten název vysvětlím. Nahoře na břehu stála luxusní vila dcery kralupského továrníka Kratiny. Ten vyráběl blízko kralupského kostela chladiče, normální voštinové chladiče. Ta dcera se jmenovala Albína. Její sexuální náročnost charakterizovala kovová plastika umístěná na rohu její vily – kudlanka nábožná. Trochu odbočím – to si nemohu nechat pro sebe. Paní Albína byla původně provdána za chvatěrubského velkostatkáře Matějovského (už o něm byla řeč). Samozřejmě se rozvedli a paní spolu s jejich dcerou bydlela tenkrát v té vile. Tam se oddávala své vášni. Ta její dcera, matce podobná, byla asi v našich letech a přivedla si domů kluka z naší party. Tonda Krumholce. To byl pěkný kluk, takže nebylo divu, že jí ho maminka přebrala. Tonda tam zůstal, dokonce se říkalo, že se vzali. Dcera si musela najít jiného. Nevím koho. Tolik ta odbočka. Musím se vrátit dolů na tůň, kde jsem se nechal s uvolněnou krou z větracího otvoru, dosud nepřimrzlou. Byl tam ještě jeden kluk, není důležité, kdo to byl. Vynalezli jsme novou hru. Podrážkou boty jsme tu kru poslali po ledě směrem ke spoluhráči. A ten zase stejným způsobem zpátky. Tak jsem se tou duchaplnou hrou zaujal, že jsem přestal vnímat okolí a zahučel jsem do té větrací díry. Měl jsem na sobě mimo jiné zimník a hned jsem chvátal domů. Mrzlo, jen praštělo. Zimník na mě zmrzl a doma

nešel svléct. Musel jsem počkat, než rozmrzl. Stejně jsem na tom vydělal. Nemusel jsem na odpolední hodinu náboženství.

Naše návěs alias „Náměstí svobody“ dvakrát ročně rozkvetla jak jarní zahrada. To bylo o pouti a o posvícení. Po oba tyto dny praskal stůl pod dobrotami počínaje kaldonem, pečenou husou s příslušenstvím, čtvero druhů koláčů, podle mého gusta v pořadí oblíbenosti: makové, povidlové, ořechové a tvarohové. Na to maminka dbala, snad to bylo její hobby. K obědu jsem musel do hospody pro pivo. Jinak u nás často nebylo. Střídaly se u nás návštěvy z Prahy i Chvatěrub. V podstatě nevím, o co šlo, protože žádný obřad se neslavil. Tou rozkvetlou zahradou jsem myslel prostranství před naším barákem. Pestré rozmístěnými atrakcemi. Vévodil řetízkový kolotoč, houpačky, dětské kolotoče, střelnice, bludiště a spousta krámů. Tam se prodával turecký med, cukroví, hračky, spousta různých nesmyslů k ničemu nepotřebných, obálky štěstí. To byly zalepené obálky za 20 haléřů – něco obsahující. To něco, třeba prstýnek, nemělo vůbec žádnou cenu, protože prodávající musel na to sehnat obálku a hlavně – ještě vydělat. Na menším kolotoči jsme jezdili zadarmo. Kolotoče byly na lidský pohon a to jsme většinou byli my. Dva točili, jeden se vezl. Ale to jen dokud jsme byli menší. Na větším kolotoči jsme jezdili za koláč. To když se maminka dozvěděla, bylo zle. Ale většinu času jsme probloumali. Chodili jsme kolečko jako na korse. Kolem našeho baráku a zase zpět. Abych vypadal poutavě, zapálil jsem si cigaretu. Byla to osudná chyba. Přicházeli jsme právě k našemu baráku, když najednou kde se vzala – moje maminka. Nestačil jsem zareagovat. Maminka byla rychlejší a už jsem chytil dva pohlavky – no byly to skoro facky. Cigaretu mi vypadla na zem, maminka ji stačila zašlápnout a vrazila mi další. Nezmohl jsem se na nic. Maminka ještě něco řekla a odešla domů. Mě tam nechala na pospas a pro ostudu. Ta potupa. Holky se hyhňaly, lidi se smáli. Ani nevím, jestli to byla pouť nebo posvícení.

Když jsem chodil v Kralupech na měšťanskou školu, chodil jsem na chlapeckou. Trvala čtyři roky a nejraději jsem měl čtvrtky. Ve čtvrtky vycházel na pokračování rozsáhlý román Tarzan. Byl to fantasticky napínavý příběh chlapce, který vyrostl a žil jako příslušník opičího kmene. Ten příběh jsem miloval a prožíval. Celý týden jsem žil v napětí a v očekávání, jak bude knížka a Tarzanovy příběhy pokračovat. Odebíral jsem ho v papírnictví pana Holicera na náměstí proti škole. Nedočkavě jsem četl při pěší cestě ze školy domů. Bylo to velkolepé čtení. Vzpomínám, že Tarzan byla poslední četba mého bratra Jirky. Byl to poslední jeho kladný zážitek. Vzpomínám, že rozečtený sešit zůstal na jeho nočním stole otevřený na kapitole „Údolí Smrti“. Připadalo mi to příznačné. Byl jsem rád, že můj Tarzan zpřijemnil Jiřímu poslední chvíle.

Tuň pod Albínou byla vlastně menší polovina „dvojtůně“ spojena se svou druhou polovinou úzkým průlivem. Na té větší polovině bývalo kluziště. Já jsem moc rád nebruslil. Bylo to spojeno s obtížemi. Nikdo z nás nikdo nevlastnil „kanady“, „džeksny“ nebo jiné boty s přišroubovanými bruslemi. Lidé naší úrovně měli „šlajfky“. To byly samostatné brusle „na kličku“. Ty se nenechaly připojit na libovolné boty. Vhodné boty musely mít silnou podrážku a masivní a pevný

podpatek. A to všechny boty neměly. V nejlepším případě se to obešlo tím, že na podpatku zůstaly hluboké stopy po ostrých paknách. V horším případě se podpatek utrhl a s tím se muselo domů. Když člověk ztratil klíčku, s tím se nemohlo domů, jedině že byl na kluzišti někdo, kdo jí půjčil. Na té spodní, větší polovině tůně, se hrával i hokej. Velký hokej v dresech, ale bez mantinelů. Ty nahradil do roviny shrabaný sníh. Tenkrát nám připadaly směšné pokusy na Sokole v Kralupech. Začali stříkat vodu na hřiště – z hadice. Buď jim to moc zmrzlo, nebo málo. Neosvědčilo se to.

K místu tůně, kde bývalo kluziště, ale v letním provedení, jsem mívával opakované nepříjemné sny. Byl jsem pod vodou, jen oči na hladině (asi jako krokodýl). A kolem mne ve vzdálenosti asi 5-10 metrů kroužilo nějaké neviditelné nebezpečí. Ještě teď při vzpomínce cítím to nepříjemné mrazení v zádech. Kroužilo to pomalu a já jsem se točil za tím. Zdálo se mi, že se to přibližuje. Nechápu, že si to dodnes pamatuji. Takovou hloupost. A realitu jsem většinou zapomněl.

Náš Masarykův most je podle mne krásné dílo. Kdo jste ho neviděli, napravte to. Elegantní oblý tvar. Dva mohutné kamenné sloupy, každý na jednom břehu řeky a mezi nimi ladný oblouk. Na každém břehu nad pevninou ještě jeden oblouk stejně velký a elegantní, zakotvený do kolmého čela. Přes celý most zábradlí dvojího druhu. Normální betonové, nahoře olemované kamennými obrubníky asi 20 cm širokými. V místech dvou opěrných sloupů a v místech napojení do čel nahrazené železným zábradlím, tradičně žlutě natřeným. Svařené masivní železné pásoviny, z nichž horní má šířku odhaduji na 8-10 cm. Tím se dostávám k meditu věci. Přes tento most s námi při cestě ze školy přecházel kluk z Chvatěrub. Jmenoval se Panocha. Já jsem ani nedýchal, když Panocha vylezl na to žluté, železné zábradlí široké max. 10cm a přešel po něm po celé délce na čelo mostu. Obdivoval jsem ho – nikdy nespádl, to by byla určitě smrt, pokud by nespádl na stranu mostu. Nevím, jak chlapec skončil, ale neslyšel jsem nic zlého. Na Lobečské straně, tedy na pravém břehu, měl most ještě jednu parádu. Točité schody. Byly asi 10 metrů od čela mostu. Nechalo se po nich z mostu sestoupit dolů. Mimo nás kluků po něm nikdo nechodil. Vyhozené peníze, říkal jsem si. Už tam nejsou. Shodila je velká voda – myslím v roce 1940. Pamatuji, jak autogenem přepálili železné výztuže, na kterých utržené schody zůstaly viset. Tenkrát to byl zážitek. Velmi dlouho zůstaly ležet pod mostem jako smutný svědek. Vůbec bych se nedivil, kdyby tam zbytky byly dosud.

Hnedle bych zapomněl na „krádež století“. Tak se nám tenkrát jevila krádež prasete, která myslím, zůstala neobjasněná. Bylo to u hřiště DTJ. Za zahradou obecné školy. Tělocvična DTJ byla v ulici do Starého Lobečku, asi 300m za vilou Pražáků. Vedle tělocvičny stál „činžák“ s asi 4 bytovkami. Ty měly dobře přístupný dvorek s několika chlívkami. V jednom z nich chovali prase. To když vyrostlo, někdo ukradl. Okolnosti byly zvláštní. Když jsem to šel prověřit, byla již většina stop zničena. Přes ulici proti tělocvičně byla volná pole nedávno zoraná. Stopy zničeny pošlapáním. Asi sto metrů v hloubce pole vyvrhnuté vnitřnosti zřejmě ukradeného vepře a dál zase zničené stopy. Ale nikde stopy po dopravním prostředku. Ať vepř zahynul kdekoliv, jak se dostal na místo vyvrhnutí? Nikde stopy po vlečení. Podle

množství vyvrhnutých vnitřností nemohlo jít o nějaké selátko. A dál zas žádné stopy o transportu. To musel udělat nějaký Bivoj, usoudil jsem. Mé myšlenky padly na oba naše řezníky Janečka a Dandu. Myšlenky jsem ale zavrhl a celý případ zařadil mezi nevyřešené. Nepamatuji se, že by to někdo vyřešil.

Ta větší půlka již zmíněné dvojtůně byla ze dvou stran, a to té přilehlé k řece a nejbližší k mostu, zarostlá tzv. prutiny. Tak jsme jim říkali my kluci. V podstatě to byly vrby, ale zakrslé nebo co. Vyrůstly jen pruty maximálně do výše dospělého člověka. Na podzim na ně nastoupila skupina pracovníků se srpy, všechny pruty osekali, svázali do snopů a odvezli do skladu košíkářské firmy pana Veselého. Zbyly tam jen ježaté pařížky. A ty na jaře zase obrostly. Pro nás kluky to byla romantika ve tvaru džungle a jiných divočin. Naše hry tam byly rozličné; hlasité až ukřičené počínaje a plíživými stopařskými konče. Ty poslední občas končily tím, že jsme na někoho div nešlápli. Prutiny byly oblíbeným prostředím pro jinou kategorii her. Milostné v nejrůznějších variantách a pro nás to byl zdroj názorného poučení. Mlčky jsme sledovali. V pozdějších letech, když jsem tam jezdil na návštěvy, nikdo prutiny nesekal – trvale. Na místo prutin tam rostly vysoké vzrostlé stromy. Nezdály se mi jako vrby. Ještě větší plocha prutin rostla proti tunelům. Také ji kdysi sklízeli pro košíkářství.

Kdybych měl vyjmenovat mé oblíbené sporty, nebyla by v prvních deseti gymnastika. Přesto jsem již v obecné škole chodil do DTJ. Ne kvůli gymnastice, ale proto, že tam měli junácký oddíl. Už přede mnou tam chodil můj bratr Jirka. Ten mě tam vlastně přizval. Chodil jsem s nimi na výlety. Neměl jsem sice junácký oblek, ale to mi nevadilo. Učil jsem se tábornictví. To mě bavilo. Pamatuji si, jak mě jednou Jirka setřel, že jsem nechal špinavý nůž od chleba. Ten se tenkrát dost lepil. Poněkud později mě kluci přetáhli do Sokola. Sokolovna a hřiště bylo v Kralupech mezi měšťanskými školami. Byla tam prima parta, tak jsem chodil i na gymnastiku. Nikam jsem to nedotáhl. Výmyky a sklopky – to nebylo to pravé ořechové. Rád jsem měl stůl, koně, kozu, trochu kruhy, kolovadla. Docela rád jsem cvičil prostrná; naskytl jsem se k nácviku a potom cvičil na X. všesokolském sletu. To bylo v roce 1938. Cvičil jsem jako dorostenec. Zanechalo to na mě hluboký dojem. Zejména závěrečný mohutný chorál. Bílá je čest, rudá věrnost k smrti, modrý klín víry vztek nepřátel zdrtí. Dál už si to nepamatuji. Bylo to úchvatné – až mrazilo. Podle následujícího vývoje jsme to asi přechválili – Mnichovská dohoda, zábor pohraničí, okupace, vysoké školy – och.

Kralupy n. V. byla dlouho jenom obec. Až ve druhé pol. 19. století nastal rozvoj železnic, který z Kralup udělal živý železniční uzel. Hlavní páteří je trať z Prahy na Děčín (tenkrát to byly ještě Podmokly; Děčín byl na pravém břehu Labe). V Kralupech se napojila trať na Kladno, trať na Slaný, trať na Neratovice a lokálka do Velvar. Z Kralup se mohlo vlakem na 6 směrů. Neratovická trať vede přes železniční most, který je prvním mostem na sever od Prahy. Ve 20. letech 20. Století, konkrétně 1924-1928, postavili již zmiňovaný Masarykův most. To byl první osobní most od Prahy. Asi 4 km po řece je starší druhý most v Miřejovicích, přes který vede silnice Praha – Teplice. Rozvoj železnice přivedl k rozvoji průmysl:

rafinerie minerálních olejů Kralupol, Barvy a laky, mlýny, cukroval, lihovar, pivovar, jatky, Maggi, Dehtochema, Spolana, dýhárna a další malé provozy. Dýhárna, která stála jediná na pravém břehu Vltavy blízko u železničního mostu, měla vybudovaný jeřáb, jehož dráha sahala až nad Vltavu. Sem byly převáženy silné kmeny vzácných dřev na výrobu dýh. Zde byly kmeny přivezené lodí transportovány do dýhárny. Mlýny, které byly údajně nejmodernější ve střední Evropě, byly spolu s dýhárnou nejčastějším cílem školních exkurzí. Další exkurze se konaly do Otvovické sklárny. Byly zde železniční dílny a výtopy. Ze škol zde mimo měšťanských škol bylo reálné gymnázium. Tímto rozvojem získaly Kralupy n. Vlt. 10-12tis. obyvatel a v první republice byly okresním městem. Nádherný výhled byl na město z Hostibejku, na Vltavu s mostem, v pozadí s Lobečkem, kostel s městem. V cukrovarské kampani zde byl zajímavý výhled na cukrovar v provozu.

Když jsem navštěvoval 4. Ročník měšťanské školy, překvapil mě p. učitel Šenfelder otázkou, co chci dělat po skončení školy. Nenapadla mě rozumnější odpověď, než že zemědělskou školu. Nikdy před tím mě to nenapadlo. Pan učitel zajásal. Záhy jsem se dověděl proč. Pan učitel měl na starosti nějakou pokračovací školu zemědělského dorostu. Pan učitel mě vyzval, abych se toho zúčastnil, že to budu mít k dobru. Uposlechl jsem, co jsem měl dělat. Myslím, že se to konalo dvakrát týdně odpoledne. Několikrát jsem tam šel. Většinou to byla děvčata a většinou dost vyspělá. Asi si myslela, že jsem po škole. Dozvěděl jsem se spoustu zajímavostí a samozřejmostí z oboru dojení krav a podobných oborů. Bylo mi jasné, že to není pro mne. Pan učitel Novotný dal našim typ, aby mě dali na obchodní akademii ve Slaném, která je nově otevřená. Vsadil jsem na ten typ a přihlásil jsem se – a dostal se tam. Všechno se pokazilo tím, že Hitler, Mussolini, Chamberlain a Daladier podepsali v Mnichově dohodu o odstoupení pohraničního území Českých zemí Německu. To postihlo Ondráčků. Ti bydleli v Českých Velenicích a těch se to týkalo. Přemístili se do Plzně. To jsem je ještě neznal a netušil jsem, že si jejich dceru vezmu za 12 let za manželku. Byla to tuhá léta – po necelém půl roce nacistické Německo obsadilo zbytky Čech a Moravy. Vznikl protektorát Čechy a Morava. Znamenalo to zánik svobod a nástup teroru. Vznikaly ilegální odbojové skupiny. Gestapo zasahovalo. Na svátek vzniku Československa 28. října 1939 proběhla v Praze masová demonstrace proti nacistické okupaci. Němci reagovali střelbou. Devět demonstrantů bylo raněno, z toho dva zemřeli. Sedláček a student Jan Opletal. Pohřeb Jana Opletala 15. 11. 1939 se stal podnětem k novým demonstracím. Nacisté 17. 11. 1939 nařídili uzavření všech českých vysokých škol. Popravili 9 studentských funkcionářů a na 1200 vysokoškoláků deportovali do koncentračního tábora. Teror se stupňoval.

Do obchodní akademie jsem začal chodit ještě před popsányi událostmi. Jezdil jsem tam vlakem, odjezd v 6 hodin. Bylo to časně vstávání, ale jinak to nešlo. Jezdilo nás několik. Jarda Šmíd, můj nový kamarád, Míra Stehlík, Míra Koudelka, Eda Filípek. Pak jezdili kluci z vyššího ročníku. Bizek, Boch, Sušánek, Viďourek, Hlaváček, možná i další. Cesta ze Slánského nádraží vedla přes celou šíři města, přes korzo zvané „Londa“, z jednoho okraje na druhý okraj. V čele vévodilo gymnázium, vlevo naše škola a proti ní – vpravo okresní soud. Naše škola – nic

mimořádného, šedivý průměr. Šatny na široké chodbě, z drátěného pletiva, zamykatelné. Třídy klasické lavice s šikmou deskou, sklopná sedačka. Stupínek s katedrou a tabulí. Studium bylo čtyřleté s maturitou. Mimo OA byla na škole též obchodní škola, dvouletá bez maturity. Dodatečně otevřeli abiturientský kurz. Myslím, že byl určen studentům ze zavřených vysokých škol. A žákovské osazenstvo naší třídy? Klasická šed' s několika vyčnívajícími individualitami:

Suk Adolf – vyložená jednička. Původně nastoupil na obchodní školu, ale pan prof. Výborný poznal jeho kvality a přeřadil ho na OA. Uplatnil se později na nějakém centrálním plánovacím ústavu.

Hadrava Jan – charakterní srandista, dobrý student. Zůstal na škole jako vyučující, později snad ředitel školy.

Hobza Věroslav – charakter, vzor slušnosti, stal se ředitelem Slánského komunálního podniku.

Studnička Josef – celkem normální kluk, saxofonista kladenského orchestru Bory Kříže, oblíbený hudebními improvizacemi ve chvílkách volna.

Kment Václav – slabší student, ale vynikající fotbalista. Nevzpomněl jsem si, za koho hrál.

Bylo nás asi 35, většinou chlapci. Jenom dvě dívky – Kubalová Lída, Kutmanová Jana. Zpočátku byly tři, ale Chaloupková toho nechala.

V čele školy stál p. Ing. Otto Svoboda, známý našeho známého p. učitele Novotného, asi to byl taky národní socialista. S námi studenty neměl přímý styk, to zajišťoval náš třídní – prof. Antonín Vejvoda. Tvrdil jsem, že jsme neměli na třídního štěstí. Byl menšího vzrůstu – trpěl napoleonským komplexem. Byl to vyložený egoista. Poprvé mě zaujal, když těsně před Mnichovem se s námi přišel loučit při nástupu na mobilizaci. Přišel v nažehlené důstojnické uniformě a dával nám najevo své hrdinství a oddanost. Těžko porovnatelný byl jeho postoj, když po nařízení o pozdravech před vyučováním nás zdravil nacistickým, ukázkově provedeným pozdravem. Jakoby byl přesvědčen, že je to jediné tak možné. Jak nám to kontrastovalo s pozdravy ostatních učitelů. Učil nás obchodní nauku a účetnictví. Jako pedagog neuspěl (u mne).

Ing. Ladislav Koncer – zástupce ředitele, prototyp klasického pedagoga. Klidný a solidní člověk. Učil nás v nauce o zboží. Zkoušel hlavně písemně. Toho jsem využil. Bylo to pro mne pracné, ale účinné – vyrobil jsem si „harmoniku“ asi 5cm úzký proužek čtverečkováného papíru, slepený na délku a složený do čtverce. Krásně se jako tahák vešel pod levou dlaň.

Prof. Rudolf Vápeník – vyhlášený germanista – učil nás němčinu. Elegán a suverén. Přezdívaný "Vavák", protože s oblibou ve svých přednáškách citoval „starého českého písmáka Vaváka“ – národního buditele. Překládal německou beletrii. Zaujal nás mimo jiné prvními kalhotami se zipem.

Prof. Jan Mareš – oblíbený pedagog matematiky. Přímý a kamarádský. V našich očích zazářil, když v dálekové budoucnosti v květnu 1945 při povstání přišel o ruku.

JUDr. Anna Nesvatbová – mladá, půvabná právnička, učila nás práva. Asi byla zlomyslná, protože s oblibou při výkladu nebo zkoušení si sedla na první lavici.

Při jejích kratších sukních to bylo působivé. Užívala si nás. Později byla partnerkou prof. Vápeníka – nevím, jestli manželkou.

Prof. Nováková – starší, velmi hodná, učila nás češtinu.

Prof. Mareš – druhý profesor toho jména, učil nás zeměpis. Nazývali jsme ho Stydlínem. Jako když mu z oka vypadl, růžolíci. Měl vlastní osobní skripta, která nám místo přednášky přepsal na tabuli. Neuvěřitelný závod s časem. Jako pedagog byl neškodný.

Prof. Modrý – mladý, sportovní typ. Oblíbený, rovný. Učil nás angličtinu a tělesná cvičení. Byl to dobrý kamarád.

Ostatní kantory si nepamatuji. Nezauli mě tolik. A ještě toho bylo: nauka o podniku, kupecké počty, národohospodářství, fyzika, chemie, dějepis a další drobnosti jako těsnopis, psaní strojem. Ohlížím se za tím s uspokojením.

Kterak by mě tenkrát napadlo, že tady ve Slaném asi za 10 let v roce 1951 se mi narodí moje první dcerka – Renka. Bylo to v porodnici, schované v parku za gymnáziem. Tenkrát jsem o ní nevěděl. Na prohlídky města nebyl čas. A jaké to bylo slavné město – husitské.

Doba očividně potemněla. Něco viselo ve vzduchu. Člověk netušil, co to je. Občas k nám docházeli pánové Novotný a Čermák. To dřív nebývalo. Pan Čermák mě začal učit hrát šachy. Dokonce mi půjčil knížku „teorie šachu“. To bylo něco jiného, než když mě maminka nechala vyhrávat. Jiného soupeře jsem neměl. Ale moc času na mne neměli: sedávali s tatínkem – u toho jsem nebyl – ani maminka. Ty podivné schůzky netrvaly dlouho. Najednou ustaly. Němci oba pány sebrali. Netrvalo dlouho a rodiny dostaly písemnou informaci, že byli v Berlíně popraveni – byli sťati. Moji rodiče zůstali ohromeni. Zřejmě ze strachu, co bude dál, aby nesebrali tatínka. Nesebrali. Buď hrdinně nepromluvili, nebo to nesouviselo. Až po válce mi tatínek vyprávěl, jak prováděli sabotáže v železničních dílnách, kde se opravovaly vagony. Sypali písek do rozebraných ložisek kol. Kola se při provozu zadřela. Ještě dnes zatřnu při představě spadlých známých hlav. Gestapo dál zatýkalo.

31. 8. 1940 K. von Neurath a K. H. Frank předložili Hitlerovi návrhy na způsob likvidace českého národa. Mělo jí být dosaženo především poněmčením prostoru a obyvatelstva.

Gestapo dál zatýkalo a trestalo.

23. 1. 1941 protektorátní vláda vydala nařízení o nucených pracích. Do Německa bylo na nucené práce nasazeno na 424 000 osob.

1. 9. 1941 říšský protektor podstatně omezil počet českých středních škol.

27. 9. 1941 R. Heydrich jmenován říšským protektorem. Druhý den vyhlásil stanné právo a rozpoutal krvavé represe proti českému odboji. (Mimo mnoha jiných popraven předseda vlády Gen. A. Eliáš.)

16. 10. 1941 první transport židovského obyvatelstva z Prahy. Za války umučili nacisté 77 292 českých židů (mezi nimi můj zachránce doktor Felix).

Gestapo zatýkalo a popravovalo.

11. 11. 1941 skoro normální datum, pozoruhodné pěti jedničkami. Proto jsem si je tak dobře zapamatoval. Ten den poněkud rozvířil naši školní selanku. Ten

den jsme se měli setkat s gestapem tváří v tvář a strávit s ním celý den. Začal zcela normálně. Naše kralupská skupina podle očekávání a normálně přišla do školy opožděně. Ještě jsme se ani nerozkoukali a nepozdravili s kamarády, přiletěl do třídy náš třídní. Ten člověk nedělal nic normálně. Oči vyvalené, vyhnal nás z lavic na stupínek. Nesahat do lavic, nic s sebou nebrat. Stát na stupínku a nikam nechodit. Nemluvit. A zůstat stát v pozoru. Člověk se neubráníl pocitu, že je od nich. Ne, jistě že nebyl. Byl to jen takový podělánek. Dlouho se nic nedělo. Třicet lidí stálo namačkáno na stupínku ani na záchod jsme nesměli. Konečně přišel chlap. Docela normální. Zběžně prohlédl lavice. Pak se ptal, kdo byl ráno na záchodě (tom školním). Bylo nás pár a šli jsme s ním na záchod. Chtěl vědět, jak to ráno proběhlo. Ujistil jsem ho, že jsem byl jen u žlábků; ostatní taky. To už jsme věděli, že hledají letáky. Pak nás vyslyšeli po jednom. Prohrabali tašku, pár osobních otázek. To už bylo k večeru a postupně nás pouštěli domů. Akorát jsem chytil vlak.

Bylo to tak: kluk z naší třídy, přiblblý Jaroslav Rozenkranc našel ráno v krabici na záchodě nějaký leták. Nikdo z nás ho neviděl, jen se domnívám, že to bylo něco proti Třetí říši. A ten blbeček nevymyslel nic víc, než že ten leták odnesl panu řediteli. Ten si chudák nevěděl rady, tak se šel poradit s kantorským sborem. (To jsem se dozvěděl na srazu po válce.) To nemohlo dopadnout dobře. Už to vědělo moc lidí. Ti se shodli, že bude třeba poradit se s velitelem českých četníků. Ten jednoznačně konstatoval, že je nutné ohlásit to gestapu do Kladna. Nevím, kdo to na to gestapo nahlásil, asi ten četník. Klasický příklad případu, když se něco nahlásí. Samozřejmě, že to dopadlo špatně. Když naši třídu a ještě jednu podobnou poslali domů (byly celkem tři na patře), zůstala tam třída abiturientského kurzu. Z té zřejmě pocházel viník. Tu třídu celou odvezli a zavřeli. Později se nám doneslo, že je pustili, když zjistili viníka. Toho popravili – jmenoval se Brožek. Rozenkranc, syn slánského drogisty si asi těžko něco uvědomil. Byl to obyčejný podělánek a chtěl se ukázat před panem ředitelem. Vzpomněl jsem si na to po letech, v době hluboké komunistické totality, když na třídním srazu mě tento Rozenkranc, dekorovaný komunistickým odznakem napomínal, že jsem překročil meze přípustné kritiky režimu. Byl to prostě stále vůl.

Cesty do školy byly podobné jak vejce vejci. Výhradně vlakem, odjezd v 6.00 hod. tedy vstávat v 5. Ale ani jednou mi to neujelo – často jsem ale musel utíkat. Jako syn železničáře jsem měl volnou jízdenku. Spolucestující už jsem vyjmenoval jinde; v Mikovicích (to byla zastávka v Kralupech III.) přistoupili další. Po cestě přistupovala děvčata, jedoucí do slánské továrny na baterie pana Pály. O té továrně bude zmínka v kapitole o Lidicích. Během času měla naše trať variabilně různý průběh. Reagovala na různé tehdejší situace, takže jsme někdy i chodili pozdě do školy. Jeden čas jsme jezdili jen do Podlešína. To byla stanice, ve které jsme se napojili na trať Praha – Most. Z Podlešína jsme museli jít pěšky do Slaného. To bylo asi 3-4 kilometry. My jsme vždy šli až na konci a nadávali jsme na holky, které byly hodně napřed. Na okraji Slaného musely vždycky počkat. Někdy jsme vůbec nejezdili, to když jsme měli uhelné prázdniny. Na jejich začátku, to jsme seděli ve škole v zimníkách, nám dali úkoly a dispozice k domácímu učení.

Byli jsme čtyři. Já, Jarda Šmíd, to byl můj kamarád, Láďa Týř a Vašek Jiráť, protějšek nás dvou. Ti byli z Peruce. Ve studijním nasazení jsme byli na stejné úrovni. Bylo nám osudem uloženo, studia si protrpět. Třeba: nevím už, co bylo podnětem, že zítra do školy nemůžeme, ale domluvili jsme se, že já s Jardou přijedeme na Perucko a den jsme strávili společně na jejich chatě. Bylo to šíleně otravné, protože jsme nemohli provokovat a museli jsme vydržet celý den v chatě. O skromné svačině jsme den proklábosili a kouřili sušený heřmánek. Byla to hrozná chuť. Stejný výlet jsme na revanš museli zorganizovat u nás. Chatu opatřil Jarda v maslovickém údolí. Průběh byl obdobný. Už si nepamatuji, jak jsme to omluvili, ale zůstalo to bez trestu. Třídnímu profesorovi to bylo jasné. Pro mne vymyslel přezdívku „povaleč z navigace“. Na to si dobře pamatuji. Mne zřejmě považoval za iniciátora. Dával mi to najevo. Bylo to jednou ve čtvrtek. To byl den s odpoledním vyučováním. Přes poledne bylo volno. Většina žáků byla doma nebo venku na procházce. Ve třídě nás bylo asi osm, nebo tak nějak. Taky ty dvě naše holky – Jana a Lída. Bylo tam dost živo, ale já jsem byl zaujatý domácí prací na odpolední hodinu. Najednou ticho. Ve třídě byl třídní. A rovnou ke mně. Sotva jsem vstal, byl u mne a vrazil mi facku, až mi zahučelo v uších. „kam jsi dal ten klíč?“ řval na mne. Nevěděl jsem, ale postupně se to vysvětlilo. Venca Hájek, repetent zamkl třídu zevnitř a klíč hodil do džbánu s vodou na mytí tabule. Holky udělaly povyk, když se nemohly dostat ven a třídní otevřel z venku, náhradním klíčem. Nevím, jak potrestal Hájka, ale ani ho nenapadlo se mi omluvit. Měl to na mne nastřádaný. Jarda Šmíd měl štěstí. Ten mi byl výškou do ramene. Stejně jako pan třídní (ten snad musel vyskočit, když mi dal tu facku). Třídní, když měl hodnou chvíli, radil Jardovi ze své zkušenosti, až si bude vybírat partnerku pro život, aby si vybral malou, která má velké rodiče.

Běh událostí:

28. 12. 1941 Výsadek Antropoid vyslán s úkolem spáchat atentát na Heydricha.

27. 5. 1942 Gabčík a Kubiš provedli atentát na Heydricha, kterému 4. 6. podlehl. Nacisté vyhlásili stanné právo a vyhlásili hromadné popravy. Podle neúplných podkladů zahynulo v době stanného práva 3188 lidí.

10. 6. 1942 vyhlazení Lidic nacisty. 192 mužů bylo zastřeleno, 196 žen odvezeno do koncentračního tábora, 96 dětí deportováno k „rasovému zkoumání“. Většina byla zavražděna. Po válce se jich vrátilo jen 16. Chybná stopa přivedla nacisty do Lidic přes Pálovu továrnu ve Slaném.

18. 6. 1942 Pachatelé atentátu byli obklíčeni v pražském kostele Karla Boromejského. Po hrdinném odporu se zastřelili.

24. 6. 1942 Osada Ležáky byla nacisty srovnána se zemí. 32 obyvatel zavražděno, 11 odvléčeno.

5. 4. 1943 Nacisté začali popravovat české vlastence v sekyrárně na Pankráci. Bylo popraveno 1075 osob.

Byl vydán příkaz provést neprodleně maturity. Nečekat do řádného termínu. Byly provedeny 19. 3. 1943 a následující den jsme se měli hlásit na pracovním úřadu ve Slaném. Maturoval jsem z němčiny, angličtiny, v nauce o podniku, v právní nauce a z volitelných předmětů jsem si vybral matematiku. Proběhlo to

v klidu a míru pod vedením našeho pana ředitele. Nedělali z toho vědu. Mohli jsme být rádi, že je Němci vůbec nechali udělat. Ještě tentýž den jsme odjeli korporativně vlakem do Kralup. Jel s námi pan profesor Ing. Koncer. Nevím, proč nejel třídní. Měli jsme v Kralupech maturitní večírek v hospodě p. Stehlíka, otce našeho spolužáka. Pamatuji se, že v Kralupech na nádraží čekala moje maminka s otázkou, jestli jsem to udělal. Pamatuji se, jak ji pan profesor ujistil se shovívavým úsměvem „to víte, že ano“. Zřejmě bylo jasné, že to uděláme všichni. Večírek byl chudý a krátký. Nebylo proč se radovat. Pamatuji se, že u nás „spalo“ asi pět kluků. Na pracáku ve Slaném nás čekala milostivá otázka, abychom si vybrali ze tří možností: do říše, nebo do Litvínova, to bylo v pohraničí, teda vlastně taky v říši, nebo třetí možnost na Poldovku do Kladna. Nebylo nad čím přemýšlet. Tak jsem nepřemýšlel a vzal jsem tu Poldovku.

Ani pro krutou realitu jsme však na společenský život nezanevřeli. Byl sice Azakřiknutý, neradostný a tím více nás sdružoval. Byli jsme nějak semknutější, opatrnější. Realizovali jsme se ve sportu. Sokol byl zavřený. Ten fungoval jen ilegálně. Jako dorostenec jsem hrál kopanou v Čechii Kralupy. To byl chudý klub kategorie jedna B, ale fungoval živě. Měl družstvo žáků, družstvo dorostenců a dvě mužstva dospělých. Jedno mistrovské a rezervu. Kategorie dorostu byla od 14 do 18 let. Hráli jsme svou dorosteneckou soutěž v rozsahu okresu. Hrával jsem buď beka, nebo halva. V Kralupech byly tři kluby. Divizní SK Kralupy, o dvě třídy vyšší než my a Mikovice (Kralupy III.) asi na naší úrovni. V dorostenecké kategorii jsme si byli všichni rovni. Vzpomínám, na rozhodující zápas o první místo. Hráli jsme proti SK a prohráli jsme 1:2, takže jsme skončili druzí. To mě už bylo 18 let. Na přestup do prvního mužstva jsem neměl výkonnost, do rezervy se mi nechtělo. Někteří kluci dokonce přestoupili do divizního SK. Ota Kaňka, Franta Froněk, Jirka Svoboda. (Ten Ota Kaňka, to byl ten, co mi kdysi povolil, abych s nimi hrál, když jsem měl půjčený velký míč.)

Někam do této doby patří období, kdy jsem absolvoval taneční hodiny. Odehrávalo se to ve velkém sále kralupského pivovaru. Ten byl ve velkém baráku v katastru pivovaru v sousedství mlýnů a vchod do něj byl z ulice mezi chlapeckou školou a nádražím. Nepamatuji se, že by se tam konalo před tím něco jiného a stejně tak potom. Jenom ty naše taneční. Byla to populární akce. Vzpomínám, jaká nás tam byla spousta. Holky načepené, my kluci v krátkých nohavicích, v nablýskaných polobotkách. Průběh absolutně stejný jako na všech tanečních – pánové, zadejte se! A pánové nic. Po delších průtazích na mne vyšla Maruška Nováková. Docela fajn holka. Normální, přirozená, pohledná. Měl jsem štěstí. S tou to odtancuji všechno. Byl jsem rád, že už nemusím nikoho hledat.

Jenomže – nevím, co na tom ty maminky mají, že chodí i s klukama do tanečních. Sál plný gardedám – mezi nimi i moje maminka. Chodila do tanečních s paní Novotnou a ta doprovázela Alici, svou neteř. Dostal jsem pokyn, abych pro ni chodil. Byla to hezká holka, to nic. Ale nemám rád ty protekce. Navíc to byla neteř toho popraveného pana Novotného. Musel jsem zvládnout obě. Nakonec jsem dostal dva kapesníčky. A musel jsem dát dvě voňavky. Napřed byla vždycky Maruška. S tou jsem se vídal ještě po letech.

Kluci založili v Kralupech nový klub. Jmenoval se IPS Kralupy. Hybnou silou a garantem byl Vašek Pivoňka, bývalý student práv, hlavními tahouny byli Vašek Kasalický a Vašek Malotínský. Tři Vaškové. A potom Láďa Malotínský, Materna a řada zapálených nadšenců. Zkratka IPS znamenal První plavecký spolek. Z toho plyne, že se jednalo o plavání. A to bylo v našich řadách velmi oblíbené a populární. Spousta přirozených talentů a úspěšných sportovců. K využití na nové sportoviště se nabídla ideální obdélníková tůň, oddělená jen kamennou hrází od Vltavy. Bylo to proti tunelům k Nelahozevsi. Přesně na úrovni popisovaného vodáckého domku Marušky Němotové. Počáteční sportovní výkony vycházely z přirozeného talentu dětí od řeky. Tehdejší špičkové výkony nebyly srovnatelné s nynější úrovní. Pamatuji si zcela přesně, že tehdejším českým rekordmanem byl pražský plavec Landkamer s časem 1min 2 sek na 100m volným způsobem. Náš špičkový výkon držel Vašek Kasalický asi o dvě sekundy pomalejší. S dnešními světovými výkony je to nesrovnatelné. Nejčastějšími našimi soupeři byli APK Praha, Roudnice n. Lab, Louny. Já jsem nerad závodil. Já jsem se vyžíval ve vodním pólu. Největším soupeřem nám byla Roudnice n. Lab. Tam jsem soupeřil s Klímou. Ten byl nejlepší. Pólo se většinou hrálo po závodech. Musel jsem často kluky přemlouvat, většinou už byli unavení. Pokud šlo o děvčata – plavkyně, proklouzl jsem bez úhony. Řada kluků se tam oženila: Vašek Kasalický + Miluška Brabcová, Vašek Malotínský + Maruška Humplová, Láďa Malotínský + Hanka Houšteká. Já jsem nebyl tak náruživý plavec. Náš plavecký „stadion“ byl na dost odlehlém místě. Sice to bylo krásné místo, ale než se tam člověk dostal, musel projít dlouhou cestu po hrázi mezi řekou a velkou tůň a pak ještě dlouhou zatačkou kolem prutů. Ta cesta bývala plná setkání. Mimo jiné vždy na stejném místě sedávala na dece hezká dívka v našich letech. Hezkou postavu nestačila plavkami přikrýt. Byla z Kralup, proto jsme ji moc neznali. Jen fakt podle vidění. Zastavil jsem u ní a přisedl. Slovo dalo slovo – dobře se s ní mluvilo. Za chvíli mi nabídla porci vařeného (nebo jinak tepelně zpracovaného) masa. Zavěřil jsem. Byla válka, maso bylo na lístky a tady tohle – bez lístků. To maso jsem si vzal a snědl ho. Ale nepochutnal jsem si. Poznal jsem, že je to konina. Z řeči vyplynulo, že ta dívka je dcera kralupského koňského řezníka. Marně se pokoušela nalákat amanta. Bylo mi jí líto, že tak hezká dívka doplácí na tatínkovu profesi. Omluvil jsem se jí, samozřejmě poděkoval a odešel. Potom jsme se zdravili, když jsem šel okolo. Myslím si, že byla nakonec úspěšná a zamilovala se.

Náš IPS nebyl jen plavecký spolek. Byli jsme organizací, která uskutečnila společenské podniky. Nazvali jsme jeden ten podnik „Od mostu k mostu“. Byl to plavecký závod různých kategorií na trase od železničního mostu k mostu Masarykovu. Ta vzdálenost asi byla 2 km, plavalo se po proudu Vltavy, takže se nejednalo o mimořádně obtížný závod. Byl však provázen doprovodnými akcemi. Splňoval společenské podmínky. Vlastního závodu se zúčastnili i přespolní plavci, zejména z Prahy. Bohužel si nepamatuji, kdo se stal vítězem. Ani to nebylo důležité. Hlavním úkolem byla propagace plaveckého sportu. Vrcholem závodu byla účast nestora českých plavců Alfréda Nikodéma. To byl starší pán, odhaduji, že mu bylo k osmdesátce a absolvoval celý závod. Efektní skupinou byli skokanů, kteří předvedli efektní skoky z Masarykova mostu. Mne to zaujalo především tím, že jim

stačila hloubka vody. Skákali po třech. Dva krajní skokani, kteří skákali z konců betonového zábradlí, tedy skákali až téměř na kraji řeky. A tam moc hluboko nebylo. Předvedené produkce se staly iniciátorem pokusů našich kluků! Ale stalo se to z železničního mostu, ten byl podstatně nižší. Ty skoky dopadly dobře, ale já jsem neskákal. Ta moje zpropadená závrať. Udělal jsem však jinou zkušenost. U železničního mostu, kousek po proudu, byla na kralupské straně částečně oplocená zahrada. Část řeky oplocená nebyla, takže z vody byla snadno dostupná. Zrealizoval jsem nápad. Natrhal jsem pár jablek, asi 15, naházal je do vody s tím, že je postupně soustředím a po proudu snadno dopravím domů. K mému překvapení to nešlo. Byly jako hejno blech. Je k nevíře, jak je hladina tekoucí vody nestálá. Neudržel jsem je pohromadě a dovezl jich jen pár kousků.

Oblíbenou činností těchto dnů bylo sledovat zahraniční rozhlas. Nejoblíbenější stanice Londýn. Bylo to přísně hlídáno a trestáno. Stávalo se, že při kontrole zapnuli rádio a čekali, která se ozve stanice. Proto se muselo po vyslechnutí zpráv nastavení přeladit. Stejně by to ale zjistili; podle toho, že někde v blízkosti byla podrobná mapa, na které bylo tužkou označeno, jak se vyvíjí fronty. Množily se radostné zprávy o porážce německých armád:

- Porážka Romelových armád v severní Africe
- Katastrofální porážka a obklíčení Němců u Stalingradu
- Neméně katastrofální porážka v tankové bitvě u Kurska
- Vylodění v Normandii a vznik druhé fronty

Spousta drobných radostí rozjařovala naše tváře a vzrůstal optimismus, tak vážně ponížený a poničený. Rozhovory dostávaly nový náboj. A Němci to také cítili – množily se nezdařené atentáty na Hitlera, Italové uvěznili Mussoliniho a Skorzonu ho ještě osvobodil. Ale jednou ho Italové stejně pověsí – a jak potupně. A konečně se Hitler sám dobrovolně otráví. Zatím však je konec března 1943 a já mám právě po maturitě a mám předvolánku na Poldovku. Domníval jsem se, že to bude jako nástup do koncentráku. A to nejen já, cítili to tak všichni. A byli jsme blízko pravdě. Nastoupili jsme do ubytovacího lágru v Kladně – Dubí. Přízemní dřevěné baráky. Velká kolonie blízko nádraží. Vpředu železnice, napravo Poldovka, naproti silnice do Kralup, nalevo háj z bříz a stromových náletů. Bydlení čisté, skoro jako nové. Společná koupelna se žlabem a dvěma řadami kohoutků. Záchod pro celý barák. V místnostech dřevěné poschodové kavalce, pro každého zamykatelná skříňka. Velká okna, parní topení. Nemožno si stěžovat. Společná jídelna ve fabrice. Strava přiměřená válečným možnostem. Střídmá a jalová. Parta kluků výborná, asi z poloviny jsme se znali. Bydlel jsem s Jardou Šmídem, Rudlou Rousem, Mírou Stehlíkem z naší třídy. Všechno se jevilo přijatelné. Správce baráku byl Čech, ochotný a sympatický. I přijetí ve fabrice následující den bylo sice formální, ale odpovídající normálu. První den jsme všichni dělali mnemotechnické zkoušky formou dotazníků a úkolů z praktické dovednosti. Jevilo se mi to profesionální. Zřejmě podle výsledků těch zkoušek nás pak rozdělili na několik skupin. Mou skupinu umístili do soustružnické školní dílny. Tam bylo snad 30-50 normálních malých soustruhů, kde jsme se během několika dnů vyučili na soustružníky. Skutečně jsme dělali „učňovské“ zkoušky. Asi to bylo vhodné pro posilu

sebevědomí. Takto vyškoleny, nás konečně přidělili na místo působnosti – do blockputzerei, čili čistírny ingotů. Tady šlo do tuhého – do reality. Obrovská hala neodhadnutelného stáří – typují 1850? Temné peklo – bez denního světla. Ve stropu malá okna, zapadaná zvenku neprůhledným popelem. Neuvěřitelný hluk ve sporém osvětlení. U každé z dlouhých stěn dvě řady k sobě čelem otočených soustruhů poháněných z řemenice dlouhým řemenem asi 10cm širokým. Řemenice byly dlouhé přes celou halu, umístěné asi ve výšce 4 metry – na obou stranách. Kde se vzala ta šílená síla roztácející řemenici, na které je napojeno odhaduji 40 velkých soustruhů? A všechny to utáhne. Neuvěřitelné! A mezi pleskajícími se řemeny ještě u každého soustruhu dlouhá dřevěná ovládací páka na přesouvání řemene nahore na řemenici. Každý soustruh měl čtyři možnosti rychlosti. Soustruhy byly velmi hlučná monstra, takže když to jelo všechno – hrůza.

Vraťme se do šatny, tam je ticho. Velká místnost; uprostřed na délku dvojice dlouhých lavic opěradlem k sobě. Na ně navazuje na zbytek délky místnosti žlab s řadami kohoutků na mytí po šichtě. Nikde žádná skříň. Strop je plný zavěšených obleků. Každému nově nastupujícímu nám přidělují jeden volný řetízek, koncem ukotvený do opěradla lavice. Po uvolnění z háku sjede od stropu řetízek. Na něm několikaramenný hák na naše svlečené šaty. Ten se zase vytáhne nahoru ke stropu a je sklizen. Ještě koupit zámek a uzamknout. Každý jsme vyfasovali prací prášek a mýdlo. Pak nás přidělili každého k jednomu dělníkovi na rozkoukání. Každý dělník měl tři soustruhy a na nás moc času neměli. Asi ani chuti, protože byli placeni v úkolové mzdě. Určitě za nás dostali nějaký příspěvek, ale znáte to. Nejdřív šlo o „našponování“. Tj. dát na stroj nový kus a vystředit. To se neobešlo bez pootáčení stroje ručně pomocí řemene. A ten, aby se na stroji neklouzal, byl napuštěn voskem na bázi štěpařského vosku. Ten pořádně špinil ruce. Rukavice nepomáhaly – ty překážely. Ruce byly silně znečištěné, což dávalo zabrat při mytí. To je ale zvláštní kapitola. Prostě jsme se zaučili a špinaví jsme byli až za ušima. Brzo jsme dostali přidělené každý tři soustruhy. A bylo na nás, aby se všechny tři točily. Řídil nás parťák. To byl pan Chramosta. Mladý ne už, asi tak 45 let. Šlo to s ním. Ten rozhodoval, co se bude šponovat. Ingoty byly ve štosech, roztríděné podle druhu materiálu ve středním pruhu mezi soustruhy. Rozhodoval, kolik se bude podle kvality povrchu ještě soustružit. Zapisoval množství vykonané práce podle počtu hotových kusů a podle délky soustružení. Proto několikrát za směnu obešel celou dílnu a zapisoval. Podle tvrdosti materiálu byly odstupňovány sazby za cm. Moc nám to ze začátku našlo. Šponovat, čili založit na soustruh nový kus, se muselo jeřábem. Ty byly v dílně dva. Ten většinou zajel sám, když viděl hotový kus ležet na stroji. Z pochopitelných důvodů dávali přednost původním dělníkům, živitelům rodin. To nám celkem vyhovovalo. Jeřáb měl dva řetězy. Stejně dlouhé s háky na koncích. Jeden řetěz byl volný, druhý přeložený na půl. Vazače dělal sám soustružník. Oko polovičního řetězu se navleklo na hlavu ingotu a přizvedl se tak, aby šel volný druhý řetěz podvléknout a hák těsně nad ingotem v místě těžiště zaháknout. Teď položil ingot zpátky na podložku a oko polovičního řetězu vazač vyvlékl. Pak se ingot zvedl. Musel viset vodorovně a jelo se k soustruhu. Samozřejmě prázdnému. Hotový ingot se předtím odvezl. Záleželo na šikovnosti jeřábníka i na vazači. Hlavou ingotu se zajelo mezi rozevřené čelisti na hlavě

soustruhu, čelisti se utáhly, ve spolupráci s vazačem jeřábník vyrovnal ingot do vodorovné polohy a soustružník utáhl hrot koníku do důlku vyvrtaného v patě ingotu. Pak se řetěz uvolnil a zavěsil za hák.

Už jsem z té práce unaven, ale ještě se k ní vrátím později. Jsem dlužen vysvětlení, jak jsme mohli soustružit čtvercové profily ingotů. Mimo nás soustružníků byli v dílně ještě navrtávači, obsluha obrážek, řemenáři, údržba a šponařky. U těch se rád zastavím. To byla děvčata, nasazená jako my na práci s úklidem špon – materiálem odsoustruženým z ingotů. Velmi těžká práce. Byli jsme vzájemně hladoví po kousku řeči. A k tomu se vždycky najde příležitost. Zejména dvě byly přitažlivé. Zuzka – místní kráska a nasazená studentka – nápadná blondýna. S těmi rozhovory zejména chutnaly. Ale nesmělo se to přehánět. Všechny stroje musely běžet. Jen na noční směně se někdy povedlo vysadit. Jen na chvíli. To se dalo proklouznout kolem řemenárny ven na vzduch. Tam byl nestřežený kout mezi venkovní zdí a naší budovou. Byly tam uloženy různé náhradní díly. Skoro nebylo kam šlápnout, ale nad hlavou měl člověk trojúhelník noční oblohy a vzduch byl relativně čistý. Jednou jsem tam svobodně dýchal, když se najednou přede mnou objevily dvě dívky – Zuzka a ta blondýna. Kupodivu šly vedle sebe a – za ruce a pomalu ke mně. Dva páry na mě upřených očí. Tak to jsem asi prošvih’ napadlo mne. Nedalo se to řešit. Už byly u mne. Zřejmě se domluvily. Nenapadlo mě nic jiného, než vzít je obě za hlavu, přimáčkнуть je k sobě ústy a dát oběma pusu – najednou. Moc se to nepovedlo, ale zabralo to. Obě se snažily jít i naproti a všechno bylo odpuštěno a zachráněno. Ale musel jsem se rozhodnout. Blondýnce jsem se omluvil. Vyhrála Zuzka. Nebylo to jednoduché. Naše pracovní doba byla šílená. Od pondělí do soboty dvanáctky denní, v neděli osm hodin. To bylo 80 hodin. Druhý týden šest krát dvanáct hodin noční a druhou neděli konečně volno. Těžko se hledal čas. Ale našel se. To už bylo v době, když jsem dojížděl z domova. Zuzka za mnou přijela druhou neděli do Kralup. Chudák holka bydlela někde v Pcherách, vesnici mezi důlními haldami. Procházka po břehu Vltavy pro ni byla procházkou růžovou zahradou. Měl jsem zamířeno na romantický vršek proti Chvatěrubům. Už jsem to tam znal. Při výstupu nahoru jsem strnul. Na vybraném místě ležel pracující pár. Tomu klukovi jsem viděl jenom záda, ale poznal jsem ho. Byl to Vašek Geisler. Museli jsme odejít na náhradní místo, poněkud stranou. Nezlobili jsme se, bylo to nádherné a vůbec ne náhradní. A čas strašně letěl. Vašek s partnerkou už nepozorovaně proklouzli. Byli jsme sami a čas odjezdu vlaku v dohlednu. Uvědomil jsem si, že jsme celý den nejedli. Omluvil jsem se a dostal jsem s líbezným úsměvem ujištění, že to nevadí. Zpáteční vlak Zuzka tak tak chytla. To bylo poprvé a naposled. Zuzka po krátkém čase zmizela beze stopy. Asi ji přeložili – nebo co? Ani se nerozloučila. Určitě nemohla. Byla to fajn holka.

To už samozřejmě uplynul nějaký čas, já už to nedokážu tak akorát načasovat. Už jsem se zmínil o manipulaci s řemenem holýma rukama a s tím souvisejícím znečišťováním. S tím jsme my, nováčci, měli mimořádné problémy. Kupodivu chlapi takový problém neměli. Měli to vyřešeno. V šatně měli na háku připevněnou plechovku s hnědým, nevzhledným materiálem, kterému příznačně říkali „hovno“. Uštípli hrudku velikosti vlašského ořechu a špína z rukou kupodivu pustila. To nebylo takové překvapení, jako úpornost, s jakou mezi sebou hájili

recepturu na výrobu. Kde byla dělnická solidarita. Takovou banalitu před sebou hájili. Když viděli, jak se s mytím pereme, stalo se někdy, že nám kousek dali. Ale recept neprozradili. Nám to taky pustilo. Jednou se podařilo zjistit recept kolegovi odněkud z Lounska: Prací soda v prášku, dřevěné piliny a vazelína. Taky nám to začalo fungovat. Po válce to někdo začal vyrábět. Hodně se to prodávalo mezi dělníky a kutily. Dělníci to i fasovali. Mělo to i obchodní název – SOLVINA.

Nadešel čas dodělat to soustružení do čtverce. Ten čtvercový profil měl totiž zaoblené rohy. Princip spočíval v tom, že součástí soustruhu byla čtvercová předloha. To byl vlastně tvarově odpovídající čtyřhran, otáčející se současně se soustruženým ingotem v opačném směru. Na tuto předlohu byl velmi silnou pružinou tlačén suport s připevněným nožem. Předloha musela být samozřejmě ve stejné poloze jako soustružený ingot. Abychom ji tak mohli natočit, museli jsme zrušit tlak pružiny na předlohu. To jsme dosáhli tím, že jsme utáhli matici na šroubu vyčnívající pod suportem. Abychom si to usnadnili, utahovali jsme matici při chodu stroje. Tak se snadno poznalo, že už jsme utáhli dost. Za chodu se to správně dělat nemělo, protože hrozil úraz přímáčkutím ruky matkou na suport. Při dotažené matici nedosedla rolka na předlohu. Tím byla volná na natáčení. To nebezpečí úrazu jsem si uvědomil hned. Proto jsem se rozhodl manipulovat s maticí levou rukou.

Apropó – úrazy. Velmi diskutované téma v té době. Vymýšlení neškodných dobrovolných úrazů. Aby byly bez následků. „Velmi oblíbený“ úraz bylo proseknutí kůže mezi palcem a dlaní. Účel byl jasný – neschopenka. Až bylo nápadné, kolik stejných úrazů se vyskytovalo. Až se to stalo pro lékaře riskantní. Mně to z kraje vycházelo samo. Měl jsem několik úrazů na brusce při broušení soustružnických nožů. Náš lékař – Dr. Felix už byl asi po smrti. Chodil jsem k Dr. Nevolovi. Z počátku nás nechával marodit. Když to začalo pokulhávat, dostal jsem nápad. Myslel jsem si, že rafinovaný. Polil jsem si levou ruku kyselinou. Vypadalo to hrozně a doktora to polekalo. Dr. Nevole mě neuznal, že to má právě zakázané. Asi se bál. Že musím k závodnímu lékaři. Věděl jsem, že je to riskantní, ale už jsem musel. Jel jsem do Kladna – do Poldovky. Našel jsem závodního lékaře a ejhle. Žádná čekárna, žádná ordinace. Vlezl jsem dovnitř a on tam civil s hakenkreutzem na klopě. Byl už dost pokročilý stav války, asi už mu to docházelo. Křičel na mne už jen z profesionální deformace. Křičel něco o provokaci, pak něco o koncentráku a nakonec abych se sebral a šel do práce. Každá pracovní síla byla nepostradatelná. Pracovat s tím bylo nesnadné, musel jsem mít rukavici a postupně se to zahojilo i při práci. Nakonec bylo po mém. Nechtěně jsem si sáhl levou rukou pod matku. Dopadlo to dobře. Chybí mi jen půl článku ukazováčku. To už ale bylo na konci války. V březnu byl nálet na Kralupy, Vzkázal jsem, že jsme vybombardováni a už jsem tam nešel. Pro jistotu jsme se přesunuli do Chvatěrub. Němci už neměli sílu. To jsem to ale moc uspěchal, ještě se vraťme.

Nálety amerických letadel se staly každodenní záležitostí. Zejména nálet na Drážďany byl mimořádný. I ostatní byly hrozné a varující. Nebezpečí náletu ohlásila houkající siréna. Ta vybízela ohrožené občany k nástupu do protiletectvého krytu. Zkušenosti s návštěvami v krytu byly rozporuplné. Mnohdy byly následky

návštěvy krytu hrozivější než útěk do volné přírody. Zejména sklepy v rodinných domech byly nebezpečné při řízení domu. Hrozilo udušení. Z toho měla obavy i moje maminka, která bývala při vyhlášení náletu doma sama. Tatínek i já jsme bývali v práci. Maminka to řešila jednoznačně. Sebrala urnu s popelem Jiřího a šla do Chvatěrub. Tam nálet nehrozil. Vždycky jí to vyšlo. My v Poldovce jsme reagovali jen při přímém ohrožení. Stroje se zastavily a my vyšli ven z brány a odešli do lesa za kralupskou silnicí. To nebyl hustý les, takže když jsme tam jednou byli a laškovali s děvčaty netuše nic zlého, všiml si pilot náletového letadla našeho hemžení a shodil tam vzdušné torpédo. Je i možné, že se ho jen potřeboval zbavit před zpáteční cestou. Torpédo explodovalo ve vzduchu při prvním doteku se stromy. Zabilo to jednoho mladíka z naší dílny. Nebyl to student. Jmenoval se Brejcha a pracoval u nás na soustruzích.

Všechny příběhy vždy nekončily chmurně. Zním jeden z oblastí našeho stravování. Chodili jsme do společné jídelny obrovského rozměru. Moc světla tam nabylo. Dlouhý stůl se spoustou židlí. Žádné vázičky, žádné ubrousky. Žádné livreje, žádné kravaty. Žádné vidličky a nože. Tady se jedlo lžící. Tu si každý nosil. Jediná ozdoba – na zdi obraz krásné mladé dámy. Právě takové, jakou dnes nosí kladenští hokejisté na svých dresech. Ta mladá, krásná dáma byla Leopolda, dcera zakladatele ocelové huti. Nevím, jestli to byl Čech, Němec nebo žid. Ale vím, že pracuji v Poldině huti. Ta jídelna není krásná, ale přesto je to chrám klidu. Je to tam prostě tak cítit. Lidé jsou špinaví od práce. Vaří tu jako ve válce. Chudě, jednoduše, bez fantazie, ale dá se to jíst. Ten den byla po polévce s chlebem hrachová kaše a na ní půlka vajíčka. Společnost – nic vybraného. Ale ten den jsem měl štěstí. Proti mně seděl zajímavý kluk. Hubený, slabší konstrukce. Ten nemohl pracovat u nás, ani nebyl tolik špinavý. Měl ale v oku jiskru, nakažlivý optimismus z něj sálal. Připomínal mi krále Ječmínka z pověstí. Ten den jsem ho ale moc nevnímal. Nevím proč. Asi to dělala ta kaše. Chutnala mi. Mlčky jsem ji žvýkal a těšil jsem se na poslední sousto. To je takový můj rituál. Vždycky existovalo v jídle něco, co jsem měl raději a to jsem si nechával na konec. Vychutnával jsem je předem se vzpomínkami na velikonoční nadílku. Jen bude třeba si ten žloutek prisolit. Ze zkušenosti jsem věděl, jak dusí. „Ty to nejíš?“ ozval se Ječmínek. Takové dětské vtipy. Bylo to tak naivní, že jsem nevěřicně zavrtěl hlavou. Ječmínkova ruka byla rychlejší než moje. Asi jsem koukal s otevřenou pusou – nevěřil jsem. On mi to vajíčko, teda tu půlku vajíčka sněd! Ani si to neosolil. Už nikdy si ke mně nepřisedl. Nevím, jak to udělal – ani jsem ho už neviděl. Asi se mu ozvalo svědomí.

Válka je svým způsobem šprýmařka. Tím, jaké se jí daří vytvářet situace. Neveselým šprýmem je situace, že nejedou vlaky. To se mi stalo, když jsem zrovna potřeboval nutně jet domů. Jako často si nepamatuji proč. Nezáleží na tom, že si nepamatuji, prostě jsem se rozhod, že dojdu domů pěšky. Bylo to asi 15 max. 20 km. Šel jsem podle železniční trati. Buštěhrad, Brandýsek. Stanice znám v obráceném pořadí zpaměti. Procházím krajem našich chrabrých Čechů – Kolem Budče, školy sv. Václava. Teď budou Zákolany a pak přijdou Otovice, rodiště mých předků po meči. Už procházím Zákolany. Nikde ani živáčka, všechna okna zavřena. Jak v mrtvém městě. Najednou zapraská obecní rozhlas: „Oznamujeme všem

občanům, aby nevycházeli bez občanských průkazů. Kdo bude přistižen bez průkazu, bude na místě zastřelen.“ Zamrazilo mi v zádech. Já ho bohužel neměl. Ta chvíle se mi zapsala do paměti nesmazatelně. Po pár krocích mi to ale došlo. Jak to, že to napřed nepřečetl německy? Pan starosta nebo radní mne teď sleduje přes staženou záclonu. Má obavy, abych se moc nezdržoval a co nejdřív zmizel. Možná, že mu dal hlášku někdo z Buštěhradu nebo Brandýsku. Upozornění, že se blíží podezřelý jedinec. Báli jsme se jeden druhého, strašili jsme se vzájemně. Abych ho nedráždil, chvátal jsem odejít. Došel jsem v pořádku. A teď už jen s úsměvem vzpomínám.

Válečná doba má ještě jedno specifikum. Jsou jím kuřáci, další vynalézavá část populace. Já jsem se v té době teprve kuřákem stával. Je to zvláštní, jak totální nedostatek tabáku provokuje chuť usilovat o vstup do rodiny kuřáků. Při tom to z počátku absolutně nechutná. Od kdy jsem o to usiloval? Asi tenkrát mezi kolotoči a střelnicemi. Jak mě maminka tak potupila a pokořila dobře míněným pohlavkem. Při tom jsem měl v rodině přímo školský příklad vášnivého kuřáctví – mého tatínka. A právě ve válce to vyniklo, když zavedli přidělový systém. Tatínek měl tři přiděly. Navíc Jirkův a můj. Jirka ale taky kouřil. Ten to měl nejmíň zapotřebí, kvůli jeho budoucí nemoci. Já jsem z jeho případu také mohl mít lepší poučení. Ale můj tatínek byl přímo prototypem kuřáka. Nej dřív vykouril tři přiděly cigaret (ani nepamatuji, kolik to bylo kusů). Nedopalky zásadně stádal ve speciální krabici. Ve druhé fázi nedopalky, jak tatínek říkal „vajgly“ vyloupal. Vzniklý tabák v úctyhodném množství balil do cigaretového papíru. Nedopalek zásadně nevyhodil, uložil ho do krabice. Rychle toho ubývalo a začalo to páchnout dehtem. Nevím, kolik těch kol bylo, ale pak neodvratně začalo období náhražek z doma vyrobeného tabáku. Náladu tatínkovi zvedly nové tři, po Jirkově smrti pouze dva přiděly. Z čeho jsem se učil kouřit já – ani nepamatuji. Musel jsem zřejmě kupovat na černém trhu. Nejlevnější cigareta byla Zorka – stála 10 korun. Naštěstí jsem moc nekouřil. V pokročilém stádiu války se objevil nový zdroj, byť v omezeném množství. Týkal se těch, kteří jeli z noční směny a setkali se ve vlaku s Oskarem. To byl číšník v kladenském nočním podniku a vybral pro nás popelníky po šichtě. Poněkud nedůstojné a nechutné. Při tom kvalita německých vojenských cigaret nebyla nijak výjimečná. To nebylo jako „ameriky“ po válce.

Otom, abych se stal dobrým soustružníkem, jsem ani netoužil. Praktické výsledky o tom nesvědčily. Prvotním záměrem zaměstnavatele bylo vyprodukování co nejvíce kusů ingotů oceli. Především za počet jsme byli honorováni. Počet nasoustružených centimetrů byl až druhotným výkonovým parametrem. Ty najeté centimetry byly zase v našem zájmu. Tento poměr zájmů byl předmětem zápolení s panem Chramostou. Ten byl hodnocen jen za počet ingotů. Proto chodil mezi námi a rozhodoval o nutnosti soustružení. Stávalo se, že některé šarže ingotů byli čisté. To pan Chramosta zjistil po roztočení ingotu. Bílou křídou označil místo, kde má být soustružení ukončeno. To ihned zapsal do našeho výkazu, takže překročit čáru bylo neúčinné. Tento ušlechtilý a čestný souboj byl inspirací pro uzavření sázky, kdo ze dvou soutěžících odvede méně kusů. Mým soupeřem byl ten kluk z Lounska, který zjistil tu recepturu na mycí prostředek,

v budoucnosti pojmenovaný Solvina. Zapomněl jsem klukovo jméno. Myslím, že to byl Jarda. V průběhu soutěže jsem se ujal těsného vedení, ale ke konci války vzaly věci takový spěch, že jsme nestačili soutěž uzavřít. Asi jsme se oba cítili vítězem. A měli jsme pravdu.

Naše soustružení nebylo řemeslem s ohledem na dva maléry, které nás průběžně pronásledovaly. Praskání řemenů a broušení nožů. To praskání řemenů připouštím, že mohlo být objektivní, ale to broušení nožů bylo zcela subjektivní záležitostí. Byl to tak složitý problém, který se dal vymluvit na kvalitu materiálu nože. Tvar brusu byl zdrojem dvouročního hledání. Budiž ale zdůrazněno, že ani jedno ani druhé nemělo vliv na můj budoucí život.

Naše cesty do práce nabývaly smutné. Bývali spíše melancholické. Kluci byli rádi, když jsem jel s nimi. Zejména Záhlavský. Ten kluk strašně rád a hezky zpíval. Ostatní se připojili. Nikdo ale neuměl druhý hlas. Já vlastě taky ne, ale znělo mi to v tercii. Tenkrát jsem si na tom ještě zakládal. To až po válce a dokonce po vojně mě schladil Basler, abych šel do háje s těmi terciemi. K němu se dostanu později. Teď je zatím válka a my se utíkáme k melancholii. Vzpomínám na předrefrén:

Tam někde za mořem spatřil jsem svět
v chaloupce doškové sešlé tíhou let
tam mě má matička učila znát
abych svou rodnou zem měl vždycky rád.

To býval náš majstrštyk, kterým jsme nejraději končili před vystoupením z vlaku. I cestujícím se to líbilo a zřejmě se cítili dobře.

Ještě o jednom cestujícím se musím zmínit. To byl pan Rieger. Nepochopil jsem, jak k tomu přišel. Já jsem ho až do války považoval za Čecha. Měl tři dcery, z nichž prostřední bývala moje spolužačka na obecné škole. Ta Maruška, která po mě převzala přiznávky v orchestru pana Pileckého a byla za to kritizována. Pan Rieger s námi jezdil ve vlaku v německé uniformě závodní stráže Poldiny huti. Očividně se za tu uniformu styděl. Po nástupu do vlaku zalezl do opuštěného kouta, přikryl se kabátem a nikdo o něm nevěděl. Nikdy nezasáhl, ani se do ničeho neangažoval. Vystoupil poslední, s nikým nepromluvil a v tichosti došel do práce. Ani v práci se do ničeho nemíchal. Jaké bylo moje překvapení v květnu 45, když jsem se dověděl, že ho naši lidé popravili. Připadalo mi to obludné, nepřirozené. Až jsem se zastyděl.

Nevím, jestli to souviselo, ale vypadalo to, že ano. Moje sestřenice Eva Osobová a můj bratranec Věna Hruška měli společného známého, nebo přítele, kterému mimo jiné řekli, že za několik dnů zahájí přerušovaný provoz kralupská rafinerie minerálních olejů Kralupol. Za několik dnů na to rozbili rafinerii a v souvislosti s tím i celé město bombardováním Američané. Nelenil jsem a vyrazil jsem k domovu. Pěšky, vůbec to nejezdilo. Tentokrát jsem měl i občanku. Počítal jsem s tím, že už se na Poldovku nevrátím. Hnalo mě to úprkem, nevnímal jsem vůbec nic. Rafinerie byla hned na kraji města směrem od Kladna. Vešel jsem rovnou do nejhoršího. Byla zničena nejen rafinerie, ale i přilehlá část města.

Všechno v sutinách. Nic jsem neprohlížel, hnal jsem domů. Nic nehořelo, nic nekouřilo. V rafinerii nic hořet nemohlo. Nádraží za rafinérií – velké oraniště. Nikde zatím žádní lidé. Ještě se neuklízelo. Mrtvolné ticho. Pospíchal jsme domů. Kostel stál v pořádku. Baráky „na Františku“ stály v pořádku. Masarykův most stál v pořádku. Vypadá to nadějně. Konečně náš barák v Lobečku také v pořádku. Přežil bez úhony celý Lobeček. Moji rodiče taky v pořádku. Šťastné vítání a vyprávění. Přišel Věna Hrušků z Chvatěrub. Šli jsme spolu pomoci do Kralup. Hledali se mrtví. Žádná organizace, snad se toho někdo ujme. Šli jsme do nejvíc postižené oblasti ve vilové části města vedle rafinerie. Tam nás někdo nasměroval na konkrétní ruiny. Měla by tam být mladá dívka. Hrabali jsme a hledali. Byla tam. Nepoškozená – jen mrtvá, udušená. Věna jí poznal. Byla to jeho spolužačka z gymnázia. Jmenoval ji, ale už to nevím. Půjčili nám máry, abychom ji odnesli do kostela. V kostele už bylo „živo“. Pozůstatky roztrhaných těl kolem stěn. Ty už nikdo neidentifikuje. U druhé stěny normální mrtví. Tam jsme uložili naší mrtvolu. Smutné divadlo – pár dní před koncem války. To už snad bylo zbytečné, panoval všeobecný názor. Taková je prostě válka. Takových a podobných jsou miliony. Některé zastřelili, jiné oběsili, někteří zmrzli, někteří se utopili, někteří zemřeli utýráním, některé stáli – jako pana Novotného, nebo pana Čermáka. Nepřeborná škála smrtí – jedna lepší než druhá. Téměř všichni nevinní. Nikdo už je ani nespočítá – oběti války. Lze mezi ně započítat i mého bratra? Budme alespoň chvíli melancholičtí na jejich počest – na jejich památku. Za spoustu z nich ani není nikdo, kdo by uronil slzu. A takových ještě bude. Ještě není konec války! A ani konec války to nezastaví. Má to vůbec konec?

Cesta do města je dnes jako bez chuti. Není cítit polévkové koření, protože Magovka nejede. Není cítit ani slad, protože pivovar nejede. Není cítit ani závan z lihovaru, dokonce ani dehet z Dehtochemy, nebo jak se ten podnik tenkrát jmenoval. Možná vůně z drahých dřev. Dýhárně to nezasáhlo, ale ta je daleko po větru. Ani benzin z rafinerie není cítit – rozbili totálně nejmenší okresní město; však už brzo okresním městem nebude. Jen chvílemi zvedne vítr dusivý prach. Mrtví už jsou pochováni, ale město je v ruinách. Všude kolem apokalypsa. Chlapci z Ameriky mířili dobře. Žádný velký rozptyl. Jen za Lobčem, směrem k Nelahozevsi, jedna buchla na hraně skály nad tunely. Kráter se tam hezky vyjímá. Hladina řeky jim byla zřejmě dobrým vodítkem. Oba mosty zůstaly nedotčeny. Kostel jako zázrakem také. Přes ulici u kostela byla knihovna, ta dostala přímý zásah. Rafinerie a dráha – jedno velké oraniště. Stejně jako přilehlé město. Nádraží a přilehlé kolejiště – rozježené, přetrhané koleje, lokomotiva zapíchnutá do kráteru. Zničené spojení na šest směrů. Praha – Děčín – Kladno – Slaný – Neratovice – Velvary. Výtopny a dílny zničený. Dá to zabrat, Nejdřív zprůjezdnit – pak se uvidí.

Odšunuli jsme se do Chvatěrub. To kdyby mě někdo hledal. Já už jsem se na Poldovku nevrátil. Tatínek to z Chvatěrub neměl daleko. Chodil přes železniční most. Nastěhovali jsme se k Hruškům do suterénního bytu. Moc věcí jsme si s sebou nebrali. Domek v Lobečku jsme dobře uzavřeli. Dobytek jsme už dřív postupně zlikvidovali. Nikdo netušil, že jsme zmizeli. Maminka samozřejmě i s Jirkou v urně. Žili jsme s Hrušků dohromady. Já jsem nezahálel. Já jsem u Hrušků

v dole – na jejich zahradě kopal do skály kryt pro celou rodinu, kde by bylo možno přežít přechod fronty, která se rychle blížila. Tenkrát nikdo netušil, jak konec války proběhne. Chodil mi pomáhat Vašek Kasalický – nejlepší plavec IPS, můj tehdejší nejlepší kamarád. Byl o rok starší než já, se stejným osudem, jenom s tím rozdílem, že byl nasazen do kladenských dolů. Fáral dolů do šachty. Taky sběhnul. Vyšlo nám to oběma. Ten kryt už jsme nedodělali, stejně by nám byl zbytečný. Fronta nás nestihla.

Trávili jsme tenkrát hezké večery. Sedávali jsme na vrchu za Starou rybárnou. Já, Vašek Hrušků, Vašek Kasalický, Eva Osobů, Kamila Cíglerů a dvě holky z vesnice. Vlasta a tu druhou si nepamatuji. Eva a Kamila hezky zpívaly. Však taky až přijde čas, poprosím Evu, aby mi spolu s pražským Milošem zazpívali na svatbě. Teď jsme však na Chvatěrubském kopci na sklonku války a už jsme plni optimismu. Zpívali jsme lidovky, do tichého večera to hezky znělo. Naproti přes řeku, poněkud vpravo „romantický vršek“ poznamenaný Zuzkou. Romantický svět. Ze současné společnosti se mi líbila Vlasta. Zemité děvče z venkova s hezkou postavou. Několikrát jsme se sešli po domluvě. Vrátili jsme se po rozchodu na místo činu a strávili ještě pár hezkých chvil. Ostatní to určitě tušili, určitě to věděli. Eva o tom dokonce mluvila doma. Tetička Osobů mě vyhledala o samotě a domlouvala mi, že to není holka pro mne. To mi nevadilo. Věděl jsem, že Vlastě taky ne. Díky za každý hezký večer. Vždyť ta naše mladá léta nám v té zoufalé době utíkají mezi prsty. Díky Vlastičko.

Ve Chvatěrubech také bydlel a žil Slávek Florián. Neuvěřitelný expert a element. Divoch a bouřlivák. Dokonce i kradl, ale já jsem ho měl za Jánošíka. Dokonce ukradl vlastní matce prase. On se k tomu dokonce přiznal. Byl asi v mých letech, ale do školy jsme spolu nechodili. Ve škole samý průšvih. Učil mě, jak si přivodit neschopenku. Vyprávěl svůj příběh marodění, kterým prý přiváděl do rozpaků doktory v nemocnici. Nevěřil jsem mu to, ale zaujalo mě to. Předvedl to na sobě a potom na mě. Potřeboval k tomu jehlu, hustilku na kolo a asistenta. Jehlou propíchl kůži na předloktí. Na díрку přitiskl konec hadičky hustilky a několikrát zapumpoval. Pod kůží naběhla bublinka, kterou mírně rozmasíroval prstem. Vzduch se rozptýlil do drobných bublinek a Sláva předstíral revmatické bolesti. Moc jsem mu nevěřil, ale určitě to bylo zajímavě a pozoruhodné. Proč to vůbec vyprávím. Jednou v podvečer přišel k Hruškům se zprávou, že zachránil tři vězně z koncentráku. Vlak plný vězňů uvízl na kralupském nádraží a někteří se rozutekli. Slávek tři zachránil a má je schované v křovinách na druhém břehu Vltavy. To byl vlastně povel, Slávek věděl, kam to má jít oznámit. Po setmění sedli se strýčkem Hruškům do loďky a jeli pro ně. Přivezli tři mukly v trestaneckých šatech. Obrostlé holé hlavy s pěšinkou o šíři stříhacího strojku na vlasy ze středu čela do týlu. Nestačili je ostříhat, tak si je takhle označili. Tři napjaté tváře v očekávání, co bude dál. Rychle se uklidnili. Nejdřív dostali najíst. Protože určitě měli zesláblé žaludky, uvařila tetička krupicovou kaši. Na zítra mají slíbené maso. Nemusela jim nic vysvětlovat. Po jídle je Slávek ostříhal. Bůhví, kde ten chlapec najednou sehnal mašinku. Potom postupně našli do necek – vykoupat. Dva byli Češi. Starší, asi 50 let, krejčí z Prahy, mladší, asi 30 let, zavadlá sportovní postava – házenkář

z Kouřimi. Ten třetí byl Rus – bůhví odkud. Mladý kluk – jako když z oka vypadne Jirkovi. Že by náhrada? Celý přijímací protokol se odehrával dole v suterénním bytě. Cítili se u nás jako doma. Dostali čisté prádlo a šup do naší povlečené postele. My jsme přespali u Hrušků. Spokojený Slávek šel domů. Druhý den dostali nějaké obnošené šatstvo. Zatím nesměli vycházet, dokud se situace neuklidní. Ale Němci už na nějaké honění neměli. Možná, že byli rádi a nechali je utéct. Po několika dnech do Chvatěrub přijel pražský strýček Toník. Slovo dalo slovo a dohodl se s tím krejčím, že se staví na jeho adrese a sdělí tam, kde je. Splnil slib a příště nám vyprávěl, že tam žádné nadšení nezpůsobil, že si asi panička našla náhradního partnera. Krejčí a házenkář se rozhodli odjet 5. Května 45. To je oba v Praze zastihlo povstání. Bůhví, jak to s nimi dopadlo. Už se vůbec neozvali. Vlado, tak jsme říkali tomu Rusovi, ještě u nás zůstal. Na Hrušků loďce viděl z okna dva Vlasovce, jak si tam perou prádlo. Byli ubytováni v hospodě u Loučků. Chtěl na ně volat a jít za nimi. Raději jsem mu to rozmluvil. Vlasovci, to byli ruští vojáci, kteří bojovali proti Stalinovi. V době pražského povstání nabízeli Pražanům, že jim pomohou proti Němcům. Ti je odmítli. Špatně to s nimi dopadlo. Rusové je zlikvidovali. Ty všechny je třeba počítat mezi oběti války. Totální zmatek a chaos. Šel jsem po Chvatěrubech kolem statku, nevím kam a proč. Nikde nikdo a potkal jsem nákladní auto přeplněné esesáky. Minuli mě a za chvíli se vraceli. Ujížděli z Prahy a zabloudili. Hrklo ve mně, že se zeptají na cestu, nebo mě vezmou s sebou jako průvodce. Naštěstí mě předjeli a zmizeli. Zhluboka jsem si vydechl. Ti dopadnou taky zle.

Je 9. května 1945. Včera Němci někde podepsali kapitulaci. Je po válce. Je po válce, ale v Praze se ještě válčí. Venku je slyšet hukot desítek motorů. Místo, odkud přichází, je nejméně pět kilometrů odsud. Blíž to být nemůže. Mohou to být ruské tanky na pražské silnici a ta je odsud pět kilometrů. To musím vidět, řekl jsem si, a šel jsem. Hukot neuvěřitelně zesílil, země pod nohama se chvěla. Jasně, že to byli Rusové. Kolona tanků nebrala konce. Tolik vás tam ani nebude třeba, říkal jsem si v duchu. Jeli rychle – hodně rychle. Pásy po asfaltce jen svištěly. Nikdo vás nebude kritizovat, že jste silnici zničili. Ten den jsme je milovali a upřímně se bratřili. Koho by to napadlo, že takto pojedete za dvacet tři let znovu. Tenkrát jsme z nich byli nadšení. Jednotlivci okolo silnice na ně mávali a volali „Bratři“. Nevadí, že to byli Kazaši, Arméni, Kyrgyzové a nevím jaké národnosti. V dobré víře jsme je objímali – obrazně řečeno. Podél silnice za příkopem vede pomyslná vozovka. Vozidla v obráceném směru. Potahy naložené nábytkem, peřinami, skromným majetkem. Lidé jdou většinou pěšky vedle vozu. Kam chudáci chtějí jet? Oslovil jsem je – nerozumíme si. Myslel jsem na Volyňské Čechy – ale těm bych rozuměl. Stěhování národů! Tohle snad nemůže dobře dopadnout. Ale je konec války – radujme se!

Náš mladý Rus Vlado se ztratil beze slova rozloučení. Vrátil se až druhý den. A přivezl mamince velkou, snad půllitrovou voňavku v ozdobné láhvi. Před tím ani po tom jsem takovou krásu neviděl. Nepřiznal se, kde k ní přišel, ale podle vyprávění se pro ni vypravil do Drážďan. Asi tam odtud přijeli tím rozprchlým vlakem. Drážďany byly totálně rozbombardované, tak si jen těžko představuji

takovou neporušenou láhev, že tam našel. Maminka ji měla velmi dlouho vystavenou – snad to časem vyprchalo.

Emanuel Moravec – největší český kolaborant spáchal sebevraždu.

Emil Hácha – protektorátní prezident zemřel v pankrácké vězeňské nemocnici.

Karl Hermana Franka – chytili na útěku v přestrojení v Rokycanech, vrátili ho do Prahy, kde byl oběšen.

Vrátili jsme se i s mladým Rusem domů do Lobečku. Myslel, že k nám patří. Měl panický strach z Rusů, kteří k nám docházeli. Nikdy se s nimi nesetkal. Vždycky se někam zašil. Tento problém narůstal. Najednou se Vlado ztratil bez rozloučení, bez jediného slova. Ani později se neozval. Asi nedopadl dobře.

Je konec války – radujme se! Na dálném východě se ještě asi čtvrt roku bude válčit, ale u nás už nastává čas bilancování. Hmotné škody se nedají vyčíslit, ale pokud jde o lidské oběti, se o to historici pokusili. Je to šílené – 60 – 72 milionů. Ten velký rozptyl dokládá obtížnost výpočtu či odhadu. Pro srovnání: 1. světová válka 1914 – 18... 20 milionů; Třicetiletá válka 1618 – 1648... 3 – 11,5 mil.; Napoleonské války 1804 – 15... 3,5 – 6 mil.; Ruská občanská válka 1917 – 21... 5 – 9 mil.

1 6. května jsem jel do Prahy na přivítání vracejícího se pana presidenta Beneše. Byl mimo naši republiku od 22. Října 1938, kdy odletěl do Anglie. Uvítací tribuna stála na Staroměstském náměstí, na severní straně u zničeného severního křídla Staroměstské radnice, blízko chrámu svatého Mikuláše. Staroměstské náměstí, zejména Staroměstská radnice, bylo citelně poškozeno nedávnými boji. Já jsem stál přímo proti tribuně, za mými zády Husův pomník. Pan prezident s doprovodem přijeli Pařížskou ulicí. Sláva byla ohromná. Radost byla veliká. Radovali jsme se ze svobody a z toho, že máme svého presidenta. Nikdo z nás si tehdy neuvedomil, že je to radost předčasná, že to nevydrží ani tři roky. Nevěděl jsem ještě, že pan prezident v prosinci 1943 podepsal v Moskvě Československo – Sovětskou smlouvu o přátelství, vzájemné pomoci a poválečné spolupráci. Jednal s představiteli KSČ o podobě a vnitřním uspořádání nového čs. státu. Jednal se sovětskými vedoucími činiteli včetně J. V. Stalina o čs. – sovětských vztazích a o budoucím uspořádání střední Evropy. Proto teď nenapodobíme Finsko a Rakousko, které se úspěšně vzepřely sovětizaci. Americký prezident Roosevelt věřil, že Beneš je nejlepším znalcem evropské politiky. Proto bral vážně Benešova ujištění, že v Sovětském svazu spějí za Stalinova vedení k demokracii. Na Teheránské konferenci pod vlivem Benešovy důvěry ve Stalina přistoupil na Stalinovy požadavky na hranici sféry vlivu Sovětského svazu ve Střední Evropě. Teď v nevědomosti tleskáme a radujeme se. Alespoň těch dva a půl roku.

Nastala doba vakua, doba nikoho nebo doba všech? Nechá se to vzít jakkoli. Odkud se vzali, odkud přišli a kým byli pověřeni samozvanci, kteří vzali do rukou spravedlnost. Konalo se to na sokolském cvičišti. V žádném případě to nemohlo pramenit ze Sokola. Jenom zneužili zahálející cvičiště. Ze širokého okolí přiváděli kolaboranty již zohyzděné individuálním týráním a předali je samozvané „justici“, která beztrestně trestala smrtí kolaboranty všech kalibrů. Možná i

domnělé. Viz třeba pan Rieger z vlaku do Kladna. Měl tři dcery v mém věku. S prostřední Maruškou jsem chodil na obecné škole. Za to, že nosil uniformu vrátného – bohužel německého. Trvalo to jen několik dnů.

Po Vltavě připlouvaly mrtvoly. Nevím čím. Národnost se poznala jen podle uniformy. Některé měly ruce svázané za zády. Svérázný způsob popravy. Vytahovali je němečtí zajatci. Na žádost byli přidělováni i na práci. Jeden docházel na práci i k tetičce Osobů. Ráno ho přivedli, večer si pro něj přišli. Byl to zřejmě důstojník. Značně později přijel tetičce poděkovat, že s ním dobře zacházela. K těm mrtvolám ve Vltavě se říkalo, že to jsou pozůstatky z Pražského povstání. Nechápal jsem, jak mohly přeplavat přes jezy.

Dostal jsem nápad, jít na vojnu z povolání – udělám si vojenskou akademii. Přihlásil jsem se a odjel na divizi do Litoměřic k přijímacímu pohovoru. V předsálí mě svlékli do trenýrek a šup vedle k pohovoru. Přednáškový sál se sedadly do půlkruhu, směrem dozadu se vyvyšující. Sál do poloviny zaplněn lidmi, v hořejších řadách děvčata – hyhňající se. Dole u katedry podplukovník: „Odložte si,“ řekl. Mrkl jsem po děvčatech – koukají na mne. Uposlechl jsem a začal výslech. Banální otázky a prohlídka. Oči, uši – tady jsem klopýtl, chlap moc šeptal. „Oblečte se, napíšeme Vám, nashledanou.“ Trochu mě to rozhodilo. Tak jsem se oblekl a jel jsem. Za pár dní mi oznámili, že mě nevzali. Nenapsali proč. To asi měli. Usoudil jsem, že mě nevzali proto, že špatně slyším. Dodnes si to myslím a děkuji za to pánu Bohu. Byly by z toho další komplikace.

1 4. května 1945 jsem zajel do Kladna do Poldovky a ukončil jsem pracovní poměr. Trval od 22. 3. 1943.

S novým zaměstnáním jsem to měl jednoduché. Věděl jsem, že 1. října nastoupím na vojnu a tatínek mě informoval, že České dráhy budou rekrutům vyplácet platy po celou dobu vojenské služby. Bylo rozhodnuto. 20. května jsem nastoupil na ČSD. Vzhledem k rozbombardovanému stavu kralupské dráhy bylo pracovní prostředí provizorní. Na slepé koleji (již opravené) byly postaveny dva nákladní vagóny (tzv. hytláky), vevnitř po pracovním stole a židle. V levém vagónu byla účtárna, v pravém technický útvar. Tam pracoval Pepa Vízner, můj bratranec. Bylo mu 47 let, když se v tom pravém vagónu 23. května oběsil. Pravděpodobně ze zdravotních důvodů. Z pracovní náplně si mnoho nepamatuji. Jen si jasně vybavuji situaci, že jako 24 letý kluk, jsem v osobní pokladně přebíral od stejně staré Marušky Novákové, mé tanečnice v tanečních, přes milion korun na výplaty. Věřili jsme si a bez ochranky a bez aktovky na řetízku jsem je přenášel na své pracoviště. Jenom tady jsem přenášel tolik peněz. Brzy opravili jen poškozenou vilu a my jsme se tam přestěhovali. Bylo to jen na několik měsíců. Přesně na čtyři.

Ty čtyři měsíce jsem se dost angažoval. Hned po válce jsem cítil potřebu zmobilizovat mládež. Mladí mi zřejmě věřili, protože se přihlásila velká spousta. Ale přehnal jsem to. Špatně jsem to formuloval. Přihlásili se mi vrstevníci, ale i hodně dětí. Zdálo se to nezvládnutelné. Nevěděl jsem, čím všechny zaujmout. Zejména s děvčaty jsem si nevěděl rady. To zachránila nejstarší dcera pana učitele Šenfelderů Blaženka. Vzala si na starost děvčata. Na kluky jsem zaměřil vedoucí

z Junáka DTJ. My vrstevníci jsme se zaměřili na Sokol a na jednu specialitu. Jak bylo zvykem Rusů, nenechat vojáky v nečinnosti, vykopali na lobečských břehách zákopy. Ty už měsíc znesnadňovaly obyvatelům život. Projednal jsem se soudruhem majorem, kralupským náčelníkem, že je můžeme zaházet. Moc práce nám to nedalo. Jakmile jsme do toho kopli, vyrojila se brigáda kolem bydlících a s prací pomohli. Blaženka se taky ozvala. Děvčata začala nacvičovat Českou besedu. Potřebovala k tomu tanečníky. Taky jsem se rád zapojil. Nakonec se všechno vyřešilo. Všechno uběhlo jako voda a nastal čas jít na vojnu – k 1. říjnu 1945. Dlouho byla otázka, na jak dlouho to bude. Naše ročníky to měly posunuté. Starším ročníkům do 1922 to vyšlo na zkrácený čas – na pět měsíců. Můj ročník byl první na dva roky. Skoro jsem s tím počítal – nemrzelo mě to.

Můj tatínek byl na veřejném shromáždění dekorován vyznamenáním „Za věrnost“. Jejich odbojová skupina na dráze se sice rozpadla, ale bylo kupodivu, že tatínek přežil až do konce války. Hlavní zásluhu na tom měli pan Novotný a pan Čermák, kteří nikoho neprozradili, třebaže za to zaplatili nejkrutějšími tresty. Již jsem se zmínil, že byli státi. Pocházeli ze stáje národně socialistické strany. Těžko jsem proto nesl, když v době hluboké komunistické sféry čerpala ze smrti svého otce jeho dcera Alena Čermáková, komunistická malířka. Znal jsem ji, byla mladší než já. Nehlásil jsem se k ní. To vyznamenání mého tatínka není žádný válečný kříž nebo Bílý lev, ale je to doklad o vítězství nad Němci. S hrdou úctou na tatínka jej pečlivě schovávám a střežím.

Měl jsem připravený dřevěný kufr na zámeček, černě natřený se jmenovkou. Na nádraží mě doprovázel tatínek. Překvapilo mě to, ale bylo mi to milé. Domníval jsem se, že je to nějaký tradiční rituál a zafixoval jsem si, že budu-li mít syna, že ho taky vyprovodím. Měl jsem povolávací rozkaz do Děčína. Tam byl domovem můj druhý pěší pluk Jiřího z Poděbrad. Rozloučení a cesta důvěrně známou krajinou přes Nelahozeves, okolo Řípu a podél Labe. Sídlo pluku bylo v děčínském zámku. Pohled je na něj nádherný. Dlouho jsem se tam nezdržel. Jen mě vybavili a vystrojili a uložili mi tam civilní oděv. Ten tu zase vyzvednu po dvou letech, až se budu vracet do civilu. A jel jsem – ke své rotě v Benešově nad Ploučnicí. Tam jsem nikdy nebyl. Není to daleko od Děčína. Asi dvě stanice na trati Děčín – Česká Lípa. Benešov nad Ploučnicí má asi 4 tisíce obyvatel, textilní průmysl a pozdně gotický zámek. Kasárna jsou pěkná, v novější budově při silnici na Žandov a Českou Lípu. Ještě večer nás nechali nastoupit a vyzvali, aby vystoupili ti, kdo mají maturitu. Stalo se a my jsme druhý den znovu cestovali do Litoměřic – do školy důstojníků v záloze. Zatím pro nás neměli místo, tak nás ubytovali v budově velitelství divize. To byl ten barák, kde jsem dělat ten neúspěšný pohovor. Ze zamřížovaného okna jsme se dívali na chodník ulice na hlavní náměstí. Budova měla jen velmi malý dvůr, na který jsme se sotva vešli při nástupu na rozkaz. Jednou, hned zkraje, jsme stáli jako hloupí a velitel s rozkazem nikde. Jako když se slyším – povídám sousedovi: „nás učí dochvilnosti a sami to nedodržují.“ To byla chyba. Za námi stáli dva poddůstojníci. Ti to slyšeli a žalovali to. Protože jsme ještě neměli přísahu, tak jsem nemohl být potrestán. Proto bylo rozhodnuto, že budu

mít službu v den první vycházky, to je 28. října po přísaze. Taky že na to nezapomněli a já jsem na první vycházce sloužil. Dobře jsem si to zapamatoval.

Velitelství divize nebylo vybaveno pro školu důstojníků v záloze. Absolutním nedostatkem byla skutečnost, že k budově nepřiléhal vhodný prostor na cvičiště. Na pořadový výcvik jsme chodili na velmi vzdálené cvičiště v Terezíně. To bylo dobře hodinu cesty. Chodili s námi i dva výteční poddůstojníci, kteří mě udali za tu poznámku na divizním dvoře. Myslím, že oba byli četaři a měli chování řeznického psa. Nevím, zda trpěli profesionální deformací, nebo to byla vrozená náklonnost k hulvátství. Náležitě si nás vychutnávali. Jejich oblíbeným trikem bylo postavit se od sebe na doslech a předávat si velení. Ten vzdálenější dal rozkaz k nástupu a my jsme museli běžat jak pominutí. Oni se tím bavili. Ta velká vzdálenost měla tu výhodu, že jsme museli končit o hodinu dřív. Nemohu opominout zmínku o našem vybavení a výstroji. Vše bylo německého původu a již použité, mnohdy se stopami použití. Pravda, bylo to vyčištěno, ale jednotka do toho vystrojená, vypadala stručně řečeno komicky. Každý pes, jiná ves. Látky sražené čištěním, většinou malé. Měli jsme si to mezi sebou vyměnit. Já jsem byl v nevýhodě, protože velké rozměry byly nedostatkové. Košile byly přeprané, límce neměly žádný tvar. Pušky byly německé, kvalitní. Na střelnici jsme chodili taky dost daleko. Byla téměř na vrcholu Radobýlu proslulém vycházkami Karla Hynka Máchy. Z vrcholu Radobýlu uviděl požár v Litoměřicích. Chvátal pomáhat s hašením, nastydl a zemřel. K našemu období se vztahuje jiná událost. Při střelbách z kulometu se jeden z nás zachoval nedisciplinovaně. Při střelbě na živého zajíce, což bylo pochopitelně zakázáno, se odchýlil ze směru vymezeného pro střelbu, zajíce sice netrefil, ale údajně poškodil střelami střechu tamější stodoly. Zapomněl jsem, jak byl potrestán.

Tenkrát jsem byl ve špatném rozpoložení. Bylo to těsně po službě v den přísahy. Měl jsem pocit, že musím něco udělat. Jenom vědět co. Šel jsem po pravém břehu Labe směrem k Radobýlu. Zahlédl jsem upoutávku na odpolední čaje. Neodolal jsem a vstoupil. Něco jako „Jedová chýše“ na mne dýchlo a oslovilo mě bujnou žádostí. Něco takového potřebuji a usmál jsem se na ni. Určitě byla starší než já, ale asi ne o moc. Hezky tančila a mně to vyhovovalo. Hezky se s ní mluvilo a mě to bavilo. Doprovodil jsem ji domů, neupejpla se. Pozvala mě nahoru a já jsem šel. Prostý byt, ale uklizený a čistý. Vadilo mi, že nezatáhla žaluzie, asi je neměla a věděla, že je to zbytečné. Ženské tělo budiž pochváleno, jmenovala se Simona. O placení nemluvila, tak jsem se neptal. Při loučení řekla: nechme to náhodě. Za 14 dnů jsem šel pokusit tu náhodu, byla tam s partnerem, pak už jsem to vzdal. Vzpomínal jsem dlouho, bylo to inspirativní, líbezná a poučné.

Asi po měsíci v Litoměřicích došla výzva pro zpěváky na výpomoc na doplnění ženského sboru na smíšený sbor. Bude se nacvičovat koncert. Znělo to velmi lákavě, neodolatelně. Neodolal jsem a přihlásil jsem se. Bylo nás asi 6. Žádné zkoušky jsme nedělali. Vzali nás a hned se šlo na věc. Ve slovu „vzali“ píšu měkké i, protože to bylo asi třicet děvčat a pan dirigent. Nás 6 bylo málo a museli jsme hodně přitlačit, abychom je uzpívali. Z toho dívčího sboru mě zaujala jedna nádherná dívka. Krásný obličej, ale i krásné tělo. Výškou ke mně byla akorát a překrásné modré oči. Prostě – padla mi do oka. Tak jsem se k ní přitočil, slovo dalo

slovo a šel jsem ji vyprovodit domů. To byl začátek mého chození s Marií Blažovou. Já jsem jí říkal Manko, ona mi říkala Vašku a strávili jsme spolu v příštím půl roce mnoho hezkých chvil. Byla zaměstnána na vojenské správě a měla nějak přístup k proviantu. Zařídila a prostě mi přinesla zachovalou západáckou uniformu, tzv. bateldres. Manka měla dobré oko, byla mi akorát. Už se za mne nemusela stydět, vypadal jsem jako člověk. Dokonce si mě vzala sebou na ploskovický zámek, kde pořádala záložácká škola ženistů reprezentační ples. To byli vlastně naši konkurenti a Manku pozvali jako zaměstnankyni vojenské správy. A ona dobračka si tam s sebou přivedla kluka. Dokonce mě tam předváděla s hrdostí. Brzy si mě taky vzala s sebou domů ukázat mě mamince. To zavánělo závazkem a tak jsem se stáhl do opatrnické ulity. Ovládl jsem se do kamarádského, platonického vztahu, z kterého bude ještě snazší vyklouznout. Manka měla bratra a sestru. Tatínka jsem naštěstí nepoznal. Zapletl jsem se u nich do svatby Mančiny kamarádky. Ta se vdávala s vojákem, který neměl žádnou rodinu ani známé a mne požádal, abych mu šel za svědka. Tak jsem mu posloužil svědectvím, nic víc. Ani neměli veselku. Konečně nastal čas, že jsme se mohli přestěhovat do upravených kasáren Jiřího z Poděbrad. Ty byly na výpadovce na Úštěk, asi kilometr od Mančina domova. Bylo tam více místa ve všech směrech – na dvoře i na cvičišti. Přesto jsme ještě jednou šli na terezínské cvičiště a o kousek dál – k terezínské malé pevnosti. Šli jsme dělat čestnou stráž na slavnosti otevření symbolického hřbitova terezínských obětí. Pro vylepšení našeho vzhledu jsme každý vyfasoval novou vojenskou košili. Ty košile měly tu vadu, že měly na prsou našitou německou slavnostní orlici. Dostali jsme je s příkazem tu orlici odpárat. Při dobré vůli to byla snadná záležitost. S Jardou Zimou a Schejbalem jsme byli vybráni jako čestná stráž k divizní zástavě. Alespoň u krku jsme byli slavnostně oblečení. V průvodu i na celé slavnosti jsme my tři stáli za praporečnickem jako stráž. Nebral jsem to jako maličkost. Byl jsem na tu poctu hrdý. Zejména, když to později s hrdostí vyprávěla Eva Osobová, která také na té slavnosti byla. Stala se tam ještě jedna událost. Jeden z našich kluků tam omdlel, a když ho ošetřující rozhalili, viděli na jeho prsou německou orlici, kterou chlap neodpáral. Byl to trapas, který zůstal nepotrestaný, protože nebylo žalobce. Ty košile nám kupodivu zůstaly, nemuseli jsme je vracet. Některý následující den jsem chodil s Mankou po městě. Asi jsme jen tak bloumali a těšili se na večer, když jsme v podloubí na náměstí potkali Simonu. Slušně jsem pozdravil. „ty jí znáš“? Zašeptlo od Manky. „To jsem tě ještě neznal“ nebo něco v tom smyslu, jsem na to řekl, asi rozpačitě. Dále už to nekomentovala, ale trochu zesmutněla.

Někde nahoře rozhodl kdosi a poslal nám rozkaz najít a zajistit skupinu narušitelů někde v lesích na sever od Litoměřic. To je nadělení. My začátečníci bez zkušeností proti takovým hrdlořezům jako jsou Wehrwolfové nebo Banderovci. Nikdo jiný to být nemůže. Wehrwolfové jsou skupiny německé armády, které se někde zdržely za frontou., Banderovci jsou příslušníci ukrajinské povstalecké armády, prchající před sovětskou armádou. V obou případech usilovali o dosažení západní zóny. Byli jsme vyzbrojeni sovětskými samopaly, které prodělaly frontu. Naši velitelé zůstávali tajemní. Jak staré měli informace? Možná, že „narušitelé“ už překročili Labe. Myslím, že bylo velkou chybou, že jsme neměli informace.

Z Litoměřic jsme vyrazili pěšky. Jako vždycky, když jsme šli okolo dívčí školy, dobře a nahlas jsme zpívali, což mělo za následek povzbuzující reakce dívčích divaček. Za Litoměřicemi nás dohonila auta, která nás odvezla do jakési vsi na kraji lesa. Měli jsme zakázáno mluvit s místním obyvatelstvem. Brzo jsme si ustlali v nějaké stodole. Vstávalo se brzo za svítání. Na kraji lesa z nás zorganizovali rojnici asi po deseti metrech a vyrazili jsme do lesa. Rozkaz zněl potichu pozorovat, poslouchat a postupovat na západ k Labi. Bylo nám jasné, že to není k ničemu a mne poprvé napadla myšlenka, že to tak naše velení zorganizovalo vědomě a záměrně, aby jim dalo šanci odejít, nebo schovat se, aby nás ušetřilo setkání s nimi. Byla-li to pravda, bylo to provedeno znamenitě. Les jsme prošli až k Labi u Sebusína, aniž bychom na někoho narazili. Tam čekala auta, naložili jsme se a jeli domů. Byli jsme vítáni jako vítězové.

Jednou z našich průběžných činností bylo chození do stráže u proviantního skladu. Na každého to vyšlo asi jednou za tři týdny. Služba to byla dvousečná. Nepříjemné na tom bylo, že strážný byl ve službě sám. Hlídal obdélníkovou budovu na čtyřech stranách osvětlenou. Strážný chodil okolo budovy ve světle a les obklopující stanoviště byl ve tmě. Nebylo sice pravděpodobné, že by tam na strážného někdo číhal, ale bylo nepříjemné pomyšlení, že ho ze tmy někdo pozoruje. Příjemná stránka těchto stráží byla v tom, že proviantní důstojník každý den této stráži věnoval kilovou konzervu vepřového masa. To se rozdělilo mezi strážné, takže do stráže se nastupovalo se zásobou chleba. Byla to dobrá pomoc při panujícím nedostatku stravy. Třeba když jsme měli hrách poprvé, tak jsem ho nejedl. Většina kuliček měla černé očko. To když se zmačklo, vyskočil vařený dospělý pilous. Přebírat to nebylo účinné, protože červivé byly skoro všechny. Takže by se nejedlo. Řešení bylo jednoduché. Považovat pilouse za součást stravy a jíst se zavřenýma očima. Není vyloučeno, že to tak dělali záměrně. Například oblíbeným jídlem byly těstoviny sypané Ovomaltinou. To bylo nějaké sladidlo s příchutí skořice. Pozor, nebylo to maštěné.

Jezdit domů do Kralup n. Vlt. nebylo jednoduché. Litoměřice nebyly železniční křižovatkou. Byly jen běžnou stanicí na trati Lovosice – Mělník. Při cestě do Kralup se muselo přestupovat na pražskou trať v Lovosicích. Jenomže na ranní vlak jsem neměl z Litoměřic spojení. Musel jsem to řešit tím, že jsem chodil pěšky do Bohušovic nad Ohří. To byla příští stanice za Lovosicemi. To se šlo po silnici do Terezína a dále na Bohušovice. Jezdil jsem v neděli ráno, protože tenkrát ještě bylo v sobotu normální zaměstnání. Když jsem si v sobotu večer chystal věci na ráno, že pojedou domů, zjistil jsem s hrůzou, že nemám tašku s doklady. Povolení k opuštění posádky, pár korun kapesného. Podrobně jsem zanalyzoval svůj pohyb. Došel jsem k jedinému závěru, že mi taška mohla vypadnout jedině na lavičce nebo u ní, kde jsem večer seděl s Mankou. To bylo u řeky nedaleko mostu. Večer už byla tma, v noci tam snad už nikdo nebyl a ráno tam budu ještě za tmy. Nic jiného nezbylo, než to risknout. Ráno stačilo o 5 minut dřív. Ta zacházka nebude delší. Byl jsem napnutý, ale taška tam byla. Naštěstí nepršelo, rosa ještě nepadla, takže všechno bylo suché. Vlak jsem v Bohušovicích chytil a domů jsem odjel v pořádku a hned zas večer zpátky.

26. května 1946 se konaly volby do ústavodárného národního shromáždění. Zúčastnil jsem se jich v Litoměřicích. Konaly se v pozoruhodné volební místnosti. Byla to nějaká historická věž, středověkého rázu. Poznamenávám, že já jsem volil národní socialisty. Celkové výsledky pro české země:

Komunistická strana ČSL	40,17 %	93 mandátů
ČSL. strana národně socialistická	23,66 %	55 mandátů
ČSL. strana lidová	20,24 %	46 mandátů
ČSL. sociální demokracie	15,58 %	37 mandátů
Prázdné lístky	0,35 %	
Celkem	100 %	231 mandátů

Již výsledky těchto voleb měly být varovným výkřikem před únorem 1948. Manka (taký nár. soc.) na prvním setkání po volbách mi vyčetla, že to byli vojáci, kteří tak zvrátili výsledky voleb v Litoměřicích. Kdepak vojáci, to bylo mnohem hlubší.

Už se blížil konec školy, když před mou další cestou domů mi navrhla Manka, že by jela se mnou. To se nedá dobře odmítnout. Ale hrklo ve mně. Manka chce poznat mojí rodinu. To už je poslední šance, protože za pár dní opustím Litoměřice. Holka zlatá, stejně tě to nemine. Tedy jela. Vzala s sebou košík meruněk. Ty měly reprezentovat „Zahradu Čech.“ Proběhlo to, jak mělo. Naši byli pozorní hostitelé, Manka slušná návštěva. Manka jim nepadla do oka, jak jinak. Rozloučili se, nic si neslibili, všichni poděkovali. Já jsem se po Mančině názoru na mé rodiče neptal. Jeli jsme spolu do Litoměřic. Poprvé a naposled.

Přišel den vyřazení ze školy. Jmenovali mě podporučíkem. Víc jsem dosáhnout nemohl. Mance jsem slíbil, že jí napíšu. Odveleli mě zpátky do Benešova nad Ploučnicí. To byl najednou skok. Žádné večerky, absolutní volnost. Vrátil jsem se do již známého prostředí. Vysoké schodiště do čelního vstupu do budovy. Dlážděný dvůr, na kterém se konaly večerní rozkazy. Bydlel jsem na pokoji se dvěma aspiranty, ale ti nebyli z Litoměřic. Neptal jsem se, kde chodili do školy, nebylo to důležité. Jmenovali se Vlastimil a Jaromír. Říkal jsem jim Vlasto a Jardo. Příjmení jsem už zapomněl. Pokoj byl slušný. Stejně tak důstojníci, dva majori. Jeden z nich, velitel roty, byl vynikající chlap, ten druhý pěkný vyčůránek. Mužstvo dobré, ovladatelné, žádní podrazáci. A civilní publikum také dobré, alespoň jak se ukázalo za ty tři měsíce, které jsem tam strávil. Ostatně ono jich tam moc nebylo vzhledem k probíhajícím odsunům Němců.

Většinou mladí přistěhovalci, včetně Volyňských Čechů. Měl jsem pocit, že se tu žilo poněkud uvolněně. Bylo teprve rok po válce. Zatím nás ovládalo nadšení. Ani nevím, jestli tam byl hřbitov. Dobře jsem ale věděl, že je tam taneční sál a že se tam tančí. Tančírnu jsem navštívil hned první neděli. Docela to šlo. Pěkný sál, hudba reprodukováná, obecnostvo spárované. Až na jednu dívku; hezkou, poněkud zakřiknutou. Tu jsem oslovil, a že nikoho nemá. A bylo vidět, že má radost z toho, že jsem ji oslovil. Slovo dalo slovo, jak to chodívá, a tanec jsme opakovali. Byla odněkud ze Šumavy. V Benešově byla u své vdané sestry, a že museli někam na delší dobu odjet a ona jim vede zatím koloniál. To jsem se všechno dověděl a ještě

leccos. Pak odtroubili večeři a po večeři na shledanou. Šel jsem jí kousek doprovodit, a že na ni počkám. Divila se, že nejdu taky na večeři. Byla překvapena, že už jsem po večeři. Vyprávěl jsem jí, že v neděli mají kuchaři večer volno a že proto už v poledne rozdají večeře. Dnes jsme měli salám. A protože se špatně skladuje, snědl jsem ho hned po obědě. To jsem se podivil. Když se vrátila – a netrvalo to dlouho, podala mi řízek jako kolo od vozu. Ujistila mě, že ona svůj snědla. Nestyděl jsem se a snědl ho. Měla očividně radost. Kdykoli jsem se s ní sešel v neděli, mohl jsem si být jist, že pro mne počítá s večeří. Bylo to milé, ale poněkud zavazující. Konečně jsem dosáhl toho, že mě pozvala domů. Přes veškerou snahu jsem ji nedostal. Zřejmě byla vychována přísně církevně. Rád na ni vzpomínám, adresu mi nedala, jmenovala se Lucie. Odjela náhle, když se sestra vrátila.

Dobře jsem se poznal s velitelem roty. Měl dlouhodobě nepřítomného výkonného rotmistra. Pověřil mě, abych mu tuto funkci zastával. Znamená to vést velitelovu kancelář. Rozkazy, korespondenci, psát na stroji. Docela mě to bavilo. Bylo to lepší, než na cvičáku. Dělal jsem to levou rukou. Velitel roty byl spokojený a dal mi to najevo. Zejména byl rád, že jsem mu vyčistil externí služební korespondenci, se kterou si jeho výkonný rotmistr nevěděl rady. Velitele roty jsem měl rád. To se nedalo říct o tom druhém majorovi, o tom vyčůránkovi. Ten na mě přenesl svůj vlastní úkol, který dostal z velitelství pluku v Děčíně. Dal mi s sebou kamaráda Vlastíka, dohromady nám dal malou vepřovou konzervu a několik velkých vojenských map, do kterých jsem měl zanést hluchá místa při pohledu přes hranice. Tam jsme museli samozřejmě nejprve dojít pěšky. Vlastík mi hned oznámil, že tedy se mnou půjde, mapu ale, že dělat nebude. To já jsem říct nemohl a musel jsem mapy dokreslit. V podstatě to byl hezký výlet, až na ten hlad. Toho majora jsem nesnášel. Ani nevím, jestli poděkoval.

Vlastík s Jardou měli nějaké spolky se skupinou tří dívek z Benešova. Naplánovali výlet na kolech do Žandova. To byla vesnice asi dva kilometry proti proudu Ploučnice, tj. směrem na Českou Lípu. Že tam je nějaká pouť, že se tam tancuje. Nevím, kde sehnali šest kol. Neodolal jsem a jel jsem. Normální venkovská tancovačka. Moc mě to nebavilo, dokud jsem u výčepu neobjevil překrásnou výčepní. Očividně nebyla domácí. Hned jsem tam zakotvil a dal jsem si štamprli a navázal řeč. Jana mě prostě okouzila. Byla z Prahy a vypomáhala u bratra. Zapustil jsem tam kořeny a vydržel jsem tam až do konce. Kluci s holkama už byli nervózní a naštvaní, že jsem je nechal ve štychu. Už museli jet domů a tak odjeli beze mne. Užil jsem si hezkou chvíli s Janou na dvoře hospody v zaparkovaném kočáru. Nebyl čas na dlouhé besedy. Jana mi dala pražskou adresu, abych se přihlásil při příležitosti. A utekla unavená domů. Pod okapem jsem našel svoje kolo, nasedl a jel domů. Ale chyba lávky. Obě kola prázdná, ventilký vyšroubovány a pomoc žádná. Nasedl jsem znovu a za velkého rachotu jsem dojel domů. Autoři vtipu zůstali nepotrestáni a já jsem se na pražské adrese nedovolal.

Další vystoupení s tím druhým majorem. Až teprve nyní si při mém vzpomínání uvědomuji, že ta jeho zapšklost byla důsledkem jeho zklamání z toho, že hraje

až druhé housle, že je mu ukřivděno. Prostě neunesl svůj osud, že ho někdo přeskočil. Teda tento ukřivděný major byl odsouzen k tomu, že velel trestné výpravě do severních pohraničních lesů. Nechuť z něj přímo vyzařovala. Vyfasovali jsme ostré náboje a šli jsme na sever. Kluci byli fajn, nikdo nežbrblal. Šel jsem napřed s mapou a šťastně jsem je dovedl k hájovně za Jetřichovicemi. Dostali jsme rozkaz k přestávce. Všichni zalehli do trávy včetně pana majora. Mě to nedalo a vylezl jsem na kus pískovce v těsné blízkosti, na výhled. Upoutal mě proužek kouře. Chvilí jsem ho pozoroval a skutečně, pohyboval se, stoupal k nebi, než se rozplynul. Pan major nic, nezám. Šel jsem tedy do hájovny a zeptal jsem se, jestli je za nimi k hranicím ještě nějaké obydlí. Prý že ne a už sahal po své kulovnici, že se tam půjde podívat. Domluvili jsme se, že půjdu s ním. Zřejmě byl rád. Vypůjčil jsem si od kluků samopal a hrst nábojů. Řekl jsem to majorovi, ten zase nic. Tak jsme šli. Byl to mladý kluk, hned jsme si tykali. Škoda, že si nepamatuji jeho jméno. Brzo jsme tam byli. Kouřilo se z vysokého jehličí pod stromy. Doutnalo to bez plamenů. Samozřejmě jsme byli rádi, jak se to samo vyřešilo. Už prve jsme hovořili o jeho kulovnici. A teď ze samé radosti, že to tak dobře skončilo, jsme domluvili sázku, kdo přesněji. Před námi bylo hluboké údolí, jaká jsou v Českém Švýcarsku a na protější pískovcové skále oválná světlejší skvrna. To byl smluvený terč, do kterého jsme asi třikrát vystřelili. Samozřejmě po jedné ráně a po každé jsme se dohadovali, kdo to má blíž. Kulovnice mu střílela dobře a já už taky měl dost nastříleno. Poctivě řečeno bylo to nerozhodně. Ale na něco jsme zapomněli. Z údolí před námi se začaly vynořovat postavy. Zlatí kluci když uslyšeli střelbu, zareagovali okamžitě a spěchali na pomoc. Bylo jich pět a majora jsem mezi nimi neviděl. Moc jsem se klukům omlouval a slušně řečené vynadání jsem od nich musel přijmout. Majorovi to nevadilo, ani to nenapsal do hlášení. S hajným jsme se přátelsky rozloučili. Všem klukům jsem se za tu klukovinu kajícně omluvil.

Nevím, odkud se tu najednou vzala. Byla u někoho na návštěvě. Vzor dokonalosti. Nádherné tělo a ona to věděla. Nijak se s ním netajila. Věděla, co chce a uměla si o to říct. Byl jsem z ní nadšen a ona to brala. Nebyla vlezlá a nepodbízela se. Uměla se přizpůsobit a přizpůsobila se. Nebyla tu dlouho, ale stihli jsme všechno. I se s ní hezky povídalo – kamarádka k pohledání. Nemohla se dlouho zdržet, asi za 14 dnů nebo 3 týdny musela domů. Dala mi svoji adresu. Jmenovala se Dáša Otýsová a byla z Dobřan u Plzně. Škoda, že to je tak z ruky. Živote, prosím tě, nějak to zaříd', ať se ještě někdy sejdeme. A on ten život to ještě zařídí. Je to k nevíře, a jakou to od Dáši vyžádá obětavost a nakonec ode mne sebeovládání. Život je krásný, ale někdy krutý.

Manka už asi pochopila, že je konec. Už se přestala ozývat. Ulevilo se mi, ale měl jsem výčitky kvůli uniformě. Asi bych ji měl vrátit, ale neměl jsem se do čeho převléct. Nakonec jsem si vnutil myšlenku, že ji stejně musela vzít z eráru. Byla přeci zaměstnána na vojenské správě, určitě ji neplatila. Nakonec ji eráru vrátím, až půjdu do civilu.

Při návštěvě v Kralupech jsem zjistil, že tatínek, zřejmě na naléhání maminky, představil svou oblíbenou dílnu na místo k uložení Jirkovy urny. Nevím, kam všechny ty své poklady všech řemesel uklidil. Kam jinam než na půdu. Musel

vysekat otvor velikosti dveří zevnitř ze zadního pokoje, „zapucovat“ to čistě a venkovní dveře musel zazdít. Vznikla malinká místnůstka otevřená do zadního pokoje. Tam dal stůl s černým ubrusem a na něj postavil Jiřího urnu a nějaké fotografie. Působilo to morbidně. Marie, vdova po Jiřím, žádala o uložení urny do kolumbária, aby byla zpřístupněna. Maminka ji však nevydala, že má možnost navštěvovat Jiřího u našich. Trvala na svém, že už jí ho podruhé nedá. Nezávisle na tom jsme konečně dořešili dlouho diskutovaný záměr na změnu jména. Nikomu se nám nelíbilo, že tatínka při narození horlivý pan farář zapsal německy Wiesner, když všichni ostatní byli Víznerové. My jsme to pak po tatínkovi zdělili. Ještě když žil Jiří, hovořil o řešení. Použít jména, která by byla překladem původního jména. Wiese znamená louka; mysleli jsme tedy, že by to mohlo být jméno Lukař nebo Lukavský. Zasáhl jsem tentokrát do debaty názorem, že chceme-li české jméno, mohlo by to být Čech. To se našim líbilo a bezodkladně jsme v tom smyslu napsali žádost na zemský úřad v Praze. Tenkrát ještě nebylo krajské zřízení. Tenkrát bylo zemské zřízení. Tenkrát mě ani ve snu nenapadlo, že budu stejně posledním Čechem, že mou smrtí to jméno zase zanikne.

Byl konec září 1946, když přišel z velení pluku rozkaz vyslat jednoho aspiranta jako instruktora do školy důstojníků v záloze v Těchoníně. To mě zaujalo. I požádal jsem pana majora, velitele roty, aby tam poslal mne. Asi byl rád, že nemusí hledat někoho jiného a dal mi to; že pojedu 1. října. Asi jsem neudělal dobře, ale bylo rozhodnuto. Pálilo mě dobré bydlo. Ještě jsem však měl jednu povinnost. Před dvěma dny jsme se při návratu ze cvičení zastavili u osamělé zemědělské usedlosti na okraji Benešova nad Ploučnicí. Potřebovali jsme si chvíli odpočinout před náročným sestupem z příkrého svahu. Ta chvilka stačila mladému Volyňskému Čechovi, majiteli té usedlosti, aby se nám rozpovídal o potřebě pomoci při mlácení obilí, které měl v usedlosti svezené. Rychle jsme se domluvili s Vlastíkem a Jardou, mými spolubydlíci, že mu příští den pomůžeme. To jsme také druhý den poctivě splnili. Náš dobrý skutek byl náležitě odměněn. Připravil nám bohaté pohoštění, které jsme až do tmavé noci svědomitě využili. Bylo to důstojné rozloučení před mým odchodem z Benešova. Druhý den jsem odjel do nového působiště – do Těchonína. Teď s odstupem času musím uznat, že to asi byla chyba. Je pravda, že i ty další dny měly kouzlo a půvab, ale poctivě přiznávám, červenec, srpen a září 1946 byly mým nejkrásnějším obdobím.

První den měsíce října 1946 jsem cestoval z Benešova nad Ploučnicí do Těchonína, mého nového působiště. Jméno Těchonín jsem slyšel poprvé před několika dny. Orlické hory jsem věděl, kde jsou, ale v životě jsem tam nebyl. Docela jsem se těšil na nové prostředí. Nebyl jsem zklamán, ale do značné míry překvapen. Vlak zastavil uprostřed přírody, nikde žádná budova. Podle čeho vlakvedoucí a strojvedoucí vědí, kde mají zastavit. Při pečlivé prohlídce bych to taky poznal. Zřejmě podle peronu, který se vtěsnil mezi trať a strmý svah vpravo při cestě tam. Netušil jsem, že kasárna jsou jen několik set metrů za tím svahem a vojáci šplhají do toho svahu, aby si zkrátili cestu. Já jsem musel ukázněně pokračovat po cestě podle trati na silnici a po ní doprava. Doleva bych přišel do údolí s říčkou, zřejmě Tichou Orlicí. Domky Těchonína jsem tušil mezi stromy za

silnicí, po asi 200 metrech uhnula silnice doprava kolem 3 nových domů, ve kterých jsem poznal byty důstojníků a po dalších 200 metrech jsem stál před bránou nových kasáren, postavených nedávno v souvislosti s pohraničním opevněním. V těchto kasárnách trávila mírové dny posádka těch opevnění. Vpravo od vchodu byla velitelská budova. Tam jsem se hlásil a následně jsem se ubytoval v protější budově. Tam byla mimo důstojnických ubikací důstojnická jídelna. Alespoň v tom jsem si polepšil. Komplex kasáren zahrnoval ještě asi tři nebo čtyři budovy. Ty sloužily jako ubytovny posluchačů školy a skladiště. Jak jsem se zmínil, já jsem se ubytoval v té „protější“ ubytovně, kde byla i jídelna. Bydlel jsem s několika podporučíky, loňskými posluchači těchonínské školy. Z těch si pamatuji jen Miloše Dajbycha. Ten měl funkci tělovýchovného důstojníka školy. Úřadoval ve velitelské budově ve společné kanceláři s politickým důstojníkem. Ten měl hodnost kapitána. Miloš Dajbych byl v civilu atletem z Hradce Králové. Popisuji to tak podrobně, protože v blízké budoucnosti převezmu tuto funkci od něho. Miloš povýší na nějakou funkci v Hradci. V téže budově dále bydleli poddůstojníci z povolání, například kuchaři a skladníci. Z počátku jsem byl jmenován velitelem čtyř abiturientů. Při tom jsem se angažoval do tělovýchovy; jako bych tušil, že to bude moje budoucí funkce. Miloš mě na tu funkci navrhl, když odcházel. To bylo asi po měsíci od nástupu.

Zatím jsem však sloužil jako velitel čtyř. Měli málo důstojníků z povolání. Proto mě tam vlastně poslali. Byli to většinou kapitáni a tři nově vyřazení poručíci. S těmi jsem vlastně taky kamarádil, stejně jako s podporučíky – loňskými aspiranty této školy. Občas jsem jako benjamínek velitelského sboru dostal mimořádnou funkci. Například vznikl spor, že porce sekané měly nižší váhu, než předepisovala norma. Bylo pro mne novinkou, že kuchaři nevlastnili pečící troubu a sekanou vyrobili syrovou a posílají ji péct do Mladkova do pekařské dílny. Existovalo podezření, že se váha ztrácí v průběhu cesty. Protože kontroly mohli provádět jen důstojníci, vyšlo zákonitě na mě, abych takovou kontrolu provedl já. Vyrobenou sekanou jsme ráno převáželi i s plechem a já jsem jí dělal doprovod vozem do Mladkova. Nepustil jsem ji z pozoru až do založení do pece a pak jsem seděl u pece, až se upeče. Pak jsem ji přivezl domů a znovu se převážela. Tím jsme zjistili nadměrný úbytek váhy a tím padla chyba na kuchaře, protože v syrové sekané bylo více vody. O sankcích jsem já nerozhodoval.

Ještě v době mého působení jako velitel čtyř přišel Miloš Dajbych s návrhem na vytvoření školního družstva ragby, s tím, že bude uspořádáno armádní mistrovství. S radostí jsem tu výzvu podpořil a Dajbych nás přihlásil. Hned potom však byl odvelen do Hradce a založení ragby zbylo na mě. Získal jsem zájemce o hru kapitána Böhma, poručíka Schreiberu a klubka dobrovolníků z řad aspirantů. Převzal jsem od Miloše (Dajbycha) knížku pravidel ragby. Na fotbalovém hřišti, které přiléhalo ke kasárnám, jsme provedli úpravy hřiště a začali jsme se učit z knížky. Nikdo z nás ragby ani neviděl hrát, natož je hrál. Pravidla jsou podstatně odlišná od jiných her, ale usilovným studiem pravidel, jsme si vytvořili vlastní strategii, která, jak se ukázalo později, v soutěži obstála. Ostatní mužstva na tom byla podobně jako my, všichni jsme začínali vařit z vody. Stavěl jsem na nadšení

všech, zejména Třeškovi, Sixtovi, Bergerovi, Böhmovi a Schreiberovi a samozřejmě na sobě. Měl jsem mezi kluky autoritu. Na tom turnaji jsme skončili druzí za Kostelcem nad Orlicí. Na ty jsme neměli. Poznal jsem na jejich hře, že jsou vedeni odborně s profesionálními prvky. Důležité bylo, že se to klukům líbilo, že jsme to hráli s chutí. I našemu publiku se to líbilo.

Celé moje další působení bylo profesionálně založeno na tělovýchově. Podnebí a krajina ideálně vyhovovaly lyžování. Výborné bylo, že jsem pro celou školu měl lyžařské vybavení – běžkařské. Lyžařů mezi aspiranty moc nebylo, ani já jsem neměl žádné zkušenosti. Běhali jsme amatérsky, a pokud se mi donesly správné informace, byli téměř všichni spokojeni. Vybavení bylo skromné, boty byly jen vojenské, ale byly pevné – postačující. Nikdo si nezanadával, prostředí bylo vynikající. Velmi rád vzpomínám na okruh přes Kramářovu chatu. A podobných bylo víc – jeden krásnější než druhý.

V těchto dnech jsem dostal odpověď ze zemského národního výboru podepsanou panem předsedou Kopřivou, že se vyhovuje mé žádosti a mění mi jméno na Čech. Ke změně došlo usnesením číslo I-3a-37231/2-1946 ze dne 3. února 1947 s tím, že z tohoto povolení nevyplyvá žádný právní nárok proti některé rodině s příjmením Čech.

Civilní obyvatelstvo skoro neexistovalo. Původní bylo německé a podlehlo odsunu. Blíže u kasáren byly tři domky, všechny prázdné – víceméně sloužily k výcviku. Mezi domy „za silnicí“ jsem nikdy ani nevstoupil. V minulosti zde byl textilní průmysl, to vím jen tak z vyprávění. A občas jsem objevil tři děvčata. Ale ta byla přesporní a občas byla v Těchoníně v ubytovně. Jedno z těch děvčat se mi líbilo. Jmenovala se Anička Kalousová a byla z Nekoře. To byla obec u přehrady Pastviny. Několikrát jsem jí tam šel vyprovodit, ale vždycky mi to dovolila jen přes les. Tam jsem se s ní musel rozloučit a ona šla sama. Jako by se někoho bála. Ale nikdy to nepřiznala. Jen jednou mě pozvala na tu ubytovnu, když tam byla sama. Byla milá, rád bych ji dnes poznal, žije-li. Je zajímavé, jak na vsi fungují tamtamy, nebo jak se tam zprávy přenášejí. Pan Kapitán Kučera byl férový a rozumný nejen voják, ale zřejmě také obyvatel vesnice. Tenkrát si mě vzal stranou a povídá: „Čechu, ta Anička je slušné děvče. Jestli to s ní nemyslíš dobře, nech toho!“ a ještě dál pokračoval, jako aby to zamluvil. To už si ale nepamatuji. Tím ale bylo řečeno všechno. Zodpovědně jsem zaváhal a začal jsem couvat, až jsme se rozešli. Rád bych ji dnes poznal a omluvil se. Já vím, že to bylo slušné děvče. Dnes se stydím. Rád bych se všem omluvil, nejen Aničce.

Jednou v době, kdy mrzlo, až to praštělo, vydalo vedení školy rozkaz k provedení „cvičení odolnosti“. Musel jsem tam taky. Vyvedli nás pěšky nahoru do hor, do hlubokého sněhu. Bylo to večer. Navrhli nám, abychom zalehli nebo jinak strávili noc. To byl nehorázný a trestuhodný nesmysl. Odházeli jsme sněh, rozdělali oheň a sedli kolem něj do kruhu. Bylo nás asi 8 nebo 10. Co udělali ostatní, nevím. Nohy až u ohně, sněh se vsákl do bot, když roztál u ohně. Deku jsme neměli, stydla nám záda, obrátili jsme se zády k ohni. Zákonitě – mokré boty zmrzly. Vrátili jsme nohy k ohni. To jsme opakovali, až nám podrážky horkem shořely. Tím se to stupňovalo.

Tato nesmyslnost byla pro mne nejdelší a nejhorší nocí v životě. Ráno pro nás přišli důstojníci z povolání. Nevím, odkud přišli, dochází mi na mysl, že byli bůhví kde zašití v teple. Tenkrát jsem měl starost s výměnou spálených podrážek. I s tím, jak se rozehrát.

Žádný voják se nevyhne službě. Ty jsou různé – každý den se opakují a vyhlašují v denním rozkazu. Každý večer se vyhlašují služby na zítra. Zítra se nastoupí odpoledne při denním rozdělení a trvají 24 hodin. Slouží se na různých úrovních. Každá rota má dozorčího, který sedí u stolku na chodbě a organizuje průběh denního programu, například vyhlášení večerky, budíčku, nástupu a podobně. Je-li rota v zaměstnání, setrvává služba na svém pracovišti a hlídá svůj rajon. Jinou službou je strážní služba, například u vchodu do kasáren, nebo u některých důležitých skladišť. Další službou je denní hotovost, to je jednotka, která je v pohotovosti pro případnou potřebu dozorčího důstojníka útvaru. Je-li v místě více útvarů, překrývá je dozorčí důstojník posádky atd. Všechny služby jsou ozbrojeny. Dozorčí roty bodákem, ostatní střelnými zbraněmi s ostrými náboji. Stalo se jednou, že jsem měl službu dozorčího útvaru, tj. ten nejvyšší, který už se nemá na koho obrátit. Už nastal večer, světla v kasárnách – myslím nádvorní světla, už jsou rozsvícena. Shání mě velitel stráže, že u vchodu čeká nějaký civil a chce se mnou mluvit. Je to poněkud nezvyklé – ale šel jsem. U vchodu mladý chlap, jakživ jsem ho neviděl. Že je ze vsi a přišel mi oznámit, že někdo cizí je nad strání u lesa a dělá tam oheň. Že je to nějak divné, abych něco udělal. Pohledem do stráně jsem snadno zjistil, že je to jak říká pravda. Neměl jsem tušení, co s tím. Přece nepůjdu do bytovek důstojníků pro instrukce. Dal jsem zhasnout světla na dvoře kasáren, protože ta byla jak na dlani při pohledu ze stráně. Nechal jsem nastoupit hotovost, to bylo asi 30 samopalů a dal jsem jim rozkaz, aby si utáhli řemeny se vším, co při chůzi může chrastit, poslal jsem dva kluky jako pátrače po úvozové cestě do stráně. Šel jsem za nimi na doslech a ostatní za mnou. Hned mi bylo jasné, že jsem to přehnal. Kluci za mnou chtě nechtě cinkali, oheň nahoře už dohasl. S takovým rámusem se to nedalo dělat. Měl jsem vzít jen dva nebo tři kluky. Ale byl jsem rád, že to tak dopadlo. Do lesa jsem je nemohl jít honit. Oddechl jsem si při cestě dolů, že to tak dopadlo. Dodnes mi není jasné, o co vlastně šlo. Nebyla to jen provokace? Rozhodl jsem se, že to do hlášení nenapíši. Zjistil jsem posléze, že to bylo správné rozhodnutí, protože o tom nepadlo ani slovo. Jistě se to nahoru doneslo, ale všichni zůstali rozumní a v klidu. Kdybych to byl napsal, muselo by se to řešit.

Býlo období plesů a v Těchoníně se nic nedělo. Život důstojníků z povolání musel být v Těchoníně po společenské stránce otrava. Zejména pro jejich ženy musel být zdejší život odříkáním a nudou. Nebylo jich mnoho: paní Benešová – manželka zástupce školy št. kap. Beneše, paní Kučerová, paní Böhmová – manželky našich kapitánů. To byly tři dámy v nejlepších letech, prahnoucí po společenském životě a v tom smyslu velmi žíznivé. Protože jejich manželé nebyli tanci právě nakloněni, nás pozvali, abychom s nimi jeli na Ples do Králík. To bylo asi čtyři stanice vlakem směrem do Slezka. Asi nás pozvali dobře, vědouce, že na své ženy nebudou mít čas. Už si nepamatuji, kdo tam byl ještě z mladých, myslím, že Max a Franta, mladí

poručíci. Musím uznat, že noc s dámami byla velmi veselá a zábavná. Páni důstojníci byli velmi společensky unavení a ke svým ženám shovívaví. Návrat domů proběhl velmi přátelsky, ba kamarádsky. Kdo se chtěl bavit, vracel se pobaven.

Na jaro jsem zrealizoval ojedinělý přespolní překážkový závod pro všechny aspiranty povinný. Osobně se mi líbil svou pestrostí. Tři střelecké disciplíny – pistole, samopal, granát. Běželo se ve sportovní obuvi se samopalem bez zásobníku. Překážky různorodé a zajímavé. Šplh po lanu do patra budovy, seskok z okna v podkroví, průlez betonovou skruží, slaňování se skály, průběh propustí pod drahou, přechod přes řeku po lanech, plížení po lanu přes rokli, zmíněné tři střelby a přitom se uběhlo (nebo ušlo) přes 4 kilometry. Překážky mimo střeleckých bylo možno obejít za časovou penalizaci, kterou jsem předem vyzkoušel a stanovil. Stanovený čas bonifikace se přičetl k dosaženému času. Závod se líbil jak účastníkům, tak přihlížejícímu vedení školy včetně podplukovníka Grubera. Všichni věděli předem z rozkazu, o jaký závod se jedná, a po závodě připomínali, že jsem to měl říci předem, jak je to kvalitní, že mohli klidně nabídnout i jiným posádkám, aby se závodu zúčastnily. Vrcholem nepochopení bylo, když po závodu rozhodl velitel školy, že ten, kdo některou překážku vynechá, bude diskvalifikován. Takový byl naštěstí jen jeden – Havelka. Protože měl silnou postavu, vynechal průlez betonových skruží. V soukromí jsem ho ujistil, že ho budu klasifikovat za 1 (proti vůli velitele školy). Já jsem byl na realizaci závodu velmi hrdý.

Někde nahoře v nedohlednu někdo vymyslel, že naše škola stráví jaro 1947 ve Slavkovském lese. To je u Mariánských Lázní. Hned jsem si vzpomněl, že to je někde za Plzní, že určitě pojedeme přes Plzeň a že tam někde v Dobřanech bydlí Dášenska, moje kamarádka. Vyšetřil jsem, kdy tamtudy budeme projíždět a napsal jsem jí. Naložili jsme školu na vlak a jeli jsme. Do Plzně jsme přijeli až potmě. Zaparkovali jsme na poslední pravé koleji v těsném sousedství Šumavské ulice. To jsem tenkrát nevěděl. Zjistil jsem, že pojedeme nejdříve za půl hodiny a vyrazil jsem na nádraží. Dříve jsem informoval velitele vlaku, aby mě tam nenechali. Dášenku jsem našel hned. Mávala z dálky ze třetího nástupiště. To jsem taky tenkrát nevěděl. Setkání bylo radostné a povzbudivé. Dášenska už měla slíbeno od výpravčího, že jí včas řekne, než půjde dávat návštěj k odjezdu. Moc času jsme neměli, ale stačilo to na nejnutnější a na dohodu, že Dášence pošlu dopis s pozvánkou, a že za mnou přijede. Za chvíli jsme odjeli, to už byla skoro noc. Pozdě jsem si uvědomil, jestli má Dáša ještě spojení do Dobřan? I příště jsem se jí zapomněl zeptat. Vzpomínky se oživily na Benešov nad Ploučnicí.

Do Pramenů jsme dorazili až druhý den. Typicky německá vesnice, jenomže bez živé duše. Všichni obyvatelé vysídleni. Mužstvo umístili do nějaké stodoly, důstojníci zabrali prázdné baráky. Jako kdyby byli domácí jenom za humny. Peřiny ustlané na postelích, jako kdyby se měli vrátit. Ti Němci samozřejmě. Ještě tady nezapracovala RG, rozuměj revoluční garda alias rabovací garda. To byla garda dobrovolníků, pověřená prováděním odsunu. To byli ti výtečníci, kteří vytvořili ten negativní stín v naší historii. Jejich činnost je dnes publikována jako činnost našeho národa v době odsunu. Pokud jde o ty peřiny, nebylo o čem přemýšlet. Považoval

jsem je za čisté – povlečené a vhodné ke spaní v nich. V domě jsem se ničeho nedotkl s výjimkou umyvadla a džbánu na vodu. A peřin.

K té vodě. Ta nebyla normální. Zdejší vodní hospodářství muselo být velmi speciální. Nevím, z čeho ti lidé vařili. Já jsem tu vodu ohřál na nohy (teď nevím, na čem jsem ji hřál). Nohy v té teplé vodě umyté mi zhnědly. To hnědé se ale nedalo smýt. Muselo to odrůst, jakoby se to slouplo. Jako laik jsem poznal, že je ta voda železitá podle zhnědlého prostředí potůčku za chalupou. Z toho ty hnědé nohy. Ale na umyvadle a džbánu hnědé zbarvení nebylo. Na ničem. Kadibudky byly zakotveny přímo do potůčku. Tím byla voda vyřazena z vodního režimu. Neměl jsem čas to řešit. Zůstalo mi to jako problém.

Brzo se ukázalo, že Prameny nejsou jen mrtvá vesnice. Za vesnicí v lese bylo umístěno sanatorium. Někdo zjistil, že tuberkulózní a dívčí. Došlo ke střetu dvou hladových světů. To snad nemohl být záměr vyšších kruhů?

Napsal jsem Dáše pozvánku na přespříští neděli. Pozval jsem ji do Kynžvartu. Tam je slavný zámek hraběte Metternicha, rakousko-uherského ministra, vzdálený asi 9 kilometrů od Pramenů. Ten však nebyl předmětem mého zájmu.

Na příští, tedy předcházející neděli, jsme s Maxem Schreibrem, mladým, loni vyřazeným poručíkem, mým kolegou z ragby, naplánovali vycházku do Mariánských Lázní. Ty byly po jiné silnici než Kynžvart 11 kilometrů. Že jsme raději nezůstali doma. Výlet se moc nezdařil. Tančilo se na koupališti. Pokud šlo o dámskou společnost, skončil výlet fiaskem, není na co vzpomínat. Vrátili jsme se včas akorát na ranní nástup – bez snídaně. Byli jsme ošizeni o zážitek předešlého večera. Došlo k útěku několika dívek ze sanatoria do přilehlého parku. (No, ono nešlo o útěk. Prostě se vzdálily s úmyslem se vrátit.) Tam údajně došlo k nějakým seznamovacím aktivitám. Nedožvěděl jsem se, jak daleko to dospělo. Jenom jsme se doslechli, že Vlastík, další mladý poručík, t. č. ve službě dozorčího důstojníka útvaru, nevíme, zda na vyšší pokyn nebo dobrovolně, z vlastní iniciativy, vyhlásil pohotovost a nechal hledat, nebo dokonce sám hledal v parku zbloudilé naše chlapce. Dopadlo to dobře. Jak se dalo čekat, nikoho nechtyli.

Příští neděli jsem šel do Kynžvartu. Slavkovský les – nádherné prostředí. Počkal jsem chvíli na nádraží. Dáša přijela. Ta je prostě fantastická holka. Jak jsem ji popsal tenkrát v Benešově nad Ploučnicí. Vzpomeňte! Poučen z vlastní historie jsem měl starost, aby neměla hlad, abych něco zase nepokazil, ale Dáša o to moc nestála. Lákala mě do přírody; musím přiznat do krásné přírody. Strávili jsme spolu krásný den na úrovni. Loučení bylo neúprosné. Nemohu ani pomyslet, jakou mi v budoucnosti (asi za pět let) život nachystá zkoušku.

Život vytváří fantastické kombinace. Zase jedna z konce června 1947. Už jsme (my ročník 1923) začínali počítat, že nám za tři měsíce skončí prezenční služba. Už jsme se začínali těšit domů, když zase shora, z veliké dálky přišlo rozhodnutí, že se naše prezenční dvouletá služba zkracuje o tři měsíce. To byla zpráva jako hrom a našla nás i ve Slavkovském lese. Okamžitě jsem začal balit. Se starostí jsem sehnal láhev koňaku. Bylo to jako nic, každý si jen líznul a s kluky jsem se rozloučil. Mým domovským místem byl Děčín. Tam na mne čekal na skladu můj civil. Jel jsem tam z druhé strany – přes Karlovy Vary. Jeli jsme čtyři a nehodlám vynechat úsměvnou

historku, kterou jsem tam zažil. Bylo to večer, téměř tma, všichni v rozjařené náladě. Neměli jsme ani v nejmenším v úmyslu pozdravit proti jdoucí uniformu. A ona ta postava v uniformě byla dost arogantní. "Pánové, nevíte, že byste měli pozdravit?!" volal nás hlas zpátky. Vraceje se, chystal jsem omluvnou řeč, ale včas jsem se zadržel a náležitě si ho vychutnal: "Pane rotmistře, nebo co vlastně jste, myslím, že jste měl pozdravit první!" On to totiž byl esenbák. Omlouval se, div že mi nelíbal ruce. Byl vymydlený jak na rande a my jako otloukáňkové. To jen tak pro úplnost.

Do Děčína jsme dojeli v pořádku. Vlastně do Podmokel, tak se kdysi před spojením jmenovalo město na levém břehu Labe. Děčín býval jen na pravém břehu.

Ještě jednu epizodu připravila moje cesta domů. Po cestě po Podmoklech jsme se setkali se dvěma dívkami. Jednu z nich jsem znal. Bylo to děvče bývalého výkonného rotmistra v Benešově nad Ploučnicí. To byl taky expert! Byl pověstný tím, že při průběžné kontrole pořádku zjistil přestupek v tom, že vojín měl ve skříňce krabici se špinavým prádlem. Při zápisu do protokolu použil věhlasný výraz "BEDÍNKA ŠPÝNY". Tím se stal proslulým. I mu tak škodolibě přezdívali. Ta dívka už s ním prý, jak sama prohlásila, nechodila. Staly se nám společnicemi v poslední vojenský večer. Budiž jim za to dík.

Děčínskému zámku, který byl sídlem pluku, budiž dík za to, že celých jedenadvacet měsíců opatroval můj civil, uložený tam při mém nástupu. Už jsem si nepamatoval, co tam vlastně mám, ale při převzetí jsem to poznal. Naštěstí mi z výstroje nic nechybělo, takže to proběhlo bez zdržení a my čtyři jsme se rozjeli každý na jinou stranu. Zvládli jsme to v radosti ze svobody. Já jsem to neměl daleko domů, bylo to na trati.

Doma bylo preveliké přivítání, věděl jsem už z dopisu, že je všechno v pořádku. Dobráci moji rodiče mi hned po přivítání ukazovali rádio, že mi ho koupili z peněz, které pro mne dostávali z dráhy. Chudáci žili v obavách, že se budu zlobit. Ujistil jsem je o opaku, a že si ho mohou nechat. Myslím, že je to uklidnilo. Urna s Jiřím už byla na svém místě v přístěnku. Zajímal jsem se, jak to vypadá s "mou" mládeží. Vedl to Míra Ekl. Bylo mi hned jasné, že je to v háji. Mají to v rukou komunisti. Ani jsem tam nešel. Musel bych se zlobit. Zato jsem šel hned do Sokola. Tam se už začínalo mluvit o přípravách sletu. XI. všesokolského. Čile tam běžela atletika. Náčelníkem Sokola byl bratr Jaroslav Čermák. To byla záruka dobré kvality. Taky jsem se zapojil do sborového zpěvu. Sokolskému sboru dělal sbormistra pan učitel Sobotka. To byla taky záruka. Vodní pólo už se nehrálo.

Po jedenadvaceti měsících vojenské služby jsem si nadělil měsíční dovolenou. Na rozkoukání. Zaměstnání se mi nabídlo samo. Přesněji řečeno, nabídl mi ho můj nejlepší kamarád Slávek Pražák.

Auta – Pražák a spol., obchod automobily, společnost s r.o., Praha I, Revoluční 1. Tak znělo celé jméno mého zaměstnavatele. Nic moc pro obchodního akademika s maturitou. Na to jsem nemusel čtyři roky chodit do školy. Zkusím to na rozkoukání. Sídlo bylo v paláci Kotva. Obchodní dům Kotva tam ještě nestál. Palác Kotva byl ten první velký barák s pasáží do tří stran. Na Náměstí Republiky,

do Revoluční třídy a do Dlouhé ulice. Prodejna byla vevnitř v pasáži na rohu Náměstí Republiky – Revoluční. To muselo být velmi drahé místo na tak malý obrat. V tom muselo něco být. Plocha prodejny stačila maximálně pro šest aut. Osazenstvo představoval "starý pán", to byl Slávkův tatínek, Slávek – duše podniku, pan Josef Beneš a já. Starý pán se v podniku ukázal ráno. Sotva pozdravil a odešel. Dny trávil s přáteli po pražských podnicích, nejčastěji v hotelu Paříž nebo U Julišů, to byla vinárna s lahůdkářstvím. Žil v Praze na psí knížku, nerozveden s paní Pražákovou, která žila sama v Lobečku. Výživné jí posílal poštou. Slávek a pan Beneš byl tandem, který vytvářel celý skromný obchod. Bylo-li třeba, jeli spolu autem k nákupu ojetiny. Beneš jako technik, Slávek jako obchodník. Jestliže to koupili, převezli to do dílny k panu Eklovi. To byl živnostník, který to opravil na fakturu. Pan Ekl měl dílnu v Dlouhé ulici. Od něj se auto převezlo do prodejny. Já jsem tam byl do počtu. Většinou jsem byl v obchodě sám. Mým úkolem bylo odhadnout zákazníky a ty vážné kontaktovat se Slávkem a s Benešem. Když se prodej povedl, připravil jsem kupní smlouvu a zrealizoval jsem kontakt s magistrátem. To bylo maximálně tři až čtyřikrát do měsíce. Jednou za měsíc přišel bratr starého pána pro podklady na měsíční vyúčtování pro bernák. Některé vozy tam stály dlouho. Například pancéřovaný kabriolet HORCH po K. H. Frankovi. Ten dneska mít, to by bylo terno. Tenkrát to koupil nějaký sběratel z Klatov. Možná, že ještě někde je jako rarita. Měl neuvěřitelně vysokou spotřebu benzínu. Už si to nepamatuji, ale tuším, že asi čtyřadvacet litrů. Ještě jsem nenapsal, že starý pán měl švýcarskou státní příslušnost. Proto Slávek taky i paní Pražáková. Ani Němci na ně nemohli, takže přes válku neemigrovali, přežili to v protektorátu. Slávek se brzo oženil. Hned ve válce za nějakou boháčovu dcerku z okruhu přátel starého pána. Pamatuji se, že měl svatbu v kočáru. Tenkrát se nesmělo jezdit autem. Velmi brzo se rozvedli; hlavně se jednalo o to, aby získala švýcarskou státní příslušnost. O ničem z toho jsem neměl tušení. Stejně tak, jako druhá Slávkova svatba. Tentokrát si vzal polskou židovku. Důvod byl asi podobný, ale s tou zůstal a měl s ní dcerku. Její bratr Kargul byl kmotr mocného židovského klanu. Několikrát jsem byl koupit pánskou ochranu, která posloužila jako vhodný obal pro cizí měnu, kterou paní převážela v přirození přes hranice. Slávek s ní měl být na Vinohradech, na Vinohradské třídě. Byl jsem tam několikrát – vlastně dost často. Snad se mi časem vybaví, jak se Slávkova paní jmenovala křestním jménem. Žilo se tam na vysoké noze. Několikrát, po úspěšném obchodu, jsem obdržel štědrnou prémii. Jednou přinesl Slávek nádhernou tmavě modrou vlněnou látku s proužkem se slovy, abych si dal něco ušít a dal mi peníze na ušití. V těch šatech jsem se ženil. Dodnes je má Vendulka v přešité podobě ve svém šatníku. Můj kolega Pepa Beneš byl férový chlap k pohledání. Sice jsem mu vykal – byl výrazně starší než já – ale vzájemně jsme si věřili. Byl to charakterní člověk, alespoň ve vztahu k práci a kolegům. Bydlel se svou ženou v Nuslích. Byli bezdětní – a byl jí absolutně nevěrný. Ještě jeden člověk se tam pohyboval. Jmenoval se Falta a měl drogerii a parfumerii na konci pasáže do Dlouhé ulice. Byl něco jako rodinný přítel, ale spíše se vnucoval. Později nám úplně vypadl z oka, protože se z něj vyklubal komunista.

V té době Věna Hrušků studoval v Praze medicínu. Jednou se to šiklo, že jsme se sešli a že mne vezme s sebou na patologii. Že se ale budu muset tvářit a chovat jako medik, že by z toho mohl být průšvih. Choval jsem se, jak mi uložil. Místo, kam jsme šli, bylo někde blízko u Karlova náměstí. Veliký a vysoký sál se stoly jako z mramoru a na nich mrtvoly. Okolo jen pár mediků, nebo jedinců mediky předstírajících, jako já. Bylo to smutné a studené. Jedna z mrtvol, byl muž asi padesátiletý, druhá byla dívka v rozpuku. Nepřikrytí a neotevření. Zřejmě připravení na přednášku. Prošel jsem s pietou a bez nadšení. Deprimující prostředí a deprimující zážitek. Nebyl to můj krajíc.

Nastalo krátké mírové období. Zdálo se, že se všechno daří. Ve sboru nám to dobře znělo, pan učitel Sobotka jen zářil. Absolvovali jsme dva koncerty. Repertoár už si nepamatuji, jen úvodní znělka mi poněkud utkvěla v paměti. Tu jsme uměli tak brilantně, že pan učitel dal pokyn k nasazení a otočil se do publika s připaženými rukama. No a my jsme dozpívali sami. Ve sboru se objevil nový basista – Dalibor Basler. Měl vystudovanou nějakou uměleckou školu. Zpíval s námi bas a ještě se v mém životě objeví. Holky zase bláznily s českou besedou. Na sokolišti se hrál volejbal – uspořádali jsme dva přespolní běhy a nějaký závod v atletice. Zdá se to k nevíře, ale já jsem běhal osmistovku, protože to nechtěl nikdo běhat. Nerad bych se mýlil, ale mám dojem, že už jsme začínali s nácvikem na slet, který se uskuteční v příštím roce.

Nemohu vás ošidit o příběh s paní Pražákovou, maminkou Slávka. Byla to velmi hodná paní, bydlící sama ve velké vile s velkou zahradou. Pěstovala rybíz a jahody, občas něco zalila na zahradě a chovala na vejce několik slepic. Jak to bývá u osamělých maminek, toužila po své vnučce. Poprosila proto mojí maminku, aby ohlížela, nakrmila a na noc zavírala ty její slepice. Paní Pražáková se s nikým nestýkala, takže neměla komu jinému říct. Mojí maminku znala přese mne. Nastěhovala se k synovi a užívala si je. Velmi jí to chutnalo a líbilo se jí to. Neměla ani pomyšlení na návrat do Lobečku. To se nelíbilo Slávkově ženě a určitě ani Slávkovi. Nemohlo to dopadnout jinak, než že mě požádal, abych to nějak zařídil. Co jsem mohl dělat? Byl to příkaz nadřízeného. Navštívil jsem, nikým nesledován, zahradu paní Pražákové a šroubovákem vytrhl petlici se zámkem u kůlny. Informoval jsem svou maminku a sdělil jsem jí s vysvětlením, že zavolám paní Pražákovou a vyřídím jí vzkaz od maminky, co se v Lobečku stalo a že neví, jestli se něco neztratilo. Paní Pražáková odjela ještě tentýž den, vyzvedla si klíče od maminky a s uspokojením zjistila, že se jí nic neztratilo. Nevím, jestli tomu věřila, ale mně nic nevyčetla. Možná, že jí došlo, že ryba a host třetí den smrdí.

Další příležitost, jak vyniknout a vyniknout do soukromí rodiny mého chleboďárce mi dal sám starý pán. Nevím, co ho to napadlo, poslat po mně paní Pražákové výživné. Radost jsem z toho neměl. Naopak. Dělalo mi to starost, abych měl nějaký doklad, že jsem peníze v pořádku předal. A tak jsem se rozhodl poslat jí to poštou. Bylo to i pohodlnější, že jsem nemusel jít poslouchat rodinné nářky. Myslel jsem, že i pro paní Pražákovou to tak bude přijatelnější. Bylo to v pořádku až do té chvíle, než se "stará paní" objevila na pražské adrese "starého pána" a udělala tam nepříjemnost. Já jsem se domníval, že jsou rozvedení a ani ve snu mě

nenapadlo, že žijí v pražské domácnosti jen tak na divoko. Starý pán mi poslal vynadání po Slávkovi.

Při svých toulkách po Praze jsem mimo jiné objevil i ústředí českého ragby. Považoval jsem to za příležitost a zašel jsem dovnitř vyzpovídat se o své kariéře samouka. Na oplátku jsem vyslechl přednášku o stavu českého ragby a o tom, proč mě ostatní kluby nevezmou. Jedině ČLTK. Z toho jsem poznal jeho klubovou příslušnost. Zaváhal jsem a s rozpaky jsem se rozloučil.

Dlouho jsem se rozhodoval, zda o tomto příběhu mám psát. Protože je mi to trapné. Jaký jsem to byl naivka. Stalo se to tak" Byl jsem na Masarykově nádraží (později Praha – střed a teď ani nevím, jak se jmenuje, možná znovu Masarykovo) na záchodě. Stál jsem u žlábků (tenkrát se ještě dělalo na pánských veřejných záchodcích pro malou potřebu žlábek), když se do škvíry vedle mne někdo protlačil. Mimoděk jsem se na něj otočil, abych zjistil, o co jde. Dál nic. Když jsem odcházel, přidal se ke mně člověk a povídá: "Vy jste se na mne podíval, že?" Hele teplej, napadlo mě hned. Byl jsem si svou orientací jistý, ale zahlodala ve mně zvědavost a udělal jsem chybu: "Jo." Šli jsme spolu a hovořili jsme. Pozval mě na kávu a já jsem udělal další chybu. Šli jsme do Obecního domu – do kavárny. Zřejmě se tam cítil jako doma a zavedl mě do salonku. Tam jich už sedělo asi deset, ne-li víc. Přišel jim mne ukázat. Usmívali se na mne zasněženě, lépe řečeno – přiblížle. Začal jsem couvat, ale on byl neodbytný. Při odchodu mě chtěl líbat. Byl to hnus a měl jsem co dělat, abych se ubránil. Ubránil jsem se, ale on si vysledoval, kde dělám a několik dní se procházel pasáží v naději a očekávání. Moje odmítnutí nestačilo. Nakonec jsem si postěžoval Pepovi Benešovi. Ten na něj vyběhl, řekl bych zuřivě a musel mu pohrozit SNB. Tenkrát nebyla homosexualita legalizována, naopak, bylo to trestné a ta hrozba zabrala. Už se neukázal. Piši toto jako varování.

Jednou dopoledne, když jsem byl v prodejně sám, přišel ke mně chlápek, mladý, tlustý a ptá se mě rovnou, jestli jsem to já. Když zjistil, že ano, představil se (jméno už jsem zapomněl), že je sekretář Sparty, oddíl ragby a jestli bych k nim nešel hrát, že jim odvedli křídlo na vojnu a že tam mají momentálně volné místo. Podivil jsem se, jak se o mně dozvěděl a přiznal jsem se, že už jsem byl na svazu se ptát. Chtěl, abych mu pověděl, co mi řekl. Přiznal jsem mu, co tenkrát povídal. Že na Spartě je uzavřená parta a tam že mě nevezmou. Rychle jsme se domluvili a stal se ze mne Spartán. Tenkrát jsem šel rovnou na zápas. Moc dobře jsem se necítil. Amatér samouk a najednou mezi profíky. Nikdo mi neřekl, jak to mám hrát. Ani trenér ne. Ten chodil jen na tréninky. Byl to Francouz a neuměl pochopitelně česky. Překladatel mi tlumočil jakés-takés pokyny. Po pravdě to zůstalo na mně. Snažil jsem se hrát, co nejlíp jsem to uměl. V podstatě to asi bylo dobré, protože jsme vyhrávali.

Denně jsem jezdil z Kralup vlakem. A každý den na mne z vlaku mávala Vlasta Hofmanová. Ta jezdila z Nové Vsi, což bylo tři stanice před Kralupy. Mávala vytrvale, abych přistoupil k ní. Chtěla se kamarádit a byla vytrvalá. Nevadila mi. Dokonce začala zůstat v Praze na moje zápasy ragby. Měla nádherné blond udržované vlasy. Na můj vkus byla poněkud afektovaná. Ale v podstatě to šlo.

Jednou jsem se v Praze zdržel a Vlasta se mnou. Jeli jsme posledním vlakem, který končil v Kralupech. Držela se mě jako klíště. Domů jsem jí vzít nemohl. Musel jsem vytáhnout staré kolo a odvézt Vlastu na štangli. Neměl jsem světlo, ale tenkrát v noci nic nejezdilo. Svými bohatými vlasy mě šimrala v obličeji – seděla moc blízko. Musel jsem zastavit na příhodném místě a chvíli jsme se zdrželi, než jsme mohli pokračovat. Do Nové Vsi jsme dojeli se zpožděním, ale v pořádku. Počkal jsem, až zajde do domu a vrátil jsem se; naštěstí byla světlá noc.

Asi jsme hráli dobře, řekněme relativně dobře, protože jsme všechno vyhráli. A stali jsme se mistry republiky pro rok 1947. To byl důvod k oslavě. Ta se konala v klubovně Sparty na Letné. Samozřejmě za účasti Vlasty, věrné fanynky. Vyvrcholením bylo udělení pamětních medailí pro mistrovské mužstvo. Jsem na ni hrdý a mám ji uloženu tady někde v mé skromné pozůstalosti... Oslava se, jak to tak bývá, poněkud protáhla. Spojení už jsme neměli a tak mi sekretář zajistil apartmán v prominentním spartánském hotelu. A tak jsme měli s Vlastičkou prodlouženou. S celou parádou. Mám na Spartu hezké vzpomínky, i když mé účinkování v ní mělo specifický nádech amatérismu. Příchuť samouka.

Čas letěl jako pták. Mládí ubíhalo nenávratně a mraky se nad námi stahovaly. Vzduch nedýchatelně zhoustnul. Dodnes jsem nepochopil strategický záměr pánů Zenkla, Šrámků, Ripky, Drtiny a dalších národně socialistických ministrů podáním demise. Tím nahráli na smeč čekajícím komunistům. Vývoj komunistického puče mě vyhnal na Náměstí Republiky k sekretariátu národně socialistické strany. Očekával jsem shromáždění pravicových sil. Bohužel, stálo nás tam asi deset, okna sekretariátu zhasnuta. Z vrat kasáren Jiřího z Poděbrad vypochoďovali ozbrojení milicionáři. Jak jsem se dozvěděl dodatečně, pan prezident byl v té chvíli pasivní v Lánech a mnou očekávaní funkcionáři byli také pasivní někde na Moravě na hodech. Nevím na jakých. Loveckých? Nebo vepřových? Už nešlo nic dělat. Dovolím si ocitovat část komentáře Jiřího Ješe: "Mezitím se odbyl Teherán a všechno nasvědčuje tomu, že už tam, a nikoli až na Jaltě, Roosevelt souhlasil s tím, že Československo se dobrovolně zařazuje do sovětské sféry vlivu, ovšemže za předpokládaných demokratických podmínek. Šlo po roce 1945 alespoň napodobit Finsko a Rakousko, které se úspěšně vzepřeli sovětizaci? K tomu by bylo zapotřebí postoje finských státníků Paaskiviho a Tannera, kteří se dovedli sovětským útokům na svobodu své země aspoň částečně ubránit. Podobně se v Rakousku zachovali pánové Renner a Figl, kdežto u nás zejména sociální demokraté svým nejasným postojem ke komunismu a hlavně pak prezident Beneš svou naprostou vírou ve Stalina naše usazení v sovětském režimu jen usnadnili. Únor 1948 proto začal dlouho před únorem 1948.

„Jen na omluvu prezidenta Beneše: Prezident Beneš zklamán tím, co mu provedly Francie a Británie v Mnichově na podzim 1938 oživoval sympatie k Sovětskému svazu. Zejména v Moskvě v roce 1943 naletěl Stalinovi, že v Sovětském svazu spějí věci za Stalinova vedení k demokracii. Tuto svou víru tlumočil pak prezidentu Rooseveltovi. V tom je Benešova chyba.“

Na scénu přišel nový herec. Stál jako nenápadně v pasáži a většinou koukal na naši prodejnu. Měl nás jako na dlani. Prodejna byla ze všech stran prosklená. Byli to mladí kluci a občas se vystřídali. Ale nedalo moc práce odhalit nového. Bylo až komické, jak se snažili vypadat nenápadně. Samozřejmě, že byli v civilu.

Už bylo rozhodnuto, že firmu zavřou a odjedou. Mimo starého pána, ten měl už asi vyděláno a zůstane tu na penzi. Slávek odjede bez problémů, ten má švýcarský pas. Pan Beneš tajně, manželku tu klidně nechá. O mně bylo všem jasné, že odjedu také na černo. Slávek mi koupil dva nádherné kožené kufry. Teď mě ale poslal něco zařídit do banky. Vyrázil jsem pasáží ve směru na Náměstí Republiky. Viděl jsem, jak chlapec ožil a hnul se za mnou. Zahnul jsem do Královské, pak do uličky U Prašné brány a do průchodu napravo vedle Prašné brány. V průchodu byla pokladna kina a za tou jsem se zastavil a odstoupil za ni. V pár vteřinách přiběhl ten chlapec a div do mne nevrazil. Překvapeně zastavil a stáli jsme na krok od sebe. Měl zelené oči a neholenou tvář. "O co jde?" povídám. Neodpověděl a jakoby nic šel dál a zahnul k Obecnímu domu doleva. Díval jsem se za ním, ani se neotočil. Banka byla přes ulici Na Příkopě, ale já jsem zahnul doprava po Příkopech až k Nekázance. Tam jsem přešel na druhý chodník a po Příkopech zpátky. Chvilí jsem postál a sledoval ulici. Vklouzl jsem do banky a sedl jsem si, abych viděl na vchod. Vypozoroval jsem, až se uvolnila přepážka a vyřídil jsem svou záležitost. Potom kolem Hybernů zpět do prodejny. Chlapec už byl v pasáži. Jakoby se nic nedělo.

Společenský život plynul nervózněji, ale v sokolské euforii ve vrcholných přípravách na slet. Naivně jsme se cítili neporaženi. Proběhl další úspěšný koncert mužského pěveckého sboru, kde se začal uplatňovat nový dirigentský talent Dalibora Baslera. Mé přípravy k cestě do zahraničí vázly. Vlastně ani nezačaly. Neměl jsem k tomu sílu. Neměl jsem sílu přesvědčit své rodiče, tak silně poznamenané úmrtím Jiřího. Bylo mi jasné, že by to byl jejich konec. Za tento názor jsem sám před sebou schoval vlastní slabost k tak rozhodnému řešení situace. Byl jsem přesvědčen, že to ustojím, že moje místo je tady. Došlo k mému setkání s panem Kargulem, který mou cestu organizoval. Teď přišel k projednání konkrétních podmínek a termínu. S těžkým srdcem jsem se přiznal a vrátil nádherné kožené kufry. Slávek s panem Benešem to těžko chápali. Přesto, když jsme se loučili, mi Slávek předal nějakou hotovost. Ta, s dalšími úsporami, bude mým východiskem v budoucím krizovém období. Slávek mi ještě jednou v blízké budoucnosti poskytne pomocnou ruku. Bude mít sídlo ve Švýcarsku, tu adresu jsem si pečlivě uschoval, ale žít bude na Kanárských ostrovech. Těžší osud bude prožívat Pepa Beneš. Jak jsem se později dozvěděl, žil v Austrálii. Asi dost pohnuté.

Dne 10. března 1948 zemřel na následky tragické nehody ministr zahraničních věcí Jan Masaryk. V českém národě je zakořeněn názor, že byl zavražděn. Já se s tímto názorem ztotožňuji.

A následovaly další smrti.

Prezident Beneš abdikoval 2. června 1948 a zemřel 3. září 1948.

3. 3. 1948 Po rozpadu národně socialistické strany vytvořena Československá strana socialistická a stala se součástí Národní fronty

21. 3. 1948 Schváleny zákony zemědělské, nová pozemková reforma o scelování půdy a další

17. 4. 1948 Sloučena sociálně demokratická strana s KSČ

28. 4. 1948 Schváleny znárodnovací zákony

5. 5. 1948 Schváleny další zákony o znárodnění

9. 5. 1948 Schválena nová ústava (o převzetí moci dělnickou třídou)

23. 2. 1949 Schválen zákon o zemědělských družstvech

Maminka situaci nezvládla a onemocněla. Měla problémy hlavně se srdcem. Už jí bylo 50 let. Doktor maminku poslal do lázní – do Brandýsa nad Orlicí. Tam bylo sanatorium železničářů. 8. května 1948 jsem se za maminkou vypravil na návštěvu. Pochopitelně vlakem. Proběhlo to normálně, oficiálně. Potěšili jsme se vzájemně. Osudová zápleтка se vyvinula z jiné situace. Za svými maminkami tam byly i dvě slečny, z nich zejména slečna Ondráčková zasáhla do mého osudu. Časem se z ní vyklubala moje manželka. Ten večer na terase a zejména následující neděli na procházce brandýským okolím jsme se vzájemně přibrali do sympatického okruhu. Očarovali jsme se údolím Tiché Orlice. Dominuje tam mohutný pomník na památku Jana Ámose Komenského, který se zde loučil s vlastní při odchodu do emigrace po prohrané České válce v 17. století. Při naivní hře na fanty prohrála slečna Růženka. Měla se s celou společností "pošmudlat" nosy. Nechala mě na konec a oslovila: "Vy mi to jistě odpustíte." Já jsem však trval na splnění úkolu a zjevně jí to lichotilo. Pozitivně rozhodující pro náš vztah se zřejmě stalo, že jsme spolu jeli vlakem do Prahy. Smluvili jsme se, že oba pojedeme do Prahy na slet a že se tam sejdemo. A že se uvidíme za týden, až pojedeme znovu do Brandýsa. To jsem neměl slibovat. Zapomněl jsem, že máme předsetové okrskové cvičení v Kralupech. To jsem musel absolvovat. Tím vlastně byla podmíněna účast na sletu. Samozřejmě, že jsem se omluvil. Do Brandýsa jel za maminkou tatínek. Já jsem jel za další týden. Zdálo se, že jsem vzat na milost. Mamince léčení prospělo, v dalším týdnu přijela domů. Během pobytu se maminka spřátelila s paní Ondráčkovou, dokonce se domluvily, že naši k nim do Plzně přijedou na návštěvu. Aniž bych se domlouval, připojil jsem se k rodičům a jel jsem taky. Byl založen pevný svazek, který bude požehnaný za necelé dva roky. Tatínek měl starost z mého chování a domlouval mi, že Ondráčků jsou slušná rodina, abych neudělal nějakou ostudu. Znal mě dobře. Uvědomil jsem si svůj věk; šlo mi na dvacátý pátý rok, a že bych měl přestat jančit. Ještě jsem absolvoval župní slet v Roudnici nad Labem a pak už jsme se sešli v Praze na sletu. Tam jsme měli každý své povinnosti, měli jsme na sebe čas až v den průvodu. Měli jsme se sejít u Husova pomníku na Staroměstském náměstí. Růženka měla starost, že tam bude spousta lidí a že se tam nenajdeme. Už ráno šla hledat naši ubytovnu. Vodítkem k hledání jí byly jen kouřící kanály na naší ulici. Našla nás a divila se mému klidu, když mě našla ve spodním prádle. A ona se tak nervovala! A já jsem si nedělal žádné starosti! Co kdybychom se tam nenašli! To bylo zájmu. Svým způsobem mi to dělalo radost. Ta mužská ješitnost. S úsměvem jsme to zvládli a užili jsme si hezký zbytek dne a sletu. Slíbili jsme si, že si napíšeme.

V předšletovém a šletovém období jsem byl v častém kontaktu s cvičitelem Janem Peškem. Toho mi poslal osud. Jenda byl vedoucí místní pobočky DEHTOCHEMY a nabídl mi místo. Rád jsem ho vzal. Tušil jsem, že budu mít protekci. DEHTOCHEMA byl staříčkový podnik se staříčkovou technikou. V souladu s názvem podniku bylo jeho prioritní výrobní náplní zpracování dehtu. Dehet se dovážel z Poldi Kladno. Zde se prováděla destilace na dehtový olej čili karbolineum na ochranu dřeva, druhým stupněm byl dřevocement k opravě střešních krytin, třetím stupněm byla smola na stavbu vozovek. Odpadním výrobkem byl naftalin. Vedlejší produkcí byl ferosin, to byl ochranný nátěr na železo, dále štěpařský vosk a lepidlo na ochranu stromů. Jestli se tam vyrábělo ještě něco, tak to už jsem zapomněl. Kancelářského personálu mnoho nebylo. Vedoucí Jan Pešek, Jarda Skřivánek, ten měl na starosti výrobu, starý pán – co já jsem se napřemýšlel, jak se jmenoval, od kterého jsem přejímal expedici a mzdové účetnictví, protože šel do důchodu a dvě děvčata – Maruška, která psala korespondenci, a Miluška, nejmladší ze tří dcer pana Riegera, toho, kterého zabili za to, že chodil do Poldovky dělat vrátného. Kanceláře jsme měli ve vile bývalého majitele v areálu továrny. Jenda Pešek v té vile bydlel. Moje pracovní náplň mi vyhovovala. Objednávání vagónů na dráze bylo zaběhnuto a fungovalo bez problémů. Mzdové účetnictví jsem taky zvládl. S potěšením jsem v průběhu času přivítal zavedení provozního účetnictví. Na instruktáže jsem jezdil do Teplic. Tam jsme se pravidelně sjížděli účetní ze všech závodů. Pan Šoun nás učil a vyučil baťovský systém provozního účetnictví. To mi velmi vyhovovalo a bavilo. Takže ho v budoucnosti zavedu u svého dalšího zaměstnavatele. Při tomto systému jsem zjistil ziskovost v každém středisku každý měsíc. Bavilo mě to. Zvládl jsem to snadno. S měsíčními uzávěrkami jsem jezdil každý měsíc do Prahy. Ústředí sídlilo na Masarykově nábřeží, tenkrát se jmenovalo Gottwaldovo. Abych nezapomněl, měl jsem tam jmenovce – Čecha.

Cvičení v Sokole zatím běželo normálně. Stejně tak sborový zpěv. Tam už se úplně zabydlel Dalibor Basler. Jak už jsem se zmínil, byl to kluk mladší než já, čerstvě vystudovaný v nějakém uměleckém, asi hudebním, oboru. Byl zaměstnán v pražském rádiu. Jednou mě oslovil, jestli bych si nechtěl zahrát divadlo. Kvůli zpěvu. On totiž nacvičoval v lobečské Besedě Polskou krev. V té je náročný souzpěv "Jednadvacet". To čtyři karbaníci hrají karty a zpívají o tom. Že na to má slabé zpěváky a potřebuje někoho, kdo by to "utáhl". Nemusel mi říkat dvakrát. Šel jsem rád. Já jsem tu společnost trochu znal. Většinou to byli lidé z mého okolí. Režirovala to, a Helenu hrála, paní Něža, křestním jménem Anežka, proslulý divadelní maniak, civilním zaměstnáním fotografka. Nutno poznamenat, že fotit neuměla. Já jsem se na stará kolena upsal Thálii. Jarda Šlemr, herecký antitalent, hrál v každé její hře – byl to její manžel. Paní Něža byla dobrá herečka i zpěvačka. Měla vrozený talent, tak ho uplatňovala. Sebekriticky musím přiznat, že náš čtyřzpěv zůstal nejslabším místem celé hry. V jednom představení dokonce kritickým místem. Kluci úplně vypadli z rytmu a jedině zásah dirigenta to ještě zachránil. To už však jsme v budoucnosti.

Můj vztah s Růženkou se stabilizoval na korespondenci. Ta byla častá a není mi jasné, o čem jsme si psali. Na osobní styk jsme vymysleli klíč. Jednu neděli

jsme se sešli v Plzni, druhou v Kralupech, třetí někde na cestě mezi těmito městy, čtvrtou neděli jsme měli volno. A pak znovu. Fungovalo to dobře. Pokud jde o ty třetí neděle, několikrát to byla Praha, Senohraby, Karlštejn, Benešov u Prahy, Roztoky nad Vltavou. Jednou měl náš vztah namále. Bylo to na Karlštejně. Řeč se několikrát vrátila na mé působení na divadle. Růženka žárlila a hrotila situaci. Vyvrcholilo to na nádraží a už jsme se loučili a vlastně jsme se rozcházel. Růženka se otočila u vlaku a řekla: "Takhle se nemůžeme rozejít, já ti napíšu". A zase se to urovnalo.

Podle plánu byla na řadě schůzka v Plzni. Nevím, co bylo na tu neděli na programu, možná zrovna návštěva divadla. Ta byla už v sobotu večer na programu několikrát. Růženka mi oznámila, že má zajištěno ubytování v hotelu Šumava. To byl hotel blízko nádraží, v Mikulášské ulici. V sousedství Mikulášského hřbitova. Ubytovaní nebylo nic moc, ale čisté a s jeho blokováním počkali až do pozdního večera. Ráno jsem zaplatil a šel jsem. Teprve podstatně později jsme se domluvili, že Růža to zaplatila předem a ode mne si to nechali zaplatit podruhé.

Podstatně jednodušeji to Růženka vymyslela pro případy, kdy přijížděla na schůzku do Kralup. Byla totiž zaměstnána na plzeňském ředitelství drah a tam bylo vžito, že pro služební cesty měli k dispozici ve všech stanicích dráhy noclehárny. O tom jsem já samozřejmě nevěděl. A tak před každou cestou do Kralup zavolala do noclehárny a zajistila si nocleh sama. Kralupská nocležna byla proti bráně do továrny na barvy a laky. Vždycky jsem jí tam doprovázel a v neděli ráno vyzvedl. Naše schůzky bývaly dost platonické.

Měl jsem správný dojem, že Růženka prožívá naší známost s celou kanceláří. Přesvědčil jsem se o tom při jedné mé zimní návštěvě Plzně. Zaranžovali společný výlet na Šumavu. Jelo se na Špičák – samozřejmě vlakem. Jela celá kancelář – myšleno všechno osazenstvo. Jeli mně ohodnotit. Já celý ve vypůjčeném, počínaje lyžemi, botami a konče rádiovkou. Byli jsme nahoře na Špičáku, sjezd na Hofmanky a jezdili jsme u Hrnčíře. Asi jsem, soudě z průběhu, obstál.

1. května 1949 jsme měli sraz v Praze. Bylo krásné počasí, tak jsme se rozhodli pro pěší procházku a zamířili na sever podle Vltavy. Zpočátku to bylo bez cíle, ale postupně se to vyvinulo na cíl v Kralupech. Samozřejmě, že jsme to nedošli, vždyť je to 27 kilometrů. V Sedlci jsme použili přívoz na pravý břeh Vltavy. Byla to romantická vycházka, ale došli jsme jenom do Roztok. Tam je vysoký sráz nad řekou s kouzelným výhledem. Tam jsme skončili, zalehli jsme na vyhlídku a kochali jsme se. Z Roztok vyšel průvod s muzikou. Proto si pamatuji, že to bylo 1. máje. Pochod byl nahoru dobře slyšet. Uvědomuji si, že jsem ještě neměl příležitost doznání, že jsem celou dobu, myslím tím dlouhodobě, kouřil. Růženka si příležitostně taky zapálila. Tenkrát jsem to kouření neuhlídál. Oharek mi upadl na rameno a propálil mi sako. Díky tomu si pamatuji, že jsem měl hnědé, celkem nové šaty. Byla to hrubě tkaná látka. Mrzelo mě to. Situaci zachránila Růženka – a tím si mě získala. Vyndala šitíčko, vypárala několik nití pod podšívku a díru zcela odborně vypletla. Nebylo to vůbec vidět. To mě zaujalo, přiznávám se. Její cena stoupla v mých očích. Byla to drobnost, ale bylo to víc než láska. Do Prahy jsme se vraceli sblížení.

Domluvili jsme si společnou dovolenou. Pojedeme do Severních Čech na kolech. Naslepo bez objednávky. Růženka přijela do Kralup, kolo ve vlaku. Druhý den ráno jsme naložili do vlaku na Děčín dvě kola s cílem v Lovosicích. Tam jsme na ně nasedli a šlapali jsme podle levého břehu řeky nádherným údolím Labe, vpravo Radobýl, Žernoseky s vinicemi, Sebusín s daleko viditelným kostelem, hrad Střekov, Ústí nad Labem až skoro do Děčína. Před Děčínem jsme odbočili doleva a se stráně do Jílového. To už se stmívalo, tak jsme se ubytovali v hotelu na hlavní silnici. Tam jsme hlavně lenošili a dělali pěší výlety do okolí. Nejhezčí byl na Děčínský Sněžník. To je kamenná rozhledna s pěkným výhledem. Jistě, že jsme vylezli nahoru a kochali se českým severem. Milešovka, Labské pískovce i vzdálenější Házmburk. "Hledáš Litoměřice?" ptala se Růža. "Proč?" já na to. "Protože tam máš holku" rýpla si. Zase ta žárlivost. Moje maminka si pustila pusu na špacír, a nevím, proč o tom mluvila. Asi se chlubila, nevím čím a proč. Po týdenním bloumání jsme znovu nasedli na kola a přes děčínský most jsme se přesunuli do Hřenska. Ubytovali jsme se v malém hotýlku ve vesničce zapomenutého jména a prochodili jsme národní park včetně obou soutěsek a Pravčické brány. Tenkrát to ještě národní park nebyl, ale líbilo se nám to stejně.

Už dávno dozněly vzpomínky na Polskou krev a dozrávaly úvahy o další Nezvalově operetě – Vinobraní. Konala se zpívaná zkouška v bytě u Baslerů – rozdávaly se role. Já jsem neobstál. Zbyla na mne druhořadá role. Nevím, čím to byl nápad, uvažovat o mně na hlavní roli. Byt Baslerů byl v Kralupech – za vodou. Nevím, jaká náhoda byla příčinou, že jsem se do Lobečku vracel sám s Něžou. Manžel Jarda na té zkoušce nebyl – měl dost nepravidelné směny. Rozhovor se vyvíjel romanticky. Ulice na most byla pološera. Paní Něža zahrnula do temného parku. Poslušně jsem následoval. Následné sblížení bylo příjemné. Skromné prostředí parkové lavičky, té poslední u plotu, vzplanulo do ruda. Bylo ticho, ale v hlavě mi hučelo. Paní Něža převzala iniciativu. Byla profesionálně zručná a fantastická. Nikdo nešel kolem a to bylo moc dobře. Bylo to krásné a poučné.

Jednu z příštích sobot jsme se sešli v Praze. Využili jsme náhodně spojení do Benešova. Náhodou. To byla taková naše hra. Prostě někam, tak do Benešova. Tam si najdeme nocleh a ráno se vrátíme do Posázaví. Tam to prochodíme a uvidíme. Do Benešova jsme přijeli skoro potmě. V hotelu jsme pohořeli. Ty dny byl v Benešově loutkářský festival a všechno bylo beznadějně přeplněné. Zjistili jsme odjezd prvního ranního vlaku do Čerčan a po večeři jsme vyšli čekat do parku. Naštěstí byla nádherná letní teplá noc. Byla to hezká noc. Zdůrazňuji, že platonická. Na to byla Růženka zásadová. Druhý den jsme svou procházku skončili v Senohrabech. Dlouho jsme pak vzpomínali na tamější oběd, přesněji řečeno na polévku. Jmenovala se šípková. Realita odpovídá názvu – průhledný vývar s šípkovou chutí, bez jakéhokoliv závaru. Dlouho jsme to pobaveně publikovali. Koncem zimy 1949/50 jsme trávili neděli v Plzni. Často jsme bývali v divadle, ale tentokrát jsme byli na procházce. Na Homolce, v Doudlevcích, v Borském parku. Už jsme řešili vážnější problémy než obvykle. Růžence šlo na 25. rok, mně na 27. Právě jsme stáli na Tyršově mostě, když poprvé zaznělo, že se vezmeme. Uznali jsme oba, že je to rozumné řešení. Už nás stejně nic jiného nečekalo. Hned jsme se

dohodli, že zajdeme k Ondráčkům a já požádám o Růženky ruku její rodiče. Prý se to tak ve slušných rodinách dělá. Prý nevadí, že nemám kytku pro mou budoucí tchýni. Samo sebou, že nevadilo, ale stejně jsem se předem omluvil. Mé žádosti, jak jsem čekal, bylo neprodleně vyhověno. Bylo vybráno i datum – 22. dubna 1950. Květen prý to být nemůže, to by přineslo neštěstí. Byly domluveny všechny podrobnosti. Veselka že bude u Ondráčků a mimo obřadu na radnici bude i obřad v Korandově sboru. Já budu mít pět hostů: moje rodiče, svědka Věnu Hrušků a dva zpěváky – Evu Osobovou a Miloše Němotu. To jsem tenkrát zkazil. Zapomněl jsem na Zdeňka Němotu, syna strýčka Pepy (Maruška a Jožka byli ještě malí). Taky mi to dali znát a jejich svatby mi neoznámili. No, on vlastně ani Miloš mi to neoznámil. Loučení se svobodou bylo opakováním poslední učební lekce. Beze svědků, bez publika. Byl jsem skromným žákem. Vděčným a učenlivým.

Náš svatební den byl dvoufázový. Ty tam jsou doby, kdy matriky byly na farním úřadě. Teď byla matrika na magistrátě a pro vznik manželství byl právoplatný obřad na radnici. Ten se v našem případě konal 20. dubna 1950 dopoledne na plzeňské radnici. Předem jsme rozhodli, že se bude konat bez veřejnosti. A tak jsme to odbyli ve čtyřech: my dva a svědkové Věna Hrušků na mé straně a pan Prokopec na straně Růženky. Vlastně v pěti – na naší svatbu na radnici se dostavil i pan Jánský, bývalý šéf Růženky. Podstatně větší účast veřejnosti měl odpolední obřad v Korandově sboru. Oddával nás pan farář Kureš. Podle slibu nám zazpívala Eva Osobová a Miloš Němota, moje sestřenice a můj bratranec. Družbu obstaraly děti Prokopců – Jarka a Pavel. Z účastníků veselky si pamatuji mimo již uvedených osob oba rodičovské páry a Elišku, tehdy ještě Švejkarovou, později provdanou Davidovou. Už si nepamatuji, kde tenkrát spali. My s Růženkou jsme spanilou svatební noc strávili v uvolněném pokoji v Koterovské ulici 107. Byli jsme přesvědčeni, že to byla ta nejkrásnější svatba.

Krátce po svatbě jsme prožili dovolenou v Trhových Svinech. Museli mě ukázat širokému příbuzenstvu a představit mi totéž. Bydleli jsme v domku, který patřil Ondráčkovým. Nepamatuji si ty dědické závislosti, ale na štěstí bylo tomu tak. Brzy se ukáže proč. Strýček Růženky Láďa (bratr tchýně) měl ve Svinech továrnu na hračky – a tři syny. Druhý strýček Kašpar (druhý bratr mé tchýně) byl svinenský švec a měl dva syny. Všichni v té době žili ve Svinech. Růženka prý tam prožila několikery prázdniny. Další rodiny Stráských rodu (Růženky maminka se za svobodna jmenovala Stráská) bydlely v Praze, Táboře, Českých Budějovicích. Písku a v Českých Velenicích. Tam se Růženka narodila. Žili tam do roku 1938 a při odstoupení pohraničí Německu se přestěhovali do Plzně. To byl rod Stráských. Rod tchánův pocházel z Rakovníka. Já to podrobně uvedu v příloze. Stejně jako rody mých rodičů.

Taky mě stačili povolat na mimořádné vojenské cvičení. Špatně si mě zařadili mezi vhodné důstojníky. Cvičení bylo určeno pro budoucí velitele záškodnických skupin. Na co na všechno nemysleli! Že nejsem vhodným subjektem, jsem je přesvědčil už v průběhu cvičení svým nekomunistickým postojem. Jako odvetu za to mě zatížili nadměrným počtem normálních cvičení. Zato jsem měl omezený počet povýšení. Dotáhl jsem to na nadporučíka. To

mimořádné cvičení mělo dva efekty. Zjistilo se, že jsem šeroslepý. To znamená, že nevidím už při minimálním šeru. Dodatečně se mi to potvrdilo při jízdě autem. Druhý efekt – naučil jsem se, jak založit požár s časovým posunem: smíchá se 1:1 cukr a potaš. Cukr normální z kuchyně a potaš je dostupná chemikálie. Do skleněné lahvičky se nalije kyselina sírová. Na hrdlo lahvičky navlékneme a připevníme gumovou blánu. Zajistíme, aby kyselina nezasáhla gumu. Dřív, než to uvedeme do chodu, musíme vyzkoušet, za jaký čas rozleptá kyselina gumu tak, že proteče do cukrové směsi. Čas k tomu potřebný bude časová prodleva. Teď se to může spustit. Směs umístit na místo požáru, láhev otočit dnem vzhůru a umístit do směsi. To je začátek časové prodlevy. Doporučuje se přiložit textilii nasycenou olejem. Podotýkám, že jsem to nikdy nevyzkoušel.

2 5. 2. 1950 Na následky mučení podlehl číhošťský farář Josef Toufar za inscenovaný číhošťský zázrak

8. 6. 1950 V inscenovaném procesu byli odsouzeni k smrti a popraveni Dr. Milada Horáková a další

1. 7. 1951 Za vraždu tří členů MNV v Babicích bylo popraveno sedm údajných pachatelů

27. 11. 1952 Za protistátní činnost odsouzeni Rudolf Slánský, Vladimír Clementis a devět dalších k trestu smrti a popraveni.

A byly další smrti.

Jak bylo předem dohodnuto, odstěhovala se Růženka za mnou do Kralup. V domku mých rodičů jsme měli dvě místnosti. Nebylo to bydlení na úrovni bytu Ondráčků. Růženka měla kompletní kuchyni a do druhé místnosti jsme si koupili ložnici s hnědě čalouněným dvoulůžkem. Do kuchyně jsem opatřil krytou vanu. Odpad jsem z ní odvedl do trativodu na zahrádce. Problémem zůstal zdroj vody, kterou jsem musel nosit a ohřívat. Koupili jsme si plynový sporák. Nedostatkem byl suchý záchod a otevřený vstup do místnůstky s ostatky Jiřího. Brali jsme to jako provizorium. Růženka šla do práce, ale zůstala na dráze. Dlouho tam nebude, protože brzo přišla do jiného stavu. Mně to v Dehtochemě jde, občas zajedu do Teplic na školení nebo do Prahy s uzávěrkou. Úspěšně jsme sehráli Vinobraní, začíná se zkoušet Její pastorkyně, drama Gabriely Preisové. V zaměstnání nás v kanceláři navštívil malý tlustý pán – pan Vraný. Byl to akademický malíř a nabízel své obrazy. Na první pohled se mi zalíbil menší obraz – průhled do osvětleného lesa s potokem. Koupil jsem ho – dodnes mi přináší radost. Visí mi nad hlavou. S Růženkou jsme mu říkali Zlatá stoka, ale nebyla to.

Neměl bych sahat tak daleko do minulosti, ale nedá mi to. Když mi bylo asi deset let, patřil do naší party klukovských her mimo jiné i Miroslav Svoboda. Nebyla na něm patrná nějaká úchylka. Docela normální kluk. Měl docela normální rodiče. Měl docela normální zájmy. Prostě nic nás tenkrát nenapadlo. Nenapadlo nás, že by z něj mohla být taková zrůda, až dospěje. Stal se z něj pražský kat. On na to byl dokonce hrdý. Prý o svém povolání vyprávěl v hospodě. Například o tom, že před každou popravou má nové rukavice, které po vykonané popravě sundá a hodí

je pod nohy popraveného. Jako že ho to očistí. Tak toho jsem vídal, když okolo nás chodil od pražského vlaku.

Píše se rok 1950. Je pět let po válce, ale ještě ani zdaleka nelze věci považovat za normalizované. Teď mám na mysli cestovní ruch. Autobusy jsou stále nedostatkovým artiklem a hlad po cestování se řešil náhradními prostředky, v případě Dehtochemy, mého zaměstnavatele, se to řešilo použitím nákladního auta. Na korbu se umístila pevná sedadla, pro případ nehody se nainstalovala plachta. Rádi jsme s Růženkou tuto náhražku použili. Hykl a Šára byli dva řidiči, kteří s námi postupně absolvovali výlety, vlastně výjezdy na Sázavu, to byl rodný kraj pana Skřivánka; příští zájezd byl do Krkonoš a dokonce na Moravu do Moravského krasu – na Macochu. Je možné, že jsme to přehnali. To jsem si uvědomil až později, když byla Růženka nemocná v průběhu těhotenství a zejména v době porodu. Teď se nám to zatím líbilo.

Hnedle jsem zapomněl se zmínit, že jsem v minulosti stihl ve Chvatěrubech pod režii strýčka Hrušků sehrát drama Vinice autorů Tomanových a následně pak s odstupem Maryšu bratří Mrštíkových. V Lobečku v besedě jsme zvládli celkem úspěšně Její pastorkyni. Nevím, kdo přišel s nápadem, že tuto hru zopakujeme v Městském divadle ve Slaném. Pro tuto reprízu rozhodla paní Něža, že Števu (Števu hrál Jarda Šlemr) zahraje Růženka. Jméno té role mi vypadlo z paměti. Riskantní, velmi riskantní nápad, jak se ukáže.

Zpráva jako blesk. Dehtochema v Kralupech se ruší. Upřímně řečeno, dalo se to čekat. Strojní zařízení zastaralé, kapacita jako nic. Jenomže jsme to nečekali. Naštěstí školení v Teplicích skončila, už jsme to zvládli. Jako bychom na to čekali. Pražské ústředí se mnou uzavřelo smlouvu na zpracování závěrečné uzávěrky likvidované továrny. Když jsem vezl uzávěrku do Prahy, jela se mnou Růženka. Měli jsme tam nějaké divadlo. Moc se v Praze nevyznala, musela všude se mnou. Šla se mnou i na Dehtochemu a zatím, co jsem byl s tou uzávěrkou na vedení, seděla na chodbě a čekala na mne. Když jsem se vrátil, překvapila mě otázkou: „Našly tě ty holky?“ Pak to upřesnila: „Volaly na sebe: Holky, je tu Čech!“ Zřejmě znělo nepřesvědčivě moje vysvětlení, že to neplatilo na mne, ale na mého jmenovce z Dehtochemy. Její reakce svědčily o tom, že mi to nevěřila a zase žárlila.

Dlouho jsem bez místa nebyl. Tentokrát spásu přinesl Antonín Houdek. To byl mírně starší kolega obchodní akademik, bývalý přítel mého bratra Jiřího. Jeho vadou bylo, že byl komunist, lépe řečeno bývalý sociální demokrat. Pracoval jako tajemník na Městském národním výboru v Kralupech nad Vltavou. Komický mi byl tím, že jako angličtinář vyslovoval magi jako medži. Netuše nic zlého, nechal jsem se naverbovat do nově ustanoveného komunálního podniku. Ještě jsem netušil, co je to zač. Brzo mě přidělili k novému šéfovi. Byl jím Jaroslav Charamza. Přistěhoval se ze severu Čech s manželkou Jarkou a synem. Spřátelili jsme se přesto, že byl tvrdým komunistou. Tato otázka se mezi námi nikdy neřešila. Ani slovem, ani náznakem. Růženka se skamarádila s Jarkou. Scházeli jsme se u nás nebo u nich. Hrávali jsme spolu halmu. Myslím, že byl nemocný. Každopádně trpěl bolestmi zaníceného trojklaného nervu. Zásadně mě s sebou nebral na své cesty za

kralupskými drobnými podnikateli. Jeho metody na získávání jednotlivých provozoven mi zůstaly utajeny. Šlo o vstup do Komunálního podniku města Kralup nad Vltavou. Byl mimořádně úspěšný a já jsem do své účetní evidence postupně zařazoval různorodé podniky. Podotýkám drobné podniky: sodovkárnu, košíkářství, instalatérství, pohřební ústav, pletárnu, sklenářství, lepení plakátů, komunální služby, květinářství. Snad jsem na nikoho nezapomněl. Pak přišly na řadu hospody. Těch bylo dost. Zaváděl jsem tam provozní účetnictví, které jsem se naučil v Dehtochemě. Bylo dost obtížné zavést jednotný systém na tak různorodém podnikání. Mohl jsem si leccos dovolit, neměl jsem nad sebou kontrolu. Potíž byla v tom, zavést jednotné vykazování činnosti, nebo alespoň podobné. Někde jsem jim to ze začátku musel udělat sám. Bylo mi těch lidí líto a od začátku jsem poznal, že to není nic pro mne. Přesto bylo zajímavé vnikat do tajů tolika profesí.

Nezbývá mi, než se omluvit, že nejsem schopen uhlídat chronologii událostí. Událo se toho tolik, že to nedokáži. Omluvte proto, bude-li něco posunuto.

Dne 2. března 1951 se narodila naše první dceruška. Nebylo to však tak jednoduché. Růženka byla nemocná. Měla zánět ledvinových pánví. Nedovedl jsem posoudit závažnost toho onemocnění. Růženka ležela v porodnici ve Slaném. Ošetřujícím lékařem byl Dr. Patka. Já jsem byl ten den ve Slaném a Dr. Patka mě vzal s sebou na sál k Růžence. Před tím mi řekl, že je to riskantní, abych s dítětem nepočítal a za Růženku, že mi nemůže dát záruku. Ta návštěva u Růženky byla myšlena jako šance k poslednímu rozloučení. Vysvětlil mi, že by potřebovala antibiotika. Tenkrát to ještě byla nedostupná léčba, alespoň pro obyčejné smrtelníky. Ujistil jsem ho, že je opatřím, aby také udělal, co se dá. Nakonec se porod povedl, Růženka to vydržela a kupodivu děťátko také. Poležely si v porodnici poněkud déle a já jsem zatím napsal Slávkovi Pražákovi do Švýcarska o antibiotika. Ta došla obratem s dopisem, že jsem měl štěstí, že Slávek byl na té adrese. Normálně že žijí, jak napsal, za Pyrenejemi. Později jsem se dozvěděl, že na Kanárských ostrovech. Pro zásilku jsem musel do Prahy, na celnici. Vydali mi to až po dlouhých debatách. Došlo mi, že kalkulují s tím, že jim to zůstane. Nakonec jsem to uhájil a přivezl. I potom to dalo hlídání, aby to někdo nezaměnil a Růženka si nechala napíchat všechny injekce. Zdá se, že se z toho dostala. Dceruška, kterou si s sebou přivezla, se jmenovala taky Růženka. Ale protože se nám to později nelíbilo, začali jsme jí říkat Renatka. Po pravdě řečeno bylo to jméno po paní Renátě Tyršové, manželce zakladatele Sokola Miroslava Tyrše. U té dělala společnici nebo co teta Vránová, rozená Ondráčková, sestra mého tchána. K té jsme několikrát dojížděli do Prahy – Břevnova. Na památku narození Renatky jsem Růžence koupil zlatý prsten s kamínkem. Ta ho po letech ztratila na Sněžce.

Renatka každou noc plakala. Domníval jsem se, že se bála tmy. Nedivil jsem se. Naše ložnice, tím, že byla propojena s tou záhrobní komorou na Jiřího urnu, zákonitě působila tísnivě. I na mne a na Růženku. I jiné věci působily tísnivě. Soužití s mou maminkou jen potvrzovalo, že soužití tchýně a snachy je nemožné. Například mi maminka říkala: “Všiml sis, jak má Růženka zaprané ty kalhotky?” Myslela ty visící na šňůře venku. Samozřejmě, že jsem si toho všiml. Mám oči. Ale řekl jsem si, jak to chudák má prát v té tvrdé vodě? Atmosféra houstla. Růženka

přišla s tím, že chodím s Něžou Šlemrovou. Prý jí to řekla ta holka Baslerová co s ní seděla na zkoušce Její pastorkyně pro Slaný. Nemohla nic vědět. Něco vycítila ze zkoušek. Jen se něco domnívala. Samozřejmě jsem to popřel. Asi ne moc přesvědčivě. To musí nechat stopu. Maminka Ondráčková bydlela přechodně u nás. Pomáhala Růžence s Renatkou. Jednou ráno, jsem odcházel do práce, vyšla za mnou na dvůr a začala mi domlouvat. Vypěnil jsem. „Paní Ondráčková“, žádné maminko ani žádné zdobnělino. „Paní Ondráčková“ povídám, „nepleťte se mezi nás nebo to špatně dopadne.“ Přesně si to pamatuji. Od té doby nic. Když jsem přišel z práce, dozvěděl jsem se, že u nás byla Marie, vdova po Jiřím. Chodívala k nám k urně Jiřího. Zůstala na kafe a vyprávěla Růže, jak to tenkrát bylo. Jako bych to slyšel. Já mám tak hezkou dcerušku a teď mi hrozí, že se rozvedu. To nesmím dovolit! Musím vymyslet, jak se odtud dostaneme. A teď ještě to moje zapojení na socializaci živnostníků. To už je příliš. Vymysli jak odtud. Aby se to pokud možno nedotklo mých rodičů. Stále беру ohledy.

Když je situace kritická, vyřeší to náhoda. V novinách mě upoutal čtvrtstránkový inzerát. Vysoká škola pedagogická v Plzni má ještě volná místa na matematické katedře. Ukázal jsem ten inzerát Růžence. Že bych se tam rád přihlásil. Samozřejmě, že byla pro, ani se neptala, z čeho budeme žít. Její maminka byla taky pro a tchána se nikdo neptal. Možná formálně. Jára Charamza nadšen nebyl, ale dal mi doporučující dopis. Moji rodiče také souhlasili. Těšili se, že budou mít syna s titulem. Jenom já jsem věděl, že nebudou. Já už jsem věděl, že to nedodělám, že je to kamufláž. Ani ve snu jsem nechtěl být učitelem. Podal jsem si přihlášku a oni mě přijali. Měl jsem handicap proti spolužákům. Byli mladší skoro o deset let, těsně po maturitě. Měli lepší průpravu v matematice než já z obchodní akademie. Já jsem se začal učit azbuku, ale věděl jsem, že tam budu jen jeden semestr. Předsevzal jsem si ale, že udělám předepsané zkoušky, aby mě neměli za sraba. Už se nepamatuji, z čeho byly, ale vím, že byly tři. Potíže jsem měl se syntetickou algebrou. To se mi zdálo nějaké nezajímavé a nekonkrétní. Měli jsme profesora Kůse, to byl takový mrzout. Často jsem se na něco ptal, jemu se to nelíbilo, tak mě odbyl, abych šel do háje se svým selským rozumem. Více starostí jsem měl s penězi. Ještě mi sice zbylo něco z úspor po Slávkovi Pražákovi, ale musel jsem ještě přivydělat. Jezdil jsem příležitostně jako závodník s panem Prokopcem. Byl tak hodný, že mi to protekčně zprostředkoval. Jezdil Tatrou 111. Každá koruna dobrá. Druhý vedlejší příjem jsem měl z vojenské katedry. Všichni vysokoškoláci měli povinnou vojenskou přípravu. Ta mimo jiné spočívala v pořadových cvičeních a ta jsem prováděl. Bylo to trapné a nepříjemné a nepříliš dobře placené. Každá koruna dobrá. Samozřejmě jsem si podal žádost o byt. Právě probíhala široká výstavba bytoven na Slovanech, ale výhled byl daleko. Zatím jsme bydleli na Koterovské 107 u rodičů Růženky. V duchu jsem to považoval za pomstu. Růženka ovšem byla šťastná a spokojená. Babička musela být šťastná, že mohla hlídat. Děda se musel uskrovnit. Bylo zakázáno nazývat ho dědečkem. To prý je vhodné jen pro stařečky. Jak povrchní! Malá Renatka kvetla jako sluníčko. Kdyby ji tak viděl doktor Patka, ten co říkal, abych s ní nepočítal! Vycházka s nimi byla jako kouzelný balzám. Byl jsem s nimi šťastný. Myslím s Renatkou a Růženkou.

Využívám teď mé omluvy, kterou jsem udělal před třemi kapitolami a uvádím pro úplnost tři rekreace ROH, které jsme realizovali v uplynulých asi dvou nebo třech letech.

1) Kamenický Šenov. Tam jsem nastoupil sám, protože Růženka byla nemocná a přijela za mnou asi za tři dny. Tam jsme realizovali výlet na Panskou skálu a navštívili jsme sklárnu. Panská skála je bývalý čedičový lom; čedič je uspořádán ze šestibokých hranolů kolmo uložených. Snadno se lámal a používal se bez opracování v širokém okolí jako patníky. Je jich tam plno. Už se neláme.

2) Hrubá skála. To je velký obyvatelný zámek v Českém ráji. Je umístěn na typických pískovcových skalách. Prý odolal obléhání husity. Je z něho krásný výhled na skalní město. Navštívili jsme skalní hrad Valdštejn. Vede k němu krásná cesta s průchodem Myší dírou a okolo Adamova lože.

3) Pomezní boudy ve východní části Krkonoš. Původně vhodné k zimní rekreaci. My jsme tam však byli v létě. Byli jsme hřebenovou túrou na Sněžku. Právě při tomto výletu ztratila Růženka prstýnek za Renatku. Velmi jí to mrzelo. Při pobytu na Pomezních boudách jsem objevil ten inzerát na pedagogickou fakultu. Tam jsme se rozhodli k odjezdu z Kralup.

Následující příhodu bych nejraději vynechal. Ale bez té by to nebylo ono. Předem vás žádám, posuďte to objektivně, bez zaujetí. Nedělejte závěr příliš brzo. Mně na tom záleží. Stalo se toto: V době, kdy jsem za neuvěřitelně vysokou cenu vykoupil své rodinné štěstí, jsem spokojený a šťastný přecházel přechod přes Tylovu ulici u Práce. Už jsem téměř přešel, když jsem na své úrovni v protisměru zaregistroval Dášu. Tak to je v háji, rodinné štěstí je zase ohroženo. Nesmíme se scházet, známe to. Uhnul jsem očima, ona mě neviděla. Zastavila se na mé úrovni. Došlo mi, že mě zaregistrovala. Šel jsem dál. Tím, že jsem jí nepoznal, bude si myslet, že to nejsem já, že je to někdo podobný, vždyť už je to pět let, co jsme se viděli naposled. A vůbec, co bych dělal v Plzni. To bylo první rána, co mě buchla do hlavy. Určitě už je vdaná a nic se nestane, když si to vzájemně povíme a rozumně se zase rozejdeme. To byla druhá rána, co mě buchla do hlavy. Ne, to je příliš riskantní a nestojí to za to. To byla třetí rána. Ty šly tak rychle za sebou, že splynuly v jednu a trvaly zlomek času. To už jsem stoupal na protější chodník. Kdyby zavolala, nesmím zareagovat. Musím jít, jako že se mě to netýká. Nezavolala. Buď podlehla iluzi o dvojníkovi, nebo mě zapřela stejně jako já. Chvátal jsem, abych unikl na přechod přes třídu 1. máje. Napětí konečně povolilo. Ale neohlédl jsem se. Zapřel jsem svou bývalou kamarádku. Další cena za můj rodinný klid. Už mockrát jsem se Dáše v duchu omluvil. Omluvte mě také.

Je začátek roku 1953. Letos zemře Stalin a záhadně brzo po něm taky Gottwald. Že by se něco změnilo? Kdepak. Kolikátý už je rok první pětiletky. To už proběhla dvouletka, a když vyhlašovali první pětiletku, říkal jsem si, proč zdůrazňují, že první. To si myslí, že jich bude víc? Kdepak by mě napadlo, že jich bude – kolik vlastně? Sedm nebo osm? Že to bude čtyřicet let, to mě nenapadlo ani v nejhorším snu. Dobročinná nevědomosti! Teď je počátek roku 1953. Bez problémů jsem ukončil první semestr a hned potom studia. Prý to čekali, řekl mi jeden z profesorů. Nastala (vlastně už během studia) nová starost. Uvědomil jsem si, že jsem vlastně s tou

starostí ve svém plánu nepočítal. Podcenil jsem, že si budu muset najít nové zaměstnání. Plzeň byla pro mne cizí město. Bez známých a bez konexí. Bez znalosti možností. Neznal jsem plzeňské podniky – mimo Škodovky a pivovaru. Ani jsem nevěděl, kde je pracovní úřad. Ale tomu stejně nevěřím. V socialismu! Nakonec jsem se rozhodl podle přímlovu Růženčina bratrance Václava Vydry, bývalého škodováka. Přihlásím se do Škodovky, pro začátek na rýsovače, to že je průprava na všechny profese. Byla to moudrá rada, ale kde je má praxe... Začnu tedy úplně od začátku. Zašel jsem do Škodovky a hned mě vzali. Do TS haly. Na rýsovací desku.

Renatce už byly dva roky. Bylo to něžné ptáčátko. Byli jsme oba šťastní. Růženka už se zkonsolidovala. To by se Dr. Patka dovil, jak svými názory uklouzl. S dítětem nepočítejte a za paní vám neručím, strašil tenkrát před dvěma roky. Ten by se divil. Růženka také rozkvetla. Slušelo jim to spolu, když vyrazily na procházku. Přeběhly přes pole na Homolku nebo po silnici ke Koterovu. Výhledem z okna jsme sledovali, jak se hřiště u Světovaru zaplňuje bytovkami – čtyřdům a pětidům a další. Už nebyla za stavbami vidět porodnice. Stavěli rychle, ale pro nás stále nic. Chodil jsem se ptát zbytečně. Byli jsme odsouzeni k čekání.

TS hala byla novostavba. Ještě loni jsem přešel přes staveniště po veřejnosti přístupném prostranství. Ještě nestála 7. brána ve Skvrňanech ani brána na Karlově. Dnes je to za ohradou volně nepřístupné. Třípodlažní čelní administrativní budova u zdánlivě nízké haly, odhaduji 10.000 m² zastavěné plochy. Rozdělené na deset polí, v každém dva jeřáby, z nichž největší má nosnost 100 tun. S výjimkou vstupního a montážních polí osazené nepřehlednou plejádou obráběcích strojů ve všech velikostech. Od malých soustruhů, vrtaček a frézek až po gigantické karusely, horizontky a unikátní hoblovku. Všechny stroje v hráškově zelené barvě. Pastva pro mužské oči. V jiných krajích nevídaná kulisa. I když je všechno v provozu, nedělá to větší hluk. Isolované svářecí pracoviště. Mezi stroji roztroušené kabiny pro mistry a rýsovací desky. Montážní pole se vznikajícími novými stroji. A ty nové stroje jsou vysvětlením pro název závodu – Těžké strojírenství a z toho plynoucí zkratka TS.

Nábytek z Kralup jsme odvezli do Plzně. Kuchyň a ložnici jsme si uložili do skladu u Kovaříků. To byli přátelé Růženky, manželé Mirek a Zdeňka. Měli dům v Sušické ulici, blízko přejezdu přes dráhu do Božkova. Za domem měli prostornou kůlnu jako skladiště. Bylo tam čisto a sucho, krásně nám to tam přečkalo. Při návštěvě Kralup mi maminka sdělila, že mé místo u paní Něži převzal Honza Hirš. Jakoby chtěla říct, že nemusím mít starost. Však ono to bylo jedno. A nezáviděl jsem mu to. Zpráva o tom, že jsem skončil studia, rodiče zarmoutila. Tatínek na to zareagoval, že kdybych jim to řekl, že by mi pomohli. Bylo mi jich v duchu líto, že jsem je tak zklamal. Vlastně podvedl. Byl jsem rád, že k našim chodili Jára a Miluška Blažejovi. Jára byl vdovec po Aničce Jirátů, mé sestřenici. A znovu se oženil s Miluškou ze Skutče. Chodili k nám a hráli žolíky. Byl jsem za to moc rád. Taky jsem si s nimi několikrát zahrál. Při letošní návštěvě (2013) jsem je už nenalezl. Škoda, že mi zmizeli ze života. Jako celý rod Víznerů.

Nástup na rysplotnu byl pro mne krokem do neznáma. Viděl jsem poprvé co je to rysplotna. Byl jsem přidělen do vstupního pole, kde byly prorýsovány

všechny odlitky i výkovky před vstupem do výroby. Byly čtyři – ty rysplotny. Byly to absolutně rovné litinové desky o rozměru 3x5 metrů. Vždy byly v páru – dvě vedle sebe ve stejné rovině, aby bylo možné umístit velký kus přes obě desky. V podstatě šlo o to, narýsovat na každý kus osy a plochy určené k opracování. Místa na odlitku nebo výkovku, na která bude rýsováno, se předem natřela bílou barvou. Kusy se na plotnu „šponovaly“ jeřábem. Každý jeřáb měl dva pracovníky. Jeřábník seděl nahoře na jeřábu v kabině a vazač se pohyboval dole a vázal kusy na lana. Velké kusy se šponovaly na šroubové panenky, aby bylo možné rýsovaný kus vyrovnat. Malé kusy se vyrovnávaly na dřevěné klíny. Každý kus nebo sérii kusů provázela průvodka, na které byla uvedena identifikace kusu s uvedeným technologickým postupem a výkresem. Technologický postup byl postupný přehled operací na jednotlivých obráběcích strojích, na kterých bude provedeno obrábění. U každé strojní operace je uvedena částka mzdy. Každá placená operace je vybavena mzdovým lístkem, který si ponechá dělník a vykáže ho do výplaty. Ve sledu jsou vkládané operace jako rýsovací deska, technická kontrola, tepelné zpracování, sváření a pod. Vraťme se k mé první operaci. Podle přiloženého výkresu narýsuji po náležitém vyrovnaní osy, opracované plochy a podepiši průvodku. Pro jistotu, kdyby v budoucnosti něco nevyšlo.

Brzo po mém nástupu, a samozřejmě nezávisle na tom, zemřel 5. 3. 1953 Stalin. Podezřele krátce na to, po návratu z pohřbu v Moskvě, zemřel 14. 3. 1953 Gottwald. Nikdo neví, je-li mezi tím souvislost. Je-li, tají se to. Držel se smutek. Houkaly sirény a my jsme stáli na důkaz smutku. Nevěděl jsem za koho. Proběhl kolem mne kameraman a představte si, že tak jak jsem tam stál, jsem se objevil ve filmovém týdeníku! Nejsem na to hrdý. Naopak.

30. 5. 1953 Národní shromáždění přijalo zákon o měnové reformě. Reforma se provede výměnou peněz a vkladů v poměru 5:1 do částky 500 Kčs na osobu, výše pak 50:1. Zároveň byl zrušen přídělový systém, zavedeny nové maloobchodní ceny, mzdy, platy a důchody.

Rozkoukal jsem se rychle. Všichni kluci v mém věku. Parťák Jirka Jíša, skvělý průmyslovák. Žádní frajeři, doslova všichni nekomunisté. Práce mě bavila, jediná vada, že jsem byl v dělnickém stavu s platem označovače. Prý prozatím. Zatoužil jsem poznat práci na rysplotně pro mezioperace. Vyhověli mi a od 1. června přejdou na mezioperační. Na měsíc. Potom půjdou zpátky. Celkem vzato jsem se těšil. Práce tam byla přece jen čistější. Ale po měsíci se budu těšit zase zpátky.

Po obou „slavných“ pohřbech zvolilo 21. 3. 1953 Národní shromáždění prezidentem republiky Antonína Zápotockého. Moje rodiče mi vyprávěli, jak v době, kdy se stavěl kralupský most, v době, kdy (alespoň v Kralupech) bylo práce až nad hlavu, stával budoucí prezident na rohu u Meinlů s nezaměstnanými soudruhy. Žil z podpory pro nezaměstnané a vysedával v hospodách. Tento nový prezident vyzýval večer 30. 5. 1953 své národy ke klidu, že měnová reforma nebude, že je to jen šuška. Národy ještě nevěděly, že Národní shromáždění reformu už schválilo. Prezidentem uklidnění jsme 1. června 1953 nastoupili do zaměstnání, aby nám bylo hned ráno oznámeno, že reforma je a jak má být během

dne realizována. V TS hale bylo realizační středisko pro zaměstnance TS haly a přilehlých menších provozů. Jako třeba Waldrich haly, lehké haly, mědikovárny.

Šokovaní a rozzlobení zaměstnanci nepracovali, poslouchali opakovanou zprávu a kritizovali prolhaného prezidenta. Někdo řekl: „Pojďte před halu“. Netuše nic zlého jsme šli jako stádo ovcí. Dav před halou byl dost četný. Ani ve snu mě nenapadlo, že stojím v ohnisku vznikající demonstrace. „Pojďte na náměstí“ zase někdo prohodil. Je zajímavé, jak se člověk cítí silný, je-li schován v davu. Znělo to jako povel a taky to tak bylo pochopeno. A šlo se. Je zvláštní, jak je síla davu podmanivá. Náš závod TS byl až na konci Škodovky a tak jsme procházeli mezi provozy. Prvně jsme narazili na lokomotivku a postupně na další závody. Všude se k nám přidávali lidé a k páté bráně jakoby dorazila celá Škodovka. Branou jsme prošli bez problémů. Zahnuli jsme vlevo do Břeňkovy a Korandovy ulice. Kolem čtvrté brány a do Tylovky ulice. Dav stále rostl a tím i naše síla. V Tylovce se k nám připojil zástup z první brány. To už se přidávali i lidé mimo Škodovku. Dav už byl nedohledný. Ani jsem si neuvědomil, že jsem v čele průvodu. Při vstupu na Třidu 1. máje do nás vjel trolejbus. Prázdný. Poslali ho jako beranidlo proti průvodu. Vedle mne vyskočil chlapec a stáhl trolejbusu troleje. Okamžitě zastavil přesně na místě, kde jsem před rokem potkal Dášu. Ten den jsem si na ni však ani nevzpomněl. Zahnuli jsme k divadlu a trolejbus nechali davu. Všude lidstva jako o slavnosti. Jen ta nálada nebyla slavnostní. Zabočili jsme do Prešovské ulice. Na chodníku mladík demonstrativně mával desetikorunou a volal: „Na tohle jsem pracoval hodinu a teď to není k ničemu!“. A roztrhal ji a zahodil. Náměstí se rychle zaplnilo. Nevím, kudy jsme obešli kostel před radnicí. Nebylo k hnutí. Uvědomil jsem si, že nemáme protivníka. Kdo z radních nám může něco říct? Také dost dlouho trvalo, než někdo vyšel ven a začal něco povídat. Nerozuměli jsme mu. Když to chvíli trvalo, vykřikl někdo vedle mne, že chceme rozhlas, aby mluvil přes mikrofon. Dav tomu špatně porozuměl a myslel, že se jedná o žádost, aby se šlo k plzeňskému rozhlasu. Půlka davu začala skandovat, že chce rozhlas. Druhá polovina volala, že se půjde na justičák. Bylo mi jasné, jak je to bezzubé, bez šance a vůbec bez motivu. Někteří lidé vnikli do radnice a začali vyhazovat různé věci. Objevilo se nějaké neznámé auto. Na něm mladík v norském svetru ve společnosti nějaké dívky a začali cosi organizovat. Rozhodl jsem se odejít se skupinou jdoucí k rozhlasu. Dodatečně jsem se dozvěděl, že druhá skupina se skutečně dostala do justičáku a pustila nějaké vězně. To muselo být nějak domluveno. Naše skupina došla na Masarykovo náměstí. Tam jsme pietně chvíli postáli u sochy T. G. Masaryka, než jsme pokračovali k Belánce. K té pietě u TGM musím doplnit, že odpoledne nebo večer komunisté, v čele s herci Divadla J. K. Tyla, v odvetu za to tuto Masarykovu sochu strhli a zlikvidovali. Při tom jmenovitě vynikl herec Větrovec. Když jsme přicházeli k mostu na Jižní předměstí, vpochodoval na něj útvar asi padesáti milicionářů s puškami. Průvody se smíchaly. Vyšel na mne asi 35letý chlápek, nepříliš přesvědčený a nijak horlivý. Zatáhl jsem ho do chodby prvního činžáku vedle lékárny v Hálkově ulici. Cítil se dost bezradně a ujišťoval mě, že nemá náboje a ukázal mi prázdnou komoru pušky. Bylo nám to oběma trapné a rozešli jsme se. Bylo mi nad slunce jasné, že je konec. Šlo jen o to, dostat se zpátky do práce. Bylo už dlouho po poledni. Naše část průvodu se dala Hálkovou ulicí do Korandovy, ke

IV. bráně. Lidé venku se dožadovali, aby pustili odpolední směnu. Taková hloupost! Vždyť už nic nejde dělat. Přesto někdo otevřel bránu. Otevřela se před námi liduprázdná Škodovka. To byla příležitost pro mne. Proklouzl jsem a chvála jsem přes celou Škodovku do TS haly. Snadno jsem se domyslel, že budou vchod hlídat a tak jsem měl čas připravit si řeč. Hned od venkovních dveří jsem si všiml, že tam čeká Lojza Hudec. To byl mistr z montáže hydraulických lisů. Milicionář až na půdu, ale na hlavu nic moc. Předešel jsem ho v otázce. Ještě mě neznal. „Soudruhu“ povídám. „Soudruhu, já jsem z Waldrich haly, kde je tady to výměnné středisko?“ Zbaštil to i s navijákem, vzal mě za loket, odvedl mě do chodby a ochotně mi to ukázal. Poněkud jsem zvolnil, aby stačil zajít za roh. Rychle jsem přešel přes jídelnu a druhým vchodem nepozorovaně do dílny. Nikdo mě neviděl, byl jsem z nejhoršího venku. Stihl jsem to ještě před koncem ranní směny. Zařadil jsem se do prořídleho davu, hurá do šatny a domů. Trolejbusy už jezdily. I ten u Práce už zmizel. Zástupy lidu v ulicích byly stále ve zvýšeném množství. Doma už mě čekali. Paní Nečasová prý mě viděla v první řadě. Nežádoucí svědek. Snad bude mlčet. Večer se přihnál pan Prokopec, že mě viděl u IV. brány. Prý až potom si uvědomil, že je zle. Byl rád, že jsem proklouzl. Není to však ještě vyhrané! Bude následovat vyšetřování.

Doma byla pohoda. Počali jsme Vendulku. Samozřejmě, že jsem to netušil. Bylo to nechtěné. Teprve dodatečně jsem se toho dopočítal. Zjistil jsem, že zvýšená četnost styku nevystačí jen s ověřenými ochrannými zvyklostmi. Ještě asi po šesti hodinách byl drobeček aktivní. Musím dát větší pozor. Víckrát se to nestane. Vendulko, buď pozdravena.

Nastala vyšetřování. Vyšetřovali na závodním výboru ROH. Vyšetřovali jednotlivce. Vyšetřování vedl Jiří Švéda. Už jsem ho poznal. Byl v civilu krejčím. Zapálený komunista, zapálený milicionář. Byl velký, hubený na kost. Připomínal mi jezuitu, jako v době inkvizice. S nikým se nepárali. Těžší případy posílali do Jáchymova, lehké případy do pohraničí, nejčastěji jsem zaslechl Úterý. Konečně na mne přišla řada. Byl tam Švéda, Živný a ještě někdo. Ten se nezučastňoval. Vyšetřoval Švéda, v současné době vrtař, to jest dělník na vrtačce. Stojanové. Začal, kde jsem byl 1. 6. V práci, v TS hale, zatloukám. Jsem neprůstřelný, zatloukám. Proč prý mě soudružka Černá neuvedla v seznamu přítomných. Že nevím, asi mě ještě moc nezná, jsem tu krátce a ten den jsem se stěhoval na nové pracoviště. Asi jsme se minuli. Zatloukám, ale nepřesvědčuji ho. Po trapných dohadách najednou přišla pomoc z míst, odkud bych ji nečekal. Živný, předseda závodního výboru ROH. Ještě nedávno byl vazačem u jeřábu v našem poli. Tam jsme se potkávali. Živný jako z čistého nebe povídá: „Byl tady, já si na něj vzpomínám.“ Do nejdelší smrti se nedozvím, co ho k tomu vedlo. Spletl se? Nebo už to nemohl poslouchat. Každopádně byl konec vyšetřování a já jsem definitivně proklouzl. Bohudík. Nakonec mi ten den 1. 6. 1953 zaplatili. Proč také ne. Ráno jsem píchl před půl sedmou, odpoledne po druhé.

Na té mezioperační rysplotně to šlo, ale nebylo to ono. Na té vstupní pracovala elita. Za měsíc se tam vrátím! V mém okolí se vystřídalo dost lidí. Někteří byli vyhozeni mimo Plzeň, jiní byli vyhozeni z kanceláře do výroby. Také tak trestali.

Doma jsem teprve hledal své uplatnění. Našel jsem azyl v ohradě pana Prokopce. Tam jsme měli ve štosu dříví na podpal. Tak jsem ho tam řezal. Po večerech jsem hrál šachy v klubu u Světovaru. Tam jsme měli klubovnu na hřišti Sokola. V neděli jsme hrávali soutěžní zápasy. Později jsme se přestěhovali do tribuny na vededromu Dynama.

Na rysplotně jsem měl kolegu – truhláře. Prima kluk to byl. Škoda, že jsem zapomněl jméno. Udělal mi parádní loutkové divadélko. Vlastně bednu na jeviště a ozdobný portál. Byl to výstavní kousek. Doma jsem si to dodělal. Pozadí, kulisy, oponu, elektriku, nátěry a hlavně loutky. To byla příležitost pro Růženku. Uplatnila svoje vlohy pro sochařinu. Hlavičky jsme dělali z papíroviny. Já jsem to natřel a namaloval. Růženka je oblékla. Bavilo nás to. Byla to krásná práce. Vděčná.

S Růženkou jsme chodili do divadla. Měli jsme předplatné do Velkého divadla. Později jsme to rozšířili i na Komorní divadlo. Chodili jsme do obou. Obě předplatná jsme si udrželi až do pozdního věku.

Nadešla doba, že Růženka mohla a chtěla jít do práce. Nevím, proč zanevřela na dráhu. Dostala chuť poznat mé pracoviště, o kterém jsem tolik vyprávěl. Zeptal jsem se a vzali Růženku do materiálové skupiny. To je pracoviště, které zajišťuje nákup výchozího materiálu: odlitků, výkovků, píchaného, plechu i potrubí. Potíž spočívala v tom, sehnat objednaný materiál do termínu zahájení výroby. Myslím, že se tam Růžence líbilo. Až na to, že byla solí v očích lidem, kteří se tam nemohli dostat. Kroužil kolem Růženky Fridrich. Sama mi to řekla, a že se Fridrich podivil, jak se mnou může Růženka žít. Asi chtěla, abych žárlil. Už několikátý pokus. Mně ale nedošlo, na co mám žárlit. V té materiálové skupině vydržela Růženka až do porodu Vendulky. Zpátky už tam však nešla.

V Koreji se něco šustlo, tak mě povolali na vojenské cvičení. Mne snad povolají, i když se Chruščovovi zastaví větry. Povolali mě do Janovic nad Úhlavou. Celkem nic jsme tam nedělali. Jen náznak výcviku a jinak nic. Co jsme tam prolonošili času. A trvalo to kupodivu dlouho. To snad byl nejplanější poplach.

Snad už je nejvyšší čas, musím vás seznámit s tím, co se vlastně v TS hale vyrábí. Kdysi se to jmenovalo Závod válcovny a ze setrvačnosti se tak tomu říkalo ještě i později, ale vývoj to přejmenoval. Hlavní program byl válcovny. Hlavně válcovací stolice. Měly přídomek podle počtu válců: DUO znamenalo, že má jen dva akční válce, KVARTO znamená 2 akční + 2 opěrné, šestiválcová stolice (2 + 4), dvanáctiválcová (2 + 10) a jednou se vyráběla unikátní dvacetiválcová stolice (2 + 18). Dále k válcovným patří příslušenství jako nůžky, chladič zařízení. Jako doplňkový výrobní program jsou hydraulické lisy. Jako unikáty byly vyrobeny kovářské lisy o výtlačku 12.000 tun pro Kunčice a 6.000 tun pro Škodovku. Kovářské lisy jsou vyráběny od výtlačku 630 tun. Další artikl jsou zápustkové lisy, protlačovací lisy na trubky a na profily, lisy na eternit, zbrojařské, paketovací, montážní lisy. A řada drobnějších – keramické, tabákové, potravinářské, na chmel. S výjimkou drobnějších lisů měly ty větší nutnou doplňkovou akumulátorovou stanici. To byl zdroj tlakové kapaliny. Akustanice se dodávala i pro válcovny.

Po pravdě řečeno, nebyla plánovaná. Ale nesmírně jsem se těšil, až budeme mít Vendulku. Že se Renatce narodí sestřička. Stalo se to 10. března 1954. Maminka, přes všechny obavy to snesla dobře. Šlo to jako na drátku, bez komplikací. Vendulka se narodila v porodnici na Slovanech. Kdysi, ještě před dvěma roky, jsme viděli porodnici z okna v Koterovské 107. Dnes už je to téměř celé zastavěné. Bytů požehnaně přibývá, ale stále je to žalostně málo na nekonečné pořadníky. Nemáme žádnou protekci, žádnou tlačenko. Tím, že se narodila Vendulka, nám přibyly nějaké body, ale stále jsme bez šance. Přidělování bytů určitě neprobíhá poctivě. Už je nás šest v bytě 1+1. Konečně padla myšlenka na úrodnou půdu. Copak prodat domek v Trhových Svinech? Ještě je tu řada pietních zábran, nutnost získat souhlas rodiny. Ale už se na tom pracuje.

Změnil jsem zaměstnání. Už byl čas udělat krok. Přešel jsem do dílenského plánování. To je útvar, který postupně vydává do výroby jednotlivé zakázky a eviduje jejich průběh. Nic náročného. Za krátký čas mi bylo svěřeno sledování a vytížení úžinových strojů. To bývají zpravidla unikátní stroje, využívané i ostatními závody. Proto jsou sledovány na pravidelných poradách podnikovým dispečinkem. Strávil jsem spoustu času čekáním, až na mne přijde řada. Jednalo se o velkou hoblovku, velké karusely a velké horizontky. S podnikovým dispečerem Honzou Rozumem budu za několik let sousedem na chatě. Bude to dobrý kamarád a náruživý zpěvák – kytarista u táboráku. Samozřejmě až koupíme chatu.

Ještě z rysplotny mi zůstal kamarád Jirka Křen, vášnivý ochotník. Zlákal mě a přemluvil, že jsem si s nimi šel zahrát – Fidlovačku. Zejména mě zlákal, že to budou hrát v Malém, bývalém Německém, divadle, které tehdy stálo v Gethově ulici, na místě nynější banky. Měl jsem malou roli, už si ani nepamatuji její jméno. Utkvěl mi v paměti závěr premiéry. V závěrečném nástupu herců, v tak zvané děkovačce, se přihnala biletářka a k pobavení publika mi předala bonboniéru. Nevím, kdo mi ten trapas způsobil. Mám podezření na osazenstvo dílenského plánování, kde prim v takových taškařicích hrála paní Milada Holátová – zachovalá vdova. Pozor – nic jsem s ní neměl!

Ondráčků úspěšně přesvědčili rodinu v Trhových Svinech a prodali domek po rodičích. Za ty peníze jsme koupili rodinný domek Zátíší, Na Úhoru 30. Byl v zoufalém stavu, sotva obyvatelný, ale nastěhovali jsme se tam. Ondráčků šli na dvě místnosti v podkroví. Bylo to jejich výslovné přání, přesto že schody jim, zejména mamince, budou dělat potíže. My čtyři jsme se zabydleli dole. Bylo tam strašně práce. Okna potlučená skla, netěsnila, suchý záchod, voda na ulici, kanalizace nebyla, koupelna nebyla, vlastně nebylo nic. Jen velká spousta práce. Ploty plačkové, popadané, komín drží silou vůle. Topení do kamen.

Je říjen 1955. Zima na krku. Abychom tu nevymrzli. Prvně skla do oken. Těsnění do oken. Kamna do všech místností. Vymalovat. Uhlí do sklepa, dřevo na podpal. To byl jen začátek pro první zimu. Bydleli jsme. Teď to bude jedno za druhým. Nedávno prodloužili trať trolejbusu dvanáctky ze Skvrňan až na Novou Hospodu. Budeme mít dobré spojení do města. Do práce teď budu mít blíž.

O pět mám problémy s pořadím a s termíny. Jedná se o vojenská cvičení. Jakoby se s nimi roztrhl pytel. Prostě je vyjmenuji:

Kuřivody u Mimoně

Doupovské hory

Bor u Tachova

Vimperk

Dobrá Voda na Šumavě

Janovice nad Úhlavou

To je vyhozených peněz a toho ztraceného času!

U ž zase jsem změnil místo. Stále zůstávám v TS hale, ale přešel jsem na místo dispečera. Bylo nás řada. Hlavní dispečer byl Jan Rada. Ten seděl na dispečeru. K ruce měl Annu Černou – ta povýšila od rýsovačů. To je ta, co mě nedala do seznamu přítomných 1. 6. 1953. (V daleké budoucnosti se s ní sejdem s Růženkou. Bude dělat šatnářku v Komorním divadle.) Pak jsme tam byli dispečeri. Standa Martínek, Láďa Nosek, Jirka Jíša a další. Každý měl své zakázky, které musel provést a zkompletovat přes výrobu, kooperace, montáž a nátěry do výpravny. Já jsem měl na starosti hydrauliku, to je veškeré lisy a akustanice. Mezi dispečery přes předstírané kamarádství vládla krutá rivalita. V té vynikal zejména Standa Martínek, Nosek byl zase žalobníček. Neměl jsem to mezi nimi lehké. Zejména také proto, že válcovny byly dominujícími zakázkami a ta moje hydraulika hrála druhé housle. Svoje zakázky jsem musel provést po jednotlivých dílech, tak zvaných běžných číslech, na pracovní poradě vedené mnou neoblíbeným Fridrichem. Chtělo to pořádné sebezapření. Jeden příklad za všechny:

Rizikovými součástkami zakázek nebyly zpravidla velké díly. Ne vždy, ale většinou proběhly výrobou bez povšimnutí, nikdy se neztratily. Nejrizikovější bývala vřetena rozvodů. To byly většinou tyčinky dlouhé asi 20 cm o síle do 20 mm, spíše méně. To byly velmi namáhané díly. Proto byly ze speciálního materiálu, několikrát tepelně zpracované, broušené. Tepelné zpracování a broušení se provádělo ve specializovaných závodech na kooperaci. Většinou se vyráběly v menších sériích, protože se v několika rozvodech opakovaly. Vyráběl se jen potřebný počet, takže když někdo třeba na poslední operaci vyrobil zmetek, nebyla náhrada, ale ten jeden kus musel absolvovat celý proces znovu. A to potom záleželo na dispečerovi, aby to s ním oběhl v kapse. Mně se jednou ztratila celá série. Nenašel jsem je. Musel jsem sehnat nový materiál a začít znovu. Bylo to asi čtyřicet kusů. Už nevím, jestli jsem to stihl. Každopádně to byl pro mne pořádný malér. Nakonec se to přece vysvětlilo. Po létech, když jsem odcházel na odbyt, s tím vylezl na světlo boží Láďa Nosek. Celou tu dobu to udržel v tajnosti, teď už to nevydržel. Přiznal, že mi je ukradl Standa Martínek. Měl na své válcovně stejné hydraulické rozvody, své běžné číslo zanedbal a tak v tísní ukradl moje, které tehdy ležely po příchodu z tepelného zpracování na výpravně. Nejhorší bylo, že vše bylo s vědomím Fridricha. Doplatil jsem na malou popularitu hydrauliky. On byl v očích vedoucího hrdinou, protože zachránil zakázku válcoven. Tenkrát jsem byl moc rád, že odcházím.

Čas letěl v práci na baráku. Nechal jsem opravit komín a přeložit střechu. Měli jsme v sousedství pokrývače – Jardu Chmela. To byl otec toho Chmela, co měl, nebo možná ještě má, knihkupectví na Americké třídě. Abychom nemuseli chodit pro vodu do stojánku v Chotěšovské ulici, udělal jsem přípojku vody do celého baráku. Udělal jsem trativod a jímku přípojky a drátěný plot přes tři strany našeho pozemku. Rozboural jsem prádelnu a rozšířil ji o metr. Místo ní jsem udělal koupelnu s vanou a bojlerem. Na všechno jen dvě ruce. Objednali jsme ústřední topení do celého baráku. Vybetonoval jsem chodník okolo baráku. Na všechno jen dvě ruce a málo peněz. Protože k domu patřila jen malá zahrádka, právě tak na sušení prádla (mimochodem koupili jsme pračku), pronajal jsem si od Škodovky zahrádku. Byla za plotem Škodovky, směrem na Borská pole. Byla kus za silnicí, která vedla od stanice trolejbusu dvanáctky u panelárny – t. z. U Křížku – ke kasárnám u letiště, kde tenkrát byla ještě posádka. Na stanici u panelárny stál skutečný křížek, jako Boží muka. Ten samozřejmě komunisti odstranili. Na této stanici vystupovali houfně vojáci do kasáren a učňové do skvrňanského učiliště, protože tenkrát ještě neexistovala tramvajová trať do Zadních Skvrňan. Musím se však vrátit k naší zahrádce. Ta byla na půl cesty ze Zátíší podle Škodovky na Karlov. Byla to oplocená kolonie zahrádek zaměstnanců Škodovky. Byla tam rozvedena voda na zalévání. Měl jsem tam vzrostlé stromy – jabloně – a několik záhonků na zeleninu a jahody. Byl to vynikající příspěvek do kuchyně. Zahrádka byla časově náročný koníček. Při zaneprázdnění na baráku jsem to často řešil tak, že jsem dříve vstal a ještě za šera jsem se na zahrádce stavil na cestě do práce, abych mohl alespoň zalít, případně něco nutného udělat. K přepravě materiálu nebo sklizně (například jablek) jsem používal ruční čtyřkolák s vojkou, s kterým jsem měl tak důvěrné zkušenosti z mládí. K tomu vozíku velmi rád poznamenávám, že byl oblíbeným prostředkem k dopravě a ke hře mých dětí.

Čtvrti, kde jsme bydleli, se říkalo Zátíší. Brzo se z něj stalo Staré Zátíší, protože vpravo od Domažlické ulice při cestě z města na Novou Hospodu vyrostlo nové provizorní sídliště – Nové Zátíší. Protože se budovalo brigádnicky ve prospěch spřátelené Koreje, začalo se mu přezdívat Korea. Přesto, že se to stavělo jako provizorium, určené jen k dočasnému bydlení, bydlí se v něm dosud i po šedesáti letech. A název Korea či Nové Zátíší tomu zůstal dosud. Stavba, z které se stala benzinová stanice, byla také postavena brigádnicky. Bývala to naše samoobsluha. A vedle hasičárny stávala od nepaměti podlouhlá budova se záhadným jménem Graso. To byla univerzální společenská místnost, kde se konaly schůze, volby, tancovačky, prostě všechno. To bylo zátíšské kulturní centrum. Taky jsme tam začali chodit s Růženkou. Poznali jsme tam naše nové přátele – Riegrovy, Reinišovy, Valešovy. Nebylo na vybranou. Všichni byli komunisti, ale naštěstí ti chudí, pravověrní. Postupně se z nich vykrystalizovali nadšenci pro loutkové divadlo. Duchovním otcem se stal Jan Žák, od přírody výtvarník a kutil. Rychle jsem se k němu připojil a rozjeli jsme to. Nevím, kde se tam vzaly loutky. Naše ženy je převlékaly. Honza byl nadšený výtvarník, vyráběl kulisy a já jsem se ujal režie. Hráli jsme každých čtrnáct dní novou hru. Liché týdny se promítalo kino pro děti. To loutkové divadlo bylo velmi náročné, ale dařilo se nám to a bavilo nás to. Děti chodilo plné Graso. Velkým parťákem pro loutky se stal Alois Svoboda, kolega

kontrolor z TS haly. Naše děti Renatka a Vendulka byly nadšenými divačkami. Aby se to nepletlo, neodbylo se to jen loutkovým divadlem. Zahráli jsme si taky velké divadlo – ochotnické. To se tam vyskytoval starší fanda přes divadlo – Domin Dostál. Mermomocí režíroval a při tom si zahrál starého sluha v jednoaktovce Antona Pavloviče Čechova – Medvěd. Hlavní představení nabralo svérázný nádech. Hru zahajuje sluha Luka Domina Dostála. Chudáka zmohlo okno v paměti. Zareagoval nešťastně: „Tak jsem si to nepředstavoval“, odešel a zatáhl oponu. Napodruhé jsme to dohráli. Hrál jsem s Růženkou.

Podobný, vlastně stejný problém jako s chronologií vojenských cvičení mám i s našimi rekreačními či dovolenkovými pobyty. Musím je jen uvést v přehledu bez ohledu na časovém sledu a uspořádání:

Severní Čechy. S Růženkou na kolech. Jílové u Děčína, Děčínský Sněžník, Děčín, Hřensko, Pravčická brána, soutěsky.

Kamenický Šenov. S Růženkou rekreace ROH. Sklárna, Panská skála.

Mariánské Lázně. Opakované pobyty s Růženkou – lázeňský dům Agrikola, lázeňský dům ROH, Hotel Koshut. Několikrát autem.

Modrava. Opakované pobyty s Růženkou, našimi dětmi, s Robinkem. Kvilda, slatě, Vydra, koníček.

Opočno. S Růženkou autem. Ubytování v hostinci, zámek, Dobruška, třebechovický betlém. Výlet do Vysokého Mýta.

Hrubá Skála. S Růženkou. Rekreace ROH, Silvestr, hrad Valdštejn.

Špičák. S Růženkou. Moto 350, chata Pod Sjezdovkou.

Žděřina. S Růženkou a dětmi. Ostaš, Adršpašské skály, Broumovské stěny, koupaliště v Polici nad Metují, Babiččino údolí.

Vysoké Tatry. 1. Vlakem na volnou jízdenku. S bratrem Jirkou a bratry Kaňkovými. Čtyři v jednom stanu. Štrbské pleso, Rysy, Popradské pleso, Bratislava.

2. S Růženkou a dětmi. Letecky s TU 104. Štrba – paní Pálfová, Lomnické sedlo, Magistrála, Popradské pleso, Rysy, Poprad.

Bulharsko. 1. V roce 1968 s Růženkou a dětmi. Tam vlakem do Burgasu – Primorsko ve stanu, lodí do Nesebaru. Zpět autobusem přes Plovdiv, Niš, Bělehrad a Budapešť.

2. S Růženkou sami letecky. Slunečné Pobřeží, Nesebar, severní pohoří. S Jindrovými.

Beskydy. S Růženkou a Renatkou. Zotavovna Bílý kříž. Visalaje, Pustevny, Vrátná dolina, Bezručův rodný dům, Maryčka. S Králevičovými a Humeníkovými.

Sázava. S Růženkou autem Dehtochemy. Rodný kraj kolegy Skřivánka.

Střední Morava. S Růženkou autem Dehtochemy. Moravský kras, Macocha, Židenice.

Český ráj. S Růženkou, Vendulkou, babičkou a Robinem Moskvičem. Prachovské skály, hrad Kost.

Krkonoše. S Růženkou autem Dehtochemy. Sněžka, Pec pod Sněžkou.

Drábské světničky. S Růženkou Moskvičem. Zákupy.

Pomezní boudy. S Růženkou. Rekreační ROH. Hraniční cesta na Sněžku (východní). Zde dozrál nápad na odstěhování z Kralup v r. 1952. S Hnídkovými.

Vidžín. S Růženkou, Renatkou a oběma vnučkami Moskvičem. Úterý.

Hojsova Stráž. S oběma dětmi, částečně beze mne. Cesty na Špičák, Pancíř, Můstek. Dobrodružství s pídálkami, omezenými zavařeninou. Katastrofální stav lyžařských skokanských můstků. Návštěva Charamzových.

Koněpruské jeskyně. S oběma dětmi. Středověká mincovna. Cesta pěšky přes Srbský most na Karlštejn. Cesta okolo Berounky.

Srní. S oběma dětmi na lyžích. Společně s Noskovými. Noclehy v hotelu v nevytopených pokojích. Lyžování na neupravené sjezdovce.

Severní Čechy. Autobusem s Reinišů. Bez dětí. Libverda, Obří sud, Frýdland.

Jižní Morava. Autobusem sami. Hustopeče – vinné sklepy, Lednice – zimní zahrada, Valtice.

Kašperské Hory. Růženka sama s dětmi; nevím, kde jsem byl já. Hrad Kašperk.

Kdyně. Chatová osada u letní hospody. Opakované pobyty. Koupaliště (děti se tam učily plavat), rozhledna Koráb.

Konstantinovy Lázně. Opakované pobyty s oběma dětmi. Krasíkov, Staré lázně, Bezručice, Zaječí rybník.

Tento výčet si nedělá nárok na úplnost. Neobsahuje mou cestu vlakem „Družby“ do Sovětského svazu, konkrétně do Petrohradu (tehdy Leningradu, Puškina a do Moskvy. Zejména jízda nekonečnými rovinami Ruska a Ukrajiny byla imponující. Neobsahuje ani mé služební cesty do Varšavy a Budapešti a zejména neobsahuje cesty z mého dávného mládí, které lovím v paměti jen velmi obtížně: nesčetněkrát Praha, Okoř, Lidice, Nelahozeves, Veltrusy, Hazenburk, Říp, Mělník, Kokořín, Konopiště, Senohraby, Trosky, Karlštejn, Křivoklát, Jičín, Náchod, Hradec Králové, Čáslav, Beroun, Lány atd. Nebere to konce!

Druhá strana Chotěšovské ulice, to je ta souběžná s Domažlickou ulicí, byla samé zahrádky. Až k silnici od křížku ke kasárnám. Všechny tyto zahrádky, včetně silnice i škodoväckých zahrádek, kde jsem já měl tu svoji, padly za obět stavbě vlečky, která je tam dodnes v tom hlubokém úvozu. Hledal jsem novou zahrádku. A našel jsem. Byla neohrazená, vklíněná mezi zahradu Čihákovu (na rohu ulice Na Průhonu) a Glenznerova tchána, pana Karpiánuse. Byl to úhor bez zeminy. Tu jsem si tam navozil ze zrušených zahrádek, zejména ze zahrady pana Píchy. Ta se mi zdála nejlépe vyhnojená. Zahrádku jsem ohradil, zavedl vodu a osadil novými stromy. Dost jsem si zakládal na tvarované ovocné stěně. Ta se mě ale nazlobila.

Stále mi přerůstala. Dále vysokokmeny třešní, hrušně a slívy. Hodně práce se stříkáním. Záhony jahod, zeleniny. Spousta k zalévání. Opět víc práce než se dá stačit.

Aniž bych kohokoliv o cokoliv požádal, stal jsem se zájmem místní organizace KSČ. Naštěstí v dobrém slova smyslu. Přišel ke mně pan Šulc, komunista z kovárny Škodovky. Jinak soused přes ulici. Sdělil mi, že z pověření místní organizace KSČ navštívil předsedu KSČ v TS hale – Láďu Šota a doporučil mu, aby mě přijali do strany. To byla zřejmě jejich směrnice, že mohli přijímat nové členy jen na pracovišti. Šot prý mu řekl, že o mně ví, že však musí počkat, až budou přijímat nějakého dělníka. Asi měli předpis, že musí dodržet poměr mezi techniky a dělníky. Zaplať pán Bůh, že to tak dopadlo. Oni si, prosté duše, mysleli, že by mi pomohli, kdyby mě dostali do strany.

Opět jsem změnil pracoviště, domníval jsem se směrem nahoru. Jako dispečer přes hydrauliku jsem často jednal s referentem odbytu. Často za mnou chodil Vašek Trhlík. Bylo snadné se s ním domluvit, aby mě k nim vzali. Tenkrát měli sídlo v Husově ulici v sousedství Sboru K. Farského. Šéfoval tam Láďa Tichý. Přidělili mě k Trhlíkovi a vyfasoval jsem dodělavku dodávky lisu na protlačování měděných trubek CXT 3000 pro Kovohutě Čelákovice. Měl jsem velkou výhodu, že jsem ten lis znal z výroby. Novinkou pro mne bylo seznámit se urychleně s dodavatelskými podmínkami, podle kterých jsme lis dodávali. Seznámit se s hospodářskou smlouvou. Seznámit se se zkušebními a předávacími podmínkami. Jednalo se totiž o finální dodávku. V podstatě byly jen dva druhy dodávek: kusová – u které došlo k plnění dodávky předáním veřejnému dopravci. Byla-li to objemná dodávka, bylo možné dohodnout plnění na etapy. Na montáž se uzavřela samostatná smlouva s novým termínem dodávky montáže. Taková montáž se končila individuálními zkouškami. Druhým typem byla finální dodávka – u té došlo k plnění provedením komplexních zkoušek po smontování. Dílčí dodávky se fakturovaly zálohově. Zálohy se pak vypořádaly při konečné faktuře. Komplexními zkouškami se prokazovala nejen správnost montáže, ale i výkonové parametry. Finální dodávka mohla obsahovat dílčí dodávku od třetí, případně i další dodavatelské firmy. Například mohla být jako součást finální dodávky lisu dodána pec nebo jeřáb atd. V takovém případě jsem jako finální dodavatel převzal pec od subdodavatele a předal jsem ji investorovi v rámci souboru. Moje ručení bylo pak komplexní. Většina dodávek, zejména menších, se dodávala jako kusovky. To znamená, že záruka započala dnem splnění předáním dopravě. A dodávka se ihned fakturovala. Pak se obvykle čekalo na stavební připravenost investora. Montáž se dělala na samostatnou smlouvu. Finální dodávky zpravidla vyžadovaly osobní účast kompletátora přímo na staveništi. To si vyžádalo časté služební cesty. Mne to nejdříve potkalo u lisu CXT 3000 v Kovohutích Čelákovice. Byl jsem z toho trochu nervózní, ale skončilo to sice s problémy, ale úspěšně. Křest ohněm se vyplatil.

Od mých asi osmi let věku, s krátkými přestávkami, jejichž čas a trvání nedokážu odhadnout, až do mého nástupu do Domova seniorů v Doubravce v roce 2008, to znamená po dobu asi 78 let, jsem se věnoval filatelii. Počátky byly

nejromantičtější, to jsem prostě střídal všechno. Pak jsem se zaměřil na první republiku, z které mi chybělo jen několik specialit. Pak přišel na řadu protektorát, ten je myslím úplný. Pak jsem dostal špatný nápad a střídal jsem obrazy na známkách. Neštěstí spočívalo v tom, že to je příliš rozsáhlý obor, který je nemožné zvládnout bez specializace na zúžený rozsah. To jsem nemohl zvládnout. Částečně jsem zvládl počáteční léta poválečná. Už si nevzpomínám, až do kdy jsem to stačil. Zkompletoval jsem Švabinského rytiny, Švensbírovy návrhy a ještě něco, co mi už vypadlo z paměti. Na závěr jsem vypracoval přehled evropských známkových zemí, ve členění na období se zvláštní specializací. Stihl jsem to zrealizovat jen částečně; je to ve zvláštních sešitech s odvoláním na katalogová čísla dle Michela. Odhaduji, že jsem stačil sehnat asi polovinu známek. Také jsem shromáždil několik desítek obálek prvního dne, tak zvaných FDC. Děkuji za krásné zážitky, které jsem díky filatelii mohl prožít.

V roce 1958 se na plzeňském výstavišti konala výstava ke 100. výročí založení Škodovky – EX Plzeň 58. Vzpomínám, že jsem jako brigádník tuto výstavu pomáhal instalovat. Taky Růženka tam na brigádě sháněla dohromady exponáty a v průběhu výstavy prodávala občerstvení. Na policičce mám fotografii mých rodičů s oběma našimi dětmi právě na této výstavě. Jsou na ní všichni šťastní.

Středem pozornosti na odbytu byly dvě zakázky. Čína Franty Pirnera a Autokolárna Míry Brože. Stále o nich byla řeč, jakoby nic jiného na odbytu nebylo. Bylo mi dopřáno, že jsem zjistil, čím to je; oba referenti těchto zakázek byli komunisté a soudruzi velmi usilovali o jejich popularitu. Staly se z nich velezakázky první velikosti. Pořád se o nich mluvilo, takže se staly populárními. Za Pirnerem na zdi visela mapa Číny, velikosti snad 2x3 m. Podivil jsem se, že je na ní azbukou napsáno KITAJ. Za to jsem byl Pirnerem znemožněn. Jak mohu nevědět, že to je rusky Čína! Pak náhle Pirner zahynul při autonehodě někde na silnici od Starého Plzeňce. Nikdy jsem se nedozvěděl, co to ta Čína byla za zakázku. Nikdo nic nedědil, asi už to bylo hotové. Zajímavější to bylo s autokolárnou. Při práci na zahradě umřel Láďa Tichý. Pravděpodobně na infarkt. A podle očekávání se stal po něm vedoucím skupiny Míra Brož. Uvolněná autokolárna byla odkázána mně. Zprvu ve mně hrklo. Dokud jsem si to nepročetl. Ona totiž celá dodávka „autokolárny“ obsahovala jen jediný lis na plechy CTD 1000 o výtlaku 1000 tun, akumulátorovou tlakovou stanici, ohřívací pec a jeden jeřáb. To bylo na finální dodávku málo. Klidně jsem to zvládl a nepochopil jsem, proč se z toho dělal takový humbuk. Byla to asi normálně nafouknutá bublina. Komunistická.

Víceméně ze solidarity než z jiné potřeby přihlásil jsem se na studium na Podnikové technické škole. Považoval jsem za hendikep mé obchodní vzdělání a chtěl jsem si je rozšířit v technické oblasti. Dřív, než se přihlásím na Podnikový institut, dám si rozcvičku po osmnácti letech, co jsem ze školy. Přihlásil jsem se na tříletý kurs nižšího odborného studia se zaměřením provozní technik. Dnes připouštím, že to byl luxus, ale jako rozcvička to bylo vynikající. Absolvoval jsem jak jinak než s vyznamenáním v době od 1. září 1961 do 25. června 1964. Spolustudující na mne hodně spoléhali v tísní. Jednou jsem svou suverenitu

přehnal a div, že jsem na to nedoplatil. Chystali jsme se na písemku z matematiky. Někteří spolužáci si nebyli příliš jistí a doslova mě donutili k riskantní pomoci. Připravil jsem si čtyři složky papíru s vloženými kopíráky a dřív než jsem začal pracovat na své práci, jsem vypočítal příklady na připravené složky a rozdělil všechny příklady mezi sousedy. Teprve potom jsem začal pracovat na své písemce. Vyšlo mi to tak tak, ale docela jsem se zapotil. Příště budu opatrnější. Ale měl jsem dobrý pocit, písemka dopadla výborně. Jako celý kurs. Obnovilo mi to myšlení a budu se moci s klidným svědomím příští rok přihlásit na Podnikový institut. Podle závěrečné doložky na vysvědčení jsem získal střední odborné vzdělání se speciálními znalostmi v oboru strojírenské technologie jako provozní technik.

Někdy kolem roku 1960 přišla z Kralup překvapující zpráva, že naši jsou přestěhováni do domu v Kralupech, Na Františku 169. Náš barák v Lobečku vykoupilo město na stavbu paneláků. Vykoupili celý blok původních domků a postavili tam bytovky, současně se stavbou Kaučuku. Naši mi vůbec nic neřekli a bez mé pomoci a bez mého vědomí se sami přestěhovali. Dostali jednopatrový domek, dosti zanedbaný, s chatrnou střechou a komínem na spadnutí. Voda byla ve studni na zahrádce, kanalizace do žumpy. Byly tam dva byty, ale jeden z nich byl obsazený. Jejich jméno jsem zapomněl. Urnu s popelem Jiřího dali naši do hrobu ve Chvatěrubech. Při jedné z mých návštěv u našich jsem jim zavedl vodu do kuchyně. Při další návštěvě si stěžoval souseď, že k nim ze zdi prosakuje voda. Musel jsem to vysekat a vyčistit. Z vodovodní přípojky měla moje maminka největší radost. Jak říkala – poprvé jí tekla voda ze zdi.

Často při návštěvě v Kralupech jsme zašli k prababičce do Chvatěrub. Po dokončení železniční stanice Chvatěruby bylo nádraží dost z ruky. Musel se obcházet dlouhý oblouk trati. Když jsme tam byli na návštěvě v roce 1962, nějak jsme se zdrželi a museli jsme dobíhat vlak. To bylo poprvé, co Růžence selhalo srdce a udělalo se jí nevolno. Byla v nemocnici a dostala se z toho, ale od té doby mívala se srdcem problémy. Bylo jí 37 let.

Růženka se mimo jiných sousedů v Zátíší seznámila s panem Soběhradem. Ten měl v naší ulici vilu dole na Domažlické ulici. Ten měl mimo manželky, hezké dcery a rohové vily také chatu a o té se domluvili, že nám ji půjčí, zřejmě s úmyslem ji prodat. Ta chata byla v katastru České Břízy u říčky Třemošenky u českobřízského mlýna. No, chata, ona to vlastně byla dřevěná bouda, vlastně půlka dvouchaty. Majitel druhé půlky byl pan Stupka. Ten tam byl s manželkou, dcerou a zetěm a dvěma menšími kluky. Když uslyšel o prodávání té druhé půlky, vypěnil, tak to že teda ne, na prvním místě s předkupním právem že je tady on. A při tom udělal na hranici mezi půlkami podpatkem čáru a dodal: „Tadyhle postavím vysokou zeď, jestli to koupíte vy!“ Ujistili jsme ho, že to nepřichází v úvahu, že se mu tam nevloudíme. Ono ani nebylo o co stát. Bylo to chatrné a na nešťastném místě blízko říčky, v zátopové oblasti. Růženka s dětmi stála druhý den za tou chatou a zbožně obdivovaly výše položenou chatu číslo 32, momentálně neobydlenou. Měla zvláštní tvar pětiúhelníku s ostrou špičkou dvou vyhlídkových stěn. Přes dvě stěny byla velká okna. Opravdu vypadala zvláštně, třebaže pokud šlo

o stav, byla stejně chatrná. O zájmu o tuto chatu se Růženka zmínila paní Bouzkové. To byla Růženky známá paní z Petřína, která měla chatu ve stejné oblasti. Když už jsme pak byli doma v Zátíší, přišla k nám paní Bouzková sdělit, že ta chata, která se nám líbí, je na prodej a dala nám adresu na její majitele. Slovo dalo slovo a my jsme za pár dní tu chatu č. 32 koupili. A tak jsme měli chatu a další zdroj tuhé práce.

Jedna příhoda z odbytu mi utkvěla v paměti. Jeden ze spolupracovníků se jmenoval Standa Froněk. Prodával keramické lisy a podobnou drobotinu a vyznačoval se vlastnostmi, které ho pasovaly na přezdítku bílého žida. Na svých cestách narážel neuvěřitelně často na možnosti jak leccos získat. Třeba dřevěné odřezky, kazové keramické obkladačky, dlaždice, eternitové desky a nevím co ještě. Samozřejmě tyto jeho dovednosti jsme využívali všichni. Já jsem třeba z jím získaných eternitových vlnitých desek postavil na zahradě garáž. Měl jsem přes něj palubovky a dlaždice. On se v tom prostě vyžíval. Ale i jinak byl činný. Třeba likvidoval pozůstalost po svém zemřelém otci. Ten byl hajný nebo nimrod nebo něco v tom smyslu. Standa u něj na půdě objevil srnčí trofej. Měli jsme u nás dalšího kolegu, dobrosrdečného a slušného Vlastíka Tauše. Uzavřeli spolu obchod, který se měl realizovat před našimi zraky. Tu trofej prodal za 100,- Kč. Hned při prvním letmém pohledu bylo něco nepřírozeného. Vzal jsem s dovolením trofej do ruky a rázem mi bylo všechno jasné. Lehce jsem parůžkem zakroutil a ejhle, on mi zůstal v ruce. „Stando,“ povídám, „ta trofej je podfuk, vždyť ty parůžky jsou oba levé.“ A už byly oba parůžky volné, s připevněným dřevěným kolíčkem a v lebce zely dva otvory. A Standa na to: „Ale to má taky svoji cenu.“ Aniž bych o té ceně něco věděl, vypálil jsem od boku: „Takové shozené parůžky se prodávají jako surovina na lovecké knoflíky za 30 korun za kilo.“ Standa se chytal každé příležitosti. Tak že mu to dá za 15 korun. Ty parůžky přece nemají půl kila. Standa trval na tom, že ano. To už jsem viděl, že se zvedly kolegyně Miluška Konečná a Boženka Pánková. „To se s tebou vsadím; o 10 korun, že nemají ani 20 deka.“ Chtě nechtě Standa svolil. Kolegyně vzaly parůžky a odcupitaly s nimi do kantýny. Výsledek byl šokující – parůžky měly sedm deka. „Tak Stando, sedm deka, to je 2 koruny 10 haléřů. Takže parůžky jsou moje a doplatíš mi 7 korun 90 haléřů.“ Parůžky jsem měl dlouhá léta na chatě, společně se třetím parůžkem, také levým, který našla moje maminka v lese na houbách; byly uloženy v poháru, vysoustruženém z břízy. Po letech, když nám vykradli chatu, si je lupiči odnesli.

Hned v roce 1965, po dokončení 3leté docházky na Podnikové technické škole, jsem se přihlásil na 3 a 1/2leté studium při zaměstnání na Podnikový institut, obor studia Technika odbytu strojírenských výrobků. Absolvovaný Podnikový institut v hodnocení pracovníka byl uznán za vysokoškolské vzdělání a to mě lákalo, když moji představení měli průmyslovku, někteří dokonce nižší.

Škola začala 1. září 1965. Zejména začátek se vyznačoval tím, že u nás neustále běžely gramofonové desky s výukou ruštiny. Měl jsem vypůjčený cyklus desek s výukou pro německou armádu. Bylo to namluveno s ruským přízvukem. Doháněl jsem moje zpoždění v ruštině. Ostatní se ruštinu už učili.

Proběhlo to všechno hladce a 28. února 1969 nás vyřazovali v Cizineckém domě za přítomnosti manželek. Růženka tam taky byla.

Na Modravě byla Škodovácká rekreační chata. Původně ji postavil klub českých turistů a jmenovala se Klostrmannova. Bylo to překrásné místo pro rekreaci. Kouzelná horská vesnička s kouzelnými procházkami podle Vydry až na Antýgl, na Kvildu a později do hraničního pásma na slatě. Toto rekreační středisko jsme využívali opakovaně. Zpočátku sami, potom s našimi dětmi a ještě později s malým Robinem. Nezapomenutelné byly fotky nad střeleným jelenem a vycházka k ochočenému koníkovi Fuksovi. Děti mu nosily chleba. Kdykoliv nás z dálky spatřil, už nám v ohradě běžel naproti. Kouzelné byly zážitky s malým Robinem. Vrátili jsme se pro něj autem, když naše Vendulka onemocněla. Bydleli jsme sami ve velké místnosti v podkroví. Byli jsme na něj hrdí v jídelně, kde sám za korunu pouštěl hudební skříň. To už jsme měli Moskviče.

Volný náš čas určený na práci jsme dělili mezi barák, zahradu a chatu. Na chatu jsme jezdili pravidelně v neděli ráno. Samozřejmě vlakem. Auto bylo až mnohem později a v minulém odstavci se mihlo jen kvůli Modravě a Robinovi. Teď byla Vendulka ještě malá holčička a Renatka jen o tři roky starší. Vlak na chatu jezdil jen do Třemošné. Zbytek – asi 3 km se chodil pěšky po silnici. Aby cesta dětem ubíhala, byla rozdělena třemi zatačkami na čtyři etapy. První byla „u lomu“, druhá „u velkého smrku“ a třetí „u kupka“. Pokud jelo auto, a nebylo jich tenkrát mnoho, zastavili jsme, postavili se do řady a pozdravili jsme vojensky. To bylo z bezpečnostních důvodů. Dětem se to líbilo. Vůbec se na chatu těšily. Zejména zapadly do party s Hankou Weingartlovou a Mišulou Faistovou. I další děti tam byly – holky i kluci. Děti se nezdržely doma. Stále byly na koupališti, v lese nebo „na place“. Byla to pro ně krásná léta. I pro nás s Růženkou. Já jsem sekal skálu za chatou, aby bylo více místa. Vytrhal jsem podlahy, vybetonoval a položil nové. Palubkami opatřenými Standou Froňkem jsem obložil vnitřek chaty, nové okenice, nový záchod (suchý) umístěný u cesty ke koupališti. I my jsme získali nové přátele – Rozumů, Weingartlů, Faistů (ty Růženka znala už z dřívějška), Bouzků (ty také Růženka už znala), Sedláčků, Hejlů, Stupků, Čechurů, Čákorů, Herzingů, Šebků a další. Chatu tam měl také plzeňský zpěvák opery pan Beneš. Snad jsem nikoho nevynechal. Bylo tam mnoho dalších. Zasloužilým šerifem byl zpočátku pan Salák, otec paní Rozumové. Mamina pro nás vařila a pomáhala mi s nátěry palubek. Zapomněl jsem uvést, že jsem řezal a štípal dřevo na topení. V „ložnici“ jsem postavil nové postele – jednopatrové a skříně. Koupat jsme se chodili do nedalekého přírodního koupaliště, velkého asi 40x20 metrů s přepadovou vodou ze studánky, se skákacím prknem. S postupem času jsme začali jezdit už v sobotu. V sobotu večer se konaly táboráky, na kterých hrával Jenda Rozum na kytaru, a sborově se zpívalo. Ve studených měsících chodili do hospody. Jednou ročně se tradičně pořádal výlet na Hromnické jezírko se zastávkou v hromnické hospodě. Šlo se kolem starého pivovaru po břehu Třemošenky. Neopakovatelné zážitky jsme zažívali na houbách. Dříve než pokazili lesy po revoluci v roce 1989, byly houbářské procházky bezchybné. Nikdy jsme se nevrátili bez hub. Nakládali jsme je hned na

chatě. Dělalí jsme je na kyselo do přesnídávkových skleniček. Užívali jsme si chatu plnými doušky. Zejména děti byly nadšené.

Některé obchodní případy přinášely občas tragikomické zápletky. Tady je jedna ze ŽBC Hrádek u Rokycan. ŽBC znamená Železářny Bílá Cerkev. Ta Bílá Cerkev je název místa v SSSR, kde v průběhu druhé světové války došlo k památné události, zřejmě k bitvě čsl. jednotky. V té době se tak závody pojmenovávaly. Na př. Závody V. I. Lenina, Závody dukelských hrdinů apod. Teda v ŽBC měli poměrně malý protlačovací lis na ocel. Slovo poměrně znamená, že výrobní možnosti tohoto lisu byly omezeny. Výlisek z tohoto lisu byla trubka dlouhá 1300 mm. Proto byla tato míra uvedena v katalogu jako maximální. ŽBC aby toto omezení odstranily, objednaly u nás větší lis. Nutno poznamenat, že protlačovaný materiál byla ocel, velmi obtížně obrobitelná. Obtížné bylo nejen protlačování, ale zejména řezání, obrábění a svařování. Při dodávce nového většího lisu se to projevilo u dodávky pily, kterou ŽBC objednaly jako příslušenství lisu. Bylo třeba tentokrát již delší výlisek řezat na objednanou délku – tj. na 1300 mm. A v tom je ten zádrhel. Protože odběratel ty 1300 mm dlouhé trubky nastavoval svařováním. ŽBC zanedbaly opravu míry v katalogu.

V létě roku 1966 jsme se rozhodli pro dovolenou ve Vysokých Tatrách. Letěli jsme letadlem. Staříčským Iljušinem 104. Když roztočil motory, znělo to jako Niagara. Letělo se z Prahy, s mezipřistáním v Bratislavě. Cíl byl v Popradu. Bylo to dobrodružné, ale absolvovali jsme to odvázně. Ubytovali jsme se ve Štrbě, v soukromí u paní Pálfových. Byla to starší, čistotná a ochotná paní. Dovolenu s námi v Tatrách trávila kolegyně Růženky, paní Poníková se svým rozporuplným synem. Ten určitě nepadl do oka našim děvčatům. Nenapsal jsem, že jsme na této dovolené byli všichni čtyři. Naše děvčata, myslím Renatku a Vendulku, už absolvovala tuto dovolenou s přehledem dospívajících dívek. Uspěly obě na výbornou. To platilo i po sportovní stránce. Naše turistické výkony již byly úctyhodné a profesionálně dobře zvládnuté. Absolvovali jsme túry na Skalnaté sedlo s výhledem do Malé Studené doliny, túru z Hrebienku po magistrále přes Hincovo pleso, přes strmé serpentiny na Popradské pleso, túru na Rysy apod. Navštívili jsme též trh v Popradu a večer jsme v Popradu strávili v restauraci na pravých slovenských haluškách. Povedlo se nám to a bylo nač vzpomínat. Domů jsme zase letěli Iljušinem.

Asi jsem se zbláznil, nebo jsem tak musel vypadat, když jsem koupil od Standy Martínka starý typ motocyklu – ČZ 125. Musel jsem nějak začít jako účastník silničního provozu. Koupil jsem to jen pro začátek a výhradně na cestu na chatu a zpět. Byl to opravdu „žentour“, ale k prvním cestám to stačilo a naučil jsem se základním pravidlům v řízení. Nevadilo mi, že jsem byl sousedům na chatě k smíchu. Věděl jsem, že to brzo prodám a koupím si něco slušnějšího.

Zážitky s faunou byly na chatě časté. Za chatou žila trvale žába Božka. Ve svahu před chatou byli usídlení slepýši. Ve škvíře na verandě byli dlouho uhnízdění střízlíci. Několik let po sobě sedával u nás na okně v kuchyňce, když jsme nakládali houby, mohutný kocour. Jednou zjara přinesla naše děvčata malého zajíčka.

Naplnila mlékem dětskou minilahvičku a odkojila ho. Cítil se u nás dobře a docela mu to prospívalo. Úplně se ochočil. Když jsme se vraceli do Plzně, vzali jsme ho do kapsy s sebou. Doma v Zátíší se choval způsobně. Naučil se žrát trávu a přibýval a rostl. Večer, když jsem koukal na televizi, sedl si mi na bačkoru, jakoby také sledoval pořad. Když jsme jeli za týden na chatu, vzala ho děvčata zase do kapsy. Za čas už se do kapsy nevešel. Chodil za námi jako pes. I na cestu do lesa s námi šel a zase se vrátil. Až jednou, když jsme zase byli v lese, se otočil a utekl. Myslím, že mu nebylo dobře, neuměl žít na svobodě.

V létě v roce 1968 jsme byli všichni čtyři v Bulharsku. Téměř na samé hranici s Tureckem – v Primorsku – měla škodovácká mládež stanový tábor. Nebyl o to přehnaný zájem a tak mi povolili, abychom jeli i my, dospělí. Jeli jsme vlakem – v lůžkovém vagonu. Museli jsme dojet sami do Prahy a na Hlavním nádraží přestoupit do přímého vlaku. Měl jsem pocit, že jsme sami ve vagonu. Cesta byla dlouhá, přes Bratislavu, Budapešť, Bělehrad a Sofii do Burgasu. Tam jsme zašli do přeplněného bulváru – až z toho šla hrůza. Raději jsme se vrátili do autobusu a jeli do Primorska. Bylo tam nádherně. Spali jsme ve stanech a chodili na nedalekou pláž. Koupání tam bylo znamenité, užívali jsme si to. Na pláži byl jemný, světlý písek. Sahal až daleko do moře. Absolvovali jsme cestu malou turistickou lodí do Nesebaru. To je kouzelné orientální městečko na poloostrově spojeném silnicí s pevninou nedaleko Slunečního pobřeží. Byl tam rybářský přístav a řada muslimských chrámů, svědků dlouhého tureckého ovládnutí. Na každém kroku je cítit velmi dlouhý turecký vliv. Na lodi nás zaujalo několik čtvercových beden s tabulkou a nápisem v azbuce: „Deset duší“. Na dotaz nám bylo vysvětleno, že to jsou záchranné bedny při havárii lodi. Deset cestujících na jednu bednu. Naštěstí jsme je nepotřebovali.

V Primorsku jsme večer sedali u vína. Na zahradě hospody k nám přisedli tři mužští. Přátelsky jsme popíjeli a z řeči zejména jednoho z nich bylo cítit, že by nám chtěl něco říct. Za prvé jsme si moc nerozuměli a za druhé, jakoby se bál. Ale vycházelo z toho, že k nám přijedou. Kdo a kam přijede, jsem pochopil přibližně za měsíc. Domů se nám sice moc nechtělo, ale nic naplat. Jeli jsme autobusem. První zastávku jsme měli v Plovdivu. Tam jsme se vykoukali ve velkém umělém koupališti. Na noc jsme zastavili ještě v Bulharsku v autokempu. Druhý den jsme přešli do Jugoslávie a zastavili jsme v Niši, kde nás uchvátil nevídaný sortiment potravin, zejména čokolády. Pak jsme pokračovali do Maďarska na noc do kempu v Budapešti. Třetí den konečně domů. Na oběd jsme zastavili v Jihlavě. Pak už do Plzně. Vrátili jsme se 21. července.

Pražské jaro 1968 iniciované reformním křídlem komunistické strany Československa vyvolalo významné změny. Byla zrušena předběžná cenzura, probíhala veřejná diskuze o národních záležitostech, byla dodržována svoboda slova, shromažďování i náboženského vyznání. Nakonec byla povolena i opozice. Hospodářská krize měla být řešena vytvořením „socialistického tržního hospodářství“. Konec pražskému jaru učinila 21. srpna 1968 vojenská intervence pěti států Varšavského paktu – Sovětského Svazu, NDR, Polska, Maďarska a Bulharska. (Vida, tak k tomu to nesmělé upozornění bulharského vojáka před

měsícem v Primorsku. Zřejmě to byl důstojník, proto byl v civilu.) Vpád vojsk ukončil krátkou éru socialismu „s lidskou tváří“. Po týdnu odporu se nakonec čelní politici unesení do Moskvy podrobili a podepsali dohodu, jež fakticky znamenala kapitulaci.

Při setkání dvou generací dochází zpravidla ke střetu, někdy dojde i ke třesku. Nebylo tomu jinak ani na Silvestra 1969. Tím datem si nejsem jistý, jako obvykle. Šlo o to, aby Renatka a Vendulka dostaly souhlas k pozdějšímu návratu ze zábavy. Nestačila půlnoc, chtěly prodlouženou. Renatka neřeknu, té už bylo 18 let. Ale doplácela na Vendulku, té bylo 15 let. Renatka si jako přímlovce pozvala Vaška Baxu a jeho kamaráda Honzu Kabeláče. Absolutně kontraproduktivní elementy. Jejich přímlova spočívala v tom, že stáli na chodbě u záchodu a cosi si bručeli nesrozumitelně do vousů. Pohled na ně mi nic nezaručoval. Viděl jsem v nich mladé vlčáky, toužící po dobrodružství. To rozhodlo, kategoricky jsem u Renatky trval na půlnoci a Vendulka zůstala doma. Děvčat mi bylo líto, dodnes si to vyčítám a cítím potřebu jim to vysvětlit. To tímto činím a omlouvám se za tu příkrost.

Moje rodiče, zejména moje maminka, byli ošizeni tím, že jsme žili v Plzni, o častější styk s vnoučaty. Zřejmě jim to chybělo. Maminka si to vynahradila tím, že nevím, jak se seznámila s Hubovými. Pan Huba byl inženýr a zřejmě se svou rodinou byli náplava do Kaučuku. Potřebovali dozor nad svým synkem Přemkem. Chlapec si maminku zamiloval. Začal jí říkat babičko. Tím se sblížila i s rodiči. Vodila chlapce do školky, vyzvedávala ho ve školce. Brala si ho domů. Prostě dělala mu babičku. Hubovi byli moc spokojeni a maminku měli rádi. Obliba byla vzájemná a vznikla z toho takřikajíc umělá rodina. Trvalo to až do emigrace Hubů do Švýcarska po vojenské intervenci proti Pražskému jaru. Ani potom Hubů nezapomněli a pozvali maminku na návštěvu do Švýcarska. Maminka se nejprve lekla, ale po domlouvání přece jen jela a nelitovala. Vrátila se plná dojmů a spokojená.

Na ČZ 125 jsem toho moc nenajezdil. Technický stav motocyklu mnoho zážitků z jízdy neposkytoval. Ani generální oprava nic kolosálního neslibovala. Bylo to jen provizorium a brzo dozrál čas koupit něco pořádného. Stalo se, že jsem koupil novou Jawu 350. Staříčkou ČeZetu jsem prodal za symbolickou cenu synovi známého konstruktéra z TS haly. Jízda na Jawě byla požitkem. Hned jsme ji s Růženkou vychutnali. Vyrazili jsme na zkušební cestu na Šumavu. Přes Klatovy a Sušici na Modravu. Toužili jsme zastavit a odpočinout si na Vydře. Ta však byla hustě zalidněna, takže jsme zastavili až na Kvildě. Po studeném obědě jsme nabrali kurz na Borová Lada, Horní Vltavici, Lenoru, Volary a přes Prachatice zpátky domů. Byl to vynikající motoristický zážitek. Užili jsme si to. Jawa se stala naším dopravním prostředkem. Jezdili jsme na ní do Kralup i na chatu. Byli jsme i v Bukové na Křivoklátsku. Na chatu a z chaty jsme používali kyvadlovou dopravu. Byli jsme na ní i u Davidů na Skalinách a v Trhových Svinech. A vůbec – leckde. Vyvrcholením bylo, že jsem vzal z chaty k vlaku do Třemošné babičku Ondráčků.

Mým splněným přáním bylo, že obě naše děvčata ve školní docházce dosáhla na maturitu. Sice to chvílemi zaskřípalo, ale povedlo se to. Renatka vychodila plzeňskou dopravní průmyslovku, Vendulka plzeňskou stavební průmyslovku. Obě

končily úspěšnou maturitou. Jejich následná zaměstnání odpovídala dosaženému vzdělání.

Manželství se bohužel povedlo jen Vendulce. Renatka byla smolařka, pokud šlo o oba manžely. Vašek neuspěl pro svou přelétavost a nevěru, Olda bohužel nevydržel se zdravím. S oběma jsem si, až na tu nevěru rozuměl. Ještě ke všemu ten nepodařený Milan. Ale přesto mají obě krásné rodiny. Ty když se sešly na mé devadesátiny, byla nás plná spokojená zahrada. S pýchou a radostí se chlubím společnou fotografií a myslím, že mi všichni závidí.

Velmi rád vzpomínám na spolupráci na chatě zejména s Vládou a Oldou a na baráku v Zátíší 12 s Vládou. Je to krásné, když si chlapi porozumí.

Následující příhodu jsem nezažil, znám ji z ústního podání. Stalo se to Renatce, když se vracela večer z práce v Chrástu u Plzně, kde dělala druhou výpravčí. V trolejbusu číslo 12 jela se skupinou vojáků. U nás v Zátíší z nich vystoupil jen jeden a sledoval ji po cestě Na Úhoru. Ostatní pokračovali na Novou Hospodu, zřejmě do hospody. Renatce bylo 19 let a vypadala dobře. Ten voják ji sledoval až k našemu domu. Tam ji chytil, rval na ní šaty a povalil ji na zem. Renatka křičela. Babička vyhlédla z okna a volala na něj. Taký pan Pícha, soused přes ulici, zareagoval, křikl na něj a zavolal policii. Voják naštěstí Renatku neznásilnil a utekl. Policie přijela obratem a hned šla do hospody za jeho kumpány. Zjistili jméno toho násilníka a vydali se za ním do kasáren. Vytáhli ho z postele a usvědčili. Jmenoval se Psutka a šel k soudu. V průběhu vyšetřování zvonili u našeho baráku dva lidé. Psutkova matka a nějaký major. Žádali, abychom žalobu stáhli. Odmítl jsem a majorovi vynadal za to, že chtěl takové hovado ještě hájit. Psutku odsoudili – nevím na jak dlouho. Už jsem o něm nikdy neslyšel.

Renatka z předchozího byla jistě otřesena. Vzali jsme ji s sebou na rekreaci do Beskyd do zotavovny Bílý Kříž. Vendulka nemohla, musela do školy. Byl to podzimní turnus. Získali jsme tam nové přátele – manžele Humeníkovy z Rokycan a zejména manžele Královičovy z Bratislavy, kteří k nám přijeli do Plzně, a s kterými jsme jeli na výlet autem do Mariánských Lázní. Také jsme se tam seznámili se sportovním instruktorem Beranem. Podnikli jsme řadu výletů: na Pustevny, na Visalaje, k pomníku Maryčky, do Bezručova domu a na Slovensko do Vrátné doliny a na Chopok. Byla to dobrá rekreace, s dobrými přáteli a s dobrým koncem.

Zaměstnání plynulo všedně, to znamená ze dne na den. Nic moc. Jen občas legrácky s přáteli a postesknutí nad neutěšenou situací s všudypřítomným komunismem. Velmi bdělým. Není to příjemný pocit mít nadřazené s průměrným IQ (spíše s podprůměrným) s přebujelým stupněm nadřazenosti. A navíc ty potíže s penězi. Stále mě dusili nízkým platem. Nic nepomohlo, že jsem si doplnil vzdělání na vysokoškolské. Stejně mi na platu nepřidali ani korunu. Dodnes cítím pocit křivdy. Z nízkého platu mi vypočítali výši důchodu – zákonitě nízkého. To pociťuji celou dobu, co jsem v penzi, tedy i 25 let po převratu. A bývalí komunisté se mi smějí, protože jim zůstaly po celou dobu důchody vyšší. Není to dobrý pocit patřit do minority klientů, kteří si musí doplácet pobyt v domově seniorů z úspor.

Podobné to bylo se služebními cestami. Ty se dělily na pracovní a rekreační. Rekreační v přeneseném významu. Ty pravidelně absolvovali ti nadřazení. Já jsem

měl tu smůlu, že na mne zbývaly ty druhé. Krás přírody jsem při tom moc neužil. Ty se odbývaly výhradně v nevábém průmyslovém prostředí. Přesto se mi dvakrát podařilo vycestovat do zahraničí. V obou případech nic moc. První cesta byla s nabídkou lisů do Varšavy. Jako město mi připadala Varšava slabě průměrné. Když jsem tam byl, neustále foukal vítr – od severu. Tam není, co by ho zadrželo. Od Baltu až ke Krkonošům a Tatrám samá rovina. Ve varšavských ulicích bylo hodně stánků, kde prodávali čaj. Je to pro nepřetržitý pocit žízně ovlivněné nepřestávajícím větrem. Při svém pobytu jsem se svým polským partnerem navštívil místo na břehu Visly s pohledem na druhou stranu řeky. Po dosažení tohoto břehu sovětskými vojsky v roce 1944 zastavili Sověti postup a nechali vykrvácet varšavské povstání. Tato událost spolu s nálezem masových hrobů Poláků v Katyni byly důvodem polské nenávisti k sovětům. Druhou mou cestou do zahraničí byla cesta do Maďarska k předání montáže lisů na eternit. Budapešť je velkolepá, výstavná, ale za Prahou značně zaostává. Se zájmem jsem si na břehu Dunaje prohlédl budovu parlamentu. Ten je velkolepý a dobře jsem ho poznal z maďarských poštovních známek. Jinak mě nic nezaujalo. Montáže proběhly úspěšně.

Velmi a mile mě překvapilo, že mě vybrali do „Vlaku družby“. (Asi chtělo jet málo soudruhů a zbyla volná místa.) Byl to poznávací zájezd do Leningradu a do Moskvy. Úmorná cesta vlakem přes Varšavu a baltské státy. Ve vlaku proběhla svérázná pročišťovací akce sovětského režimu. Každý cestující povinně vypil sklínku šťávy ze švestkového kompotu. Přežil jsem to. Program v Leningradu byl silně tendenční, ale byl jsem rád, že jsem to viděl. Petrohradská pevnost (naštěstí jen zvenku, protože tenkrát tam byla věznice), křižník Aurora s neslavně známým dělem, Něvský prospekt, Zimní palác s legendárním nádvořím a věhlasnou obrazárnou Ermitáž. Tam jsou tak rozsáhlé sbírky... Koukal jsem jak v říši divů a mám z toho takový chaos, že si z toho nic nepamatuji. Vybavuji si jen Rembrantův obraz Stařec, před kterým jsem zůstal stát, až mi všichni utekli. Musel jsem je honit mezi takovou nádherou okolo. Div, že jsem se tam neztratil. Potom mi utkvěl v paměti Schoulený chlapec – socha Michelangela. Na tu jsem si sáhl (je to sice zakázáno, ale já jsem neodolal). V Ermitáži jsou tak rozsáhlé sbírky, že se nenechají vůbec obsáhnout. Další nádheru jsem absolvoval příští den. To nás zavezli do carské letní rezidence v Puškinu. To je rozsáhlý komplex paláců a zahrad, velkoryse obnovených po zničení Němci při okupaci v letech 1941 až 44. Následoval přesun do Moskvy. Samozřejmě vlakem, ale z té cesty jsme nic neměli, protože jsme cestovali v noci. Moskva je prostě velké velkoměsto s několika turistickými atrakcemi. Samozřejmě nám neodpustili Leninovo mauzoleum, to jim budiž odpuštěno. Vynahradil to kouzelný chrám Vasila Blaženého a Kreml. V panoramatu zaujme přeexponovaná Lomonosova univerzita. Mohutná jako všechno. Tam mě zaujal jeden z chrámů, nevím už který podle jména a muzeum. Tam jsem se tak zabral do exponátů carské garderoby, že se mi kolegové ztratili. Vlastně já jsem se ztratil. A zajímavé bylo, že mě ani nepohřešovali a zcela klidně mi autobusem ujeli. Měl jsem starost, jak se dostat zpátky do hotelu. Pěkné bylo představení Čajkovského Labutího jezera, které ale neuváděli v divadle, ale v předimenzovaném sjezdovém paláci. Všechno to probíhalo jak na běžícím pásu.

Profesionálně a neosobně. Se zájmem jsem absolvoval zpáteční cestu. Samozřejmě vlakem. Tentokrát jsme však jeli přes den nekonečnými rovinami z Moskvy na jih, pak na Kursk a Kyjev. Nekonečící pláň. Došlo mi, že Němci tuto zemi nemohli ovládnout. Taky dostali přes čenich. Takže, bylo to velmi poučné.

Před tím, než jsme odešli do domova pro seniory, jsem měl mimo jiné denní záznamník, ve kterém jsem měl poznamenány všechny významnější události. Například termíny cest, nemoci nás obou, významné koupě nebo prodeje třeba aut nebo zahrady. Opravy na baráku, třeba výměna oken, nová střecha, přestavba chaty, významné návštěvy a už mě ani další věci nenapadají. Byl by to významný pomocník při mé nynější práci na tomto mém literárním pokusu. Nejen proto, že jsem si na všechno nevzpomněl, ale hlavně pro zachování chronologie. Teď ani neumím spočítat, kolikrát jsme s Růženkou opakovali svůj oblíbený pobyt v Mariánských Lázních, ať už za svobodna nebo v Lázeňském domě A. Zápotockého na rekreaci ROH, opakovaně v léčebném domě Agricola, nebo v hotelu Kossuth. A byly ještě další jednodenní. Bylo to naše oblíbené místo pobytu. Na procházkách v Slavkovském lese, na židovský i civilní hřbitov i po okolí, na pramenech, na lanovce, na kouzelné hlavní třídě s Modrou cukrárnou a zejména na kolonádě s překrásnou zpívající fontánou. Do paměti se nám zapsala zejména Hapkova Píseň pro kolonádu. Jedno z nejkrásnějších měst. Hned po Praze. Ten zkraje opěvovaný denní záznamník jsem – nevím jak – mohl zapomenout doma. Teď hnije někde v krabici.

30. března 1972 se vdávala Renatka. Brala si Václava Baxu, syna rozvedené Jiřiny Baxové, žijící se starším pánem. Vašek vůbec neznal svého otce a nikdy se nesnažil ho zjistit. Byl to rozporuplný chlapec. Jako nastávající tchán jsem si s ním rozuměl. Práci se nevyhýbal, ochotně a fundovaně spolupracoval. Vadilo mi na něm, že nedodělal maturitu. Chodil na stejnou školu jako Renatka a trestuhodně ji odváděl od studia, zejména v době maturit. Musel jsem tvrdě zasáhnout, abych ji přiměl k udělení maturity. Po maturitě se k sobě vrátili. Svatbu měli v Korandově sboru a veselku doma Na Úhoru 30. Neměl jsem to dovolit, protože Růženka to odmarodila. Podrobnosti obřadu ani veselky si nepamatuji. Jen si vzpomínám, jak to u nás bylo natěsnané a obtížně zvládnutelné. V prvních letech snad bylo manželství šťastné. Děti snad zplodili v lásce a porozumění. Snad až později začal být Vašek nevěrný, takže došlo k rozvodu 22. června 1981.

Myslím, že to bylo v roce 1972, kdy jsme se vydali s Růženkou na naší druhou cestu do Bulharska. Tentokrát jsme však letěli letadlem. To bylo podstatně pohodlnější a rychlejší. Byli jsme ubytováni na Slunečním Pobřeží. To bylo pár kroků od Nesebaru. Také jsme ho několikrát navštívili a prochodili. Je to nádherné rybářské městečko s orientální architekturou. Našli jsme si nové přátele – manžele Jindrový z Plzně. Byl to pohodový pobyt s vynikajícím koupáním a sluněním.

Čas plynul a stalo se, že jsme v zaměstnání měli provádět v zahraničí montáž složitého lisu. Čas ale už plynul tak dlouho, že na místě vedoucího montáží seděl náš bývalý představený z TS Haly – Josef Fridrich. V honbě za kariérou přešel do montážního závodu a odjel na stavbu do Indie. Po návratu z Indie si ho

v montážním závodě nechali a dali mu funkci. Znal jsem ho jako své boty. Byl dobrý výrobář, ale ve vzdělání mu chyběly asi tři stupně. Pokud jsem věděl, měl nižší průmyslovku. Byl to ten, vzpomeňte si, co chtěl chodit s mou manželkou – Růženkou. Ta ve snaze vzbudit mou žárlivost mi řekla, že jí Fridrich řekl s podivením, jak se mnou může žít. Tak k tomuto Fridrichovi jsme tentokrát přišli na jednání a pod dojmem své zahraniční mise se nás na úvod jednání zeptal česky, v jakém jazyce budeme chtít jednat. Tenkrát jsem si ještě pamatoval pár slov anglicky, tak jsem sesmolil anglickou odpověď, že je to jedno, hlavně aby to však byla řeč přátelská. Odhadl jsem ho dobře. Nerozuměl mi a uchýlil se k češtině. Ale nezapomněl si ponechat panský přístup. Nakonec jsme to dojednali úspěšně. Ale stejně Pepa dopadl špatně. Rozvedl se, žil v samotě a po krátkém čase ho našli v jeho bytě mrtvého, sedícího před zapnutým televizorem.

Ve volných chvílích jsem chodil fandit na hokej nebo na fotbal. Taky jsem někdy zašel na házenou. To všechno se v Plzni hrálo na prvoligové úrovni. A mne to bavilo. V srpnu 1973 jsem byl na fotbale. Škodovka (dnešní Viktorka) hrála s Ostravou a pamatuji si, že hrála 0:0. Tenkrát, když jsem se vrátil domů, přišel mi k domovním dveřím naproti Vašek Baxa a oznámil mi lakonicky, že byl na návštěvě v Kralupech a můj tatínek že umřel. Vůbec jsem to nečekal. Tatínek nemarodil, neměl žádné problémy. 25. srpna, jako každý jiný den, se po obědě natáhl, a když ho maminka budila k odpolední kávě, zjistila, že je mrtvý. Navzdory těžké době prožil krásný život a měl i krásnou smrt, nechá-li se to o smrti napsat. Přežil obě světové války, první částečně na východní frontě, druhou v odboji. Za celý život mě ani jednou neuhodil, ani jednou na mne nezvýšil hlas. Nepamatuji si, že by měl spor se sousedy nebo s jinou stranou. Byl to prostě skvělý táta. Pokud se pamatuji, byl jen jednou nemocen. Byl v kladenské nemocnici na operaci s prostatou. Pamatuji, jak byl rozpačitý, když jsem ho tam byl navštívit a tlumočil mi požadavek doktora, abych jim daroval krev náhradou za spotřebovanou při jeho operaci. Zůstal mi v paměti jako kutil, který se uměl postavit ke každé práci. Svázal bezpočet knih, vykopal studnu, provedl řadu zabíjaček, postavil plot, provozoval mlátičku a tak dále. Všechna důchodová léta pracoval na brigádě v cukrovaru jako strojník. Vytrvale kouřil, to snad byla jeho jediná neřest. Jako relikvii schovávám jeho popelník a vyznamenání za druhou světovou válku. Dožil se bez čtyř dnů 84 let. Pohřeb měl v Praze, v Motolském krematoriu a je pochován v rodinné hrobce ve Chvatěrubech. Měl jsem ho moc rád a vděčně na něj vzpomínám.

Ještě před tatínkovou smrtí mě zaujal rozhovor s tetičkou Máňou Osobovou, sestrou mé maminky. Tetička mě seznámila se záměrem, že po tatínkově smrti by se tři sestry – tetičky Máňa, Berta Hrušková a Boženka Kretschmerová nastěhovaly k mojí mamince do kralupského bytu. Samozřejmě, že jsem souhlasil, protože jsem cítil, že o ten souhlas jí šlo. K tomu nikdy nedošlo, přesto, že jsem se o tom zmiňoval. Dost to ovlivnilo moje rozhodování při řešení mamincina stáří. Několikrát jsem měl maminku v Plzni. S tím byly problémy. Necítila se tam dobře a stále jí to táhlo do Kralup. Jednou jsem dokonce již potmě musel maminku odvézt Moskvičem do Chvatěrub. Chápal jsem, že se tam necítila dobře, myslím v Plzni. Když onemocněla, musel jsem si vzít neplacené volno a na čas se přestěhovat do

Kralup. Maminku dali do LDN na Mělníce. To bylo z ruky a sehnal jsem mamince domov důchodců v Červeném Mlýně ve Veltruské oboře a posléze zásluhou paní Baxové, Vaškovy maminky, v Liblíně, kde maminka v roce 1980 dožila. Zůstal ve mně zatrpklý pocit, že jsem něco zanedbal nebo prostě neudělal víc. Nepříjemný pocit provinění. Toho se nelze zbavit.

29. března 1974 se Renatce narodila naše první vnučka Vendulka. Roztomilá holčička. Proslavila se především tím, že byla první a stala se miláčkem rodiny. Maminky, babičky, obou prababiček, pradědečka a samozřejmě mým. Svě první roky prožívala na chatě. Proslavila se svým lezeckým cvičením. Sotva chodila, a při snaze vylézt na postel, usnula v poloze na břišku s jednou nožičkou na zemi a s druhou nakročenou už na posteli.

Tentýž rok 19. dubna se vdávala moje mladší dcera Vendulka. Brala si svého partnera z tanečních – Vladimíra Pelikána. Přišli za mnou předtím na chatě se zkroušenými obličejí, jestli Vendulku dám Vládovi. Vyhrkl jsem: „Ty jsi v jiném stavu?“ Se smíchem mě ujistili, že ne. Potom jsem to pochopil. Vláška byl hodný chlapec. Vysokoškolák ze Spáleného Poříčí. Studoval matematiku. Rodina se v té době zdála spořádaná. Uměl se postavit k práci na brigádách. Jeho otec byl stavbyvedoucí, maminka v domácnosti. Vláška, ač katolík, souhlasil se svatbou v Korandově sboru. Veselku jsme, po zkušenostech s Renatčinou, doma nedělali. Měli ji v Bohemii společně s Růženčinými rodiči, kteří oslavovali padesáté výročí svatby. Zdá se, že se vzali dobře. Dodnes je to spořádané a šťastné manželství. Jsou z něj tři kluci, všichni k radosti.

Existuje-li nějaký oslavný dort nad mou kariérou odbytáře, potom třešničkou na tom dortu musí být mostecký kostel Nanebevzetí Panny Marie. Jakmile se objevila v podniku poptávka na tuto akci, chytil jsem se jí a už nepustil. Nemusel jsem. Mohl jsem to někomu přidělit. Nepřidělil jsem ji, byla moje. Jedinečná příležitost, jedna za život. Jedinečnost spočívala v tom, že tehdejší bezohledný režim se rozhodl zachránit odsunem prvotřídní kulturní památku před postupující těžbou uhlí. Odsunout kostel o 840 metrů. Unikátní záležitost vyřešená unikátně. Vymysleli to projektanti jednoúčelové organizace – Transfery Praha. A vymysleli to dobře, protože dílo se podařilo a kostel stál na novém, žádaném místě, na podzim 1975.

Mnohé tomu předcházelo. Cesta vedla po kruhové dráze, poněkud s kopce. Vzhledem k nejistému podloží se nevědělo, bude-li se tlačit, nebo bude-li se muset brzdít. Vymysleli to dobře, počítali se vším. Společně s naší konstrukcí vymysleli technologické zařízení a my jsme ho úspěšně vyrobili. Nutno podotknout, že v prvé řadě provedli stavební přípravu. Celý kostel byl vyztužen ocelovou konstrukcí zabudovanou až pod základy. Postupně oddělili zdívo od základů a vybetonovali na igelitovou fólii. Jednotlivé sloupy podbetonovali a spojili s výztužnou konstrukcí. Vyztužili celé klenby. Rozebrali celou věž, protože tam byla soustředěna značná váha, a označili jednotlivé díly. Vzhledem k tomu, že památkáři rozhodli, že se má zachovat krypta pod kostelem, obetonovali ji a zavěsili na výztužnou konstrukci. Krypta se vezla s sebou. Výztužnou konstrukci vyrobil a dodal náš montážní závod. Čtyři kolejové dráhy, ty byly v celé délce pod kostelem, vyrobil a dodal Průmstav

Pardubice. My jsme vyrobili 53 kolejových vozů se zvedacím válcem, každý zvedl 500 tun, čtyři tlačné válce, čtyři brzdící válce, po jednom na každé dráze. V Inově jsme nakoupili regulační zařízení, hlídající vodorovnou polohu kostela. Složitou elektroinstalaci jsme nakoupili v Průmstavu Pardubice. Menší zádrhel jsme měli se zajištěním nákupu regulačních elementů vozů. Naši nechtěli riskovat nespolehlivé tuzemské dodávky a rozhodli se použít ze západu prvky značky Rexroth. Naše zásobování však nemělo na nákup k dispozici západní měnu a tak mi nezbylo než vyrazit na ministerstvo kultury, které bylo nadřízeným orgánem Transfery, a žádat o dotaci. Bylo to kupodivu schůdné. Příslušná referentka prohlásila: „Nevadí, pošleme Gotta na západ.“ No a byly tvrdé a snímače od Rexrotha. Sloužily znamenitě, jako všechno, a úspěšně jsme kostel zvedli. Vážil přes 26 000 tun. Jelo se, ale nebylo to bez problémů. Sloužil na velínu inženýrek Transfery Josef Holanec. Špatně to vyhodnotil a kostel se mu nekontrolovaně rozjel. Naštěstí tam byli i naši a zachránili situaci tím, že hodili před kostel železničářskou šubu. Náhodou jsem byl na velínu, když se to zastavilo. Vznikla nová situace – sloužila k pochvale středověkých stavitelů. Podle signalizace se veškerá váha překlátila na přední polovinu kostela. Po krátké chvíli se situace obrátila a váha se přenesla na zadní polovinu. Pak znovu dopředu. A znovu dozadu. A znovu. Odhaduji – asi osmkrát se kolébal, než se to ustálilo. A mohlo se jet dál. Pepu už k tomu ale nepustili. Prověřil to dokonale. Šťastně se dojelo až na nové stanoviště. Bohatě se to publikovalo.

V průběhu obchodního případu jsem si při častých návštěvách Mostu utvořil řadu dobrých přátel mezi mými spolupracovníky. Zejména Ladislava Koreluse, vedoucího stavby, dále Ing. Josefa Remzu – revizního technika, Ing. Kamila Hofmana – revizního technika elektro, a zejména projektanta Ing. Jindřicha Pavlíka. Dobrých přátel nemá nikdy člověk dost.

Když jsem byl trvale v Mostě a nebyl použitelný v normálním životě, podlehl Růženka radám kolegů na pracovišti. Opatřila půjčku a koupila Moskvíče 408, auto s poněkud větší než normální spotřebou. Já jsem neměl řidičák na auto, Růženka ano. Nebyl jí ale k potřebě, protože se bála jezdit. Za asistence svého kolegy z práce mě s hrdostí pozvala k projíždce, ale musela se držet jen na vedlejších silnicích. Musel jsem se okamžitě zapsat do autoškoly a rozšířit si řidičák na motorku o osobní auto. Chvíli to trvalo, ale dočkali jsme se. Až na tu spotřebu to bylo dobré auto. Hlavně pohodlné a skladné. Zkraje jsem měl problémy a získával jsem zkušenosti. Šlo to pomalu, ale na cesty na chatu vyhovovalo znamenitě, stejně tak na cesty do Kralup. Skvělou Jawu 350 jsem předal Vláďovi. Vlastně jsem mu ji prodal za 4 000 Kčs a ty dostala Renatka. Takže jsem jim jí rozdělil. Udělala mi dobré služby, ať si mladí také pojezdí. Vzpomínám, když jsem byl Moskvíčem u maminky v Kralupech, chtěla svést k Marušce Srbové respektive Hájkové do vesnice se jménem Uhy. Našli jsme ji tam coby hostinskou v hospodě. S nikým jiným jsme nemluvili. Byla tam zvláštní situace a nálada. Maminka však byla spokojená a to byl hlavní účel.

V roce 1976 se nám narodila dvě vnoučata. Nejprve 26. ledna Robin, vlastním jménem Robert – ten se narodil Vendulce Pelikánové a 30. května Renatka – ta se narodila Renatce Baxové. Robinka jsme si užili, protože Vendulka s Vláďou zatím

bydleli u nás Na Úhoru 30. Měli u nás samostatnou místnost v přízemí. Vnučky Renatka s Vendulkou a rodiči bydleli v Doubravce v kvalitním bytě ve Staniční ulici. Vaškovy nevěrnosti jsem tenkrát začínal tušit.

Vladimír s Vendulkou koupili od paní Chovancové rodinný dům v ulici Zátíší číslo 12. Datum si nepamatuji, mohlo to být v roce 1978. Začala nová etapa života charakterizovaná přestavbou domku. Pomáhal jsem Vláďovi na plný úvazek. Bylo to krásné období vděčné spolupráce. Vládá na mne spoléhal, domnívaje se, že tomu rozumím a já se spoléhal na jeho intuici. Každopádně se Vláďovi přestavba podařila. Dopoledne 9. května 1979 nás přerušili zprávou, že zemřel děda Ondráčků, otec Růženky. Bylo mu nedožitých 85 let. Byl těžce nemocný a měl těžký konec, což babička před ostatními zakrývala. Prožívala manželovu smrt v bolesti, než ji se zpožděním sdělila dolů Růžence a Vendulce. Já jsem si s dědou moc nerozuměl. Neuznávali jsme se vzájemně. Děda byl zpopelněn a jeho urna je uložena v rodinném hrobu v Zátíší.

Život mé maminky skončil 12. února 1980. Zemřela v Domově důchodců v Liblíně. Prý zemřela v klidu, ve spánku, smířena s prostředím mezi řádrovými sestřičkami, devět dnů po 82. narozeninách. Já jsem byl v tu dobu na služební cestě ve Snině na Slovensku, takže poslední vybavení v Liblíně vyřizovala Růženka. Já jsem se o mamčinu smrti dozvěděl až po návratu. Maminka se celý život pořádala s tragickým odchodem mého bratra Jiřího. Při nedobrovolných cestách do Chvatěrub, vyvolaných ve válce vyhlášením leteckého poplachu nebyl prioritním podnětem strach o vlastní život, ale obava o osud schránky s popelem, kterou nesla s sebou. Celý život mé maminky byl poznamenán tou smutnou událostí. Dokud jsme byli celá rodina, milovala ruční práce. I při spoustě obyčejné práce, kterou hravě zvládala (alespoň mně se zdálo, že to zvládá hravě), upletla spoustu svetrů, uháčkovala nepočítaně deček a záclon, halenek, vyšila mnoho výšivek, udělala si středočeský kroj. Byl by to neuvěřitelný kopec. Vášnivě ráda četla. Jejím oblíbeným autorem byl Alois Jirásek. Milovala české dějiny. V pokročilém věku ráda hrála žolíky. Pravidelně k nám do Lobečku i později na František docházeli hrát Blažejovi. (Jára Blažej byl vdovec po Aničce Jirátové, mé sestřenici, znovu oženěný s Miluškou, hezkou ženskou ze Skutče. Jeho obraz, původně dar k svatbě Jiřího je u někoho v pozůstalosti.)

Škoda, že poslední léta mé maminky byla poznamenána stařeckou zmateností, kterou jsem já nezvládl řešit. To mě bude děsit až do soudného dne. Omlouvám se. Škoda, že nevyšel ten záměr tetiček Máni, Berty a Boženky, dožít životy na Františku. Jako relikvii uchovávám fotografii mých rodičů s oběma mými dcerkami na plzeňském výstavišti v roce 1958, mamčinu oblíbenou sadu skleniček a dopis, v němž mám zachován rukopis obou mých rodičů, mamčin upracovaný a tatínkův pečlivý.

K té době se váže vzpomínka, pro mne velmi nepříjemná. Ve svých studiích jsem získal právo používat titul diplomovaný technik. Odpovídalo to vysokoškolskému vzdělání. Růžence to však nestačilo a ve svém příbuzenstvu rozšiřovala názor, že jsem inženýr. Samozřejmě, že to uváděla neprávem. Jenomže po smrti mé maminky, když vyřizovala v mé nepřítomnosti poslední náležitosti,

nechala na parte u mého jména vytisknout titul Ing.. A takové parte nechala vyvěsit na trafiku u stanice trolejbusu, kde nastupovali všichni moji kolegové z práce. Ti to samozřejmě četli a oprávněně kritizovali. Sám jsem to nechtěně vyslechl a obtížně vysvětloval. Trapas první velikosti.

Tentýž rok, 23. července 1980, se narodil můj vnuk David. Domníval jsem se, že už je to můj poslední vnouček a tak jsem si v práci řekl, že to musím řádně oslavit, rozuměj zapít jeho narození. Vzpomínám, že jsem každého gratulanta (a bylo jich mnoho) poučoval a tvrdě vymáhal znění slavnostního projevu: „Ať žije ve zdraví tvůj vnuk David a jeho matka Vendulka“. To tam znělo celý zbytek dne až do pozdních odpoledních hodin. To už Vendulka s rodinou žili ve vlastním domku.

Brzy na to, 7. února 1982 se narodil můj opravdu poslední vnouček – Péťa, vlastním jménem Petr. Ten už tak důkladně zapitý nebyl. Byl dítě „nechtěné“, narodil se z lásky.

Vyrostli všichni ve stejné lásce, se stejnými ambicemi. Ve stejných podmínkách. Až na to, že Vendulka a Renatka bez rozvedeného otce. Děvčata si to vyřídila sama. Nenechala ho zmizet a přitáhla si ho k sobě zpátky. Jsem šťastný, že všech mých pět vnoučat dospělo ve zdravý a spořádaný život.

Můj vztah s Vaškem Baxou byl zpočátku velmi dobrý. Snažil jsem se nahradit mu neznámého otce a myslím, že se mi to dařilo. Byl velmi pracovitý a naše spolupráce byla znamenitá. Nebyla práce, při které bychom si nerozuměli. Připravovali jsme přístavbu chaty. Povolení stavby už bylo vyřízeno. Sháněli jsme už materiál na stavbu. Renatka v té době pracovala na železniční stanici Chrást u Plzně a zajistila nákup dřeva z vyřazeného vagonu. Ten nápad se mi líbil. Vagon přistavili na odstavnou kolej chrásteckého nádraží a já s Vaškem jsme ho rozebrali a Vašek sám zařídil převoz demontovaného dřeva na chatu. Už v této fázi mi bylo jasné, že kvalita dřeva není dobrá a na stavbu chaty se nehodí. Alespoň bude dlouho stačit na topení.

To však nebyla jediná špatná zpráva. Horší bylo, že se Vašek zamiloval. Možná, že už to trvalo déle, ale mně se to teď provalilo. Bylo mi divné (ale já jsem to špatně vyhodnotil), že Renatka nastoupila na dovolenou s dětmi sama, bez manžela, ten nemohl. V nevědomosti a v dobré víře jsem Vaškovi půjčil motorku, aby mohl pohodlně dojíždět za rodinou. Den po dni sílilo moje podezření, když Vašek nepřijel za celou dovolenou ani jednou. Renatka musela s pravdou ven, že je to nějaká paní Rádlová. A dala mi její fotografii z Vaškovy kapsy, kde byla ta paní nahoře neoděná a adresu. Vzal jsem obojí a vypravil se za nimi, abych manžela uvědomil. Pěkně jsem narazil, když jsem zjistil, že na adrese bydlí rodiče pana Rádla. Vážená rodina vysokoškolského učitele. Mladí s nimi nebydleli. Já vím, mohl jsem se omluvit a odejít. Ale já jsem se neomluvil a neodešel. Zasněžil jsem je do případu. Ano, poznali svou snachu na nahé fotografii a byli z toho ohromeni. Informoval jsem je o tom, že jejich snacha chodí s Vaškem na předplatné do divadla, že jsem se o tom přesvědčil návštěvou divadla a že to bylo předplatné Renatky. Byli z toho překvapeni a mně se neulevilo. Podle pozdější reakce mladých Rádlových, rodiče Rádlovi zasáhli rázně, ale stejně neúčinně.

Rozvodové řízení začalo 22. října 1980 a skončilo 22. června 1981. Mne pozvali jako svědka. Ve své výpovědi jsem sdělil své vědomosti o vztazích. Ujistil

jsem soud, že rozvede-li manželství, poskytnu dceři a jejím dětem přiměřenou péči a podporu. Reagoval Vašek – že jsem se ani slovem nezmínil o panu Veselém. Pokračoval jsem informací, že pan Veselý je kolega Renatky v práci a řekl Renatce, že je také v rozvodové situaci a nabídl jí partnerství. Sdělil jsem soudu, že znám otce pana Veselého a rozhodl jsem se navštívit ho a ověřit synovy údaje. V průběhu své návštěvy jsem konfrontoval oba rodiče s jejich synem a posléze i se snachou a zjistil jsem, že údaje o rozvratu rodiny pana Veselého nejsou pravdivé a byly jen pokusem o navázání dobrodružného vztahu. O tomto podvodu jsem informoval svou dceru, ta partnerství odmítla a na můj zásah změnila pracoviště z dosahu pana Veselého. Tím celá epizoda skončila.

Když jsem po svědectví čekal na chodbě soudu, přispěchali ke mně mladí manželé Rádlovi a začali mi nadávat. Zmohl jsem se na obhajobu: „Vy jste chudák, vás je mi líto a s vámi paní Rádlová si v otázkách morálky nebudu nikdy rozumět.“ Na to odešli. Ten jejich útok považuji za potvrzení dojmu, že jim rodiče Rádlovi domluvili. Ale moc se nepoučili.

Renatku samozřejmě rozvedli. Krásný byt ve Staniční ulici vyměnili za menší v Baarově ulici na Borech. Tam se nastěhovala Renatka s dětmi a za menší v Dobrovského ulici, který dostal Vašek a nastěhoval se tam se svojí matkou. Moje styky s Vaškem se zcela přerušily, spolupráce na chatě se vytratila. Od té doby jsem s Vaškem nemluvil. Snad dvakrát jsme se potkali bez pozdravu.

Renatku s dětmi jsme vzali Moskvičem na pobyt v zotavovně Fakultní nemocnice ve Vidžíně. Byla to hezky upravená snad hospoda, ale bez personálu. Jen kousek dál bydlela paní správcová, která nám předala klíče a zase je od nás při odjezdu převzala. Už se ani nepamatuji, jak jsme se tam stravovali. Jen si vybavuji, že to bylo o jednu vesnici za Úterým.

Tentýž rok byla Renatka s dětmi na rekreaci v Žirovnici na jindřichohradecku. Byla to asi smutná dovolená. S Růženkou jsme pro ně jeli Moskvičem.

Práce na chatě zcela ustaly. Vlastně na celých šest let. Jenom jsem odsekal skálu.

Podnikli jsme hezký jednodenní výlet autem do prachovských skal. Jeli jsme s Růženkou, babičkou Ondráčků, Vendulkou a malým Robinkem. Z toho výletu je několik hezkých fotografií, z nichž zejména výhled ze Skalního vrcholu s Robinkem u zábradlí je kouzelný. Takových zážitků víc.

Vroce 1982, rok před penzí, jsem měl namále. Na pracovišti se mi udělalo nevolno. Pamatuji se, s jakou nechutí jsem zahodil čerstvě zapálenou cigaretu, jak mi byla nepříjemná. Naštěstí byl konec směny a ještě jsem došel sám domů. Doma už to nešlo. Sanitka mě odvezla do Mulačovy nemocnice na Borech. Zjistili mi infarkt – oboustranný transmurní. Nerozumím tomu, jaký to vlastně je. Uložili mě na JIPce a já jsem marodil – už nevím jak dlouho – u pana primáře Cajzla, doktora Zeithamla a doktorky Kratochvílové. Asi mě vyléčili dobře, protože tu jsem ještě po 32 letech a cítím se dobře.

Poslali mě do Letin a potom do Františkových Lázní. Při léčbě jsem se seznámil s novým kamarádem – Ing. Jiřím Ronovským. Ten neměl moje štěstí a po pár letech zemřel. Ještě po pobytu v lázních jsem docházel do nemocnice na

rehabilitační cvičení. To vedl sám pan primář Cajzl s mladičkou Dr. Kratochvílovou. Domnívám se, že to byl prvopočátek mého uzdravení.

Hned po Novém roce 1983 jsem začal stříhat metr. Každý ustřižený centimetr znamenal úbytek jednoho dne zbytku pracovních dní mého odchodu do důchodu. Byl to překrásný obyčej převzatý z vojenského života. Tak nesmírně jsem se těšil na ukončení mé podřízenosti pologramotným představeným. Občas jsem ustřižený centimetr odložil na stůl představeného, jako neodvratnou připomínku. Škodolibá legráčka. Nesmělo mi vadit, že jeho penze bude podstatně vyšší než má. Tenkrát jsem si neuvědomil, že bude trvale vyšší ještě po třiceti letech. Vlastně těch celých průběžných letech, protože jemu se bude stejným procentem valorizovat. Moje přídavky budou stále fakticky nižší, než jeho. A nejen jeho, ale všech těch politických prominentů, kteří mě přeskočili. Hřejí mě „Československé dějiny v datech“, které jsem od něho dostal v den odchodu na památku. Svou tendencí mi stále připomínají prožitou dobu. Utěšuji se heslem chudších: „Nezáleží tak na výši důchodu, jako na délce doby, po kterou ho budu brát.“ A už jsem zase spokojenější. Já už ho беру třicátý první rok (je rok 2014).

Penze jsem si dlouho neužíval. Hlavně pro přilepšení platu jsem šel do práce. Šel jsem jako pomocník topiče do kotelny v Pozemních stavbách na Nové Hospodě. Nebyla to těžká práce. Byla to pochůzková služba po výměníkových stanicích a kontrola topení. Zejména velké výměníkové stanice pro tři výškové obytné domy. Ty se zásobovaly teplou vodou a topením. Celá trasa se prošla každé dvě hodiny, stanoviště jsme měli na kotelně. Byla to spolupráce s novou kategorií lidí, většinou prostších a v jádru poctivých. Zvláštní osobou byl Oldřich Kocmoud, mistr kotelny. Absolutně pohodový člověk, přátelský a velmi pracovitý. Postupně se mi tam podařilo nakoupit ploché radiátory do koupelny a na WC, všechna okna a dveře na chatu, železné zábradlí na verandu, kování na dveře. Byla tam dobrá služba a vydržel jsem tam až do revoluce v roce 1989. Krátce potom pomocníky zrušili.

Můj vztah k Moskvě byl v podstatě pozitivní. Měl jsem s ním několik problémů, ale vždycky se ukázalo, že to bylo vlivem mého začátečnického přístupu, vinou mé nezkušenosti. Kupodivu jsem neměl žádný karambol. Na karoserii jsem nikdy nic neměnil. Takže stačil dokonale prorezavět. A zase jsem měl štěstí. Byli jsme s Růženkou na dovolené v Opočně. Byla mimořádně vydařená. Projezdili jsme Jiráskův kraj, Sobotku a široké okolí. Zámek v Opočně je kouzelný. Zaujal mě příhodou se švédskými děly, umístěnými na otevřeném nádvoří. Švédská děla jsou pozůstatkem po švédském nájezdu v 17. století. Zaujala švédského turistu, který radikálně zareagoval, že by se měla vrátit do Švédska. Kastelán zámku kupodivu souhlasil, s podmínkou, že Švédové vrátí do Prahy všechny ukradené a odvezené obrazy.

Při této rekreaci jsme zajeli na návštěvu do Vysokého Mýta, kde v nemocnici ležela tetička Hrušková. Primářem tam byl Věna Hrušků; ty jsme samozřejmě také navštívili. Při zpáteční cestě, nevím už, jak se mi to podařilo, ani nevím, kde to bylo, jsem koupil kompletní sadu plechů na Moskvě. Působilo to na mne jako až

nepřirozeně šťastná náhoda. Po návratu do Plzně jsem neprodleně zadal výměnu plechů k autoklempíři do Vochova. Mojí radost po několika dnech zmrazil telefonát autoklempíře, že v dodané sadě plechů jsou omylem dva levé zadní blatníky a pravý pochopitelně chybí. Výhled na reklamační řízení někde v Pardubicích byl děsivý. Pokusil jsem se zeptat znovu v Plzni. V první mototechně, zase už nevím, která to byla, zněla odpověď: „Kdepak plechy. Počkejte, máme jeden pravý zadní blatník.“ Ať mi někdo řekne, že to nikdo neřídí. Koupil jsem ho a rovnou odvezl udivenému autoklempíři. Vzpomněl jsem si na tu příhodu, když jsem po letech Moskvě prodával. A hned jsem na Borech v autodílně pana Štandery koupil starší Škodovku 125. Ale to bylo až po revoluci. Měla světlou kávově hnědou barvu.

Myslím, že to bylo v roce 1987, kdy si Renatka našla na inzerát přítele; rozvedeného vojáka z povolání Oldu Roučka, který měl v péči čtrnáctiletého syna Milana. Byl o osm let starší, a jak se později ukázalo, rozuměli si. Jen ten syn se nepovedl.

Vzali se 25. října 1987 a bydleli na Doubravce, Zábělská 11. Olda našel zalíbení na chatě a společným úsilím jsme oživili její přerušenu přestavbu. Olda byl vyučený zedník a provedl všechny vyzdívací práce. Zapojil se i Vláďa a chata rychle narůstala. Až se dostavil osadní výbor a kritizoval, že stavíme na černo. Vendulka měla známou na okresním stavebním odboru, která vystavila potvrzení, že stavba byla pouze přerušena a že stavíme na platné povolení. Závistivcům sklaplo a mohli jsme to v klidu dodělat. Přístavbou přibýly dvě místnosti. Jedna pro Renatku a jedna pro Vendulku. Všichni tam jezdili velmi rádi. Zejména vnoučata to tam užila ve zdraví a k prospěchu. Velmi rád na ta léta na chatě vzpomínám. Růženka tam taky ráda jezdila. Měli jsme rádi, když déšť klepal na střechu. Užili jsme tam krásné dny.

Rád vzpomínám na vycházky do lesa, na houby, jejich zavařování, na kanastu, na čtení, na koupání, na hry s dětmi, šipky do lesa, na stavbu praku, sledovačky po chatě. Ani si všechny ty krásné chvíle nedovedu vybavit. Taková jich byla spousta.

Co jsme se nachodili vybírat platbu za odebranou elektřinu. To postupně přebíral Olda a vybíral to sám. Co mi dalo za starosti odvodnění skály. Té holé skály, kterou jsem zachoval dole v kuchyňce. Co ta se nazlobila, ale vyřešilo se to. Co bylo starostí se suchým záchodem, až jsme udělali chemický. Co bylo starostí s topením pro vaření, až jsme pořídili plynový sporák a propanbutanovou bombu. Jak dlouho trvalo, než jsme pořídili ledničku. Co jsem dřeva na topení nařezal – minimálně velký železniční vagón. Ten se celý spálil – chata se postavila z nových palubek. Ale všechno to bylo jenom k radosti.

Když v roce 1948 Národní shromáždění schválilo první československou Pětiletku na léta 1949 až 1953, klepal jsem si v duchu na čelo a divil jsem se, že budou následovat ještě další. Proč vyhláší PRVNÍ pětiletku. Kolik si myslí, že jich ještě bude? Ještě, že jsem to tenkrát nevěděl. Ani ve snu jsem si nepřipustil myšlenku, že budou až do roku 1989, do sametové revoluce. Myslím teď, že byla příliš sametová. Sametově jsme odstavili špičky a smečky zakuklených jsme si postavili do čela. Těch pár poctivých se buď přizpůsobilo, nebo byli zbaveni vlivu a

odsunuti. Teď už to jde těžko znovu roztřídit. Oni jsou tu dosud (rok 2014), jen v jiné podobě, rafinované. Začínám mít obavy, že už se jejich odchodu nedožiji. Nejhorší je, že nevím, kdo je kdo. Bud' věřit všem, nebo nikomu? Zvonit klíči nemá cenu.

Dům po mých rodičích v Kralupech nad Vltavou, Na Františku 169 nebyl mým citovým poutem k rodišti. Můj rodný dům zbouřili v padesátých letech, při výstavbě sídliště Kaučuku. Mé rodiště bylo v Lobečku. Nedošlo k zamýšlenému soužití maminčiných sester. Boženka už byla po smrti, tetička Hrušková dožívala v nemocnici u syna ve Vysokém Mýtě, tetička osobová lpěla na chalupě ve Chvatěrubech. Dům Na Františku chátral a tak nebyl důvod ho držet ve vlastnictví. Proto jsem ho prodal a tržbu rozdělil rodině.

Můj nejmladší vnuk Petr, veden svou učitelkou, vypomáhal v psím útulku v Plzni na Valše. Jednou v roce 1994 přinesl domů pod bundou malé štěňátko, které ještě nebylo schopné v útulku žít. Proto poprosila paní učitelka Péťu, aby si vzal toho tvorečka na dva týdny domů, vyiplal ho z nejhoršího a pak ho přinesl zpátky. Jednalo se o křížence dalmatina se špicem. To se ale zatím nepoznalo. Byla to samička a hned při prvním krmení se vyznamenala. Nekecám, já jsem to viděl. Andy (takové dostala od Péti jméno) stála u misky mléka na předních nožičkách, tělíčko kolmo vzhůru – aby na to mléko dosáhla. Samozřejmě, že se do útulku nevrátila. Byla roztomilá a stala se plnoprávným členem rodiny. Dělal si legraci, že je to můj pes; přihlásili ji na mne, protože jako důchodce jsem měl nižší poplatek. Samozřejmě, že to platili za mne. Ale nosila moje jméno. Byl to neuvěřitelně inteligentní tvor. Říkal jsem, že jí chybí jenom řeč. Nejvíc milovala svoji zahradu, ale uměla žít všude. Všichni ji nesmírně milovali. Poměrně často spala u nás, Na Úhoru 30. Snadno jsem vypožadoval, že když ji k nám přivedli a nechali ji u nás, prostála hodně času na chodbě a čekala, kdy se pro ni vrátí. Museli jsme to vyřešit tak, že když odcházeli z domova, nechali ji na zahradě, jako kdyby šli do práce. Já jsem pro ni přišel za chvíli a odvedl ji jako na návštěvu. Potom byla klidná a spokojená. Nebyla splašená. Došla jen k silnici, kterou jsme museli překročit, sedla si a čekala. Přešli jsme spolu a na druhé straně se volně rozeběhla. Nevím, jak to praktikovala, když utekla z domova. Prohrabala se ze zahrady a sama přišla k nám a čekala před vrátky. Obyčejně volala telefonem sousedka přes ulici paní Slancová, že máme u vrátek psa. Z vyprávění téže paní znám příběh: paní Slancová přijela trolejbusem z města a vystoupila na zastávce, která je u začátku ulice Na Úhoru. Na chodníku u přechodu pro chodce seděla Andynka a čekala na lidi. Ti zmačkli tlačítko pro semafor a na zelené světlo šli přes silnici; a Andynka taky – u nohy paní Slancové. Na druhé straně volně odběhla a čekala až u našich vrátek. Velmi rád na Andy vzpomínám, jak proháněla své psí kamarádky v parku před naší zahradou. Andynka se dožila 16ti let.

Náš dům Na Úhoru 30 už volal po úpravách. S přibývajícími léty jsme já ani Růženka nemohli přelézt do vany, ani se zvednout po umytí z vany a vylézt ven. Musel jsem především přestavět koupelnu. Vanu nahradit sprchovým koutem a vybavit novou koupelnu a WC včetně topení. Stará okna už dávno nevyhovovala.

Vyměnili jsme je za plastová. Starý chatrný komín jsem nechal zbourat a nahradit ho novým z bílých cihel. Nechal jsem udělat novou střechu a nové dešťové svody. Nechal jsem udělat nový strop nad verandou a nové zábradlí. Měl jsem v plánu ještě řadu rekonstrukcí, ale v roce 2008 se náhle změnil zdravotní stav Růženky tak radikálně, že ze všeho sešlo. To popíši později.

Naše zahrádka, která byla za mlada našim potěšením a zálibou, nás začala pro pokročilý věk unavovat. Už jsme na ni nestačili. Nikdo z rodiny o ni neměl zájem, tak jsme ji prodali panu Novotnému. Ten tam postavil rodinný domek a zdá se, že tam jsou spokojeni. Tržbu za zahradu jsem rozdělil rodině. Stejně tak jako příspěvek od Německo-českého fondu za moje totální nasazení ve válce na Poldovce.

Ještě když byla Růženka přijatelně zdráva, uskutečnili jsme několik výletů. Byli jsme například v Jižních Čechách – v Trhových Svinech a na Skalinách – na chatě u Davidů. Jejich chata stojí za zmínku. Postavili si ji sami a je nádherná. Byli na ni po právu pyšní. Několikrát jsme u nich strávili pohodové dny, jednou také s mladými Roučkovými. Vždycky nás hezky pohostili, stejně jako my je, když přijeli do Plzně. Často jsme jezdili do Chvatěrub na hrob mých rodičů. Obyčejně jsme se stavili u tetičky Osobů a dole ve „staré rybárně“ u Jožky. Na zpáteční cestě jsme se zastavili v Klecanech u Jiřího Fixla, ilustrátora a malíře, bratra Viktora. Velmi rádi jsme s Růženkou, společně s Vendulkou a Vládou Pelikánovými jeli na výlet do Bečova nad Teplou. Tam je hrad, ve kterém byl nalezen zakopaný relikviář Svatého Maura. Ten je restaurovaný vystaven na tamním zámku. Ten stojí za zhlédnutí (ten relikviář).

Kávově světle hnědá stopěťadvacítka už se nám okoukala, tak jsem ji prodal a koupil jsem v roce 2005 ojetou zelenou Felicii. Byla v dokonalém stavu. Koupil jsem ji v autobazaru v Cukrovarské ulici. S výběrem mi pomohl Olda. Byl a vlastně jsem s ní stále spokojený. Sice jsem ji už předal Vládovi, ale ten ji nechal napsanou na mne. Kdybych ji prodal, musel bych vrátit alikvotní část příspěvku, který jsem dostal od sociálky. Je to můj poslední inventář. Na provoz auta mi pracovní úřad vyplácí sociální příspěvek na mobilitu ve výši 400,- Kč za měsíc.

Vpolovině roku 2008 se náhle změnil zdravotní stav Růženky. Rychle a radikálně. Díky nekompetentnímu přístupu obvodní lékařky paní Dr. Hodkové to bylo katastrofální. Sám jsem na to nestačil. Růženka padala a rozbila si hlavu. Musel jsem volat Vendulku, aby mi s Vládou přišli pomoci, hlavně v noci. Děvčata se střídala o nocích. Vendulka na telefonu, Renatka u nás spala. Toto provizorium radikálně změnil zásah Růženčiny neuroložky paní Dr. Sobotové. Ta Dr. Hodkové vynadala a ta se ihned a osobně dostavila s poukázkou na sanitku k odvozu do nemocnice. Odvezli maminku do Privamedu. Dostali Růženku z nejhoršího, ale zůstávala zmatená a přežívala ve falešných představách. Konečně Růženku přemístili do LDNky, ale pomatení přetrvávalo. Byla nezbytná rehabilitační cvičení, která se zdála být účinná. LDNka však neměla rehabilitační sestru. Nabídl jsem panu primáři, že si seženu externí. Ten to zakázal, ale připustil rehabilitaci se členem rodiny. To stačilo. Renatka přivedla dceru své známé, studentku zdravotní

školy. Ta byla ochotná se v LDN představovat jako naše vnučka. Za přiměřenou úplatu Růžence dávala pravidelné rehabilitace.

Souběžně jsme sháněli místo v domovech pro seniory. V Plzni a blízkém okolí. I to se nakonec podařilo a k velkému štěstí to vyšlo v tom nejpříjemnějším objektu – v Domově Svatého Jiří na Doubravce, Mohylová 92. Podařilo se to především díky zásahu sociální pracovnice Domova, slečny Věry Hylmarové. Bylo to významné vítězství. Domov seniorů disponoval pečovatelskou a zdravotní službou. Ani jeden den jsme nepropásli a já s Růženkou jsme se přestěhovali 3. 11. 2008 do nového bydliště. Měli jsme svůj pokoj č. 339 ve druhém poschodí efektní, moderní budovy, postavené v roce 2003. Měli jsme k dispozici všechno potřebné, včetně vlastní koupelny s WC. Společná kuchyně se společnou jídelnou, samozřejmě s personálem, společná prádelna se službou. Veškeré vybavení je tu k dispozici. Potřebovali jsme jen osobní věci a ložní prádlo, televizor, trochu nádobí. Naštěstí jsme měli nějaké úspory a běžící stavební spoření, takže jsme měli z čeho všechno dopláct. Bylo to dost nákladné. Padl na to celý příspěvek na nemohoucnost – za mne zpočátku 2.000,- Kč, za Růženu 8.000,- Kč, což brzo zvýšili za mne na 4.000,- Kč, za Růženu na 12.000,- Kč měsíčně. To místo nám vyplácel sociální odbor přímo domovu, tzn. 16.000,- Kč za zdravotní a pečovatelskou službu každý měsíc. Za ubytování a stravování jsme platili každý 350,- Kč/den, tj. oba 700,- Kč/den čili 700,- x 31 dnů = 21.700,- Kč/měsíc + 16.000,- Kč za bezmocnost = 37.700,- Kč za měsíc. Ale zaplatí pán Bůh. Péče byla tak účinná a prospěšná, že maminka se brzo vzchopila k normálnímu životu s chůzí a prodloužila si život asi o tři roky.

Nedlouho po našem přestěhování začal marodit Olda. Nikomu se nám to tak nebezpečné nezdálo. Nic zlého netuše odebral se na zákrok do nemocnice a k velkému našemu překvapení tam 6. března 2009 náhle zemřel. Byl to hodný člověk. S Růženkou jsme ho měli rádi. Zejména pro naši Renatku byl velkou oporou a té nejvíc chybí. Chybí doma, na zahrádce i na chatě, kterou měl tak rád. Byl mi dobrým partnerem a stále na něj budu vzpomínat. Jeho ostatky jsou v urně uloženy na hřbitově U Václava společně s jeho rodiči. Jen syn Milan se mu nepovedl, ale o něm psát nechci.

V našem novém domově jsme se brzo spřátelili s mnoha lidmi a maminka zde ještě uplatnila své ruční práce a kreslení i trochu sochařinu. Žili jsme spolu až do její smrti. Zemřela tiše v odpoledním spánku a myslím, že bez bolesti 20. dubna 2012 v 16:15 hodin. Byl jsem u ní. Žili jsme spolu oddáni bez dvou dnů 61 let. Celý život žila v upřímné lásce ke svým rodičům a k jejich širokým rodinám. Zejména svou sestřenicí Elišku Kotalovou, provdanou Švejkarovou, později Davidovou milovala jako sestru. Celý život milovala své dvě dcery – Renatku a Vendulku, prožívala živě všechny jejich starosti a zejména radosti. Nade vše milovala svoje vnoučata – Vendulku, Robinka, Renatku, Davídka a Péťu. Milovala svá pravnoučata, z nichž dožila Tomáška, Aničku, Danečka, Barborku, Daliborka, Viktorku a Sárinku. Milovala dva své zetě, Oldu a Vladimíra. Milovala partnery svých vnoučat – Tomáše, Dášenu, Míru, Alici a Petrušku. Milovala nás všechny. A na takovou na ni budeme vzpomínat.

Růženčiny ostatky v urně jsou uloženy v rodinném hrobě na hřbitově v Zátiší. Je tam se svými rodiči a jejich nevlastním adoptovaným synem Karlem Hornofem. Té adopci jsem nikdy nerozuměl.

Ještě za Růženčina života jsme provedli vyrovnání našeho nemovitého majetku. Dům Na Úhoru 30, který nikdo nechtěl, jsme dali Vendulce. Na její přání jsme darovací smlouvou převedli dům na Davida. Ten se tam nastěhoval a zahájil rozsáhlé úpravy. Po krátkém čase si David s Alicí opatřili byt v Plzni – Doubravce. Tam žije celá rodina a do domku Na Úhoru 30 se nastěhoval rozvedený otec Alice – pan Šedivec. Ten údajně slíbil, že dokončí úpravy a opravy pro potřeby Borečka.

Chatu v České Bříze jsme darovali Renatce Roučkové. Na její přání jsme uzavřeli darovací smlouvu s Renatkou Kaslovou. Ta hned na to chatu prodala – ani nevím komu. Takže po nás nezbylo nic. Hrob na hřbitově v Zátiší převzala Vendulka Pelikánová. Auto Škoda Felicia mi zatím zůstala, protože v dotyčné době bych při jeho prodeji musel vrátit sociálce alikvotní část půjčky, kterou mi při koupi poskytla. Dal jsem ho do správy Vladimírovi, ten své auto neměl.

Já jsem se po Růženčině odchodu přestěhoval na jednolůžkový pokoj 333 na témže podlaží. Je stejně vybavený, o 10,- Kč/den dražší. Stále mi důchod nevystačí. Při dlouhém měsíci (31 dnů) doplácím z úspor 382 korun. Při kratším (30 dnů) to skoro stačí – doplácím jen 22,- Kč.

Musel jsem si zvyknout žít sám. Je to samozřejmě jednodušší, jenom je to smutnější. Jsem zapojen do společného života jako člen rady seniorů, jako člen stravovací komise, jako knihovník

Snad stojí za zmínku, že jsem si v roce 2012 koupil elektrický vozík MEYRA OPTIMUS. Počítám s horšími časy, až nebudu moci chodit.

S kolektivem seniorů podnikáme výlety; byli jsme v Klatovech, na Švihově, v Nepomuku. S partou „Volnomyšlenkářů“ jsme byli v pivovaru, na chatě u Kučerů, v Dobřívě, na Boleváku. Často mě vyvezou našim autem Vendulka s Vládou. Například na Lipno na vyhlídku v korunách stromů, do Prahy na Hrad na výstavu korunovačních klenotů, do Prahy k Fixlům, kde jsme seděli pod pergolou, do Nelahozevsí na zámek a do Veltrus na hřbitov, do Písku k Alence Hrušků k posezení na zahradě, do Blovic k návštěvě Renatky Pelikánové, do Prahy k Robinovi a do Obecního domu na výstavu plakátů od Alfonse Muchy. K návštěvám lékařů a na masáže mě Vláda vozí.

Mám tu spoustu činností. Teď mám novou zábavu. Zapojil jsem se k paní Fichtlové, principálce loutkového divadla. Namlouváme texty her. Je to milá vzpomínka na blahé časy s loutkovým divadlem v Zátiší. Teď mi zabírá dost času vzpomínání a psaní těchto vzpomínek.

VLASTNÍ HODNOCENÍ ŽIVOTA

PODLE HIPPOKRATOVÝCH TYPŮ:

Mám rád příběh s Hippokratovými typy: Na pravoúhlou křižovatku dvou silnic bez označení přednosti v jízdě přijedou z různých směrů současně čtyři auta a bezradně zastaví. V prvním autě sedí melancholik, bledý, bezradný a vystrašený. Z druhého vystoupí cholerik, nadává, kope mu do gumy a hrozí pěstmi. Z třetího vystoupí

flegmatik a bez účasti se rozhlíží. Ve čtvrtém zůstane sangvinik a s úsměvem vše sleduje a baví se.

Velmi často jsem se zabýval myšlenkou – co vlastně jsem já? Pošilhával jsem po sangvinikovi, ale musím se přiznat, že to nejsem. Přehodnotil jsem znovu svůj život (už nesčíslněkrát) a musím se přiznat bez nátlaku, že se hodnotím na melancholika! Když to tak vidím napsáno, tak se mi to nezdá. Těžko se hodnotit. Asi se to během života mění. V mládí jsem byl asi flegmatik.

Z HLEDISKA KARIÉRY:

Něco tak zpackaného, jako byla moje kariéra, jsem ještě nehodnotil. Kolikrát jsem začínal znovu. Od nuly. Omlouvám to neutěšenou dobou. Válka, vojna, převrat ve 48. roce, komunisti a šel jsem do penze. Jsem na rozpacích, čím jsem vlastně byl? Zejména ta vláda komunistů trvala příliš dlouho. Jsem ale hrdý – ani jednou jsem jim neuhnul. Ale mimo té hrdosti z toho nic nemám. I důchod mi zůstal malý.

VZDĚLÁVÁNÍ – ŠKOLNÍ DOCHÁZKA:

Obecná škola – pětiletá v Lobečku

Měšťanská škola – čtyřletá v Kralupech nad Vltavou

* Soukromá hudební výuka na housle – asi šest let v Lobečku (spíš déle)

* Nástavba měšťanky – zemědělská – jeden rok v Kralupech nad Vltavou

Obchodní akademie čtyřletá s maturitou ve Slaném

* Rekvalifikační kurz – soustružník v Poldi Kladno

* Vysoká škola pedagogická – jeden semestr v Plzni (matematika)

* Tříletý kurz – provozní technik, podniková technická škola ŠKODA Plzeň

* 3 ½ roku Technika odbytu strojírenské výroby – Technický institut ŠKODA Plzeň

Zdá se toho hodně. Ale většina byla s ohledem na profesi zbytečná (* před), mám na mysli vliv na osobní kariéru. Hudební výuka vlivem úrazu na levé ruce také znehodnocena. Každá škola ale ve mně něco zanechala.

NÁBOŽENSTVÍ:

Předem zdůrazňuji, že jsem věřící. Jen jsem měl vždy výhrady ke kněžím katolické církve. Byl jsem pokřtěn katolickým knězem 23. září 1923. Za kmotry mi byly tetičky Marie Osobová z Chvatěrub a Antonie Steidllová z Plzně. Spolu s mými rodiči jsem od katolíků vystoupil 10. března 1931 a přestoupil k Československé církvi. Svatbu jsem měl v Korandově sboru, tj. u bratrských evangelíků. Po svatbě jsem inklinoval spolu s Růženkou k této církvi. Nikdy jsem však nepodlehł církevním obřadům. Věřím v Ježíše Krista coby nejčistšího člověka.

LINGVISTIKA:

Výuka cizích jazyků mi dělala vždy potíže. Těžko jsem se je učil. Vystudoval jsem němčinu s maturitou na obchodní akademii, angličtinu s maturitou tamtéž a ruštinu na podnikovém institutu. Rozsah výuky stačil, díky tomu, že jsem je moc nepotřeboval, v zahraničí jsem se moc nepohyboval. Domluvil jsem se zejména v němčině. Velmi rychle se zapomíná, ale byl jsem v praxi překvapen, jak rychle se při používání obnoví.

POLITIKA:

Myslím tím příslušnost k politické straně. V první republice jsem ještě nevolil, ale sympatizoval jsem se stranou mých rodičů – to byla Československá strana národně socialistická. Moji rodiče byli členy. Po válce jsem zažil jediné svobodné volby v roce 1946. Národní socialisté měli 23,66%. To bylo málo, protože komunisti měli 40,17%, sociální demokraté 15,58%, lidovci 20,24%.

To byl konec. Další svobodné volby už nebyly.

Po celou dobu komunistické vlády jsem byl v opozici. Ani jeden den jsem nezaváhal. Po sametové revoluci jsem volil ODS. Po nynějším úpadku ODS jsem poprvé zaváhal po odchodu Pospíšila. Zatím nejsem rozhodnut, až jak se to vyvine. Tři moji „koně“ mě zklamali:

Dr. Beneš tím, že uvěřil Stalinovi o jeho přechodu k demokracii a tím, že tento názor naočkoval Rooseveltovi před rozhodujícím jednáním v Teheránu.

Václav Havel tím, že za cenu sametové revoluce ponechal u moci zakuklené komunisty.

Václav Klaus tím, jak nechal provést privatizaci a za závěrečnou amnestii.

Čekám na nového „mesiáše“.

SPORT:

Moje sportovní činnost byla zásadně amatérská.

Jako dorostenec, tj. do 18 let jsem hrál kopanou za SK Čechii Kralupy; to byl klub v Lobečku na úrovni třídy 1b. Na přestup do prvního družstva jsem neměl výkonnost a mezi „dědky“ do rezervy jsem nešel.

V roce 1938 jsem cvičil jako dorostenec na X. všesokolském sletu v Praze.

V letech 1942-5 byl „v provozu“ I. plavecký spolek Kralupy. Plavat trati už mě moc nebavilo; trati jsem plaval jen výjimečně. Bavilo mě hrát vodní polo, ale ono v té době moc času nebylo.

V roce 1946 na vojenské prezenční službě, coby tělovýchovný důstojník na aspirantské škole v Těchoníně jsem založil ragbyovou patnáctku. Hráli jsme celkem dobře ve vojenském přeboru.

V roce 1947 si mě našla již v civilu AC Sparta Praha jako náhradu za odvedence. Vyhráli jsme první ligu. Na důkaz toho mám u sebe pamětní medaili.

V roce 1948 jsem cvičil na XI. všesokolském sletu v Praze. V témže Sokole Kralupy jsme provozovali lehkou atletiku; běhal jsem 800 metrů na amatérské úrovni. Absolvoval jsem několik přespolních běhů na téže úrovni.

Pak už byla jen pasivní účast. Fandil jsem kopané AC Sparty Praha, po přestěhování do Plzně jsem chodil na kopanou na Škodovku (později na Viktoru), na zimní stadión na hokej a na házenou na Lokomotivu. Teď už fandím jenom při televizi.

TĚLO A NEMOCI:

Už při narození jsem byl cvalík – 5,20 kg. V dospělosti jsem měřil 180 cm a moje hmotnost v době trénovanosti byla mírně nad 100 kg. Sportovní lékař zjistil nadprůměrnou sílu kostry a větší srdce. Dodnes mám nízký tlak – průměrně 100/70, 72 tepů (spíše méně). Dnes už měřím jen 175 cm, zato vážím více – 119 kg. Jsem obézní, ale myslím, že to není z přežíraní. Sním jen, co mi dají a občas co mi

naši přinesou. Zbývá mi ovoce a zelenina. Ty nahrazuji multivitaminem. Piva vypiju asi tři půllitry týdně (spíš méně). Kávu jednou za 2 až 3 dny. Piji minerálku slazenou (asi 1 litr/den), červené víno 4 dcl za týden, tvrdý alkohol jen občas na připití. Nekouřím od doku 1982 (infarkt). Pro obezitu mi otékají nohy.

Nemoci dětské – černý kašel, záškrť, průšnice v dospělost (bohudík bez následků). Infarkt v roce 1982, vyoperovaná prostata, vyoperovaný žlučník, operace šedého zákalu obou očí, vyoperovaný zhoubný nádorek v obličeji a na rameni (sleduje Mulačova nemocnice).

JÍDLO A PITÍ

Nejlepší ze všeho jídla je vepřový řízek, samozřejmě doma udělaný s dobrým bramborovým salátem. Varianta 2 je domácí svíčková s houskovým knedlíkem. Varianta 3 bramborový knedlík plněný špekem nebo uzeným masem, hlávkové zelí maštěné sádlem, zapít nepřechlazenou dvanáctkou.

A ještě je třeba doplnit, že vůbec nejím pajšl.

Z alkoholu mám nejradši vermut.

MOTORISMUS:

Mám-li se hodnotit jako motorista, musím přivřít obě oči a prohlásím – sváteční jezdec. Několikrát jsem měl zádrhel. Většinou to souviselo s mazáním. Hned ale musím dodat – sváteční, ale opatrný. Nepamatuji se, že bych měl bouračku. Jezdil jsem bez nehod.

Moje stroje:

motocykl ČZ 125

motocykl JAWA 350

auto Moskvíč 408

auto ŠKODA 125

auto ŠKODA Felicie

elektrický vozík MEYRA OPTIMUS

Nejlepší byla JAWA 350 a ŠKODA Felicie.

KAMARÁDI A PŘÁTELÉ:

Pražák Slavomír, nejlepší klukovský kamarád

Šmíd Jaroslav, nejlepší spolužák ve Slaném

Kasalický Václav, nejlepší plavec a kamarád ve válce

Charamsa Jaroslav, dobrý kamarád v SKP ač komunista

Ronovský Jiří Ing., kolega po infarktu

Frýs Josef, kolega na odbytu

Synáč Václav, kolega na odbytu

Pavlík Jindřich Ing., kamarád na přesunu kostela

Kocmoud Oldřich, mistr kotelny na Nové Hospodě

„Volnomyšlenkáři“, spoluklienti DSJ (Jeniš, Kučera, Krátký Ing.), vesměs komunisté

TANEC:

Ve společenském tanci jsem nikdy nebyl dominantní. Spíše jsem trpěl. Sice jsem svoji partnerku vedl, ale to bylo všechno. Růženka v Domově tak pookřála, že mě postrkávala k tanci a neuměla pochopit, že už sotva stojím na nohou.

UMĚNÍ:

Moje interpretace jsou zcela amatérské a co do množství skromné.

Před válkou jsem hrál na několika koncertech v žákovském orchestru pana učitele Pileckého.

První moje divadelní vystoupení začíná již ve válce v Nelahozevsi v banální operetě „Stříbrná země“ od místního prominentního autora. Po válce následovaly hry Ženichové, Zlý jelen, Vinice, Maryša, Polská krev, Vinobraní, Její pastorkyňa, Fidlovačka, Medvěd. Z nich dvě v „kamenných divadlech“. Její pastorkyňa v Městském divadle ve Slaném a Fidlovačka v Malém, bývalém Německém divadle v Plzni.

V roce 1945 jsem coby voják účinkoval v litoměřickém smíšeném sboru v České písni.

Ve stejném roce jsem s mužským sborem Sokol v Kralupech odzpíval několik koncertů.

Konečně v padesátých letech jsme v Osvětové besedě Zátíší hráli loutkové divadlo. Každé dva týdny nový kus. Bylo to náročné.

Nyní v Domově seniorů Sv. Jiří nahráváme ozvučení loutkových her pro divadélko paní Fichtlové.

DIVADLO:

Návštěva divadla byla naším tradičním zážitkem. Všechna léta bez výjimky jsme měli předplatné do Velkého divadla, v pozdějších letech jedno předplatné do Velkého a jedno předplatné do Komorního divadla (samozřejmě dvakrát). Zkraje jsme si schovávali programy (tenkrát to byla korunová záležitost); už jich bylo tolik, že nebylo kde je skladovat. Tak jsme je zlikvidovali (škoda). Byla to přehlídka her všech hodnot a kategorií (odhaduji to na 300 her).

V době, kdy jsme bydleli v Kralupech, jsme byli s Růženkou v Praze v Národním divadle na nádherném představení Námluvy Pelopovy. Melodrama Jaroslava Vrchlického a Zdeňka Fibicha z trilogie Hipodamie v obsazení Pelop – Eduard Kohout, Hipodamie – Marie Vášová, král Oinomaos – Zdeněk Štěpánek a Mirtilos – Jan Pivec. Bylo to nádherné. Škoda, že další díly – Tantalův smír a Smrt Hipodamie jsem slyšel jen z rádia. Hrál se to na scéně nynější Státní opery.

LITERATURA:

Knihy jsem od mládí miloval, a vlastně stále ještě miluji, pro dvojí jejich poslání. Knihy jako dekoraci a pro jejich obsah. Pokud jde o formu a obsah, bylo jich několik, které mě uchvátily: Školák Kája Mařík, Tarzan, Tři mušketýři (první dva díly), O korunu a lásku, Hrabě Monte Christo (první díl), celé Jiráskovo dílo, Quo vadis, Chrám Matky Boží v Paříži, Paměti lékařovy, Židovská válka, Řeka bohů (jen dva díly), Hrbáč. Nevylučuji, že jsem na něco zapomněl.

FILM:

Co mě oslovilo na celý život: Sedmý kříž, Kleopatra, Amadeus, Poklad na Sierra Madre, Komediant, Vyšší princip, Obchod na korze, Vesničko má středisková, Rozmarné léto, O myších a lidech, Den pro Šakala, Je třeba zabít Sekala, Král Šumavy, Kráva, Postřižiny, Sedm statečných, Světáci, Želary, Africká královna, Most

přes řeku Kwai, Tanec s vlky, Na východ od ráje, Na zlatém jezeře, Tenkrát na Západě, Guadalcanal – ostrov smrti...

Musím se polepšit a odvážit se: tedy na prvním místě velevýpravná Kleopatra a O myších a lidech. Z českých filmů Vyšší princip, Komediant, Král Šumavy.

HUDBA:

Nejdřív opět výčet krásných melodií, který nezná omezení mimo paměti: Humoreska, Poem, Malá noční hudba, Bolero, Šavlový tanec, Dumky, sbor pašeráků v opeře Nabucco, Měsíčku na nebi, Straussovy valčíky, Věrné milování, Slovanské tance, Uherské tance, Lašské tance, Moravské tance, My cizinou jsme bloudili, Rozmysli si Mařenko rozmysli... to jen tak namátkou. Nesmím zapomenout na krásné melodie Karla Svobody, Petra Hapky a dalších našich nových autorů.

Ale nad vším vyčnívají supermelodie Mozarta a Beethovena, které mě okouzluje, z nich zejména Beethovenův Trojkonzert, hlavně první čtyři minuty druhé věty. Z našich skladatelů Bedřich Smetana. Jeho brilantní předehra k Prodané nevěstě a překrásná Vltava v Mé vlast. To ani nedýchám.

MALÍŘSTVÍ A RYTECTVÍ:

Tady čerpám ze své sbírky známek. Vyčnívá trojice italských reformátorů: Michelangelo Buonarroti, Leonardo da Vinci, Rafael Santi. Michelangelo zejména výzdobou Sixtinské kaple, Leonardo obrazy Mona Lisa či Dáma s hranostajem nebo Svatou rodinou, Rafael superplejádou madon. Z našich malířů Mistr Theodorik výzdobou Kaple sv. Kříže na Karlštejně, z pozdějších Josef Mánes Josefinou a Alfons Mucha Slovanskou epopejí.

Z rytců je nedostižný Albrecht Dürer zejména dřevořezem Čtyři jezdci Apokalypsy, ale obdivuji i jeho akvarel Zajíc. Z českých rytců Václav Hollar žijící v Londýně nepřebornou sérií panoramat, u nás Max Švabinský rytinami portrétů na známkovou tvorbu.

SOCHAŘSTVÍ:

Mezi sochaři kraluje Michelangelo svým Davidem a Pietou, uchvacují mě díla jako Socha svobody v New Yorku a Kristus nad Rio de Janeirem. Z českých sochařů Josef Václav Myslbek sousoším Svatého Václava a Ladislav Šaloun pomníkem Jana Husa. Sochařství moc nerozumím.

ŠACHY:

Šachy byly hezkou epizodou mého života. Naučil jsem se je sám, ale hodnotné základy teorie mi položil pan Čermák, který mi daroval první knížku o teorii šachu krátce před tím, než byl Němci zatčen, a společně s panem učitelem Novotným popraven.

Závodně jsem začal hrát v roce 1953 v šachovém oddílu Dynama Plzeň. V oddílu, který se nyní snaží sloučit s Lokomotivou Vláďa, můj zeť. Hrál jsem na rekreační úrovni několik let. Soutěžili jsme na úrovni okresu. Potom jsem organizované hraní přerušil a po několika letech jsem se vrátil a přivedl s sebou Vláďu. Už jsem to moc nerozjžděl a přenechal jsem to Vláďovi a jeho synům. Mně

chlapci nainstalovali do počítače program šachové hry a já si na něm občas nějakou partii sehraji.

FILATELIE:

Ta mě provázela celým životem. Už v dětství jsem měl úctyhodnou sbírku. Několikrát jsem sbírání známek opustil, alba dobře uschoval a po čase jsem začal znovu. Později jsem se věnoval sbírání reprodukcí obrazů na známkách. To byla sice krásná práce, lépe řečeno zábava, ale neměla konce. Příliš široký záběr. Rozdělil jsem sbírku podle autorů, ale ztratilo to efekt tím, že jsem rozdělil série. A zbyla spousta známek, když se autor neopakoval. Měl jsem v čisté formě všechny české známky s obrazy. Zkompletoval jsem čisté české známky podle autorů, např. Max Švabinský – všechny jeho rytiny. A další např. Švengsbír a další. Na závěr činnosti jsem sestavil (domnívám se, že originální) komplet známkových zemí Evropy, uspořádaných podle politického členění. Např. podle vládnoucího panovníka, podle známkových provizorií, politických změn s uvedením rozsahu položek dle katalogu Michel. Jsou to dvě knížky A4 se čtverečkováným papírem s přesně uvedeným členěním a značením. Knížky už jsou hustě zaplněny známkami s označením čísla katalogu. Už jsem to nestačil všechno sehnat a dolepit. Čeká to na následovníka. Má to u sebe Renatka i s katalogy (Mi W = Michel West, Mi O = Michel Ost, Mi D = Michel Deutschland). Čeká to na dosbírání.

VOJNA:

Nástup do Děčína, převelen do Benešova nad Ploučnicí, převelen do záložácké školy v Litoměřicích, návrat do Benešova, odvelen do záložácké školy v Těchoníně, s celou školou do Pramenů ve Slavkovském lese, do Děčína a domů. Celkem 21 měsíců.

Vojenská cvičení: Kuřivody u Mimoně, Doupovské hory, Vimperk, Bor u Tachova, Dobrá Voda na Šumavě, Janovice nad Úhlavou. Jednotlivá cvičení po jednom až dvou měsících.

Zkušenost z vojny: Vojenská bagančata zákonitě tlačí. Je třeba procházet ranní rosou, až se promočí a pak nechat uschnout na noze. Nakrémovat až po dokonalém vyschnutí.

Budiž konec hodnocení a otázek, jestli všechno stálo za to. Samozřejmě, že stálo, ale podruhé už bych to řešil jinak, alespoň v něčem a někdy. A myslím, že vím v čem a kdy.

Konec nářků, protože se mohu pochlubit překrásnou rodinou, škoda, že už bez Růženky.

MOJE PŘEKRÁSNÁ RODINA:

Čech Václav	*10. 9. 1923	sňatek 22. 4. 1950	
Ondráčková Růžena	*25. 11. 1925 +20. 4. 2012		
	Čechová Růžena	*2. 3. 1951	sňatek 30. 3. 1972, rozvod 22. 6. 1981
	Baxa Václav	*20. 9. 1950	
		Rouček Oldřich	*25. 9. 1943 +6. 3. 2009
	Baxová Vendula	*29. 3. 1974	sňatek 24. 4. 1999
	Strejc Tomáš	*15. 8. 1968	
	Strejc Tomáš	*25. 11. 1999	
	Strejcová Anna	*31. 1. 2003	
	Baxová Renáta	*30. 5. 1976	sňatek 11. 6. 2005
	Kasl Miroslav	*5. 8. 1976	
	Kaslová Barbora	*3. 6. 2008	
	Kaslová Viktorie	*20. 6. 2011	
	Čechová Václava	*10. 3. 1954	sňatek 19. 4. 1974
	Pelikán Vladimír	*26. 2. 1953	
	Pelikán Robert	*26. 1. 1976	sňatek 8. 7. 2004
	Nováková Dagmar	*15. 10. 1976	
	Pelikán Daniel	*9. 1. 2007	
	Pelikánová Lucie	*1. 8. 2013	
	Pelikán David	*23. 7. 1980	sňatek 19. 9. 2009
	Šedivcová Alice	*11. 10. 1979	
	Pelikán Dalibor	*1. 6. 2010	
	Pelikánová Lada	*28. 3. 2013	
	Pelikán Petr	*7. 2. 1982	sňatek 21. 7. 2012
	Haladová Petra	*27. 12. 1980	
	Pelikánová Sára	*3. 8. 2011	
	Pelikán Michal	*19. 3. 2014	

RODINY NAŠICH PRARODIČŮ:

Vízner Václav 30. 9. 1842 – 28. 3. 1932 sňatek 17. 10. 1870

Hanušová Anna 27. 6. 1844 – 27. 12. 1928

děti:

Vízner Antonín	1871 – 1945
Jirátová Anna	1872 – 1934
Steidlová Antonie	? – 1939
Mokříšová Marie	? – ?
Wiesner Václav (Čech od roku 1947)	29. 8. 1889 – 25. 8. 1973 sňatek 5. 10. 1919

Chronologie úmrtí:

27. 12. 1928	Víznerová Anna, roz. Hanušová	84 let	babička
28. 3. 1932	Vízner Václav	90 let	dědeček
26. 10. 1934	Jirátová Anna, roz. Víznerová	62 let	teta
9. 4. 1939	Steidlová Antonie, roz. Víznerová		teta
23. 4. 1939	Blažejová Anna, roz. Jirátová	26 let	sestřenice
20. 11. 1943	Wiesner Jiří	23 let	bratr
7. 1. 1945	Vízner Antonín	74 let	strýc
23. 5. 1945	Vízner Josef (syn Antonína)	47 let	bratranec
14. 5. 1954	Víznerová Anna, roz. Veliková (manželka Antonína)	81 let	teta
26. 4. 1961	Mokříš Rudolf (manžel Marie)	84 let	strýc
25. 8. 1973	Čech Václav, roz. Wiesner	84 let	otec
23. 2. 1984	Luksová Anna, roz. Mokříšová	78 let	sestřenice

Němota Josef 6. 1.1873 – 22. 5. 1953 sňatek 1897
 Voráčková Marie 16. 3.1879 – 12. 8. 1967

děti:

Wiesnerová Anna (Čechová od roku 1947)	3. 2. 1898 – 12. 2. 1980 sňatek 5. 10. 1919
Hrušková Vojtěška	1899 – 1985
Osobová Marie	1902 – 1999
Němota Josef	1904 – 1971
Němota Antonín	1907 – 1984
Němota Václav	1911 – 1954
Krečmerová Božena	1912 – 1977

Chronologie úmrtí:

20. 11. 1943	Wiesner Jiří	23 let	bratr
22. 5. 1953	Němota Josef	80 let	dědeček
19. 2. 1954	Němota Václav	43 let	strýc
24. 10. 1957	Osoba František (manžel Marie)	63 let	strýc
17. 4. 1964	Vokounová Eva, roz. Osobová	34 let	sestřenice
12. 8. 1967	Němotová Marie, roz. Voráčková	88 let	babička
3. 10. 1971	Němota Josef	67 let	strýc
8. 11. 1977	Krečmerová Božena, roz. Němotová	65 let	teta
6. 1. 1979	Němotová Marie, roz. Loučková (manželka Josefa)	69 let	teta
15. 11. 1979	Němota Zdeněk (syn Josefa)	51 let	bratranec
8. 12. 1979	Hruška Antonín (manžel Vojtěšky)	86 let	strýc
12. 2. 1980	Čechová Anna, roz. Němotová	82 let	maminka
14. 6. 1984	Němota Antonín	77 let	strýc
4. 10. 1985	Hrušková Vojtěška, roz. Němotová	86 let	teta
30. 5. 1989	Hruška Václav (syn Vojtěšky)	66 let	bratranec
8. 8. 1999	Osobová Marie, roz. Němotová	97 let	teta
14. 6. 2004	Čermáková Eva, roz. Vokounová (dcera Evy)	49 let	praneteř
24. 1. 2005	Němota Miloš (syn Antonína)	75 let	bratranec
13. 12. 2006	Němotová Anna, roz. Dušková (druhá manželka Antonína)	86 let	teta
25. 4. 2011	Vokoun Jiří	82 let	manžel sestřenice Evy Osobové

Ondráček Alois 7. 11. 1853 – 27. 2. 1924

Šimová Anežka 4. 10. 1857 – 29. 2. 1926

děti:

Ondráček Antonín	1879 – 1905
Ondráček Alois	1880 – 1948
Vydrová Anežka	1882 – 1955
Kaftanová Marie	1885 – 1917
Helebrantová Anna	1889 – 1947
Vránová Barbora	1891 – 1976
Ondráček František	29. 11. 1894 – 9. 5. 1979 sňatek 12. 4. 1924

Chronologie úmrtí:

1917	Kaftanová Marie, roz. Ondráčková	32 let	teta
27. 2. 1924	Ondráček Alois	71 let	dědeček
8. 12. 1924	Ondráčková Kamila	0 let	sestra
29. 2. 1926	Ondráčková Anežka, roz. Šimová	70 let	babička
1947	Helebrantová Anna, roz. Ondráčková	58 let	teta
13. 2. 1948	Ondráček Alois	68 let	strýc
3. 12. 1952	Vydra Václav (manžel Anežky)	70 let	strýc
26. 2. 1955	Vydrová Anežka, roz. Ondráčková	73 let	teta
1959	Vrána Antonín (manžel Barbory)	69 let	strýc
13. 8. 1967	Vydra Miloslav (syn Anežky)	54 let	bratranec
30. 1. 1976	Vránová Barbora, roz. Ondráčková	85 let	teta
9. 1. 1979	Ondráčková Růžena, roz. Rychtářová (manželka Aloise)	90 let	teta
9. 5. 1979	Ondráček František	85 let	tchán
18. 2. 1998	Dlouhá Marie, roz. Helebrantová (dcera Anny)	87 let	sestřenice
6. 3. 1998	Helebrant Ladislav (syn Anny)	82 let	bratranec
25. 4. 1999	Landová Jana, roz. Helebrantová (dcera Anny)	73 let	sestřenice
28. 3. 2000	Jirásková Vlasta (dcera Marie Dlouhé)	65 let	praneteř
8. 4. 2003	Vydra Václav (syn Anežky)	92 let	bratranec
20. 4. 2012	Čechová Růžena, roz. Ondráčková (dcera Františka)	87 let	manželka

Stráský František 24. 11. 1861 – 18. 8. 1946 sňatek 8. 2. 1886
 Šíchová Alžběta 29. 10. 1862 – 27. 3. 1939

děti:

Stráský Ladislav	1888 – 1975
Moravcová (Fixlová) Karla	1890 – 1941
Stráský Kašpar	1892 – 1979
Neškudlová Růžena	1895 – 1973
Kotalová Anežka	1897 – 1929
Ondráčková Kamila	12. 7. 1901 – 14. 2. 1984 sňatek 12. 4. 1924

Chronologie úmrtí:

19. 11. 1914	Fixl Viktorin (první manžel Karly)	28 let	strýc
29. 4. 1929	Kotalová Anežka, roz. Stráská	32 let	teta
27. 3. 1939	Stráská Alžběta, roz. Šíchová	74 let	babička
25. 12. 1941	Moravcová Karla, roz. Stráská	51 let	teta
18. 8. 1946	Stráský František	85 let	dědeček
17. 7. 1963	Neškudla Jan (manžel Růženy)	71 let	strýc
3. 2. 1968	Kotal Josef (manžel Anežky)	75 let	strýc
1968	Moravec Václav (druhý manžel Karly)	78 let	strýc
27. 12. 1972	Stráská Františka, roz. Plevková (manželka Ladislava)	85 let	teta
25. 11. 1973	Neškudlová Růžena, roz. Stráská	79 let	teta
12. 4. 1975	Stráský Ladislav	87 let	strýc
19. 1. 1979	Stráský Kašpar	85 let	strýc
1. 8. 1983	Stráská Julie, roz. Zachařová (manželka Kašpara)	89 let	teta
14. 2. 1984	Ondráčková Kamila, roz. Stráská	83 let	tchýně
9. 3. 1984	Stráský Ladislav (syn Ladislava)	60 let	bratranec
22. 4. 1986	Fixl Viktor (syn Karly)	72 let	bratranec
26. 12. 1987	Stráský Zdeněk (syn Ladislava)	61 let	bratranec
29. 3. 1991	Neškudla Jan (syn Růženy)	68 let	bratranec
3. 1. 1997	Stráská Alena, roz. Henžlíková	71 let	žena bratrance Ladislava
8. 6. 1997	Stráský Aleš	40 let	syn bratrance Ladislava
23. 4. 1999	Fixlová Marie, roz. Šefrnová	79 let	žena bratrance Viktora
20. 6. 1999	Hlavničková Kamila, roz. Moravcová	76 let	sestřenice

18. 7. 1999	Stráská Jana, roz. Pohanková	78 let	žena bratrance Václava
7. 9. 2000	Stráský Václav (syn Kašpara)	80 let	bratranec
19. 1. 2002	Kotal Josef (syn Anežky)	74 let	bratranec
15. 12. 2002	Hlavnička Jiří	86 let	muž sestřenice Kamily
8. 2009	Stráský František (syn Kašpara)	90 let	bratranec
20. 4. 2012	Čechová Růžena, roz. Ondráčková (dcera Kamily)	87 let	manželka
26. 6. 2013	Davidová Eliška, roz. Kotalová (dcera Anežky)	91 let	sestřenice

Považuji za prospěšné, zachovati pro paměť údaje o naší hrobce na chvatěrubském hřbitově. Hrobka byla postavena v roce 1913 a kamenická úprava provedena v roce 1987. Dále cituji výpis z dopisu strýčka Ing. Antonína Němoty (bratra mého dědečka Josefa Němoty, zemřelého 22. května 1953 ve věku 80 let). Originál dopisu ze dne 6. července 1913, adresovaného na Patronátní úřad chvatěrubského benefícia v Praze je někde v pozůstalosti po tetičce Marii Osobové, zemřelé 8. srpna 1999. V něm strýček zdůrazňuje nároky na tři vykoupené hroby pro postavení hrobky. (Poznámka: příbuzenský vztah uváděný v dopise se vztahuje k mému strýčkovi Antonínu Němotovi.)

Citát: „V našich hrobech na starém hřbitově, kde nyní jest hrobka, byli pochováni:

- 1) Jan Němota (+1851), můj praděd
- 2) Jan Němota (+1873) bratr mého nyní + (pozn. rozuměj mrtvého) otce
- 3) 4 děti (Kateřina 7 roků, Václav, Anna, Anna) mého +otce sestry a bratr
- 4) Anna Němotová (+1878), moje sestra
- 5) Bohumil Němota (novorozenec +1878), můj bratr
- 6) 2 hoši a 1 děvče (novoroz.) moji bratři a sestra
- 7) Kateřina Jandová (+1879), moje babička
- 8) Anna Němotová (+1877), moje babička
- 9) Ludmila Ujcová (+1889), moje teta
- 10) Antonie Němotová (+1901), moje neteř.

Poznámka: Ke stavbě hrobky v roce 1913 se ze tří hrobů použily dva. Ve třetím u zdi byl pochován jen Jan Němota (+1873 ve věku 16 let). K tomu výňatek z konceptu jmenovaného dopisu: „Prvého našeho hrobu v řadě jsme ke zřízení hrobky nepoužili z toho důvodu, že jest u zdi hřbitovní, a tudíž vykopáním materiálu pro hrobku byla by stabilita zdi hřbitovní ohrožena; mimo to v hlavách onoho hrobu jest veliký silný akát, který by musil býti odstraněn a tím hřbitov o přirozenou svou ozdobu byl ochuzen.“

Pochování v hrobce:

Němota Josef	pradědeček	1913	67 let
Němotová Anna roz. Jandová	prababička	1915	69 let
Wiesner Jiří	bratr	1943	23 let
Němota Josef	dědeček	1953	80 let
Němota Václav	strýc	1954	43 let
Osoba František	strýc	1957	63 let
Hrušková Marie	sestra strýce	1960	73 let
Vokounová Eva roz. Osobová	sestřenice	1964	34 let
Vokoun Václav	tchán Evy	1966	73 let
Němotová Marie roz. Voráčková	babička	1967	88 let
Němota Josef	strýc	1971	67 let
Čech Václav roz. Wiesner	otec	1973	84 let
Krečmerová Božena roz. Němotová	teta	1977	65 let
Němotová Marie roz. Loučková	teta	1978	69 let
Němota Zdeněk	bratranec	1979	51 let
Hruška Antonín	strýc	1979	86 let
Čechová Anna roz. Němotová	maminka	1980	82 let
Hrušková Vojtěška roz. Němotová	teta	1985	86 let

Po kamenické úpravě v roce 1987 byli tam ještě pochováni:

Osobová Marie roz. Němotová	teta	1999	97 let
Čermáková Eva roz. Vokounová	praneteř	2004	49 let
Vokoun Jiří	muž Evy *1930	2011	81 let

V průběhu let byla ještě pochována paní Vokounová, matka Jiřího, bližší údaje neznám.

Po smrti tetičky Osobové jsem 9. 8. 1999 napsal dopis Jiřímu Vokounovi: „... Tetička mi několikrát sdělila, že při kamenické úpravě v roce 1987 se provádějící firma dopustila projekční chyby a úpravou byl znesnadněn přístup do hrobky. Tetička výslovně prosila, aby byla uložena dolů do hrobky – k Evičce, manželovi, rodičům a celé rodině. Výslovně si nepřála být uložena – jak říkala – "nahore pod tím kamenem", čímž myslela desku nové kamenické úpravy. Pravděpodobně bude nutné projekční chybu odstranit a obnovit přístup do hrobky." Bylo mi odpovězeno vyhýbavě, že uložení prováděl Pavel Čermák a že to asi respektoval. S Pavlem jsem nemluvil a mám pochybnosti, jestli přání tetičky vůbec respektoval.

Pro úplnost dělám též výčet pochovaných do hrobu v Zátiší:

Ondráček František	tchán	1979	85 let
Ondráčková Kamila roz. Stráská	tchýně	1984	83 let
Hornof Karel	přítel	1989	75 let
Čechová Růžena roz. Ondráčková	manželka	2012	87 let

V Plzni 26. února 2014

Čech v. r.

OBRAZOVÁ PŘÍLOHA

Můj dědeček Václav Vízner (1842 – 1932) a babička Anna roz. Hanušová (1844 – 1928). Rodiče mého otce, foto z roku asi 1892. Měli děti: Antonín (1871 – 1945), Anna (1872 – 1934), provd. Jirátová, Antonie (+1939), provd. Steidlová, Marie provd. Mokříšová, Václav (1889 – 1973) – dle křestního listu Wiesner.

Můj pradědeček Josef Němota (1846 – 1913) a prababička Anna roz. Jandová (1846 – 1915). Foto z roku 1905 na chodníku u „Staré rybárny“. Nad nimi syn Antonín (Ing.). Další děti: Jan a Josef (můj dědeček).

Můj dědeček Josef Němota (1873 – 1953) a babička Marie roz. Voráčková (1879 – 1967). Foto z roku 1905 na chodníku u „Staré rybárny“ s dětmi: Anna (1898 – 1980), uprostřed – moje maminka, Vojtěška (1899 – 1967) u otce, Marie (1902 – 1999) vlevo, Josef (1904 – 1971) na klíně.

Moje prarodiče Josef Němota (*1873) a Marie roz. Voráčková (*1879).

1912 Můj tatínek mezi cvičiteli Sokola v Kralupech n Vlt. (čtvrtý v řadě).

1914 Můj tatínek před odchodem do 1. světové války.

1914 Poslední pozdrav z Prahy (můj tatínek poslední sedící).

1916 Chalupa ve Chvatěrubech č. 18. Všechny děti Němotů před Chalupou ...

... a na dvoře.

1918 Můj tatínek Václav Wiesner
před svatbou.

1918 Moje maminka Anna Němotová
před svatbou.

Vlevo: 5. 10. 1919 Svatební foto mých rodičů – Václav Wiesner (*1889) a Anna Němotová (*1898).

Dole: 5. 10. 1919 Společný snímek svatebčanů na svatbě mých rodičů. K patrnému věkovému rozdílu ženichových a nevěstiných rodičů:

- Ženich je o 9 let starší než nevěsta.
- Ženich je nejmladší dítě Víznerových (matka ho měla ve 45 letech).
- Nevěsta je první dítě Němotových (matka ji měla v 19 letech).
- Z toho plyne věkový rozdíl maminek – 35 let (u otců 31 let).

Identifikace:

Ze sourozenců nevěsty: Vojtěška – v poslední řadě, 2. zprava, Marie – 3. družička zleva (za nevěstou), Josef – za levým ramenem 4.

mládence, Antonín – zcela vpravo, Boženka – větší mezi rodiči; ze sourozenců ženicha: Antonín – mezi 2. párem družby, po jeho levici jeho žena, Anna – mezi 1. párem družby, po její levici manžel Josef Jiráť, Antonie – v předposlední řadě, před Vojtěškou, Marie – mezi 3. párem družby, po její levici manžel Rudolf Mokříš.

Asi 1965 Na židli babička Marie Němotová, za ní Vojtěška Hrušková, za ní skryta Alena Hrušková s dcerou Vendulkou. Doprava Boženka Krečmerová, moje maminka, strýček Hruška, teta Máňa, můj tatínek.

1924 Jiří a Václav Wiesnerovi (*1920, resp. 1923).

1926 Václav (*1923).

1927 V den svatby strýce Josefa na dvoře chvatěrubské chalupy č. 18: přední řada: Antonín (1907 – 1984), bratranec Václav Hruška (1922 – 1981), babička (1879 – 1967), prababička Rosalie roz. Zajíčková (*1853), já (*1923), dědeček (1873 – 1953), můj bratr Jiří Wiesner (1920 – 1943), stojící, Václav (1911 – 1954), Vojtěška (1899 – 1985), Boženka (1912 – 1977), Marie (1902 – 1999), Anna (1898 – 1980), Josef (1904 – 1971).

1930 Moje maminka (1898 – 1980).

1932 2. třída v Lobečku. Já nahoře v bílé košili, pan učitel Traxler.

1933 Jiří v přírodě.

1934 Na tůni u Vltavy s kamarády. Já vlevo, vedle Slávka Pražák (*1922).

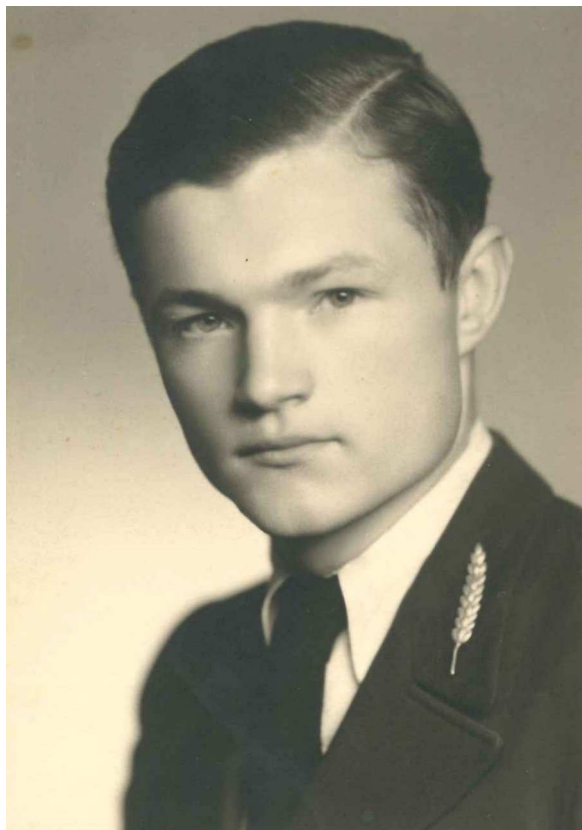
1936 Můj tatínek u své studny.

1936 Ve Vysokých Tatrách. Jiří a Václav Wiesner (*1920, resp. 1923), Ota a Zděnek Kaňka.

1939 Na schodech obchodní akademie.

1939 Jiřího maturitní fotka.

1940 Já coby zahradník.

1940 Moje rodiče a malý Jaroušek. Syn Aničky Blažejové, roz. Jirátové (1913 – 1939).

1942 Svatební foto mého bratra Jiřího (1920 – 1943).

1942 Svatba Jiřího s Marií Majerovou (*1921?). Vedle svatebčanů maminky.
Nahoře: Dr. Osoba, otec Majer, Václav Hruška, pan hrobník, otec ženicha, já,
Zděnek – bratranec.

1943 Moje maturitní fotka.

DEUTSCHES REICH. — NĚMECKÁ ŘÍŠE.
PROTEKTORAT BÖHMEN UND MÄHREN. — PROTEKTORÁT ČECHY A MORAVA.

Handelsakademie mit tschechischer Unterrichtssprache

in *Schlau*

Obchodní akademie s českou řečí vyučovací

v *Slaném*

Zahl **33.**
Číslo

Reifezeugnis. Vysvědčení dospělosti.

Václav Wiesner

Volkzugehörigkeit: *tschechisch* národnosti *česká*
Staatsangehörigkeit: *Prot. B. u. M.* státní příslušnosti *Prot. Čechy a Morava*
geboren am *10. September 1923* narozený *10. září 1923*
in *Kralupy o. n. M., Prot. B. u. M.* v *Kralupích n. l., Prot. Č. a M.*
hat im Schuljahre 19 *42/43* die Studien ukončil ve školním roce 19 *42/43* studia
an der Handelsakademie abgeschlossen na obchodní akademii a podrobil se
und sich gemäß den Erlassen des Ministeriums zkoušce dospělosti podle výnosů ministerstva
für Schulwesen und Volkskultur vom 19. Jän- školství a národní osvěty ze dne 19. ledna 1932,
ner 1932, Z. 179.393/31 und vom 9. November č. 179.393/31 a ze dne 9. listopadu 1933, čís.
1933, Z. 125.463/33, der Reifeprüfung unter- 125.463/33.
zogen.

Auf Grund des Studienerfolges sowie der
Ergebnisse der schriftlichen und der münd-
lichen Reifeprüfung wird *ihm* das folgende
Zeugnis ausgestellt:

Podle prospěchu ve studiích a výsledků pí-
semných a ústních zkoušek dospělosti nabývá
vysvědčení:

1943 V Kladně při nasazení na Poldovce s Jaroslavem Šmídem, kamarádem, bývalým spolužákem na obchodní akademii.

1945 Tatínkovo vyznamenání „Národní střelecké gardy za věrné služby v průběhu druhé světové války“.

1946 Na vojně v Litoměřicích.

1946 Kasárna Těchonín.

Z E M S K Ý N Á R O D N Í V Ý B O R V P R A Z E

Číslo: I-3a -37231/2-1946.

V Praze dne 11. února 1947.

Des.aspirant

Václav W i e s n e r

M l a d k o v, 2.pěš, pluk
okres Kyšperk, pošt.příhr.l.

Přílohy: 2

Zemský národní výbor v Praze povolil Vám usnesením ze dne 3. února 1947 k Vaší žádosti, abyste místo dosavadního příjmení W i e s n e r přijal a užíval příjmení Č e c h .

Z tohoto povolení nevyplývá Vám žádný právní nárok proti některé rodině s příjmením Čech.

Zároveň se činí opatření, aby poznámka povolené změny byla provedena v příslušných matrikách a na předložených dokladech, které Vám budou po opravě vráceny.

Předseda zemského národního výboru:

L. Kozmish

1947 Rugby na vojně.

1948 V civilu.

1947 Slávek Pražák (*1922), největší kamarád již od dětství.

1947 Medaile AC Sparty členům mistrovského mužstva.

9. 5. 1948 Den seznámení v Brandýse n. Orlicí. Růženka uprostřed v kleku, po pravici kamarádka Jindra Kondelíková, dále vlevo sedící maminka Čechová, v pokleku Václav Čech, vzadu 2. a 3. zleva rodiče Ondráčků.

1949 Růženka Ondráčková (1925 – 2012).

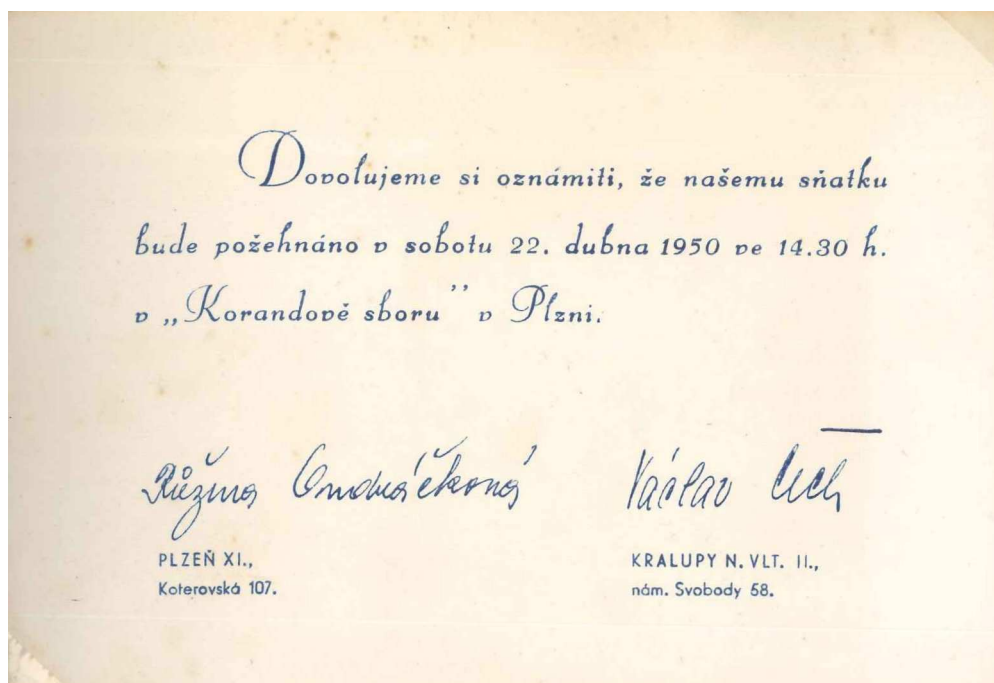
1949 Rodiče Ondráčků (Kamila *1901 a František *1894).

1949 Spolu v Praze Na Příkopech.

1949 S přáteli Růženky na Špičáku (ve vypůjčeném obleku).

1950 Svatební oznámení.

1950 Korandův Sbor.

22. 4. 1950 Svatba Růžena Ondráčková (*1925) a Václav Čech (*1923).

5. 1950 Po svatbě v Trhových Svinech.

50. léta Náš dům v Lobečku, Nám, Svobody 58.

50. léta Moje rodiče ve svátečním.

50. léta Moje maminka v kroji.

Renatka (*2. 3. 1951).

1951 Růženka (*25. 11. 1925) s Renatkou (*2. 3. 1951).

Renatka v 5 měsících.

1952 Celá rodina ve Chvatěrubech u Hrušků pod schody.

1953 Renatka ve 2 letech.

1953 Renatka se šťastnou maminkou.

1954 Renatka tříletá.

1954 Na cestě do Kralup n. Vlt. (i s Vendulkou * 10. 3. 1954).

1954 S prababičkou NĚmotovou (1879 – 1967) ve Chvatěrubech.

1954 Růženka s Vendulkou za Světovarem.

1954 Všechny tři v Lobečku.

1954 Ve třech u vody.

1954 Všechny tři v Božkově „U kola“.

1954 Vendulka (*10. 3. 1954).

1955 Jeden a čtyři roky.

1. 10. 1955 jsme se odstěhovali do Zátíší, Na Úhoru 30.

1956 Dvě sestřičky.

1956 Na cestě do Kralup.

1957 Růženka (1925 – 2012) s oběma dětmi (1951 a 1954).

1958 Na plzeňském výstavišti s prarodiči Čechovými.

1959 Dvě sestřičky.

1959 Na mariánskolázeňské kolonádě s prarodiči Ondráčkovými.

1960 Jedna z překrásných chvil, pro které jsem v roce 1952 změnil způsob života.

1960 Vendulce je 6 let.

1966 Renatka (*1951).

1966 Vendulka (*1954).

1968 První návštěva v Nesebaru.

1969 Šťastné mládí Vendulky.

1969 Původní chata v České Bříze. Naše rodina s Viktorem Fixlem (*1945) uprostřed.

1969 V Basileji – Babička Čechová (1898 – 1980) s panem Hubou a Přemkem.

1969 Naše děti v Kralupech
s mými rodiči.

1970 Renatka po maturitě.

1970 Vendulka v tanečních.

1970 „Poprvé mi teče voda ze zdi.“

1971 S Renatkou Na Pustevnách při rekreaci.

30. 3. 1972 Svatba Renatky s Václavem Baxou, Vendulka + Kabeláč, Hanička Vokounová.

1972 Moje rodiče na zahrádce.

1972 Druhá návštěva Nesebaru.

1973 Vendulka s Vladimírem.

1974 Babička Anča se zaučuje.

1974 Sestry v Zátiší.

1974 Rodiče Ondráčkovi – Kamila (1901 – 1984) a František (1894 – 1979).

19. 4. 1974 Svatba Vendulky s Vladimírem Pelikánem (*1953).

19. 4. 1974 Skupinová foto.

19. 4. 1974 Svatební foto Vendulky s Vladimírem.

1975 Růženka s první vnučkou Vendulkou (*1974).

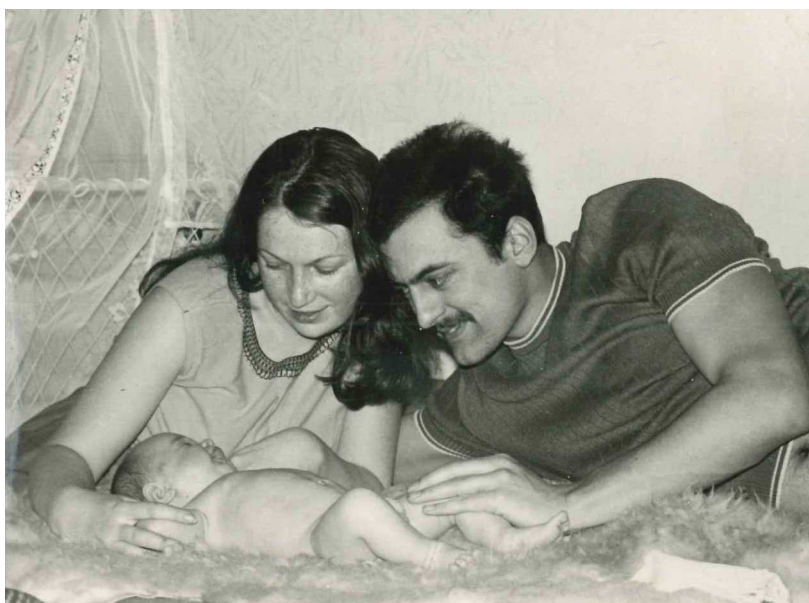
1975 Moje maminka (1898 – 1980) s Vendulkou (*1974).

1975 Maminka (1898 – 1980).

1976 S Robinkem jako reliéf.

1976 Komplettní rodinka V + V + R.

1976 Vendulka s Vladimírem a Robinkem.

1976 Šťastná Anna (1898 – 1980), šťastná Vendulka (*1974) a Renatka (*1976).

1977 Renatka s oběma dětmi (* 1974/76).

1977 Šťastná Růženka s prvními třemi z pěti.

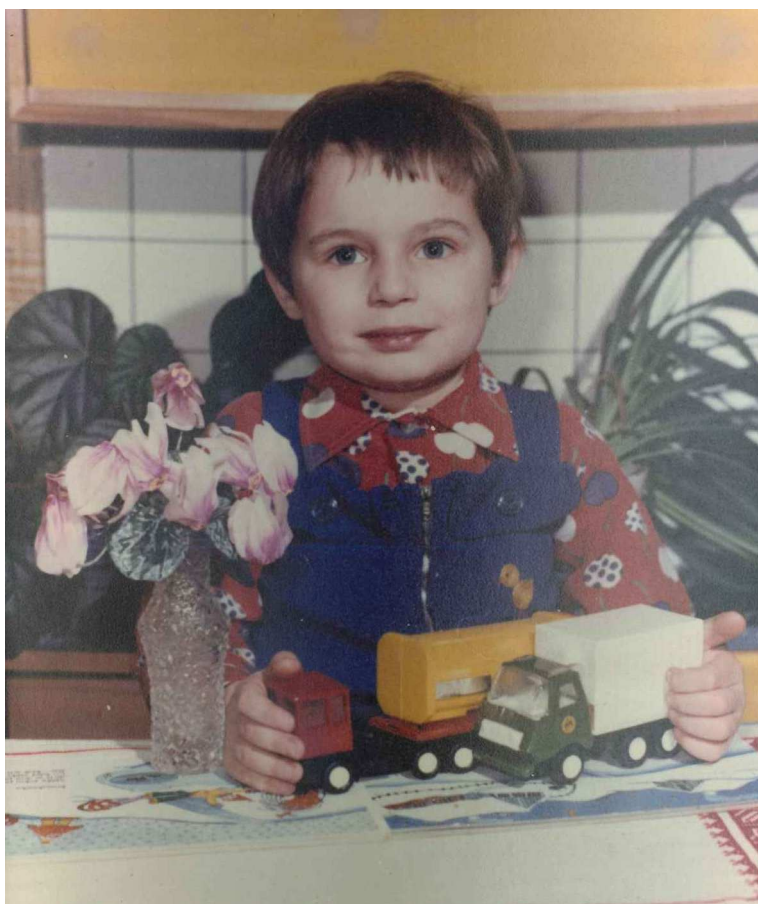
1977 Maminka Čechová (1898 – 1980).

1978 Pracovní debata – Anna (1898 – 1980) a Kamila (1901 – 1984).

1979 MDŽ Vendulka a Renatka (*1974, 1976).

1979 MDŽ Robin (*1976).

1980 Vendulka s Robínkem a Davídkem.

1982 Návštěva po infarktu ve Františkových Lázních.

1982 Robínek, Davídek a Péťa.

1982 Prababička Kamila (1901 – 1984) s pěti pravnoučaty.

1983 Prababička Kamila (1901 – 1984) se všemi pěti pravnoučaty.

1983 Tři Pelikáni, Robert (*1976), David (*1980), Petr (*1982).

1984 MDŽ David (*1980).

1987 MDŽ Petr (*1982).

1987 Svatba Renatky (*1951) s Oldou Roučkem (1943 – 2009).

1990 Dostavěná chata v České Bříze (návštěva Davidů).

1990 Na chatě s Davidů.

1997 Na Skalinách u Davidů.

1999 Svatba Vendulky Baxové (*1974) s Tomášem Střejcem (*1968).

1999 Celková fotka.

1999 Pět sestřenic a bratranců (Petr (*1982), Vendulka (*1974), Robert (*1976), Renatka (*1976), David (*1980)).

2001 Pelikánovi, Vladimír (*1953), Vendulka (*1954), Robert (*1976), David (*1980), Petr (*1982), Andynka (1994 – 2010).

2002 Svatba Renatky Baxové (*1976) s Miroslavem Kaslem (*1976).

2002 Celková fotka.

2003 S Růženkou v plzeňské ZOO.

2004 Svatba Roberta Pelikána (*1976) s Dagmar Novákovou (*1976).

2004 Celková fotka.

2007 Děti Strejcovi, Tomáš (*1999), Anna (*2003).

2007 S Danečkem ještě Na Úhoru 30.

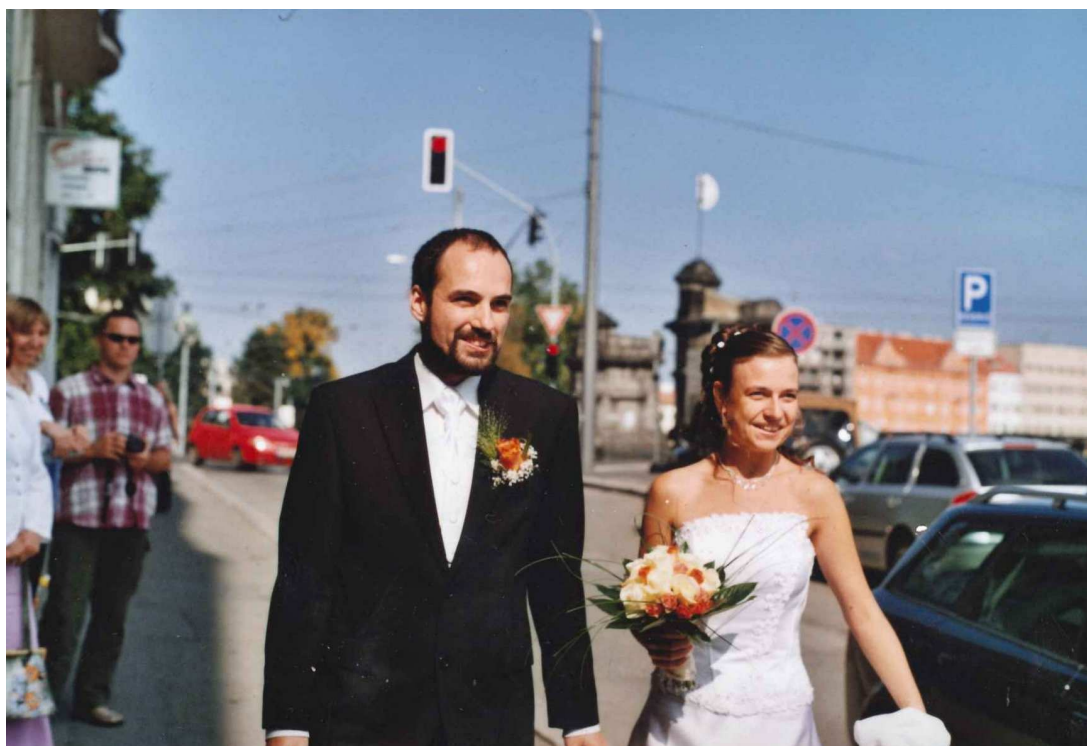
3. 11. 2008 Naše nové bydliště – Doubravka, domov pro seniory sv. Jiří.

2008 Vedení DSJ – zleva Šárka Karesová, Věra Hylmarová, Petra Lukešová, p. Jirka, sedící Lenka, pí. Maruška – OÚ4, Vojtěch Zábranský, Ludmila Kučerová, starosta OÚ4.

2009 Svatba Davida Pelikána (*1980) s Alicí Šedivcovou (*1979).

2010 Růženka slaví pětadesátiny.

2010 S OÚ4.

2012 S dětmi Kaslovými – Barborka (*2008) a Viktorka (*2011) a Donou.

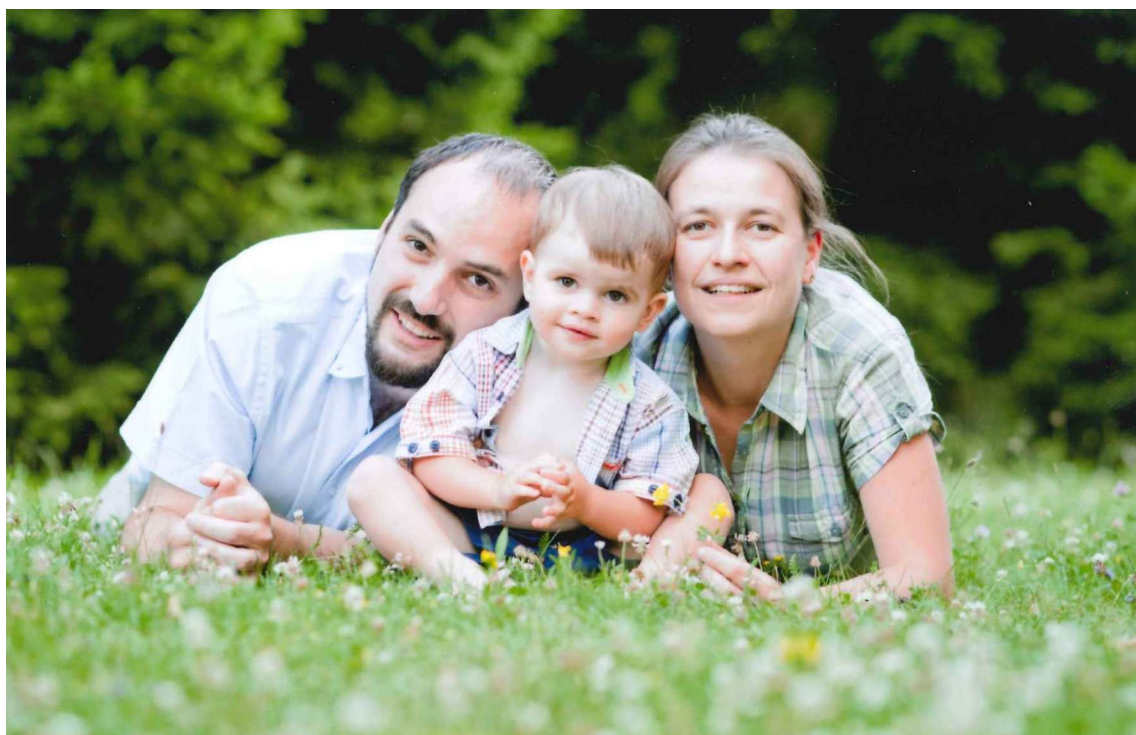
20. 5. 2012 Účastníci ukládání urny Růženky do hrobu.

2012 Volnomyšlenkáři: stojící Karel Kučera, Adolf Jeniš, sedící Josef Krátký a já.

2012 Pelikánovi – Robert (*1976), Dagmar (*1976), Daniel (*2007).

2012 Pelikánovi – David (*1980), Alice (*1979), Dalibor (*2010).

2012 Svatba Petra Pelikána (*1982) s Petrou Haladovou (*1980) a Sára (*2011).

2012 Nevěsta Petra Pelikánová (*1980), Sára (*2011).

2013 Pelikánovi Dalibor (*2010), Lada (*2013).

2013 Moje devadesátiny.

2013 Celková fotka.

2013 S dcerami.

2013 S vnoučaty.

2013 S pravnoučaty.

2014 Pelikánovi – Petr (*1982), Michal (*2014), Sára (*2011), Petra (*1980).

2015 Rodina Strejcova – Tomáš (*1968), Vendulka (*1974), Tomášek (*1999), Anička (*2003).

Hrob v Zátiší.